

BODAC

BOMBS
AWAY

Vooronderzoek Conventionele Explosieven Dertien TenneT-stations Noord- Brabant

Kennis- en
adviescentrum

Historisch
vooronderzoek

Projectgebonden
risicoanalyse

Detectie

Benaderen en
veiligstellen

Offshore

Vliegtuigberging

Archeologie

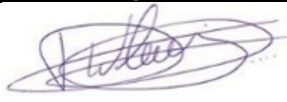
Sanering

Natuurlijk...

BODAC**BOMBS
AWAY** **Distributielijst**

- Omexom
- Bodac B.V.

Opgesteld:	Geaccordeerd:	Geaccordeerd:	Kenmerk en status:
Mw. J. Enenkel MA	Dhr. B. van Wigen MA	Dhr. Ing. D. van de Vleuten	190813_H9015_VOB/01 Versie 1
Handtekening:	Handtekening:	Handtekening:	Datum:
			13 augustus 2019

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doel vooronderzoek.....	5
1.2.1	WSCS-OCE	5
1.2.2	Werkwijze vooronderzoek	6
1.3	Onderzoeksgebied.....	6
1.4	Projectteam	14
1.5	Leeswijzer.....	14
2	Geraadpleegde bronnen	15
2.1	Verantwoording bronnenmateriaal	15
2.2	Reeds uitgevoerde onderzoeken	15
2.3	Literatuur	17
2.4	Archiefonderzoek in Nederland	19
2.4.1	Gemeentearchief.....	19
2.4.2	Provinciaal archief.....	58
2.4.3	Nationaal Archief (NA) Den Haag	59
2.4.4	Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) Amsterdam	60
2.4.5	Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) Den Haag	60
2.4.6	Defensie archieven	60
2.4.7	Websites	61
2.5	Archiefonderzoek in het buitenland	62
2.5.1	The National Archives UK (TNA UK) Londen	62
2.5.2	National Archives and Records Administration (NARA) Washington.....	62
2.5.3	Bundesarchiv-Militärarchiv (BaMa) Freiburg	63
2.6	Luchtfoto-onderzoek	63
3	Resultaten inventarisatie	67
3.1	Inleiding	67
3.2	Mobilisatieperiode	68
3.3	Meidagen 1940	68
3.4	Duitse bezettingsjaren.....	68
3.5	Bevrijdingsjaar 1944-1945	69
3.6	Naoorlogse periode – heden	69
3.7	Luchtfoto-analyse	74
3.8	Leemten in kennis.....	79
3.9	Inventarisatiekaarten	79
4	Analyse gegevens	87
4.1	Inleiding analyse: verdacht of onverdacht gebied.....	87
4.2	Indicaties en verdachte gebieden	87
4.2.1	Hoeveelheid CE.....	88
4.2.2	Verschijningsvorm.....	88
4.3	Horizontale afbakening.....	89
4.4	Verticale afbakening	92
4.4.1	Diepteligging CE	92
4.5	Naoorlogse ontwikkelingen.....	93
4.6	Indicaties onverdachte gebieden.....	95
4.7	Leemten in kennis.....	102
5	Conclusie en Advies	103
5.1	Conclusie.....	103
5.1.1	Aan te treffen CE.....	103
5.1.2	Horizontale afbakening verdachte gebieden.....	103
5.1.3	Verticale afbakening verdachte gebieden	104

5.1.4	Naoorlogse ontwikkelingen.....	104
5.1.5	Leemten in kennis.....	104
5.2	Advies	105
5.2.1	Onverdachte gebieden	105
5.2.2	Verdachte gebieden	105
5.2.3	Aandachtgebied	105
6	Bijlagen	106
Bijlage 1	Overzicht beoordelen/evalueren inventarisatie (WSCS-OCE).....	107
Bijlage 2	Vaststellen verdacht gebied en afbakening in vooronderzoek	109
Bijlage 3	Dekking geraadpleegde luchtfoto's	111
Bijlage 4	Protocol 'Spontaan aantreffen CE'	139
Bijlage 5	A1 Inventarisatiekaart (losbladig)	142
Bijlage 6	A1 CE-Bodembelastingkaart (losbladig)	143
Bijlage 7	Gebeurtenissenlijsten 13 locaties.....	144

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De aanleiding van het vooronderzoek zijn de voorgenomen werkzaamheden aan dertien TenneT-stations in de provincie Noord-Brabant. Het gaat om TenneT-stations in Bergen op Zoom, Oosteind, Best, Eindhoven, Veghel, Uden, Budel, Hapert, Maarheeze, Prinsenbeek en Geertruidenberg.

Het is niet bekend of er rekening gehouden dient te worden met het aantreffen van conventionele explosieven (CE) uit de Tweede Wereldoorlog in deze gebieden. Indien er CE aanwezig zijn in de bodem van de te onderzoeken gebieden, dan bestaat de mogelijkheid op een ongecontroleerde detonatie van een of meerdere CE. Op basis van de Arbowetgeving en de Openbare Orde en Veiligheid dienen alle risico's vooraf de voorgenomen werkzaamheden in kaart te worden gebracht waarbij de risico's zoveel mogelijk moeten worden ingeperkt. Aan de hand van dit vooronderzoek CE is bepaald of er sprake is van een risico op het aantreffen van CE alsmede waar er een risico is op het aantreffen hiervan.

In opdracht van Omexom heeft Bodac B.V. te Schijndel in samenwerking met Bombs Away B.V. te Utrecht een historisch vooronderzoek uitgevoerd in de gemeenten Etten-Leur, Oosterhout, Dongen, Cranendonck, Bladel, Eindhoven, Uden, Meijerijstad, Best en Bergen op Zoom (provincie Noord-Brabant) naar de aanwezigheid van CE uit de Tweede Wereldoorlog in/op de (water)bodem.

1.2 Doel vooronderzoek

Het doel van dit vooronderzoek CE is het vaststellen of er in de geraadpleegde bronnen indicaties zijn waaruit blijkt dat (delen van) het onderzoeksgebied tijdens de Tweede Wereldoorlog betrokken is (zijn) geweest bij oorlogshandelingen waardoor er (mogelijk) CE op/in de bodem zijn achtergebleven. Indien er indicaties zijn dat (delen van) het onderzoeksgebied betrokken (zijn) is geweest bij oorlogshandelingen dan wordt het (de) verdachte gebied(en) horizontaal afgebakend en worden de volgende zaken vastgesteld:

- Hoofd- en subsoort(en) van de aan te treffen CE;
- Kalibers/gewichtsklasse van de aan te treffen CE;
- Nationaliteit van de aan te treffen CE;
- Hoeveelheid van de aan te treffen CE;
- Verschijningsvorm van de aan te treffen CE;
- Horizontale afbakening van de ligging van de CE;
- Maximale en minimale diepteligging van de CE.

In het geval dat er sprake is van een verhoogde kans op het aantreffen van afwerpmunitie, wordt ook een inspanning gedaan om het type ontstekingsinrichting vast te stellen.

1.2.1 WSCS-OCE

Het historisch vooronderzoek is uitgevoerd conform het Werkveldspecifiek Certificatieschema voor het Systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven¹ (WSCS-OCE). In deze richtlijnen voor het uitvoeren van het vooronderzoek staan de verplichte bronnen die geraadpleegd dienen te worden alsmede de aanvullende bronnen.

Bron	Raadplegen WSCS		geraadpleegd
	Verplicht	Aanvullend	
Literatuur	✓		✓
Gemeentelijk en provinciaal archief	✓		✓
Nederlands Instituut Militaire Historie (NIMH), collectie 575	✓		✓

¹ In bijlage 1 zijn de richtlijnen van het WSCS-OCE voor de beoordeling en evaluatie weergegeven.

Bron	Raadplegen WSCS		geraadpleegd
	Verplicht	Aanvullend	
Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EODD)	✓		✓
Luchtfotocollectie Wageningen Universiteit	✓		✓
Luchtfotocollectie Kadaster	✓		✓
Kadaster (naoorlogs kaartmateriaal)	✓		✓
Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD)		✓	✓
Nederlands Instituut Militaire Historie (NIMH), collectie 409		✓	✓
Bundesarchiv-Militärarchiv D		✓	✓
Luchtfotocollectie The Aerial Reconnaissance Archives UK		✓	✓
The National Archives UK betreffende artillerieaanvallen		✓	✓
The National Archives and Records Administration (NARA) USA		✓	✓
Getuigenverklaringen		✓	niet beschikbaar

1.2.2 Werkwijze vooronderzoek

Het vooronderzoek is conform de huidige richtlijnen van het WSCS-OCE uitgevoerd. Een vooronderzoek CE bestaat uit een inventarisatie, de beoordeling van de relevante informatie en de evaluatie. Tijdens de inventarisatie is alle relevante informatie verzameld uit de geraadpleegde bronnen. Op basis van de verzamelde informatie is vastgesteld of er oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden waarbij (mogelijk) CE zijn achtergebleven in/op de (water)bodem van het onderzoeksgebied.

Indien in de geraadpleegde bronnen indicaties zijn gevonden waaruit blijkt dat (delen van) het onderzoeksgebied getroffen is (zijn) door oorlogshandelingen waarbij mogelijk CE zijn achtergebleven in/op de (water)bodem, is een analyse uitgevoerd. De verzamelde informatie is beoordeeld en geëvalueerd en de volgende zaken zijn vastgesteld:

- De indicaties voor oorlogshandelingen;
- De (hoofd- en sub-) soort aan te treffen CE;
- Hoofdsoort afwerpmunitie: type ontstekingsinrichtingen en verwachte aantal;
- De kalibers/ gewichtsklasse van de aan te treffen CE;
- De nationaliteit van de aan te treffen CE
- De verschijningsvorm van de aan te treffen CE;
- De hoeveelheid aan te treffen CE;
- De horizontale afbakening van het verdachte gebied
- De verticale afbakening van het verdachte gebied.

In het geval dat er sprake is van een verhoogde kans op het aantreffen van afwerpmunitie, wordt ook het type ontstekingsinrichting vastgesteld.

De resultaten van de inventarisatie en de beoordelingen en evaluatie zijn in dit rapport opgenomen met bijbehorende CE-bodembelastingkaart.

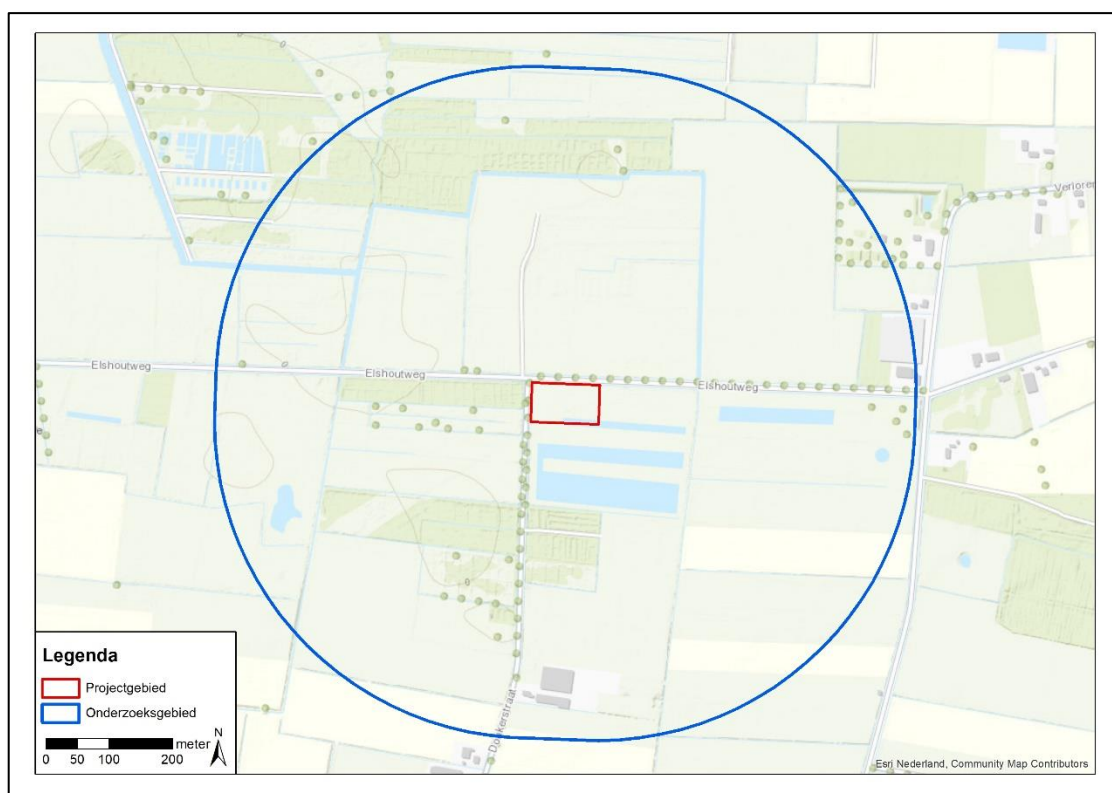
1.3 Onderzoeksgebied

Dit vooronderzoek richt zich op dertien locaties van TenneT-stations in Noord-Brabant. In de onderstaande tabel zijn de dertien locaties benoemd. In de eerste kolom is de naam van de locatie gegeven en in de tweede kolom het adres. In de derde kolom is de afkorting gegeven die in het voorliggende rapport zal worden gebruikt om de locaties aan te duiden.

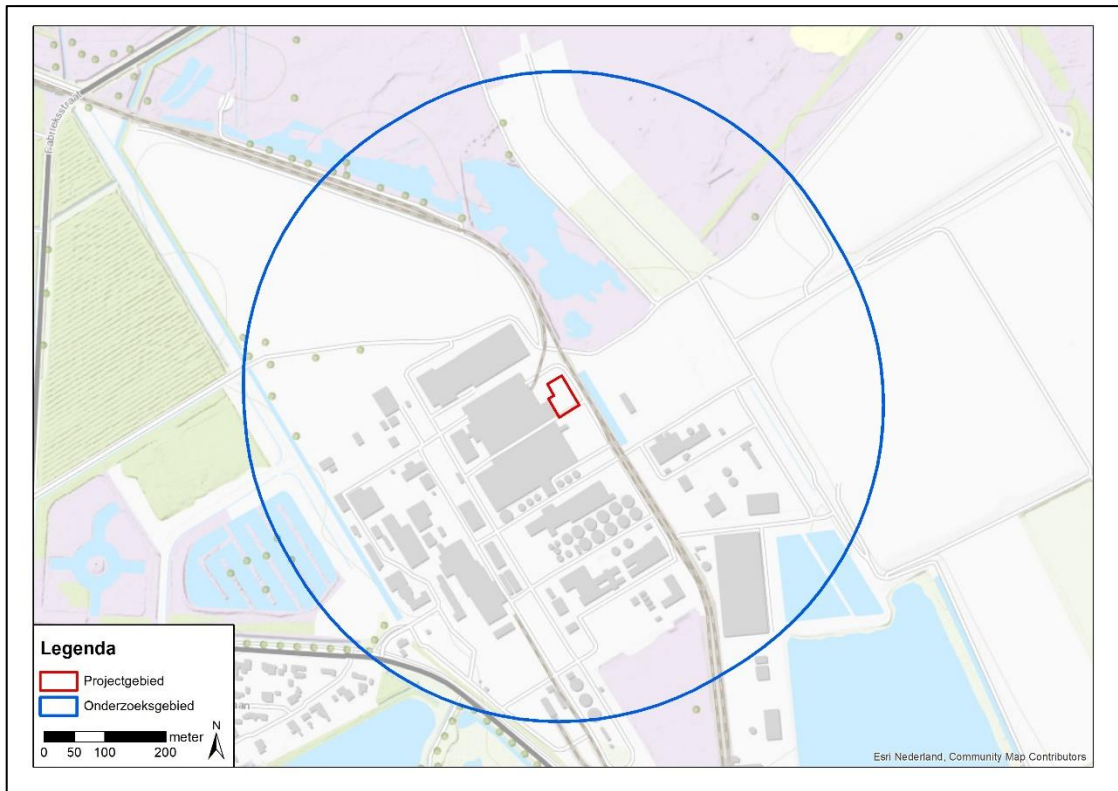
Naam locatie	Adres	Afkorting locatie
Prinsenbeek	Geen adres	BD-PCH-RSD 150 061a
Station Budel 150	Hoofdstraat 1	BDL 150
Station Best 150	Ploegstraat 10	BT 150
Station Eindhoven Noord 150	Vredeoord 10	EHVN 150
Station Eindhoven West 150	Langendijk 3	EHVW 150

Naam locatie	Adres	Afkorting locatie
Station Eindhoven Zuid 150	Gennepeweg 201	EHVZ 150
Station Eerde 150	Dalenstraat 7	ERD 150
Geertruidenberg-Waalwijk-'s-Hertogenbosch Noord 150 kV t.h.v. mast 1	Geen adres	GT-WW-HTW-HTN 150
Station Hapert 150	Zwartven 7	HPT 150
Station Maarheeze 150	Panweg 2	MZ 150
Station Oosteind 150	Station Oosteind	OTD 150
Station Uden 150	Belgenlaan 9	UD 150
Station Woensdrecht 150	Antwerpsestraatweg 560	WDT 150

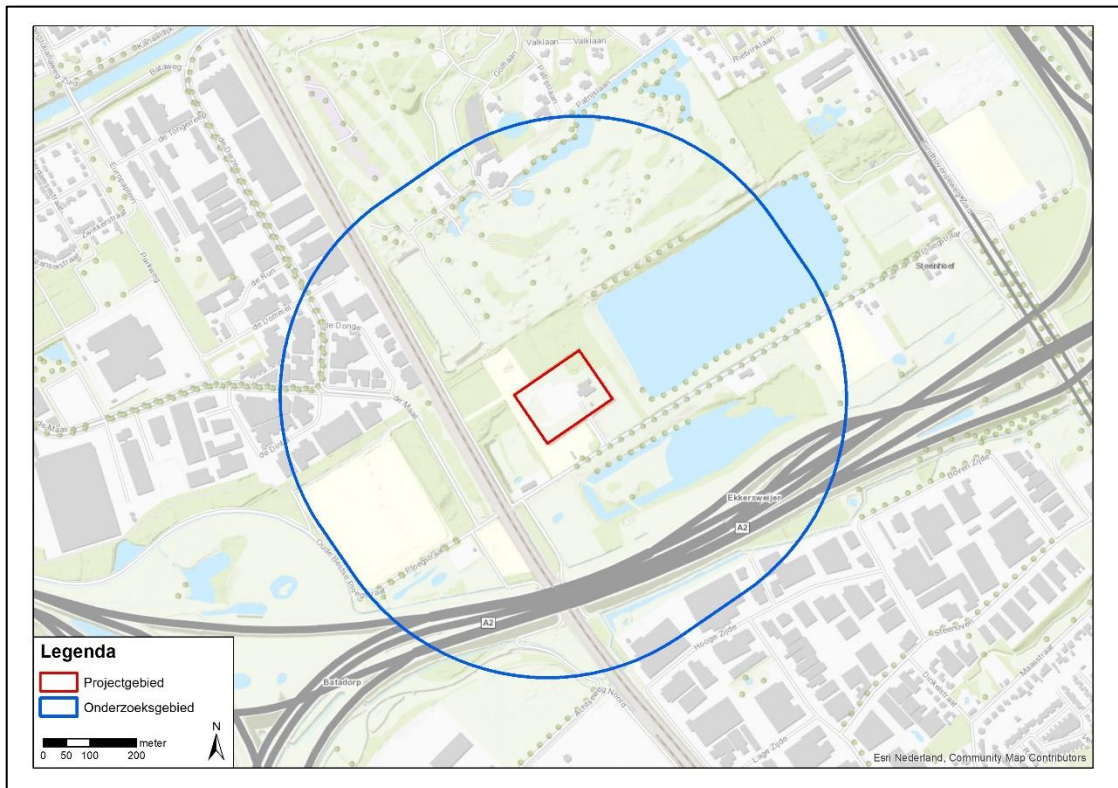
In de onderstaande afbeeldingen zijn de dertien onderzoeksgebieden in rode lijnen weergegeven waarbinnen de werkzaamheden zullen worden uitgevoerd. Daar oorlogshandelingen die buiten de rode lijn hebben plaatsgevonden ook relevant kunnen zijn voor het projectgebied, is een groter gebied als onderzoeksgebied aangemerkt. Dit onderzoeksgebied is weergegeven in blauwe lijnen.

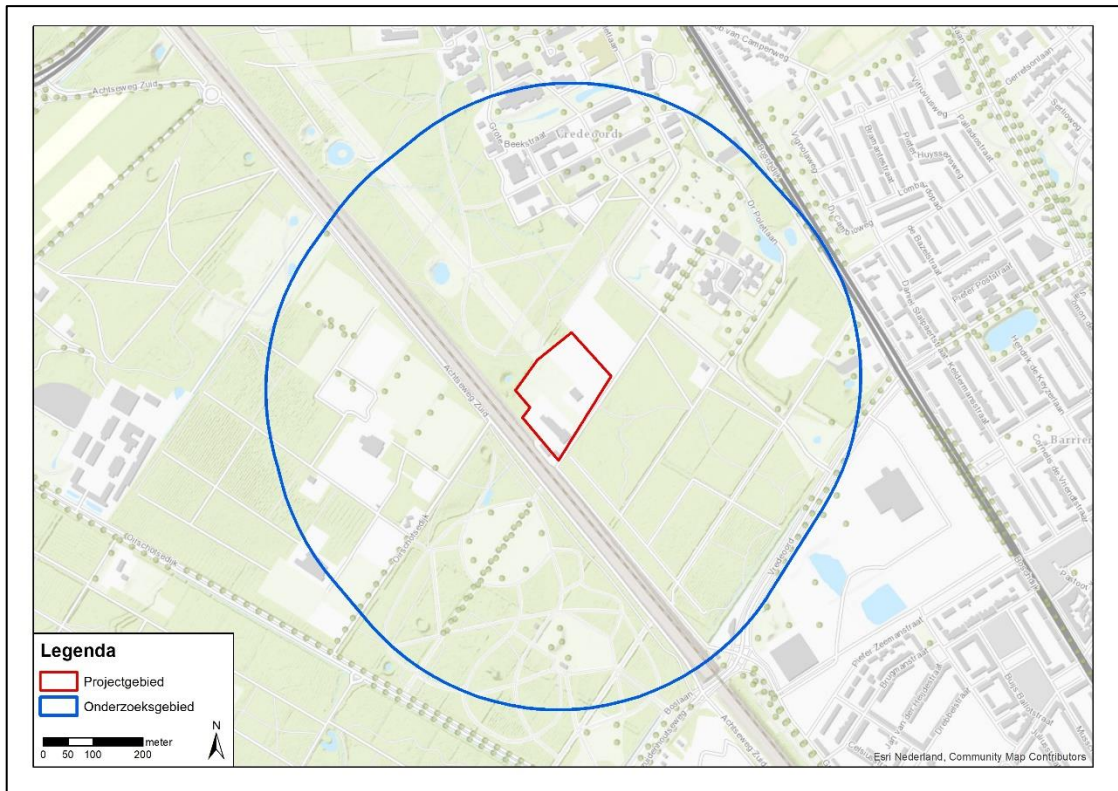
Afbeelding 1: Project- en onderzoeksgebied BD-PCH-RSD 150 061a. Het projectgebied is weergegeven in rode lijnen en het onderzoeksgebied in blauwe lijnen.

Afbeelding 2: Project- en onderzoeksgebied BDL 150.

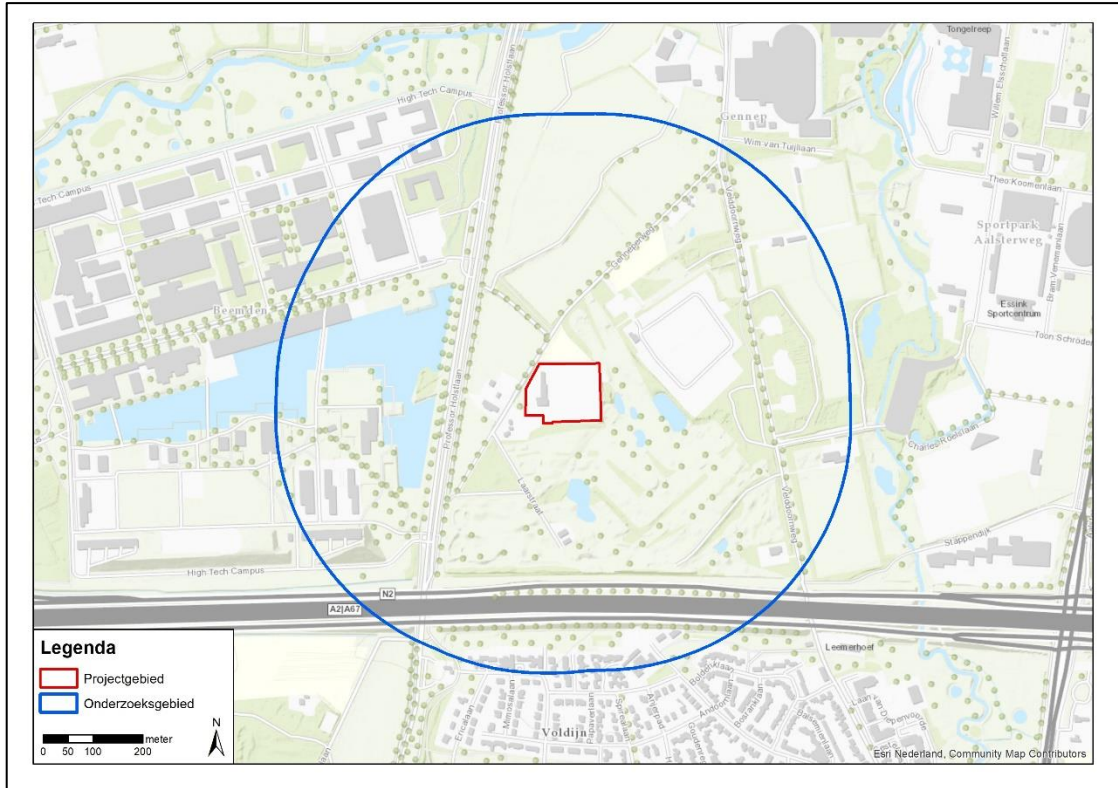
Afbeelding 3: Project- en onderzoeksgebied BT 150.

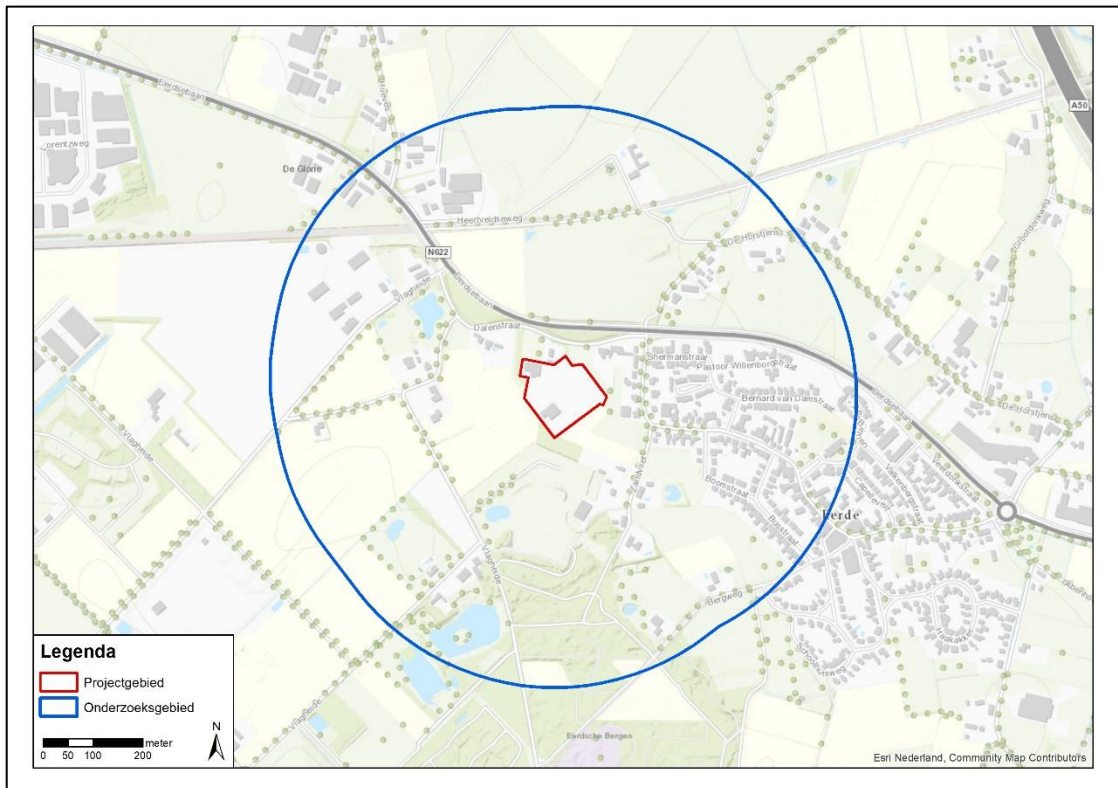
Afbeelding 4: Project- en onderzoeksgebied EHVN 150.

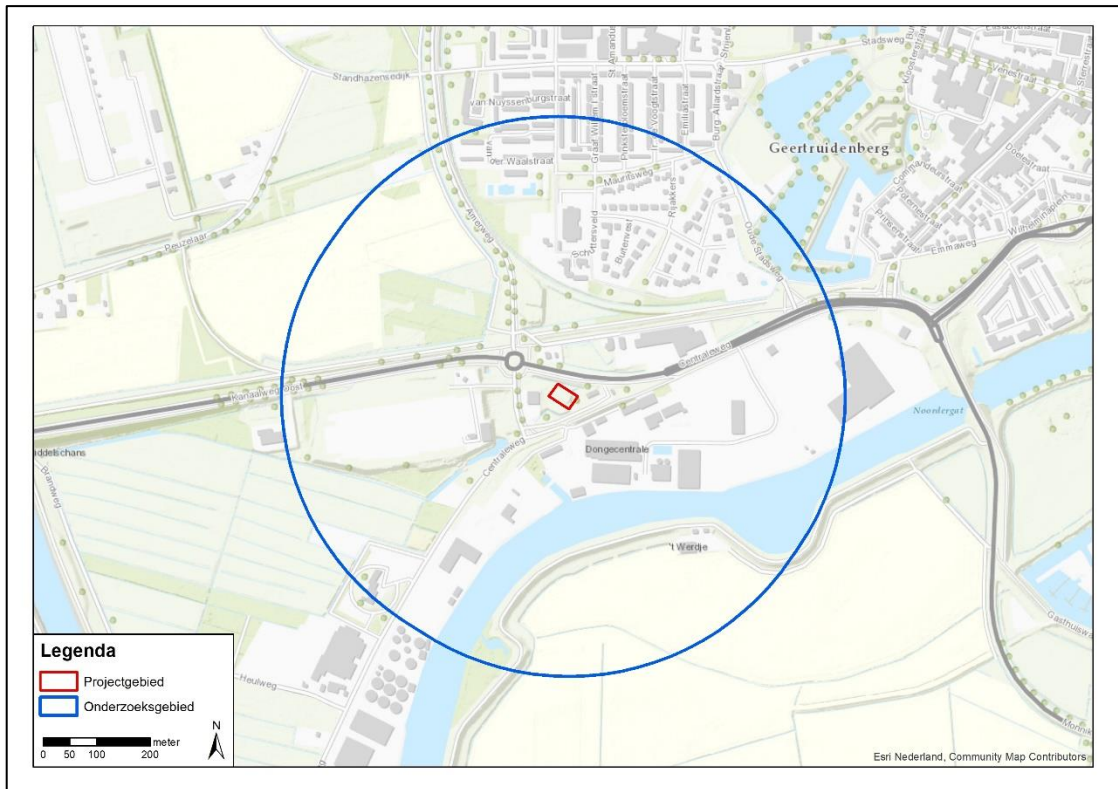
Afbeelding 5: Project- en onderzoeksgebied EHVW 150.

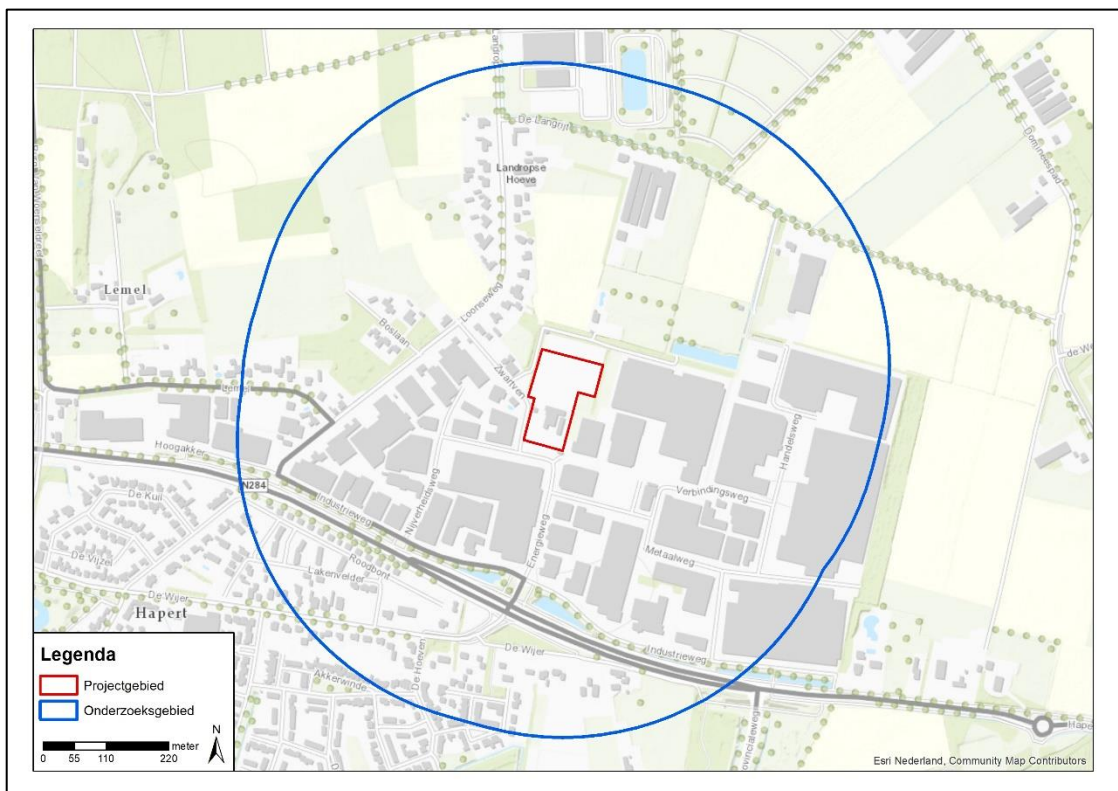
Afbeelding 6: Project- en onderzoeksgebied EHVZ 150.

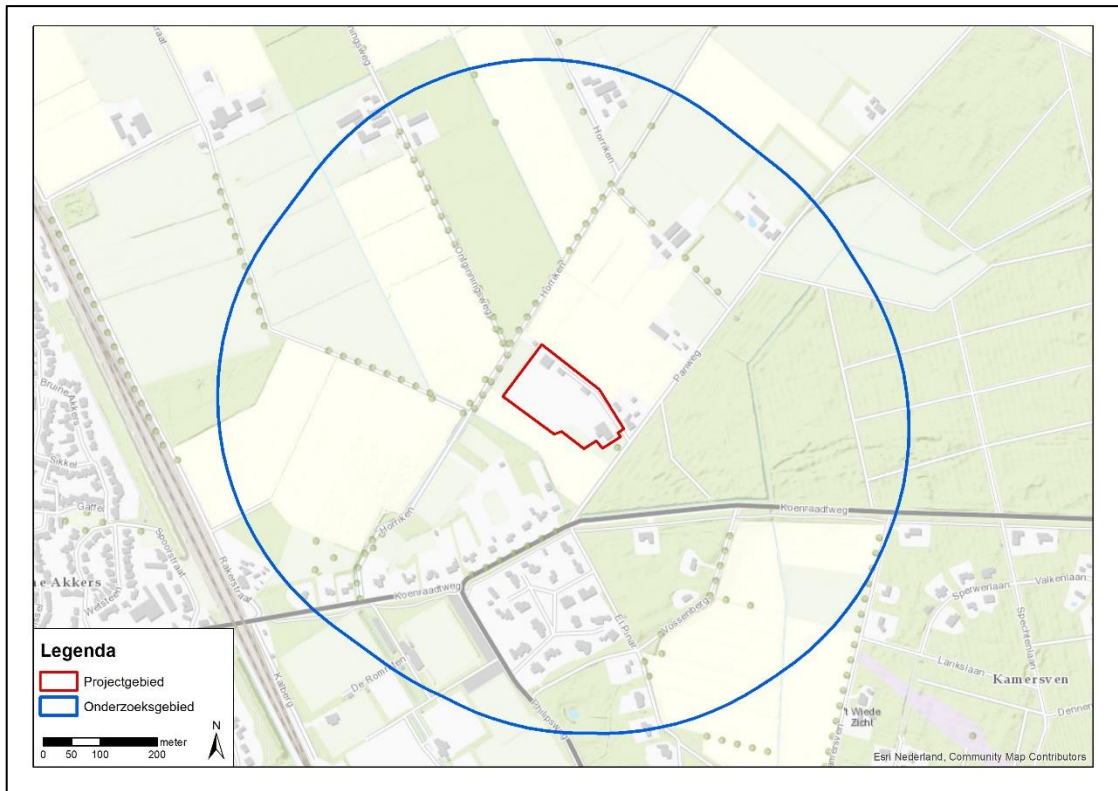
Afbeelding 7: Project- en onderzoeksgebied ERD 150.

Afbeelding 8: Project- en onderzoeksgebied GT-WW-HTW-HTN 150.

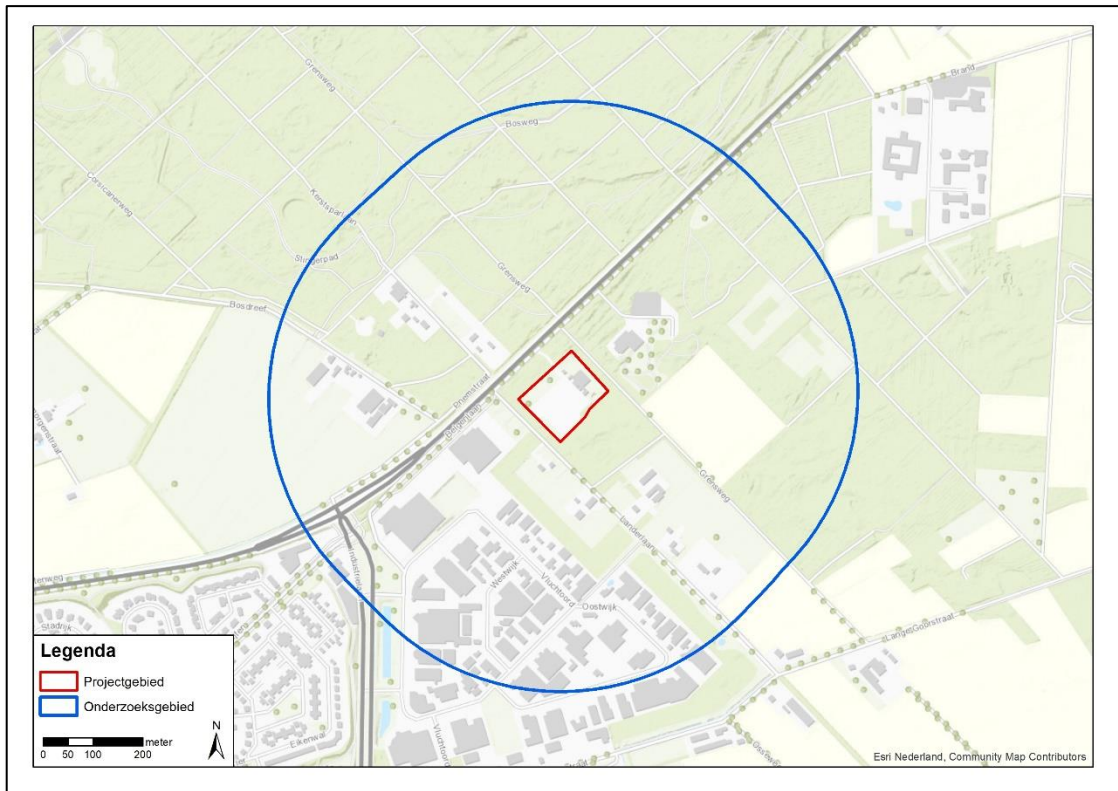
Afbeelding 9: Project- en onderzoeksgebied HPT 150.

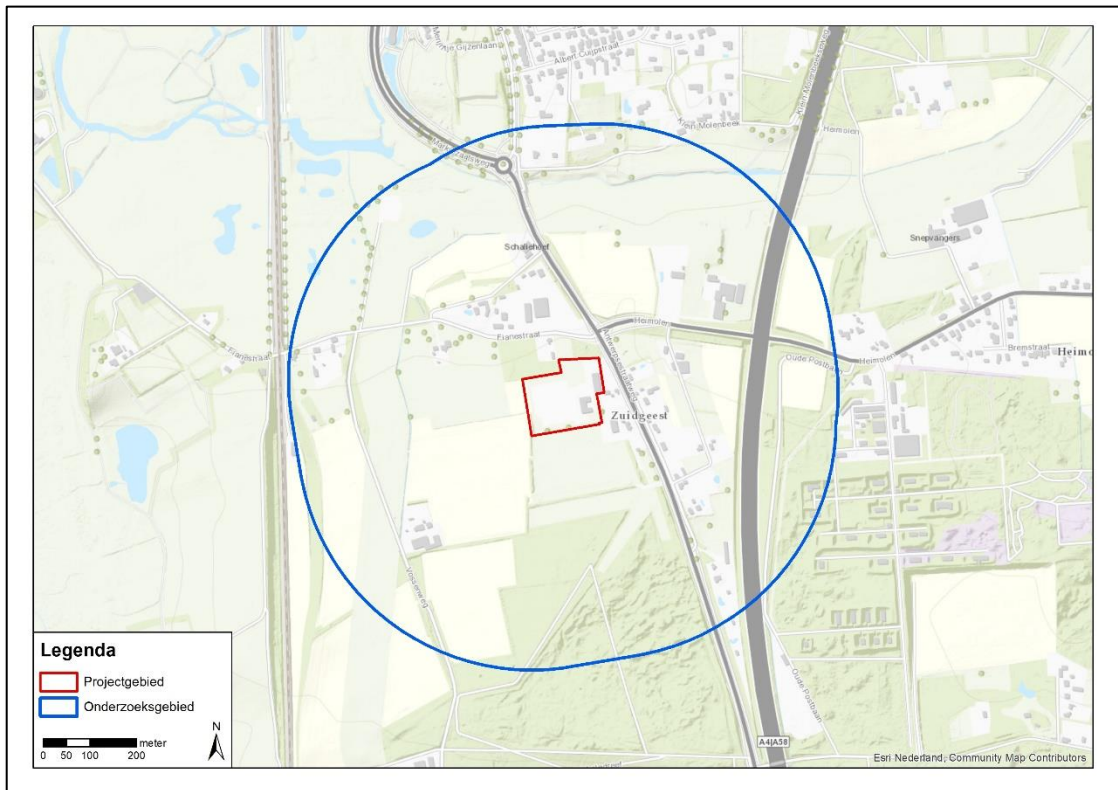
Afbeelding 10: Project- en onderzoeksgebied MZ 150.

Afbeelding 11: Project- en onderzoeksgebied OTD 150.

Afbeelding 12: Project- en onderzoeksgebied UD 150.

Afbeelding 13: Project- en onderzoeksgebied WDT 150.

1.4 Projectteam

In het kader van dit vooronderzoek bestond het projectteam samengesteld dat de werkzaamheden heeft uitgevoerd. Het projectteam bestond uit de volgende medewerkers:

• Dhr. B. van Wigger MA	Projectleider/historicus
• Dhr. J. Enenkel MA	Historicus
• Dhr. M. Nouws BBE	GIS-specialist/luchtfoto-analist
• Mw. M. Offringa MSc	GIS-specialist/luchtfoto-analist

1.5 Leeswijzer

De schriftelijke rapportage van het historisch onderzoek die ten grondslag ligt aan de CE-Bodembelastingkaart bestaat uit een aantal hoofdstukken:

- In hoofdstuk 1 is de inleiding betreffende het uitgevoerde historische vooronderzoek gegeven;
- In hoofdstuk 2 staat een overzicht van de geraadpleegde bronnen, inclusief luchtfoto's. Hier zijn tevens leemten in kennis genoemd;
- In hoofdstuk 3 is een overzicht gegeven van de MORA's in de onderzoeksgebieden. Tevens zijn de inventarisatiekaarten weergegeven;
- In hoofdstuk 4 is de analyse van de historische gegevens en de afbakening van de verdachte gebieden weergegeven;
- In hoofdstuk 5 zijn de conclusies van het historisch vooronderzoek en het daaruit voortvloeiende advies gegeven.
- In hoofdstuk 6 zijn de bijlagen bij het onderzoek ingevoegd, waaronder de luchtfotodekking per datum, de losbladige A1 Inventarisatiekaart, de A1 CE-Bodembelastingkaart en de overzichten van gebeurtenissen per onderzoeksgebied.

2 GERAADPLEEGDE BRONNEN

2.1 Verantwoording bronnenmateriaal

Om een zo goed en een zo compleet mogelijk vooronderzoek uit te voeren zijn er diverse bronnen geraadpleegd. De meeste bronnen, zoals archiefstukken, zijn ter plaatse van een archiefbewaarplaats bestudeerd en gedigitaliseerd. Er zijn ook bronnen die door het betreffende instituut gedigitaliseerd zijn en alleen raadpleegbaar zijn via het internet. Andere instellingen zoals de EODD en de luchtfotoarchieven leveren aangevraagde stukken alleen digitaal; een fysiek bezoek is niet altijd mogelijk. Verder beschikt Bodac over een eigen (digitale) database. Deze uitgebreide verzameling bestaat uit bronnen die gebruikt zijn voor eerder uitgevoerde onderzoeken. Deze bronnen betreffen binnen- en buitenlandse archiefstukken/documenten, WOII-luchtfoto's en -films, literatuur en kaarten. Alle verschillende bronnen zijn te herleiden naar hun oorspronkelijke archiefbewaarplaats aan de hand van de annotatie in tabellen en/of notenapparaat.

Als in een bron een indicatie staat waaruit blijkt dat het onderzoeksgebied getroffen is door een oorlogshandeling, dan dient deze indicatie door een tweede, onafhankelijk verifieerbare bron te worden bevestigd. Is dit niet het geval dan is op basis van deze enkele bron een afweging gemaakt of deze betrouwbaar/ nauwkeurig genoeg is om mee te nemen in de inventarisatie. In dit hoofdstuk komen de geraadpleegde bronnen in het kader van het vooronderzoek aan bod. Per bron is aangegeven welke literatuur en/of archiefstukken/documenten zijn geraadpleegd, zodat voor de lezer de herleidbaarheid van indicaties en contra-indicaties van oorlogshandelingen duidelijk is.

2.2 Reeds uitgevoerde onderzoeken

In het verleden zijn binnen en/of nabij de onderzoeksgebieden meerdere (voor)onderzoeken CE opgesteld. De volgende instanties zijn hiervoor benaderd:

- Bedrijfsarchief Bodac B.V.
- Opdrachtgever
- Vereniging voor Explosieven Opsporing (VEO) bommenkaart

BD-PCH-RSD 150 061a

Er zijn geen reeds uitgevoerde vooronderzoeken CE in het onderzoeksgebied bekend.

BDL 150

Er zijn geen reeds uitgevoerde vooronderzoeken CE in het onderzoeksgebied bekend.

BT 150

Datum	Rapportnaam	Type	Bedrijf	Kenmerk	Verdacht
22-12-2011	Historisch vooronderzoek naar de aanwezigheid van niet gesprongen conventionele explosieven ter plaatse van spoortracé Boxtel-Eindhoven	VO-CE	T&A Survey	RZM-128	Nee, het huidige onderzoeksgebied is niet verdacht verklaard in dit VO-CE.
04-12-2017	Vooronderzoek naar het risico op het aantreffen van Conventionele Explosieven in het onderzoeksgebied 'PGO Brabant'.	VO-CE	ECG	257-017	Nee, het huidige onderzoeksgebied is niet verdacht verklaard in dit VO-CE.

EHVN 150

Datum	Rapportnaam	Type	Bedrijf	Kenmerk	Verdacht
22-12-2011	Historisch vooronderzoek naar de aanwezigheid van niet gesprongen conventionele explosieven ter plaatse van spoortracé Boxtel-Eindhoven	VO-CE	T&A Survey	RZM-128	Nee, het huidige onderzoeksgebied is niet verdacht verklaard in dit VO-CE.
04-12-2017	Vooronderzoek naar het risico op het aantreffen	VO-CE	ECG	257-017	Nee, het huidige onderzoeksgebied

Datum	Rapportnaam	Type	Bedrijf	Kenmerk	Verdacht
	van Conventionele Explosieven in het onderzoeksgebied 'PGO Brabant'.				is niet verdacht verklaard in dit VO-CE.

EHVW 150

Datum	Rapportnaam	Type	Bedrijf	Kenmerk	Verdacht
21-06-2019	CE-Bodembelastingkaart Eindhoven	gemeent VO-CE	Bombs Away B.V. en IDDS Explosieven	18P105	Nee, het huidige onderzoeksgebied is niet verdacht verklaard in dit VO-CE.

EHVZ 150

Datum	Rapportnaam	Type	Bedrijf	Kenmerk	Verdacht
21-06-2019	CE-Bodembelastingkaart Eindhoven	gemeent VO-CE	Bombs Away B.V. en IDDS Explosieven	18P105	Nee, het huidige onderzoeksgebied is niet verdacht verklaard in dit VO-CE.

ERD 150

Datum	Rapportnaam	Type	Bedrijf	Kenmerk	Verdacht
15-12-2011	Historisch vooronderzoek naar de aanwezigheid van niet gesprongen conventionele explosieven ter plaatse van spoortracé Bostel-Veghel	VO-CE	T&A Survey	RZM-127	Ja, het spoor bij het huidige onderzoeksgebied is verdacht verklaard op geschutmunitie en mijnen.
2-03-2017	Vooronderzoek Conventionele Explosieven Verdeelstation Eerde en Veghel	VO-CE	Saricon	17S026	Onbekend VO niet in bezit van Bodac B.V. ten tijde van het opstellen van de conceptrapportage.

GT-WW-HTW-HTN 150

Datum	Rapportnaam	Type	Bedrijf	Kenmerk	Verdacht
7-08-2018	VO 2e Grondmechanisch onderzoek Eerste beoordeling primaire keringen. Deelgebied DT34a-1.	VO-CE	Bombs Away B.V.	18P104	Ja, het onderzoeksgebied ter plaatse is verdacht op het aantreffen van verschoten geschutmunitie.

HPT 150

Er zijn geen reeds uitgevoerde vooronderzoeken CE in het onderzoeksgebied bekend.

MZ 150

Er zijn geen reeds uitgevoerde vooronderzoeken CE in het onderzoeksgebied bekend.

OTD 150

Er zijn geen reeds uitgevoerde vooronderzoeken CE in het onderzoeksgebied bekend.

UD 150

Er zijn geen reeds uitgevoerde vooronderzoeken CE in het onderzoeksgebied bekend.

WDT 150

Datum	Rapportnaam	Type	Bedrijf	Kenmerk	Verdacht
De CE-Bodembelastingkaart van Bergen op Zoom wordt op dit moment afgerond en zal eind augustus 2019 worden opgeleverd.	CE-Bodembelastingkaart Bergen op Zoom	VO-CE	Bombs Away B.V.	19p001	Ja, het huidige onderzoeksgebied is gedeeltelijk verdacht verklaard op verschoten geschut.

2.3 Literatuur

In het kader van dit vooronderzoek is een literatuurstudie uitgevoerd. Literatuur geldt als secundaire bron. Naast de standaard boekwerken over de gevechtshandelingen in de Tweede Wereldoorlog op het land en in de lucht, zijn ook de regionale en streekgebonden publicaties bestudeerd. In onderstaande overzicht zijn de publicaties weergegeven die zijn geraadpleegd voor alle onderzoeksgebieden:

- Alphen, J. van, *Breda bevrijd October 1944. Oorlog en Bevrijd* (General Maczek Museum);
- Alphen, J. van, *Oosterhout 1944-1945* (Breda 1985);
- Alphen, J. van, *Oorlog en bevrijding in woord en beeld. 3 november 1944: De slag om het Markkanaal* (Breda 1983);
- Amersfoort, H. & Kamphuis, P. (reds.), *Mei 1940, de strijd op Nederlands grondgebied* (Amsterdam, 2012);
- Berg, Th. van den, Decker, C. de & Graver, E., *De bezetting in vogelvlucht. Luchtfoto's van Nederland 1940-1945* (Utrecht, 2012);
- Blankensteijn, E., *Bruggen in Nederland. Vernieling en herstel. 1940-1950* (Zutphen 2009);
- Bogaart, A., *De boeiende historie van Eindhoven, de Eindhovenaren in de Tweede Wereldoorlog, in Ach Lieve tijd Eindhoven deel 7* (Zwolle 1991);
- Bollen, H.A., & Vroemen, L.P.J., *Canadezen in actie: Nederland najaar '44 - voorjaar '46* (Warnveld 1994);
- Brooijmans, W.A.M. en W.A. Groffen, *Woensdrecht en Hoogerheide in de bange dagen van hun bevrijding* (Hoogerheide 1975);
- Bruynzeel Kontakt, 'Bergen op Zoom 1940 – 1945' (1970), pp. 12-14;
- Buitkamp, J., *Made en Drimmelen in oorlogstijd* (Baarle Nassau z.j.);
- Buitkamp, J., *Oorlog en bevrijding in woord en beeld: van de Mark naar de Moerdijk* (Moerdijk 1983);
- Ceelen, A., '45 jaar geleden: operatie 'Bodenplatte'. De verrassingsaanval op nieuwjaarsdag 1945 op het vliegveld Eindhoven', *'t Gruun buukske* 19 (1990) p.70-75;
- Didden, J. en Swarts, M., *Brabant bevrijd* (Hulst 1993);
- Didden, J. en Swarts, M., *Kampfgruppe Walther and Panzerbrigade 107. A thorn in the side of Market Garden* (Drunen 2016);
- Didden, J. en Swarts, M., *Autumn Gale* (Drunen 2013);
- Gemeente Eindhoven, *18 september 1944: de bevrijding van Eindhoven* (Eindhoven 1964);
- Gool, A. van, *Ooggetuigen van de bevrijding : de laatste oorlogsweken in de Kempen* (Eindhoven 1995);
- Govers, F., *Corridor naar het Verleden. Veghel, een snijpunt in Oost-Brabant, 1940-1945* (Hapert 1983);
- Grimm, P., E. van Loo en R. de Winter, *Vliegvelden in oorlogstijd. Nederlandse vliegvelden tijdens bezetting en bevrijding 1940-1945* (Amsterdam 2017);
- Gruijters, A., *Oorlog '40/'44 : 'ik was nog maar een jonge knul'* (Best 2018);
- Ham, W.A. van, 'Bergen op Zoom, 1940-1945', *West-Brabant Koerier*, 24 augustus 1983;
- Härtel, E., 'Bergen op Zoom, een historische verkenning van een stad in oorlogstijd', *Waterschans* 2 (1969) 1, pp. 91-116 en 130-131;
- Hermens, A., *Luchtaanvallen op Eindhoven en Philips 1940 1945* (2 dln) (Geldrop 2002);
- Hoedelmans, P., A. Wagenaar en I. de Wolff, *De bevrijding van West-Brabant. Een streek en haar bewoners temidden van verwoesting en oorlogsgeweld. September 1944-mei 1945* (Roosendaal 1994);
- Holtkamp, R., Vlerken, P. van, Leeuw, C. de, *Operation Oyster Sinterklaasbombardeement: de dag dat Eindhoven zijn hart verloor, 6 december 1942* (Eindhoven 2011);
- Hoof, D. van, *Eindstation Bergen op Zoom. Korte beschrijving van neergestorte vliegtuigen der geallieerden en het lot van hun bemanning gedurende de oorlogsjaren 1940-1945 in Nederland* (z.p. z.j.);

- Hosson, J. de, *Dagboek bevrijding Veghel : september 1944* (Veghel, 2014);
- Huurman, C., *Het spoorwegbedrijf in oorlogstijd, 1939-'45* ('s-Hertogenbosch 2001);
- Jolie, J. en Joosen, C., *Vliegtuigcrashes in de Tweede Wereldoorlog in de gemeente Oosterhout* (Oosterhout 2019);
- Klaauw, B. van der, Rijnhout, B., *Luchtbrug Market Garden: de grootste luchtlandingsoperatie in de Tweede Wereldoorlog* (Emmen 1984);
- Klep, Ch. & Schoenmaker, B. (reds.), *Oorlog op de flank. De bevrijding van Nederland 1944-1945* (Den Haag, 1995);
- Korthals Altes, A., *Luchtgevaar. Luchtaanvallen op Nederland 1940-1945* (Amsterdam 1984);
- Kortie, F., *Bezetting en bevrijding Eindhoven* (Eindhoven 2004- RHCe);
- Koskimaki, G.E., *Hells' Highway: De 101e Airborne Divisie tijdens Operatie Market Garden* (2dln; Hapert 1989);
- Louwers, A., *Gegevens betreffende de vliegbasis Eindhoven tijdens de Tweede Wereldoorlog, ontleend aan diverse publicaties* (RHCe);
- Margry, K., *De bevrijding van Eindhoven* (Eindhoven 1982);
- Margry, K., *Operation Market Garden. Then and now* (2 dln 2014);
- Michels, J.F., *1944: De Desert Rats van Oss naar Oosterhout* (Vught 1984);
- Molenaar, F.J., *De luchtverdediging in de meidagen 1940* (2dln, Den Haag 1970);
- Nierstrasz, V.E., *De strijd op Nederlands grondgebied tijdens Wereldoorlog II, Nederlands verdediging tegen de Duitse aanval van 10-19 mei 1940* (Groene Serie) (Den Haag 1952 ev.);
- Nierstrasz, V.E., *De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant, mei 1940* (Den Haag 1953);
- Rijken, K., Schepers, P., Thorning, A., *Operation Oyster World War II's forgotten raid. The daring low level attack on the Philips radio works* (2014);
- Rosendaal, *De bevrijding in beeld. Van Neerpelt tot Wesel, 1944-1945* (Nijmegen 2014);
- Sanders, A.L.M., *Uden in de Tweede Wereldoorlog* (Uden 2000);
- Saunders, T., *Hell's Highway* (2 dln, 2001);
- Schagen, J. van, *Remember 18 september : Eindhoven zeventig jaar bevrijd* (Eindhoven 2014);
- Schas, L., *De laatste Duitsers in Hapert. Jaarboek Heemkundige Kring Pladella Villa jaargang 21* (Bladel 2010);
- Schippers, *75 jaar 'Sinterklaasbombardement' 1942-2017 : Philips en de productie van radiobuizen tijdens WO II : balanceren tussen aanpassing en verzet* (Eindhoven 2017);
- Spijkers, A.P.A.M., Raap, H.A.M., *Eindhoven in de Tweede Wereldoorlog* (Eindhoven 1984)
- Vanwesenbeeck, C., *Tweede Wereldoorlog. Kijk op Bergen op Zoom 3* (Bergen op Zoom 1985);
- Veenstra, S.L. *In de schaduw van de glorie, overzicht van vliegtuigbergingen in Nederland* (z.p. 1992);
- Venselaar, M., 'Document humain van de Slag om Woensdrecht', *Waterschans 2* (1969-1971) 1, pp. 129-130;
- Vos, R., *Sporen uit het Verleden. Cranendock, 1940-1945* (Budel 2014);
- Vos, R., *Gebroken Vleugels. Luchtoorlog boven Cranendonck en Hamont-Achel 1940-1945* (Budel 2011);
- Wildekamp, R., Woortman, G., Woortman, J., "31 juli 1942, bommen voor Eindhoven, Tilburg en Helmond", *Bulletin Air War 1939-1945* (2006), nr. 280, p. 12-15 (928.6 - Oorlog in de lucht, nummer: 4019);
- Zijlmans, B., *Lokale Oorlogsfragmenten: Geertruidenberg 1940-1945* (Geertruidenberg 1983);
- Zwaaf, L., *Target Philips-Eindhoven* (typescript) (RHCe: 928.6 - Oorlog in de lucht, nummer: 9067);
- Zwanenburg, G.J., *En nooit was het stil...Kroniek van een luchtoorlog* (2 delen, 1991-1993).

Tevens is voor elk onderzoeksgebied regionale en streekgebonden literatuur gebruikt. In het onderstaande overzicht zijn per onderzoeksgebied de geraadpleegde publicaties weergegeven.

2.4 Archiefonderzoek in Nederland

Naast literatuurstudie is er archiefonderzoek in Nederland uitgevoerd. Archiefstukken vallen onder de primaire bronnen. De gemeentearchieven, evenals het provinciaal archief en het Nationaal Archief (NA) in Den Haag zijn geraadpleegd. Verder zijn ook stukken uit het archief van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) in Amsterdam en van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) in Den Haag bestudeerd. Tevens is het archief van de Explosieven Opsporingsdienst van Defensie (EODD) en het Semi-statisch Archief (SSA) van Defensie bestudeerd; beide gelegen in Rijswijk. In de volgende sub-paragrafen worden alle voor dit onderzoek geraadpleegde archieven nader beschreven.

2.4.1 Gemeentearchief

De onderzoeksgebieden lagen tijdens de Tweede Wereldoorlog in verschillende gemeenten. In de onderstaande tabel is per locatie weergegeven in welke gemeente deze lag ten tijde van de Tweede Wereldoorlog.

Onderzoeksgebied	Naam locatie	Gemeente tijdens de Tweede Wereldoorlog
BD-PCH-RSD 150 061a	Prinsenbeek	Etten en Leur
BDL 150	Station Budel 150	Budel
BT 150	Station Best 150	Best
EHVN 150	Station Eindhoven Noord 150	Eindhoven
EHVW 150	Station Eindhoven West 150	Eindhoven
EHVZ 150	Station Eindhoven Zuid 150	Eindhoven
ERD 150	Station Eerde 150	Sint Oederode
GT-WW-HTW-HTN 150 1	Geertruidenberg-Waalkwijk-'s-Hertogenbosch Noord 150 kV t.h.v. mast 1	Geertruidenberg
HPT 150	Station Hapert 150	Hoogeloon, Hapert en Casteren
MZ 150	Station Maarheeze 150	Maarheeze
OTD 150	Station Oosteind 150	Oosterhout
UD 150	Station Uden 150	Uden
WDT 150	Station Woensdrecht 150	Bergen op Zoom

Voor het onderzoek zijn de gemeentearchieven geraadpleegd. In deze archieven is onder andere gezocht naar de stukken van de luchtbeschermingsdienst (LBD), de documenten over aangetroffen/geruimde CE en de oorlogsschaderapporten. In de onderstaande tabellen zijn per onderzoeksgebied de bestudeerde stukken uit de gemeentearchieven weergegeven.

BD-PCH-RSD 150 061a

Het gemeentearchief van Etten-Leur is geraadpleegd in het West-Brabants Archief (WBA) in Bergen op Zoom.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
0085	Gemeentebestuur Etten-Leur (1936-1949)	456	1942-1944	<i>Politionele maandrapporten met bijlagen</i>
		612	1940-1949	<i>Stukken betreffende het vaststellen van de door de oorlogsvoering aangebrachte schade aan woningen en gebouwen en de wederopbouw daarvan</i>
		742	1939-1948	<i>Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen</i>
		745	1942-1949	<i>Brandrapporten</i>
		1116	1940-1941	<i>Rapport betreffende de gevolgen van bombardementen van de oorlogsdagen van mei 1940, met bijlagen</i>
		1138	1944-1945	<i>Proces-verbaal en rapport betreffende beschietingen, met bijlagen</i>
		1140	1944-1945	<i>Stukken betreffende het vaststellen van het tijdstip van bevrijding</i>

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		1149	1945	<i>Stukken betreffende het inventariseren van plaatsen waar terechtstellingen hebben plaatsgevonden en het verstrekken van inlichtingen ten behoeve van de geschiedbeschrijving van Nederland in oorlogstijd</i>
		1151	Onbekend	<i>Stukken betreffende het inventariseren en opruimen van verdedigingswerken en munitieopslagplaatsen</i>

BDL 150

Het gemeentearchief van Budel is geraadpleegd in het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE) in Eindhoven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
10482	Gemeentebestuur Budel, 1811-1949	145	1945-1964	<i>Luchtbeschermingsdienst</i>
		219	1943-1944	<i>Ingekomen en minuten van uitgaande brieven inzake het vernummen van de huizen en het aanleggen van een woningregister, met bijgevoegde staat van gewijzigde adressen</i>
		754	1942-1944	<i>Ingekomen circulaire en minuten van uitgaande brieven inzake het inzamelen en bewaren van bomscherven en dergelijke</i>
		755	1945-1946	<i>Ingekomen en minuten van uitgaande brieven inzake achtergebleven mijnen, munitie en andere militaire goederen, alsmede de ruiming daarvan</i>
		795	1938-1945	<i>Stukken betreffende de organisatie van de luchtbescherming en verduisteringsaangelegenheden, voorafgaande aan en tijdens de Tweede Wereldoorlog</i>
		796	1926-1944	<i>Overzichtskaart van de gemeente, gebruikt ten behoeve van de luchtbescherming</i>
		1167	1940-1946	<i>Stukken betreffende door oorlogshandelingen aangerichte schade en ten aanzien daarvan ingediende claims</i>
		1168	1940-1945	<i>Stukken betreffende gevallen van oorlogsschade aan zowel gemeentelijke als particuliere eigendommen</i>

BT 150

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
10623	Gemeentebestuur Best, 1821-1946	1151	1944-1946	<i>Stukken betreffende het opruimen van explosieven</i>
		1301	1937-1946	<i>Stukken betreffende aanleg en herstel van bruggen over Wilhelminakanaal naar Batadorp</i>
		1454	1943-1957	<i>Stukken betreffende de toegebrachte schade tijdens de Tweede Wereldoorlog aan de eigendommen van de verschillende fundaties</i>
		1614	1944	<i>Registers van oorlogsschade aan roerende en onroerende goederen</i>
		1615	1945	<i>Registers van oorlogsschade aan roerende en onroerende goederen</i>
		1619	1946	<i>Staten van geleden schade aan woningen in de laatste maanden van de oorlog</i>
		1627	1941-1942	<i>Telegrammen van diverse instanties inzake opsporing van bemanningen neergestorte vliegtuigen</i>

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		1628	1944	<i>Situatieschets van een mijnenveld in Best nabij het Wilhelminakanaal</i>
		1797	1944	<i>Correspondenties en vragenlijsten van de Militair Commissaris voor Oost-Brabant met de gemeente Best</i>
		1803	1940-1944	<i>Diverse correspondentie van de NSB en Duitse instellingen met het gemeentebestuur van Best (1)</i>
		1815	1940-1944	<i>Diverse correspondentie van de NSB en Duitse instellingen met het gemeentebestuur van Best (2)</i>
		1822	1944-1945	<i>Diverse stukken betreffende de Koninklijke Marechaussee, afdeling Best</i>
		1826	1944	<i>Mededeling van het gemeentebestuur</i>
		1829	1945	<i>Diverse stukken betreffende het Militair Gezag</i>
10632	Gemeentebestuur Best (1947-1956)	71	1954	<i>Huisnummerregistratie waarin is opgenomen de oude wijkindeling en de nieuwe straataanduiding en huisnummering</i>
		587	1946-1955	<i>Stukken betreffende de oorlogsschade aan woningen van de Bouwvereniging Best</i>
		730a	1946-1953	<i>In Omnibus Charitas hier o.m. oorlogsschade</i>

EHVN 150, EHVW 150, EHVZ 150

Het gemeentearchief van Eindhoven is geraadpleegd in het Regionaal Historisch Centrum (RHCE) in Eindhoven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
10161	Dienst Gemeentewerken Eindhoven (1920-1945)	36	1927-1945	<i>Stukken betreffende de brandweer</i>
		179	1939-1943	<i>Stukken betreffende het uitvoeren van werkzaamheden die samenhangen met de oorlogssituatie</i>
		180	1940-1944	<i>Stukken betreffende oorlogsschade</i>
		181	1940-1948	<i>Stukken betreffende de wederopbouw en herstel van schade aangericht door oorlogshandelingen</i>
		182	1941	<i>Rapporten en formulieren van de Vliegvelde Schattingscommissie betreffende schade door inbeslagname van grond</i>
		183	1940	<i>Brieven van de burgemeester aan gemeentewerken om de straatnaambordjes met namen van leden van het Koninklijk Huis te verwijderen en te vervangen door andere</i>
		503	1934-1944	<i>Stukken betreffende het zwembad De IJzeren Man. O.a. incident met Duitse militairen, verbod voor Joden, gemengd zwemmen.</i>
		540	1940-1942	<i>Dagboeken van de havenmeester bij het Eindhovens Kanaal</i>
		541	1943-1945	<i>Dagboeken van de havenmeester bij het Eindhovens Kanaal</i>
		559	1940-1944	<i>Kanaalrechten of liggelden Beatrixkanaal</i>
		560	1940-1942	<i>Kanaalrechten of liggelden Beatrixkanaal</i>
		561	1943-1944	<i>Kanaalrechten of liggelden Beatrixkanaal. "het kanaal werd vernield, schepen zonken, bruggen opgeblazen, tot wij op 18 september 1944 door de</i>

Toeg. nr.	Titel		Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
					Amerikanen van de moffen werden bevrijd"
			563	1934	Informatie betreffende het vliegveld, met kaarten
			565	1939	Rapport over de inrichting van loopgraven en schuilplaatsen in het kader van bescherming tegen luchtaanvallen
10463	Collectie Van Poppel, Eindhoven		19889	1942	Panorama van de Demer, gezien in de richting van de 'Rechtestraat', met braakliggend terrein als gevolg van het bombardement van 6 december 1942. Op de achtergrond de 'Catharinakerk', het 'Oude Raadhuis' en de 'glazen toren' van 'V&D', 1947
			64100	1943	Schuilplaatsen in de stad: Aalsterweg, 1943
			64177	1942	Een bombardement van de RAF op de Philipsfabrieken, gezien vanaf het dak van een gebouw aan de Mathildelaan: hierbij zijn ook burgerdoelen geraakt, 06-12-1942
			193430	1945	Panorama van Stratumseind: gezien vanaf de Catharinakerk, met linksvoor een tijdens het Duits bombardement van 19 september 1944 verwoest pand en daarachter het pand het van Eindhovens Mannenkoor, ca. 1945
10491	Gemeente Eindhoven (1933-1969)		580	1940-1960	Uitvoering wederopbouwwerkzaamheden door de Gemeente
			581	1942-1955	Puin en funderingen: Opruimen puin en funderingen
			590	1940-1954	Vergoeding van schade aan niet-gemeentelijke eigendommen
			592	1940-1959	Vergoeding van schade aan bruggen en vaarten
			593	1940-1955	Vergoeding van schade aan eigendommen van woningbouwcoöperaties, deel 1
			594	1940-1958	Vergoeding van schade aan eigendommen van woningbouwcoöperaties, deel 2
			595	1940-1957	Oorlogs- en bezettingsschade: uitvoeringsbeschikkingen deel 1
			596	1940-1967	Oorlogs- en bezettingsschade: uitvoeringsbeschikkingen deel 2
			597	1944-1960	Vergoeding van schade aan gemeentelijke eigendommen, deel 3
			598	1940-1959	Vergoeding van schade aan gemeentelijke eigendommen, deel 1
			599	1940-1962	Vergoeding van schade aan gemeentelijke eigendommen, deel 2
			1540	1941-1969	Brandrapporten
			2264	1944-1944	Inlichtingen aan het militair gezag betreffende gang van zaken in de gemeente, deel 1 (sept.-okt. 1944)
			1869	1936-1967	Gebruik luchtvaartterrein voor militaire doeleinden
			1872	1939-1947	Luchtvaartterrein Welschap, Eindhoven. Militaire vliegbasis: vordering door het Nederlandse mobilisatieleger: financiële afwikkeling.
			2265	1944-1945	Inlichtingen aan het militair gezag betreffende gang van zaken in de gemeente, deel 2 (nov. 1944-aug. 1945)
			2535	1940-1945	Oorlogsslachtoffers

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		2596	1938-1969	Model-huisnummer, gevallen van her-nummering
		2698	1942-1943	Bombardement 06-12-1942, Rapporten, lijsten en correspondentie
		2699	1942-1952	Bombardementen op verspreide plaatsen, Rapporten, lijsten, correspondentie
		2708	1940-1945	Luchtaanvallen: Meldingsplicht; melding afzonderlijke gevallen van luchtalarm, neerstorting of bominslag
		3240	1945-1946	Basisplan: Het in plan opnemen van beschadigde panden, welke voor de rooilijn gelegen zijn en voor tijdelijk herstel
		3272	1949-1957	Onteigening in het kader van het wederopbouwplan Eindhoven: basisplan, gebied 13. Sint Catharinakerk, omgeving, onteigeningsplan op grond van de Wet materiële oorlogsschade.
		3275	1949-1952	Onteigening in het kader van het wederopbouwplan Eindhoven: basisplan, gebied 14. Stratumsedijk en Hertogstraat, onteigening op grond van de Wet materiële oorlogsschade.
		5024	1940-1958	Munitie, gassen, elektriciteit: Gevaren en opruiming van oorlogsmunitie en -mijnen; gevaren van explosieve gassen en elektrische apparatuur
		5119	1933-1963	- Luchtvaartongevallen; Correspondentie
		5342	1944-1948	Bombardement 19-09-1944, Rapporten en correspondentie terzake
		5348	1943-1950	Oorlogs- en bezettingsschade particuliere eigendommen. Schade aan gebouwen: uitbetaling voorschotten rijksbijdrage: betaalstaten.
		5349	1940-1945	Oorlogs- en bezettingsschade particuliere eigendommen. Schade aan gebouwen: register van kredieten en bijdragen, jaren 1940-1945
		5356	1940-1957	Oorlogs- en bezettingsschade. Declaraties en financiële afwikkeling.
		5357	1940-1946	Oorlogs- en bezettingsschade. Declaraties en financiële afwikkeling.
		5691	1944-1945	Militair gezag: publicatiebladen
		6411	1941-1959	Ruimen van munitie: Opdrachten en declaraties
		7301	1942-1968	Oorlogs- en bezettingsschade. Declaraties en financiële afwikkeling.
10533	Luchtbeschermingsdienst Eindhoven (1932-1945)	94	1940	Journalen. mei-okt. 1940
		95	1941	Journalen. okt. 1940 - jan. 1941
		96	1941	Journalen. jan-juni 1941
		97	1942	Journalen. juni 1941 - feb. 1942
		98		Journalen. dec. 1944 - mrt 1945
		302	1940	Stukken betreffende de luchtalarmen en luchtaanvallen. mei-sept. 1940
		303	1940	Stukken betreffende de luchtalarmen en luchtaanvallen. okt-dec. 1940
		304	1941	Stukken betreffende de luchtalarmen en luchtaanvallen. 1941
		305	1942	Stukken betreffende de luchtalarmen en luchtaanvallen. 1942
		306	1943	Stukken betreffende de luchtalarmen en luchtaanvallen. 1943

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		307	1944	Stukken betreffende de luchtalarmen en luchtaanvallen. 1944
		308	1942	Verslagen en rapporten betreffende het bombardement van 6-12-1942
		309	1942	Verzamelstaten van de schade van het bombardement van 6-12-1942. Woensel, sectie G, kadasterkaart 11 en 14
		310	1942	Verzamelstaten van de schade van het bombardement van 6-12-1942. Woensel, sectie G, kadasterkaart 11 en 14
		311	1942	Verzamelstaten van de schade van het bombardement van 6-12-1942. Woensel, sectie G en K, kadasterkaart 19
		312	1942	Verzamelstaten van de schade van het bombardement van 6-12-1942. Strijp, sectie C, kadasterkaart 18
		313	1942	Verzamelstaten van de schade van het bombardement van 6-12-1942. Strijp, Gestel en Centrum, sectie C en D, kadasterkaart 18 en 19
		314	1942	Verzamelstaten van de schade van het bombardement van 6-12-1942. Centrum, sectie C en D, kadasterkaart 19
		315	1942	Verzamelstaten van de schade van het bombardement van 6-12-1942. Gestel, Woensel en Centrum, sectie C,D en G, kadasterkaart 19 en 23
		316	1942	Verzamelstaten van de schade van het bombardement van 6-12-1942. Alle secties
		317-320	1942	Overzichten van de inwoners die zich tijdens het bombardement van 6-12-1942 in hun woningen bevonden. 317: A-D 318: E-K 319: L-S 320: A-Z
		321	1944	Verzamelstaten van de schade van bombardementen in 1942-1944
		322	1944	Verzamelstaten van de schade van het bombardement van 30-3-1944. Woensel, sectie G en K, kadasterkaart 19
		323	1944	Verzamelstaten van de schade van het bombardement van 30-3-1944. Centrum, sectie D, kadasterkaart 19
		324	1944	Verzamelstaten van de schade van het bombardement van 30-3-1944. Alle secties
		325	1943	Verzamelstaten van de schade van het bombardement van 3-11-1943
10882	Gemeentebestuur Eindhoven, 1970-1989	4123	1981	Zorg voor getroffen en door oorlog. Stichting 1940-1945 en beëindiging subsidiëring.
10931	Gemeentelijke Dienst Gemeentewerken Eindhoven (1945-1984)	385	1946-1959	Herstel oorlogsschade Beatrixkanaal
		387	1956	Vliegveld Welschap
		389	1948-1959	Oorlogsschade
		626	1946-1948	Opgaven door Rode Kruis van namen van bemanningsleden van in de oorlog neergestorte vliegtuigen
		630	1962-1983	Oorlogsgravenstichting
11115	Gemeentepolitie Eindhoven (1943-1993)	329	1940	Jaarverslagen 1940
		330	1943	Jaarverslagen 1943

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		331	1945	<i>Jaarverslagen 1945</i>
		385	1946	<i>Dagrapporten</i>
10862	Gemeentepolitie Eindhoven, documentatie en foto's (1945-1997)	19885	1946	<i>De kruising van de Demer en Vrijstraat, gezien vanaf de Rechtestraat, met in het midden het braakliggende terrein als gevolg van het bombardement van 6 december 1942, 23-10-1946</i>
		64223	1940	<i>Een bombardement van de RAF in de nacht van 14 op 15 november 1940, op o.a. de Hemelrijken en de omgeving van de Schoolstraat. De bommen werden afgeworpen omdat de bommenwerper werd achtervolgd door een nachtjager van de Luftwaffe vanuit Fliegerhorst (Welschap). Geheel links de staf van de Luchtbescherming, derde van links Donker (Luchtbescherming), vijfde en zesde van links commissaris Brinkman (Politie) en burgemeester Verdijk, geheel rechts Knabben, 15-11-1940</i>
		64243	1941	<i>Nachtopname Nachtegaallaan, schade aan de gashouder van Gemeentebedrijven ten gevolge van Engelse brandbommen in de avond van 3 maart 1941: de hoge gashouder staat in brand, 03-03-1941</i>

ERD 150

De gemeentearchieven van Sint-Oedenrode, Veghel en Schijndel zijn geraadpleegd in het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) in 's-Hertogenbosch.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
7635	Gemeentebestuur Sint-Oedenrode, 1934 – 1969	577	1969-1971	<i>bodemkundig en hydrologisch onderzoek, verwijdering oorlogstuig, exploitatie-opzet</i>
		660	1940-1959	<i>Stukken betreffende het opruimen van onontpofte explosieven</i>
		661	1941-1947	<i>Dossier betreffende de luchtbeschermingsdienst in de gemeente</i>
		1082	1940-1945	<i>Lijst van oorlogsslachtoffers en van gearresteerden, oorlogsschade</i>
		1086	Onbekend	<i>Plundering, schade en vordering-gearresteerde personen-opsporen munitie en mijnen-bekendmakingen en circulaires</i>
		1090	1940-1944	<i>Stukken betreffende regeling vergoeding van oorlogsschade</i>
		1093	1941-1949	<i>Stukken betreffende correspondentie met de rijksoverheid inzake oorlogsschade en wederopbouw</i>
		1131	1940-1944	<i>Dagboek belevenissen zusters St.Oda tijdens de oorlog</i>
7699	Gemeentebestuur Veghel, 1937 – 1969	305	1941-1945	<i>Stukken betreffende brand- en bommeldingen, neergestorte vliegtuigen, gevonden fosfor en vlugschriften</i>
		650	1953	<i>Verhandeling "De strijd om Veghel in de zomer van 1944" door majoor B. Koning van de Generale Staf, aangeboden door F.S.W.M. van Bouwdijk Bastiaanse aan secretaris R. Visser van Veghel, met aanbiedingsbrief</i>
		746	1947-1950	<i>Het herstellen en opruimen van schade door oorlogsgeweld in Eerde</i>
		763	1940-1945	<i>Opgaven van geleden schade</i>
		963	1941-1947	<i>Correspondentie inzake het leven tijdens de oorlogsjaren</i>

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		2094	1951	<i>Correspondentie inzake opgave verdedigingswerken</i>
5135	Gemeentebestuur Schijndel, 1930-1960	44	1944- 1960	<i>Rapporten, toezichten en inlichtingen over de toestand van Schijndel tijdens de tweede wereldoorlog en na de bevrijding, met overzichten van omgekomen burgers en militairen (mede te Indonesië en in Birma) en verwoeste panden</i>
		158	1941- 1953	<i>Stukken betreffende de molestverzekering van gemeente-eigendommen, met overzichten van oorlogsschade</i>
		512	1949- 1951	<i>Stukken betreffende de wederzijdse overdracht door de Provinciale Directie van de Wederopbouw en Volkshuisvesting en de gemeente van dossiers financiële schadevergoeding oorlogsschade en wederopbouw</i>
		691	1944- 1945	<i>Overzichten van door oorlogshandelingen vernielde en beschadigde panden, met correspondentie</i>
		757	1944- 1951	<i>Stukken betreffende oorlogsschade aan en wederopbouw van boerderijen</i>
		804	1930- 1948	<i>Stukken betreffende de bescherming van de bevolking tegen luchtaanvallen en de plaatselijke Luchtbeschermingsdienst, met opgaven van begin 1945 neergekomen V1's</i>
		806-814	1940- 1943	<i>rapportboeken van de Luchtbeschermingsdienst, 11 mei 1940-21 oktober 1943</i>
		1228- 1243	Onbekend	<i>Persoonsdossiers inzake financiële schadevergoeding aan eigenaren voor herstel of herbouw van hun door oorlogsschade getroffen huizen en panden</i>
		1244- 1250	Onbekend	<i>Stamkaarten van door oorlogsschade getroffen huizen en panden inzake financiële schadevergoeding voor herstel of herbouw aan hun eigenaren (beoordeeld door de Schade Enquête Commissie te 's-Hertogenbosch)</i>
		1524	1937- 1941	<i>Register van huisnummers</i>
		1525	1945	<i>Register van huisnummers, aangelegd januari</i>

GT-WW-HTW-HTN 150 1

Het gemeentearchief van Geertruidenberg is geraadpleegd in het Regionaal Archief Tilburg (RAT) in Tilburg.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
2658	Gemeentebestuur Geertruidenberg, 1928- 1980	19	1941- 1953	<i>Oorlogsschade gemeente-eigendommen</i> - diverse panden - gemeentetoren - beplanting straten en pleinen - klokken - GEB (=Gemeentelijk Elektriciteitsbedrijf)
		515	1945- 1949	<i>Wederopbouw Tweede Wereldoorlog</i> - overname werkzaamheden - overzicht vernietigde panden
		544	1946- 1947	<i>Geertruidenbergse bouwvereniging</i> - herstel oorlogsschade
		812	1942- 1958	<i>Oud Zwembad</i> - overeenkomsten verhuur en verpachting

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				- oorlogsschade - uitbreiding en verbetering

HPT 150

Het gemeentearchief van Hoogeloon, Hapert en Casteren is geraadpleegd in het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE) in Eindhoven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
10547	Gemeentebestuur Hoogeloon, 1936-1969	15	1942	Huisnummerregister
		16	1949	Huisnummerregister
		17	1955	Huisnummerregister
		18	1957	Huisnummerregister
		19	1960	Huisnummerregister
		20	1962	Huisnummerregister
		83	1944- 1945	Noodwoningbouw in verband met oorlogsschade.
		164	1940- 1952	Herstel oorlogsschade. Bruggen te Heuvel, Gagelvelden en Hoogcasteren.
		210	1945- 1955	Oorlogsschade aan schoolgebouwen.
		249	1944- 1945	Toestand der gemeente tijdens de bevrijding en de maanden erna.
		251	1955- 1969	Straatnaamgeving
		586	1944- 1960	Vergoeding materiële oorlogsschade.
		589	1944- 1953	Oorlogsschade aan gebouwen.
		593	1941- 1946	Luchtbescherming
		594	1945	Luchtbescherming: materieelstaat en declaraties.
10548	Gemeentebestuur Hoogeloon, 1970-1979			Geen relevante stukken aangetroffen
11147	Gemeentebestuur Hoogeloon, 1980-1996	1064	1987- 1991	Geschiedenis van de gemeente. Achtergrondstukken en notities historisch bronnenonderzoek, publicatie: Iets over de gemeente Hoogeloon c.a. en publicatie: Hoogeloon, Hapert, Casteren in 1186 of Hoe onze voorouders 8 eeuwen geleden leefden.

MZ 150

Het gemeentearchief van Maarheeze is geraadpleegd in het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE) in Eindhoven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
10192	Gemeentebestuur Maarheeze (1811-1946)	1133	1935- 1945	Stukken betreffende de luchtbescherming
		1134	1946	Stukken betreffende schuilkelders en verdedigingswerken
		1301	1940- 1946	Stukken betreffende het voorkomen van mijnevelden en munitie
		1302	1942- 1943	Stukken betreffende beschietingen
		1303	1942- 1943	Stukken betreffende bominslagen
		1304	1943- 1945	Stukken betreffende neergeschoten vliegers en vliegtuigen
		1316	1940- 1946	Stukken betreffende claims en vergoedingen wegens oorlogsschade- en leveringen

	Geen	1943-1945	Brandweerrapporten
10269	Gemeentebestuur Maarheeze (1946-1969)	132	1945-1955 Oorlogsschaden. persoonlijke dossiers Afwikkeling,
		216	1947-1953 Hestel van oorlogsschade aan bossen
		292	1945-1953 Herstel van oorlogsschade aan wegen
		298	1945-1955 Afwikkeling oorlogsschade. Bijdragen
		320	1945-1955 Afwikkeling van oorlogsschade. Personele dossiers A-K
		321	1945-1955 Afwikkeling van oorlogsschade. Personele dossiers L-Z
		548	1945-1953 Herstel van oorlogsschade aan wegen
		761	1945-1952 Bezettingsschade Sint Aloysiuschool
		762	1945-1952 Bezettingsschade Sint Josephschool
		763	1945-1952 Bezettingsschade Sint Joanesschool
		764	1945-1952 Bezettingsschade Mariaschool

OTD 150

De gemeentearchieven van Oosterhout en Dongen zijn geraadpleegd in het Regionaal Archief Tilburg (RAT) in Tilburg. In het archief van de Gemeentepolitie van Oosterhout (1920-1994) bevonden zich enkele stukken die niet openbaar waren. Het gaat om de dossiers met inventarisnummers S227 en S342. Deze dossiers bevatten dagrapporten uit de periode 1-01-1945 tot en met 14-05-1945 en verslagen en rapporten van de Luchtbeschermingsdienst (LBD). Daarnaast was ook het archief van de LBD van de gemeente Dongen met toegangsnummer 932 niet raadpleegbaar. Dit archief zich op een externe locatie bevond. Tenslotte was er nog een Collectie Luchtoorlog Brabant van D. van Hoof met toegangsnummer 3135. Deze collectie was in periode van het onderzoek uitgeleend en derhalve niet raadpleegbaar.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
2007	Gemeentepolitie Oosterhout, 1920-1994	S343	1967-1991	Meldingen ongesprongen projectielen. Bommeldingen. Gevonden projectielen. Opruimacties.
		S400	1940-1945	Bescherming tegen luchtaanvallen. WO II. Processen-verbaal en rapporten m.b.t. bominslagen, vliegen bommen, ballonnen e.d.
		S402	1944	Bescherming tegen luchtaanvallen WO II. Rapporten
2091	Gemeentebestuur Oosterhout, 1934-1946	432	1942-1945	Heuvel 13. Verhuur en herstel na bominslag
		661	1940-1946	Stukken betreffende de opgave en de behandeling van niet-ontploffte munitie
3109	Gemeentebestuur van Oosterhout, (1915) 1947-1980 (1981)	306	1945-1951	Overzichten van schades door oorlogsgeweld
		307	1946-1957	Rapporten van oorlogsschade aan gemeentelijke gebouwen en woningen
		1456	1945-1970	Opgave van landmijnen en projectielen, onschadelijk maken V1 en verwijderen explosieven op het 'bommenveld' aan de Vijfeikenweg
		1863	1965-1971	Vijfeikenweg Oost: aanleg en riolering, groenvoorziening en onderzoek naar aanwezigheid V1-bom
		1896	1946-1957	Overeenkomst met PNEM tot overdracht van 10.000 KV kabels en oorlogsschade aan laagspanningsnet
955	Archief van het Gemeentebestuur van	324	1940-1953	Stukken betreffende de wederopbouw van oorlogsschade

Dongen, (1920) 1929 - 1960 (1980)			
750	1939 – 1960	Stukken betreffende de organisatie Bescherming Bevolking	
821	1948 - 1954	Oorlogsschade aan duikers	
1160	1949-1954	Stukken betreffende oorlogsschade aan gebouwen van Gas- en Lichtbedrijven	
1164	1948-1959	Stukken betreffende oorlogsschade aan gas- en elektriciteitsnetten	
1301	1948-1956	Oorlogsschade aan bruggen	
1373	1946-1947	Stukken betreffende oorlogsschade en wederopbouw	
1374	1946-1949	Stukken betreffende oorlogsschade gemeentelijk onroerend goed	
1379	Onbekend	Gemeentelijke luchtbeschermingsdienst	
1383	1938-1944	Stukken uit het Dongense verzet	

UD 150

Het gemeentearchief van Uden is geraadpleegd in het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) in 's-Hertogenbosch.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
7787	Gemeentebestuur Uden (1938-1970)	144	1940-1945	Het verzoeken om toekenning van een vergoeding wegens oorlogsschade aan diverse gemeente-eigendommen (met uitzondering van schoolgebouwen)
		990	1944	Het bewaken van de barakken en eigendommen van de Duitse Weermacht
		1325	1940-1956	Het verzoeken om toekenning van een vergoeding wegens oorlogsschade aan particuliere eigendommen
		1372	1938-1949	Brandrapporten
		2021		Stukken betreffende schade door oorlogsgeweld en bezetting door derden
		2067	1944-1957	Het verzoeken om toekenning van een vergoeding wegens oorlogsschade aan diverse schoolgebouwen
		2185	1945-1951	Het herstellen van het gebouw in verband met oorlogsschade
		2442	1944	Logboek betreffende de oorlogshandelingen in de gemeente Uden in de periode van 24 september-12 november 1944
		2444	1944	Rapport betreffende de oorlogshandelingen in de gemeente Uden in de periode van 5 september-24 september 1944
		2447	1945-1947	Stukken betreffende het opruimen van bommen, granaten en munitie

WDT 150

De gemeentearchieven van Bergen op Zoom en Woensdrecht zijn geraadpleegd in het West Brabants Archief (WBA) in Bergen op Zoom.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
8	Archief van het gemeentebestuur van Bergen op Zoom 1926-1971	019-1945-A/2	1945	Brieven van burgerij met verzoeken om bijstand in verband met geleden oorlogsschade

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		029- 1957- B/02	1957	Vaststelling de wijze van huisnummering in straten en in aangelegen hoofdstraten
		036- 1944- A/05	1944	Antwoord aan de Hypotheekbewaarder te Breda op het verzoek inzake eventuele beschadigingen aan het kadaster-archief door beschietingen en/of oorlogshandelingen
		036- 1945- A/12	1945	Antwoord op het verzoek van Mr.H.R.Goudsmit te Leiden inzake informatie over P.G.de Jong te Oegstgeest zijnde de aannemer van wehrmachtswerken zoals bunkers en verdedigingswerken
		037- 1941- A/01	1941	Dossier inzake de schadevergoedings-regeling aan de gemeente Woensdrecht wegens diefstal en vernielingen uit/aan de barakkenkamp op de Zuidgeesterheide te Woensdrecht
		038- 1940- A/02	1940	Dossier inzake de opgave aan de Regeringscommissaris van Wederopbouw te Den Haag betreffende de geleden oorlogsschade aan de bruggen over de Zoom en aan beplantingen in het Volkspark
		038- 1940- A/03	1940	Dossier inzake de opgave aan G.S. van Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch betreffende de geleden oorlogsschade wegens de bominslag van 18-6-1940 aan particulier gebouwde eigendommen
		038- 1940- A/04	1940	Dossier inzake de opgave aan het Regeringscommissariaat van Wederopbouw te Den Haag betreffende de beschadigingen en verwoestingen van de bedrijven Beckers, Matthijs en Becht aan de Moerstraatsebaan, Difoga aan de Bredasestraat en Rogier, Nerinx Richter aan de Wattweg
		038- 1940- A/05	1940	Rapport van Dienst Gemeentewerken over de schade t.g.v. de bominslag in de gemeentelijke bossen nabij de Woensdrechtse Heide
		038- 1940- A/06	1940	Overzicht van de oorlogsschade aan niet-onroerende goederen 38-A6-1941
		038- 1940- A/08	1940	Rapport Dienst Gemeentewerken over de oorlogsschade t.g.v. een bominslag op 18-6-1940 in het gebouw van het St.Catharina-Gesticht
		038- 1940- A/10	1940	Rapport van de Dienst Gemeentewerken over de oorlogsschade in het woningcomplex Piet Hein te Nieuw-Borgvliet
		038- 1940- A/13	1940	Rapport van de Dienst Gemeentewerken over de defensie schade aan bruggen, duikers en weggedeelten
		038- 1940- A/14	1940	Rapport van de Dienst Gemeentewerken over de oorlogsschade aan ruiten t.g.v. het laten springen van mijnen en dergelijke door de Duitse Weermacht op 17-12 1940
		038- 1940- B/02	1940	Dossier inzake het verzoek van Transportbedrijf te Water van de Gebrs. de Haas tot het uitbetalen van schadevergoeding voor zijn

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				<i>door kogels doorboorde en beschadigd motorschip Engelina</i>
		038-1940-B/04	1940	<i>Dossier inzake het verzoek van J.C.T.Smeijers tot het uitbetalen van schadevergoeding voor zijn beschadigde bomen en gesneuvelde ruiten</i>
		038-1940-B/05	1940	<i>Dossier inzake het verzoek van P.Hopmans tot het uitbetalen van schadevergoeding voor zijn serre en kassen</i>
		038-1940-B/07	1940	<i>Dossier inzake het verzoek van firma Asselbergs van Heyst & Co. tot het uitbetalen van een schadevergoeding wegens een ontploft projectiel bij zijn pand St.Josephstraat 9</i>
		038-1940-B/10	1940	<i>Dossier inzake het verzoek van H.Moesker tot het uitbetalen van een schadevergoeding wegens vernielingen door de bominslag van 18-6-1940</i>
		038-1940-B/13	1940	<i>Procesverbaal van de Politie inzake het verzoek tot schadeloosstelling voor vernielingen door een bominslag bij de N.V. Zoomland</i>
		038-1940-B/15	194	<i>Dossier inzake het verzoek van W.J.Verberkmoes-Rollé tot het uitbetalen van schadevergoeding voor haar pand Bredasestraat 13-13a</i>
		038-1941-A/01	1941	<i>Rapport van de Dienst Gemeentewerken over de schade van particulieren</i>
		038-1941-A/02	1941	<i>Rapport van de Dienst Gemeentewerken over de schade aan gebouwen</i>
		038-1941-A/06	1941	<i>Rapport van de Dienst Gemeentewerken inzake het herstel van schade aan panden die door oorlogsgeweld beschadigd waren, m.u.v. het pand van S.Kleinkramer, Bolwerk-Noord 71</i>
		038-1941-B/01	1941	<i>Dossier inzake de verzoeken tot schadevergoedingen t.g.v. oorlogsschade aan panden, ruiten, rijwielen e.d.</i>
		038-1941-B/03	1941	<i>Dossier inzake de doorzending naar het Departement van Sociale Zaken te Den Haag betreffende het verzoek van G.Scholten tot uitbetaling van geleden oorlogsschade</i>
		038-1941-B/04	1941	<i>Dossier inzake de toekenning rijksbijdrage wegens schadevergoeding aan C.van Eekelen</i>
		038-1941-B/05	1941	<i>Dossier inzake het verzoek van J.Mertens tot toekenning van schadevergoeding voor vernielingen aan zijn woonhuis en rijwiel</i>
		038-1941-B/06	1940	<i>Circulaire's van het Departement van Binnenlandse Zaken en G.S. van Noord-Brabant inzake het ontschadelijk maken van onontpofte munitie en vliegtuigbommen (zgn. blindgangers)</i>
		038-1941-B/07	1941	<i>Dossier inzake het verzoek van de N.V. Bataafsche Import Maatschappij (Shell) te Den Haag tot het uitbetalen van eens schadevergoeding voor een tankwagen, toegebracht door de Duitse Weermacht op de Antwerpsestraat</i>

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1941-B/08	1941	<i>Dossier inzake het verzoek van C.Vrients tot het uitbetalen van schade aan zijn woning veroorzaakt wegens een aanrijding door de Duitse Weermacht</i>
		038-1941-B/09	1941	<i>Rapporten van het Burgerlijk Ambestuur inzake de verzoeken van J.Landa en zoon J.A. Landa tot het uitbetalen van een vergoeding voor oorlogsgeweldschade aan hun gezonken schepen resp. de Labor en de Pax</i>
		038-1941-B/10	1941	<i>Rapport van de Politie inzake het erzoek van P.Claes tot het uitbetalen van een vergoeding voor oorlogsschade aan de ruiten van zijn woning</i>
		038-1941-C/01	1941	<i>Dossier inzake de verzoeken aan de Rijkscommissie van Wederopbouw en Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag tot toekenning van defensieschade aan een 6-tal vernielde bruggen over de Zoom</i>
		038-1941-C/02	1941	<i>Gespecificeerde opgaven- en een overzicht van de beschadigde gemeente-eigendommen toegebracht door het oorlogsgeweld</i>
		038-1941-E/02	1941	<i>Dossier inzake de afwijzing door het Departement van Sociale Zaken te Den Haag aan J.L.Peeters betreffende het verzoek tot het uitkeren van een oorlogsschade</i>
		038-1941-E/03	1941	<i>Dossier inzake het toekennen van een schadevergoeding door het Departement van Sociale Zaken te Den Haag aan J.Landa en zoon J.A.Landa betreffende hun oorlogsschade</i>
		038-1941-E/05	1941	<i>Dossier inzake het toekennen door de Stichting Rotterdam 1940 van een meubelcrediet van f 750,- aan oorlogsslachtoffer W.B.Brans wonende in de Lievevrouwestraat 23</i>
		038-1941-E/06	1941	<i>Rapport van het Burgerlijk Ambestuur inzake het financieel onderzoek van A.C.Peeters-Jacobs betreffende de vernielde woning door oorlogsgeweld en het moeten zoeken naar onderdak</i>
		038-1941-E/08	1941	<i>Dossier inzake het toekennen van een uitkering aan C.Damen op het verzoek tot vergoeding van geleden defensieschade</i>
		038-1941-E/09	1941	<i>Rapport van het Burgerlijk Ambestuur inzake het financieel onderzoek van P.H.M.Schuurbiers betreffende de vernielingen rondom zijn huis t.g.v. het bombardement van 12-5-1940</i>
		038-1941-E/10	1941	<i>Dossier inzake het toekennen door het Departement van Sociale Zaken te Den Haag aan F.A.Seekles van een vergoeding voor geleden oorlogsschade</i>
		038-1941-E/11	1941	<i>Dossier inzake het toekennen door het Departement van Sociale Zaken te Den Haag aan C.M.Moerenhout van een vergoeding voor geleden oorlogsschade</i>
		038-1941-E/12	1941	<i>Rapport van de Politie inzake J.J.Theuns die gewond geraakt werd door beschietingen vanuit vliegtuigen op 13-5-1940</i>

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1941-E/13	1941	Dossier inzake het toekennen door het Departement van Sociale Zaken te Den Haag aan J.F.Beeckman van een vergoeding voor geleden oorlogsschade
		038-1942-B/01	1942	Dossier inzake het verzoek van de N.V. Centrale Potasch Raffinaderij betreffende het herstellen van een opbergruimte die beschadigd is door een aanrijding en in gebruik is bij de Duitse Weermacht
		038-1942-B/07	1942	Dossier inzake het toekennen van een vergoeding aan A.J.van Dongen voor zijn beschadigde woning Antwerpsestraatweg 400
		038-1942-B/08	1942	Dossier inzake het toekennen van een vergoeding aan PClaes over zijn door Duitse militairen beschadigd café op het St.Catharinaplein 15
		038-1942-B/09	1942	Dossier inzake het toekennen van een vergoeding met het St.Catharinagesticht (Toevlucht in Lijden) over het door oorlogsgeweld beschadigd pand St.Catharinaplein 25
		038-1942-B/10	1942	Dossier inzake het verzoek van firma P.J.Asselbergs Stoomwasserij en Ververij De Zoom tot het treffen van een schaderegeling over de door oorlogsgeweld getroffen panden aan de Moerstraatsebaan 52
		038-1942-B/11	1942	Dossier inzake het antwoord aan de Rijkscommissie van Advies v/h Departement van Binnenlandse Zaken te Den Haag betreffende het herstel van de door oorlogsgeweld getroffen school en de 2 aangrenzende woningen Engelsestraat 25 t/m 29
		038-1942-B/12	1942	Dossier inzake het toekennen van een vergoeding met de N.V. Distilleerderij en Likeurstokerij v/h Wed.C.J.Becht & Zonen betreffende de herbouw- en herstelwerkzaamheden aan de gebouwen Moerstraatsebaan 60-60b
		038-1942-B/13	1942	Dossier inzake het toekennen van een vergoeding met H.J.A.van Mechelen betreffende de herbouw- en herstelwerkzaamheden aan het pand Bredasestraat 44
		038-1942-B/15	1942	Dossier inzake het verzoek van C.J.de Maertelaere voor het toekennen van een schaderegeling voor de door een bom getroffen woning Geweldigerstraat 28
		038-1942-B/16	1942	Dossier inzake het toekennen van een vergoeding aan de Gemeentelijke Gasfabriek over de beschadigde gashouder
		038-1942-C/01	1942	Besluit tot het wederopbouwen van de door oorlogshandelingen vernielde Zoombruggen
		038-1943-A/01	1943	Rapport van de Dienst Gemeentewerken inzake de ontstane schade ontstaan door vordering van bomen van een gedeelte bos op de Woensdrechtse Heide nabij het vliegveld voor de bouw van barakken en het maken van schietbanen
		038-1943-A/03	1943	Rapport van de Dienst Gemeentewerken betreffende de

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				<i>schade geleden door bominslagen of andere oorlogshandelingen</i>
		038-1943-B/01	1943	<i>Dossier inzake het melden aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag van de oorlogsschade aan de woning van G.Tukker Moerstraatsebaan 510</i>
		038-1943-B/02	1943	<i>Dossier inzake het melden aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag van de oorlogsschade aan de woning van A. van Schilt Moerstraatsebaan 508</i>
		038-1943-B/03	1943	<i>Dossier inzake het melden aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag van de oorlogsschade aan de café-woning van L.Bogers Moerstraatsebaan 505</i>
		038-1943-B/04	1943	<i>Dossier inzake het melden aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag van de oorlogsschade aan de woning van W.Franken Moerstraatsebaan 514</i>
		038-1943-B/05	1943	<i>Dossier inzake het melden aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag van de oorlogsschade aan de woning van D.A.Droogers Moerstraatsebaan 512</i>
		038-1943-B/06	1943	<i>Dossier inzake de meldingen aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag betreffende oorlogsschaden aan diverse panden in de Steenbergsestraat, St.Josephstraat, Arn.Asselbergsstraat en Moerstraatsebaan</i>
		038-1943-C/01	1943	<i>Circulaires van het Departement van Binnenlandse Zaken te Apeldoorn inzake de vergoedingsregeling voor het bergen van lijken en het bergen van de aangespoelde mijnen</i>
		038-1943-G/01	1943	<i>Dossier inzake de schadevergoedingsregeling wegens het in gebruik nemen van tuin- en andere gronden voor het aanleggen van verdedigingswerken</i>
		038-1944-A/05	1944	<i>Circulaire van de Militair Commissaris in Noord-Brabant te Eindhoven inzake de registratie en taxatie van de oorlogsgeweldschade aan land-, tuin- en bosgronden alsmede die aan gebouwen, vee en het inventaris behorende bij deze land-, tuin- en bosbouwbedrijven geschiedt door de Dienst Landbouwherstel per 1-9-1944</i>
		038-1944-B/01	1944	<i>Rapport van de Dienst Gemeentewerken betreffende de financiering en de afwikkeling van het herstel en herbouw van het door oorlogsgeweld getroffen gebouwd onroerend goed</i>
		038-1944-B/05	1944	<i>Dossier inzake het verzoek aan de Algemeen Gemachtigde voor de</i>

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				<i>Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag betreffende de geldelijke bijdrage voor het herstel van de woning van D.A.Droogers aan de Moerstraatsebaan 512</i>
		038-1944-B/06	1944	<i>Dossier inzake het verzoek aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag betreffende de geldelijke bijdrage voor het herstel van de woning van A.van Schilt aan de Moerstraatsebaan 508</i>
		038-1944-B/07	1944	<i>Dossier inzake het verzoek aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag betreffende de geldelijke bijdrage voor het herstel van de woning van G.Tukker aan de Moerstraatsebaan 510</i>
		038-1944-B/08	1944	<i>Dossier inzake het verzoek aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag betreffende de geldelijke bijdrage voor het herstel van de woning van W.J.Franken aan de Moerstraatsebaan 514</i>
		038-1944-B/09	1944	<i>Dossier inzake het verzoek aan G.S. van Noord-Brabant betreffende bemiddeling tot restitutie van voorgesloten gelden voor het plaatsen van palen ter voorkoming dat de landerijen geïnundeerd of van landmijnen voorzien zouden worden door de Duitse Weermacht</i>
		038-1944-B/10	1944	<i>Bericht aan de Algemeen Gemachtigde voor de Nederlandse Opbouw te Den Haag inzake de herstellde woningen St.Josephstraat 2 en Steenbergsestraat 50 van G.L.Bots resp. Hopmans en de nog niet herstellde woning Arn.Asselbergsstraat 21 van A.Broekhoven</i>
		038-1944-C/02	1944	<i>Brief aan de Rijkscommissie van Advies inzake bijdragen wederopbouw publiekrechtelijke lichamen te Apeldoorn van de beschadigde gemeente-eigendommen door de Duitse Weermacht</i>
		038-1944-C/04	1944	<i>Rapport van de Dienst van Gemeentewerken betreffende de schade aan de noodbrug over de Zoom en aan het voetbruggetje over de Zoom nabij het park</i>
		038-1944-D/01	1944	<i>Rapport van de Commandant van de Luchtbeschermingsdienst betreffende de opgave van de licht gewonde personen door de beschietingen vanuit vliegtuigen op 11-9-1944</i>
		038-1944-D/04	1944	<i>Rapport van de Commandant van de Luchtbeschermingsdienst betreffende de opgave van de zwaar gewonden W.van Oers en M.Heijnen uit Steenbergse wegens het lopen door een mijnenveld op het landgoed van Van Dam van Isselt aan de Huijbergsebaan</i>

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038- 1944-I/02	1944	Overzicht van de af te breken woningen aan de Wouwseweg en de Balsebaan i.v.m. de aan te leggen verdedigingswerken
		138- 1945- A/03	1945	Dossier inzake het verzoek van G.Prins betreffende de medewerking tot herstel van zijn woning Borneostraat 2
		038- 1945- A/05	1945	Rapport van de Politie inzake de juiste toedracht van het opruimingswerk door de Luchtbeschermingsdienst van een gedeelte van het uurwerk van de Onze Lieve Vrouw van Lourdeskerk waarbij onnodig veel glasruiten sneuvelden door een ontploffing van springstof
		038- 1945- A/09	1945	Rapport van de Dienst Gemeentewerken inzake de vernielde woning van A.F.Lameir in de Glymesstraat 33
		038- 1945- B/01	1945	Dossier inzake het verzoek aan de Commissie Voorziening Bergen op Zoom tot het spoedig leveren van de noodzakelijkste gebruiksgoederen voor de getroffen gezinnen door het vallen van de 3 stuks V-1 bommen
		038- 1945- C/01	1945	Dossier inzake de opdracht tot het dichtten van de tankgracht, gelegen tussen de Balsebaan en de Wouwseweg
		038- 1945- C/02	1945	Dossier inzake de onteigening van de percelen grond tussen de Balsebaan en de Wouwseweg waar tijdens de bezettingstijd de tankval is aangelegd.
		038- 1945- C/05	1945	Dossier inzake de opdracht tot sloop en de onteigening van materialen van het in slechte staat verkerende pand Bolwerk Zuid 14 van M.J.Matthijssen
		038- 1945- C/06	1945	Dossier inzake de opdracht tot sloop en de onteigening van materialen van het verwoeste pand Rembrandtstraat 69 van M.S.Langenberg-Mathijssen
		038- 1945- C/07	1945	Dossier inzake de opdracht tot sloop en de onteigening van materialen van het verwoeste pand Antwerpsestraatweg 500 zonder de daarbij behorende bergplaats van P.J.Swagemakers
		038- 1945- C/08	1945	Dossier inzake de aanbesteding tot slopen van de panden Rembrandtstraat 69 en Antwerpsestraatweg 500 te NieuwBorgvliet
		038- 1945- C/09	1945	Overzicht kostenberekening voor het herstellen en het inrichten van het door oorlogsgeweld vernielde pand Wassenaarstraat 74 toebehorende aan de Gemeentelijke Muziekschool
		038- 1945- C/10	1945	Dossier inzake het instemmen op het verzoek van de architect J.Weijts om het pand Moerstraatsebaan 148 van G.van Loon af te voeren van de lijst van de te onteigenen opstallen om het bewoonbaar te kunnen maken
		038- 1945- C/11	1945	Dossier inzake de opdracht tot sloop en de onteigening van

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				<i>materialen, m.u.v. het bad en de geyser vanuit het verwoeste pand Moerstraatsebaan 253 van C.F.Aarts</i>
		038-1945-C/12	1945	<i>Rapport van de Dienst Gemeentewerken inzake het advies tot slopen en opruiming van de door oorlogsgeweld getroffen vernielde kerk H.Antonius Abt te Nieuw-Borgvliet</i>
		038-1945-C/13	1945	<i>Rapport van de Dienst Gemeentewerken inzake het advies tot het bewoonbaar maken van het pand Moerstraatsebaan 96 van H.C.Beckers en het afvoeren van de lijst van te onteigenen panden Burg.Stulemeijerlaan 4 en Zandstraat 24 van H.J.M.Welter-Nolet en resp. W.J.Mennes</i>
		038-1945-C/14	1945	<i>Dossier inzake de aanbesteding tot het slopen van de panden Burg.van Hasseltstraat 4 t/m 12 en van Dedemstraat 1 en 3</i>
		038-1945-C/15	1945	<i>Dossier inzake de onteigening en opdracht tot het slopen van de panden Burg.van Hasseltstraat 4 t/m 12 en van Dedemstraat 1 en 3</i>
		038-1945-D/04	1945	<i>Rapport van de Commandant van de Luchtbeschermingsdienst betreffende de opgave van de zwaar gewonden W.van Oers en M.Heijnen uit Steenbergen wegens het lopen door een mijnenveld op het landgoed van Van Dam van Isselt aan de Huijbergsebaan</i>
		038-1945-D/05	1945	<i>Dossier inzake het antwoord aan de Gebrs.J.en A.Adriaansen te Woensdrecht op een aanvraag voor een oorlogsschade-vergoeding voor zijn landbouwbedrijf</i>
		038-1945-E/04	1945	<i>Dossier inzake de opdracht tot sloop en de onteigening van het puin van de panden Coehoornparkstraat 19-22 en 24 van resp. A.M.C.Asselbergs, L.P.Lauwers en J.F.Withagen</i>
		038-1945-E/09	1945	<i>Overzicht van de schaderegistratie van opstallen en kunstwerken onderverdeeld in 4 schadecategoriën</i>
		038-1945-E/11	1945	<i>Rapport van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid in de Provincie Noord-Brabant inzake de vorderingen van de herstelwerkzaamheden in het Algemeen Burger Gasthuis</i>
		038-1945-E/12	1945	<i>Overzicht van de benodigde materialen voor de herstelwerkzaamheden aan het Algemeen Burger Gasthuis, dat beschadigd is door de V-1 bomexplosie van 1-3-1945</i>
		038-1945-E/21	1945	<i>Circulaires van het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw te Den Haag inzake de plannen tot het vorderen van woonruimten van eigenaren van huurwoningen, die weigeren deze te laten herstellen</i>

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038- 1945- E/25	1945	Besluit tot medewerking aan M.Karelse tot het spoedig herstellen van diens zwaar beschadigde woning in de Zandstraat 58
		038- 1945- E/26	1945	Dossier inzake de reparatie van de danstent van Janvier
		038- 1945- E/38	1945	Dossier inzake de opdracht aan de Dienst Gemeentewerken tot herstel van het beschadigde gedeelte van de beschoeing van de loswal nabij de Potaschfabriek, die door de Duitsers gedeeltelijk is opgeblazen
		038- 1945- E/44	1945	Dossier inzake de inventarisatie van de verwoeste en beschadigde kerken met een globale taxatie aan herstellkosten voor kerk en pastorie
		038- 1945- E/48	1945	Rapport van Dienst Gemeentewerken inzake een opgave van de door oorlogsgeweld getroffen punten van voorbereiding aan woningen en kerken
		038- 1945- E/49	1945	Rapport van Dienst Gemeentewerken inzake een overzicht van de kosten voor het uitvoeren van herstelwerkzaamheden aan de haven, die vernield of beschadigd is door oorlogsgeweld en oorlogsomstandigheden
		038- 1945- E/53	1945	Dossier inzake de opdracht aan Dienst Gemeentewerken betreffende de urgente herstelwerkzaamheden aan de woning van F.Dons in de St.Antoniusstraat 24
		038- 1945- E/56	1945	Rapport van Dienst Gemeentewerken inzake het opruimen van mijnen en het laten springen van wegversperringen door de Genie Compagnie
		038- 1945- F/12	1945	Rapport van Dienst Gemeentewerken aan de Adviescommissie Rechtsherstel en Beheer inzake het verzoek tot toekenning van een schadevergoeding aan C.P.Goossens woonachtig in de Langeweg 9
		038- 1945- F/18	1945	Dossier inzake de afwijzing op het verzoek van A.A.Schuit tot het toekennen van restitutie op huurwaardevergoeding voor het pand Wouwsestraatweg 259
		038- 1945- F/19	1945	Dossier inzake het verzoek aan het Districtsbureau voor Oorlogsslachtoffers te Breda betreffende het toekennen van een uitkering voor levensonderhoud aan de wed.M.A.A. Landa-Hellinx woonachtig N.Z.Haven 48 wegens het overlijden van haar man door een bombardement op 8-7-1945
		038- 1945- F/26	1945	Dossier inzake de aankoop van grond en toekenning van vergoedingen voor de gesloopte panden .e.d. van de percelen liggende aan de Wouwseweg en de Balsebaan t.b.v. het graven van een tankval in februari 1944 door de Duitse Wehrmacht in eigendom werden gevorderd
		038- 1945- G/01	1945	Dossier inzake de regeling schadevergoeding voor het nadeel of geleden schade aangebracht door de geallieerde troepen

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1945-G/02	1945	Dossier inzake de aangiften van de schadevergoedingseisen voor het nadeel of schade welke is aangebracht door de geallieerde troepen
		038-1945-I/03	1945	Circulaires van het Departement van Binnenlandse Zaken te Apeldoorn inzake de regeling van de ingebruikneming onroerende goederen voor het bouwen van verdedigingswerken
		038-1946-A/01	1946	Dossier inzake het verzoek tot levering van glas aan A.Linders wonende aan de Wouwsestraatweg 190 A
		038-1946-A/02	1946	Overzicht van de kosten aan oorlogsschade aan straten, pleinen, wegen en fietspaden
		038-1946-B/01	1946	Dossier inzake de uitbetalingen van claims voor geleden schade
		038-1946-E/03	1946	Overzicht van de geleden schade t.g.v. verrichtingen en leveringen voor de Duitse Weermacht alsmede de vorderingen en het gemis van het genot van gebouwen en terreinen i.v.m. het gebruik door de Duitse Weermacht
		038-1946-E/06	1946	Overzicht van de geleden schade door oorlogsgeweld en verstrekte voorschotten aan het Gas- Water en Electriciteitsbedrijf
		038-1946-E/09	1946	Dossier inzake de declaratie bij het Ministerie van Financiën over de kosten van het uitbaggeren van de haven en de havengeul en het weghalen van de gezonken schepen
		038-1946-E/11	1946	Dossier inzake de oorlogsschade-claim van A.Adriaansen wonende in de Rembrandtstraat 17
		038-1946-E/13	1946	Dossier inzake de oorlogsschade-claim van C.Marchand wonende in de Moerstraatsebaan 263a
		038-1946-E/15	1946	Dossier inzake de verrekening van schadevergoeding voor geleden schade aan de Ambachtsschool voor Bergen op Zoom en Omstreken
		038-1946-F/09	1946	Dossier inzake de afwikkeling van de sloopwerkzaamheden door firma P.L.van den Ban te Rotterdam betreffende woningen en opstallen aan de Wouwseweg en de Balsebaan
		038-1946-K/01	1946	Dossier inzake het verzoek tot het verlenen van een vergunning aan M.Matthijssen tot herbouw van zijn vernielde woning aan het Bolwerk-Zuid 14 naast de kerk van de H.Martelaren van Gorkum
		038-1946-K/02	1946	Dossier inzake de onteigening van door oorlogsgeweld vernielde woningen Zandstraat 11 t/m 13 van A.J.P.Henning en het voorstel tot oprichten van nieuwe woningen op de restanten van deze funderingen
		038-1947-A/02	1947	Brief aan de gemeente Woensdrecht inzake informatie over de aldaar aangerichte oorlogsschade aan panden

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1947-A/03	1947	Rapport inzake de schaderegeling en herbouw van een brandweerkazerne, bruggen over de Zoom en de kademuur bij de Spiritusfabriek
		038-1947-A/04	1947	Dossier inzake de toekenning tot uitbetalingen van geleden oorlogsschade door het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag
		038-1947-B/01	1947	Dossier inzake de schadevergoedingseis van J.Daverveldt wonende in de Coelgenestraat 1
		038-1947-B/02	1947	Dossier inzake de schadevergoedingseis van Mr.J.P.Bervoets wonende aan de Zuidzijde Zoom 38
		038-1947-B/03	1947	Dossier inzake de schadevergoedingseis van Loose's Fabrieken C.V. en C.A.Sandifort respectievelijk wonende in de Engelsestraat 22 en aan de Zuidzijde Zoom 38
		038-1947-B/04	1947	Dossier inzake de schadevergoedingseis van A.Pennij wonende aan de Moerstraatsebaan 24
		038-1947-B/05	1947	Dossier inzake de schadevergoedingseis van P.van Buren wonende aan de van Overstratenlaan 3
		038-1947-B/06	1947	Dossier inzake de schadevergoedingseis van A.J.Koopman wonende in de Pieter Turcqstraat 17
		038-1947-B/07	1947	Dossier inzake de schadevergoedingseis van C.P.Hopmans wonende in de Potterstraat 24
		038-1947-B/08	1947	Dossier inzake de schadevergoedingseis van H.J.Evers Vermeulen wonende in de Wassenaarstraat
		038-1947-E/02	1947	Dossier inzake de kosten-afwikkeling voor het herstellen van het pand Moerstraatsebaan 96 van de Firma H.C.Beckers
		038-1947-E/04	1947	Dossier inzake de kosten-afwikkeling voor het herstellen van de St.Agnesschool en de St.Mariaschool resp. Drabbestraat 2 en de Thomas de Rouckstraat 2
		038-1947-E/07	1947	Besluit van het Ministerie van Financiën inzake de voorschot-bijdrage voor oorlogsschade aan de Vereniging De Ambachtsschool voor Bergen op Zoom en Omstreken
		038-1947-E/09	1947	Dossier inzake de declaratie aan het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag betreffende het uitbaggeren van de binnen- en buitenhaven en het herstellen van de havenmuren
		038-1947-E/11	1947	Overzicht van de geraamde herstelkosten en de ligging van de beschadigde gemeentelijke objecten
		038-1947-E/14	1947	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade voor de R.K.Bewaarschool in de Bernadettestraat 2

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1947-E/17	1947	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade voor de St. Theresia-bewaarschool in de Bernadettestraat 2
		038-1947-E/18	1947	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade voor het Algemeen Burger Gasthuis in de van Dedemstraat
		038-1947-E/19	1947	Dossier inzake de herbouw van de beschadigde R.K.Kerk van Nieuw-Borgvliet
		038-1947-E/20	1947	Dossier inzake de wederopbouw van het pand van de Vereniging van de H. Vincentius in de Blauwehandstraat 36
		038-1947-E/22	1947	Besluit van het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake een bijdrage voor geleden schade aan de Ambachtsschool voor Bergen op Zoom en Omstreken op de hoek Zuidzijde Zoom 2 / Burgemeester Stulemeijerlaan 28-30
		038-1947-E/23	1947	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade voor Gemeente-bedrijven aan de Zuidzijde Haven
		038-1947-E/24	1947	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan het Esperanto-monument nabij het Volkspark
		038-1947-E/27	1947	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade voor de R.K.Huishoudschool in de van Dedemstraat
		038-1947-K/01	1947	Dossier inzake de onteigening van materialen van door oorlogsgeweld vernielde en beschadigde woningen
		038-1947-L/01	1947	Dossier inzake de afwikkeling van kosten voor het puinruimen van de verwoeste panden en het opruimen van de bunkers
		038-1947-O/01	1947	Dossier inzake de opdrachten tot het maken en de verzorging van graven voor gesneuvelde militairen
		038-1947-O/07	1947	Schade-rapport van het Gas- Water- en Electriciteitsbedrijf inzake de gevechtshandelingen van mei 1940 – oktober 1945 aan diverse wegen, straten, pleinen en de bedrijven aan de Mondafseweg 72 resp. Zuidzijde Haven 29
		038-1947-O/08	1947	Overzicht van kosten van geleden schade en onderhoud aan de Gemeentelijke Muziekschool in dienstjaar 1946
		038-1947-O/09	1947	Brief aan de gemeente Halsteren inzake de ingebruik name van de burgemeesters-ambtswoning Halsterseweg D 40 van 26/10 t/m 29/10-1944 door de Duitse Weermacht en van 30/10 t/m 8/11-1944 door het Canadese leger
		038-1948-E/03	1948	Dossier inzake het herstellen van de havenmuur bij de ZuidNederlandse Spiritusfabriek
		038-1948-E/04	1948	Dossier inzake de afwikkeling van schade aan het pand van de Heilige Vincentius van Paulo in de Blauwehandstraat 36
		038-1948-E/06	1948	Dossier inzake de afwikkeling van schade aan het inventaris van de R.K. Openbare Leeszaal in de Kortemeestraat 18

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1948-E/08	1948	Dossier inzake de afwikkeling van schade aan het schoolgebouw van het Mollerlyceum aan het Bolwerk Zuid 168
		038-1948-E/12	1948	Dossier inzake de afwikkeling van de oorlogsschade aan de O.L. Vrouw van Lourdeskerk aan de Prins Bernhardlaan 66
		038-1948-F/01	1948	Dossier inzake de aangifte van schade bij het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de St. Theresiaschool in de Bernadettestraat 4
		038-1948-F/02	1948	Dossier inzake de aangifte van schade bij het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de Petrus Canisiuschool in de Meeussenstraat 4
		038-1948-I/04	1948	Dossier inzake de aangifte van schade aan het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de Neutrale School in de Coehoornstraat 28
		038-1948-I/05	1948	Overzicht van de kosten en werkzaamheden bij het verzamelen van wapens en blindgangers, het opruimen van munitie, het graven van noodbegraafplaatsen en het ophalen en begraven van de lijken van Duitse militairen tijdens de bevrijding
		038-1948-I/06	1948	Overzicht van de oorlogs- en bezettingsschade aan de onroerende en roerende goederen alsmede de schade t.g.v. vorderingen en vernietiging
		038-1948-I/08	1948	Overzicht van de aangebrachte schade aan de bruggen en duikerovergangen over de Zoom tijdens oorlogshandelingen
		038-1949-B/01	1949	Dossier inzake declaraties van de toegekende vergoedingen door het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag betreffende het herstellen van oorlogsschade
		038-1949-B/04	1949	Brief aan de Schade-Enquête-Commissie te Breda inzake de schadeafwikkeling van C.P. van Reijen
		038-1949-D/01	1949	Dossier inzake de afwikkeling van de schade aan de fruitbomen van C.F. Goossens op percelen te Woensdrecht B 111 waarvan de gemeente eigendom is
		038-1949-D/05	1949	Dossier inzake de vergoedingsregeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het herstellen van de schade aan beplantingen zoals bomen en planten bij pleinen, wegen, straten, wandelparken, plantsoenen, het Volkspark en de Kwekerij
		038-1949-D/06	1949	Dossier inzake de verrichte werkzaamheden voor het herstellen van de schade door oorlogsgeweld aan het Esperanto Monument nabij het Wandelpark
		038-1949-D/07	1949	Dossier inzake een schaderapport en specificatie van kosten door Dienst Gemeentewerken betreffende het herstellen van de schade aan beplantingen zoals bomen en planten bij pleinen, wegen, straten,

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				wandelparken, plantsoenen, het Volkspark en de Kwekerij
		038-1949-D/11	1949	Dossier inzake het herstel aan oorlogsschade aan het woningcomplex van de St. Joseph Bouwvereniging
		038-1949-D/13	1949	Dossier inzake de vergoedingsregeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het herstellen van de schade aan bruggen en duikerovergangen, het maken van noodbruggen en de wederopbouw van de bruggen over de Zoom
		038-1949-E/01	1949	Dossier inzake de oorlogsschade-vergoedingsregeling met R.N.M.Appels te Antwerpen betreffende het verlies van zijn dochter E.Appels door een V 1-bominslag in het pand van zijn zoon W.Appels in de Wassenaarstraat
		038-1950-A/01	1950	Dossier inzake de behandeling van de financiering door het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag van de herbouw en het herstel van het door oorlogshandelingen beschadigde pand in de Burgemeester van Hasseltstraat 17 van E.van de Kastele
		038-1950-A/02	1950	Dossier inzake de behandeling van de financiering door het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag van de herbouw en het herstel van het door oorlogshandelingen beschadigde pand in de Rembrandtstraat 50 van de R.K.Parochie van de H.Antonius Abt
		038-1950-A/03	1950	Dossier inzake de behandeling van de financiering door het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag van de herbouw en het herstel van het door oorlogshandelingen beschadigde pand in de Burgemeester van Hasseltstraat 1 van de St.Joseph Gezellenvereniging (p/a Pastorie Bredasestraat 3)
		038-1950-C/01	1950	Verslag van het College van B.& W. aan de V.N.G. te Den Haag inzake de omvang van de geleden oorlogsschade
		038-1950-C/02		Overzicht van de kosten inzake de door oorlog- en bezettingsschade geleden gebouwen
		038-1950-C/03		Overzicht van de herstellkosten van de door oorlogsgeweld vernielde straatwerken
		038-1950-C/04	1950	Besluit tot het verstrekken van een renteloos voorschot aan Aannemingsbedrijf P.L.van den Ban te Rotterdam inzake sloopwerkzaamheden van Duitse verdedigingswerken
		038-1950-C/05	1950	Besluit tot het toekennen van een schade-vergoeding aan de Neutrale School in de Coehoornstraat 30

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1950-C/06	1950	Besluit tot het toekennen van een schade-vergoeding door het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting wegens verrichtte puinruimingswerkzaamheden aan wegen, panden, versperringen, en het opruimen van schuilkelders en van de V1-bomslag
		038-1950-C/08	1950	Besluit tot het toekennen van een schadevergoeding door het Commissariaat voor Oorlogsschade te Den Haag voor het weder opbouwen van de brug over de Zoom in de weg Huijbergen-Wouw te Wouwse Plantage (gemeente Wouw)
		038-1950-D/01	1950	Overzicht van voorschotaanvragen van geleden oorlogsschade aan scholen
		038-1950-D/02	1950	Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de Scholen met de Bijbel aan het Bolwerk Zuid 24 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade
		038-1950-D/03	1950	Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de St.Josephschool aan het Lourdesplein 12 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade
		038-1950-D/04	1950	Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de R.K.Nijverheidsschool in de Kloosterstraat 3 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade
		038-1950-D/05	1950	Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de Neutrale School in de Coehoornstraat 30 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade
		038-1950-D/06	1950	Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de St.Petrus Canisiusschool in de Meeussenstraat 13 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade
		038-1950-D/07	1950	Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de Nuts-Fröbelschool in de van Dedemstraat 18 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade
		038-1950-D/08	1950	Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de Francicusscholen in de Hoogstraat 21 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade
		038-1950-D/09	1950	Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de St.Aloysiusschool in de Boxhoornstraat 1 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade
		038-1950-D/10	1950	Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de St.Gerardus Majella school in de Boxhoornstraat 2 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade
		038-1950-D/11	1950	Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de St.Theresiaschool in de Bernadettestraat 4 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1950-D/12	1950	Dossier inzake tot het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de St.Vincentiuschool in de Rembrandtstraat 44 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade
		038-1950-D/13	1950	Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de St.Gerardus Majellaskool in de Boxhoornstraat 2 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade
		038-1950-D/14	1950	Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de St.Antoniusschool in de Burg.van Hasseltstraat 2 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade
		038-1950-G/01	1950	Verslagen van de herstel- en herbouwwerkzaamheden van 1946 t/m 1950 van het Bureau Wederopbouw en afd. Financiën inzake kleine- en zware schade aan woningen, panden, kerkelijke en publiekrechtelijke gebouwen
		038-1951-A/01	1951	Rapport aan het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake geleden oorlogsschade aan het klooster en de St.Gerardus Majellaskool in de Rembrandtstraat 71
		038-1951-A/02	1951	Verzoek van het Ministerie van Wederopbouw te Antwerpen tot medewerking inzake de oorlogsschadevergoeding betreffende mevr. E.de Rijcke weduwe van P.C.Stouthard
		038-1951-A/04	1951	Rapport aan het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag betreffende A.de Haas inzake schade aan diens pand Burg.van Hasseltstraat 18
		038-1951-A/05	1951	Rapport aan het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag betreffende A.de Haas inzake schade aan diens pand Burg.van Hasseltstraat 18
		038-1951-B/03	1951	Rapport van het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag betreffende het herstel van de oorlogsschade aan de publiekrechtelijke gebouwen
		038-1951-C/01	1951	Dossier inzake de vergoedingsregeling met O.R.S.H.Bilderbeek-von Hoff wegens vernielde ruiten aan het pand Burg.de Roocklaan 42a
		038-1951-C/02	1951	Dossier inzake de vergoedingsregeling met de Neutrale School in de Coehoornstraat 30 betreffende geleden oorlogsschade
		038-1951-C/03	1951	Dossier inzake de vergoedingsregeling met de Petrus Canisiusschool in de Meeussenstraat 13 betreffende geleden oorlogsschade
		038-1951-C/04	1951	Dossier inzake de vergoedingsregeling met de St.Gerardus Majellaskool in de Rembrandtstraat 71 betreffende geleden oorlogsschade
		038-1951-C/05	1951	Dossier inzake de vergoedingsregeling met de St.Aloysiusschool in de

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				<i>Boxhoornstraat 1 betreffende geleden oorlogsschade</i>
		038-1951-C/06	1951	<i>Dossier inzake de vergoedingsregeling met de School met den Bijbel aan het Bolwerk Zuid 24 betreffende geleden oorlogsschade</i>
		038-1951-C/07	1951	<i>Dossier inzake de vergoedingsregeling met de St.Vincentiuschool in de Rembrandtstraat 44 betreffende geleden oorlogsschade</i>
		038-1951-C/08	1951	<i>Dossier inzake de vergoedingsregeling met de St.Gerardus Majellaskool in de Boxhoornstraat 2 betreffende geleden oorlogsschade</i>
		038-1951-C/09	1951	<i>Dossier inzake de vergoedingsregeling met de St.Theresiaschool in de Bernadettestraat 4 betreffende geleden oorlogsschade</i>
		038-1951-C/10	1951	<i>Dossier inzake de vergoedingsregeling met de St.Antoniusschool en de Sancta Mariaschool in de Burg.van Hasseltstraat 2 en Kloosterstraat betreffende geleden oorlogsschade</i>
		038-1952-A/01		<i>Rapport van de politie inzake de weigering tot ondertekening van een verklaring voor mevr. E.de Rijcke weduwe van P.C.Stouthard</i>
		038-1952-A/02	1952	<i>Dossier inzake het vergoedingsbesluit van het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake schaderegeling voor de St.Agnesschool in de Drabbestraat 2</i>
		038-1952-B/02	1952	<i>Dossier inzake het vergoedingsbesluit van het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake de kosten voor het begraven van lijken en de verzorging van de graven van v.n. Engelse militairen en vliegeniers</i>
		038-1952-C/01	1952	<i>Dossier inzake het vergoedingsbesluit van het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake betaling voor het herstel van schade o.a. van de inslag van de V-1 aan de Petrus Canisiusschool in de Meeussenstraat 13</i>
		038-1952-C/02	1952	<i>Dossier inzake het vergoedingsbesluit van het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake betaling voor het herstel van schade aan de St.Antoniusschool en de Sancta Mariaschool</i>
		038-1952-C/03	1952	<i>Dossier inzake het vergoedingsbesluit van het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake betaling voor het herstel van schade aan de St.Aloysiusschool in de Boxhoornstraat 1</i>
		038-1953-A/01	1953	<i>Dossier inzake afwikkeling oorlogsgeweldschade aan gebouwen van het Piet Hein complex</i>
		038-1953-B/01	1953	<i>Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de brug over de Zoom nabij Wachtpost 11</i>
		038-1953-B/02	1953	<i>Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan bruggen en duiker-overgangen over de Zoom</i>
		038-1953-B/03	1953	<i>Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de \ Bijzondere</i>

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				Scholen voor G.L.O. en U.L.O. in de Meeussenstraat 13
		038-1953-B/06	1953	Dossier inzake de toekenning door het Ministerie van Financiën te Den Haag van de schadevergoeding door oorlogshandelingen aan parken, plantsoenen en wegbeplanting
		038-1953-B/07	1953	Dossier inzake de toekenning door het Ministerie van Financiën te Den Haag van de schadevergoeding door oorlogshandelingen voor bommen aan militaire oefenterreinen, bebossing en beplantingen
		038-1953-B/10	1953	Dossier inzake de toekenning door het Ministerie van Financiën te Den Haag van schadevergoeding voor oorlogshandelingen betreffende de kosten voor het puinruimen
		038-1953-C/01	1953	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de St.Gerardus Majellashoofschool in de Rembrandtstraat 71
		038-1953-C/02	1953	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de St.Gerardus Majellashoofschool in de Boxhoornstraat 2
		038-1953-C/03	1953	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de St.Franciscusscholen voor g.l.o. aan de Hoogstraat 21
		038-1953-C/04	1953	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de St.Theresiaschool in de Bernadettestraat 4
		038-1953-C/05	1953	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de St.Antoniusscholen en Sancta Mariaschool in de Burgemeester van Hasseltstraat 2
		038-1954-B/01	1954	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan het Spuihuis
		038-1954-B/02	1954	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan wegen, straten, pleinen en rijwielpaden
		038-1954-B/06	1954	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan de Ambachtsschool voor Bergen op Zoom en Omstreken op de hoek Burg.Stulemeijerlaan / Zuidzijde Zoom
		038-1954-C/01	1954	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan de St.Petrus Canisiusschool in de Meeussenstraat 13
		038-1954-C/02	1954	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan de St.Josephschool aan het Lourdesplein 12
		038-1954-C/03	1954	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan de School voor bijzonder gewoon lager onderwijs aan de Hoogstraat 21

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1954-C/04	1954	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan de School met de Bijbel aan het Bolwerk Zuid 24
		038-1954-C/05	1954	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan de St. Vincentiuschool in de Rembrandtstraat 44
		038-1955-A/03	1955	Dossier oorlogsschade-afwikkeling door de Schade Enquête-Commissie te 's-Hertogenbosch inzake het zomerhuisje van C.A. Becht aan de Moerstraatsebaan 60a
		038-1955-A/04	1955	Dossier oorlogsschade-afwikkeling door het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake de Nijverheidsschool voor meisjes in de Kloosterstraat 3
		038-1955-A/05	1955	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het kantoor en de opslagplaats (douanegebouw) van het Stationsemplacement
		038-1955-B/01	1955	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het woonhuis aan de Huijbergsebaan 425
		038-1955-B/02	1955	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het woonhuis aan de Huijbergsebaan 423
		038-1955-B/03	1955	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de \ Muziekschool in de van de Rijstraat 4.
		038-1955-B/04	1955	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het Gemeentehuis aan de Grote markt 1
		038-1955-B/05		Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het meubilair en de schrijfmachines van het Gemeentehuis aan de Grote markt 1
		038-1955-B/06	1955	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het pand van Sociale Zaken in de Lievevrouwestraat 47
		038-1955-B/07	1955	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het woonhuis met bergplaatsen aan de Zwarteweg 3
		038-1955-B/08	1955	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de panden Grote Markt 13 en Hoogstraat 2
		038-1955-B/09	1955	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan straten, pleinen, wegen en rijwielpaden

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1955-B/10	1955	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan het Militair oefenterrein op de Woensdrechtseheide te Woensdrecht
		038-1955-B/12	1955	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan het politiebureau met woonhuis, brandweerkazerne en de muziekschool
		038-1955-B/13	1955	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan het Ziekenhuis in de van Dedemstraat 11
		038-1955-C/01	1955	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan de Ambachtsschool voor Bergen op Zoom en Omstreken op de hoek Burgemeester Stulemeijerlaan / Zuidzijde Zoom
		038-1956-B/01	1956	Rapport aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag inzake de regeling van oorlogsschade aan de openbare lagere school in de van de Rijstraat, de Gemeentelijke Muziekschool en de Brandweerkazerne beiden in de van de Rijstraat en het Politiebureau in de Stationsstraat
		038-1956-B/02	1956	Dossier inzake het schrijven aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag betreffende het voorstel tot herstel van geleden oorlogsschade aan de woning en bergplaats Woensdrechtse Heide B 111 te Woensdrecht
		038-1956-B/03	1956	Dossier inzake de opgave van oorlogsschade aan het pand van de R.H.B.S. aan de Burgemeester Stulemeijerlaan 24 tijdens de ontploffing op donderdag 3/4 september 1944 \ op de Koningin Wilhelminakazerne
		038-1956-B/04	1956	Schrijven aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag inzake de aangifte van oorlogsschade door de V 1-inslag op 25-2-1945 op het Politiebureau met dienstwoning op hoek Stationsstraat/ van de Rijstraat
		038-1956-B/05	1956	Dossier inzake het schrijven aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag betreffende het voorstel tot herstel van geleden oorlogsschade, wegens de aankoop van grond en de nieuwbouw van een Politiebureau annex rijkstelefoon-centrale op de hoek van Dedemstraat / Burgemeester van Hasseltstraat
		038-1956-B/06	1956	Overzicht van de kosten voor het herstellen en het inrichten van het door oorlogsgeweld vernielde pand Wassenaarstraat 74 van de Gemeentelijke Muziekschool

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1956-B/07	1956	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan het pand van het v.m. schoolgebouw aan de Noordsingel 14 / St.Antoniussstraat 29
		038-1956-B/08	1956	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan het pand van de besmettelijke ziekenbarak van het Algemeen Burger Gasthuis in de van Dedemstraat 11
		038-1956-B/09	1956	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan het woonhuis met schuur aan de Havendijk 3
		038-1956-B/10	1956	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de havenmuur langs de Buitenhaven (z.g. Vissershaven)
		038-1956-B/11	1956	Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de ambtswoning van de burgemeester aan de Halsterseweg D 40
		038-1956-B/14	1956	Dossier inzake de afwikkeling uitkering restant oorlogsschade-vergoeding met het Algemeen Plattelands Molestverzekeringsfonds te Rotterdam betreffende pand Burgemeester Stulemeijerlaan 2
		038-1956-B/15	1956	Dossier inzake het schrijven aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag betreffende het voorstel tot herstel van geleden oorlogsschade, tot de aankoop van grond en de nieuwbouw van een Brandweerkazerne aan het Geertruidaplein
		038-1956-B/16	1956	Dossier inzake het schrijven aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag betreffende het voorstel tot herstel van geleden oorlogsschade aan de woning Havendijk 3, tot de nieuwbouw van een woonhuis in de geprojecteerde nieuwbouw-brandweerkazerne aan het Geertruidaplein
		038-1956-B/17	1956	Dossier inzake het schrijven aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag betreffende het voorstel tot herstel van geleden oorlogsschade aan de woning Woensdrechtse Heide te Woensdrecht, tot de herbouw van een woonhuis in de geprojecteerde nieuwbouw-brandweerkazerne aan het Geertruidaplein
		038-1956-B/18	1956	Dossier inzake het overzicht van het inventaris van de Brandweerkazerne tijdens de V 1-inslag van 25-2-1945 in de van de Rijtstraat 4
		038-1956-C/01	1956	Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van geleden oorlogsschade aan de St.Josephschool voor bijzonder gewoon lager onderwijs op het Lourdesplein 12
		038-1957-B/05	1957	Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de geleden oorlogsschade aan de Gevangenpoort (Museum) in de Lievevrouwestraat 58

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1957-B/06	1957	Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de geleden oorlogsschade van het politiebureau, de brandweerkazerne met de woningen Havendijk 3 en op de Woensdrechtse Heide, de muziekschool en de openbare lagere school
		038-1957-B/07	1957	Dossier inzake de afwikkeling met de Centrale Directie van de Volkshuisvesting en de Bouwnijverheid van het herstel van de boerderij Heimolen B 54 in de gemeente Woensdrecht
		038-1957-B/08	1957	Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de geleden oorlogsschade aan 180 woningen door de Bouwvereniging St. Joseph van de complexen I, II en III en van de Stalenbrug
		038-1957-B/09	1957	Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de geleden oorlogsschade aan het Openbaar Slachthuis
		038-1957-C/01	1957	Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de geleden oorlogsschade aan de Petrus Canisiuschool in de Meeussenstraat 13
		038-1957-D/01	1957	Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de geleden oorlogsschade aan de Gemeentelijke Bad- en Zweminrichting aan de Havendijk
		038-1958-B/01	1958	Dossier inzake opgave aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag van de geleden oorlogsschade aan het pand van de R.H.B.S. aan de Burgemeester Stulemeijerlaan 24
		038-1958-B/02	1958	Dossier inzake opgave aan de Vereniging van Nederlandse Gemeenten te Den Haag van de geleden inmateriële oorlogsschade aan het pand van de Gemeentelijke Muziekschool in de van de Rijstraat 4
		038-1958-B/03	1958	Dossier inzake opgave aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag van de geleden oorlogsschade aan het pand van het Politiebureau en woonhuis met bedrijfsruimte op de hoek Stationsstraat 1 / van de Rijstraat 2
		038-1958-B/05	1958	Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van geleden oorlogsschade aan de rijwielbergplaats van de politie in de Wouwsestraat 23-25
		038-1958-B/06	1958	Dossier inzake opgave aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag van de kosten van herstel der oorlogsschade aan de garage met bovenwoning gelegen in de Wassenaarstraat 5 en 5a
		038-1958-B/07	1958	Dossier inzake opgave aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag van de kosten van herstel der oorlogsschade van het inventaris van

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				<i>de brandweerkazerne in de van de Rijstraat 4</i>
		038-1958-B/09	1958	<i>Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de kosten voor het opruimen van de geleden oorlogsschade en het opruimen van de versperringen aan de Haven</i>
		038-1958-B/14	1958	<i>Dossier inzake een overzicht van de uitkering door het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de vergoeding van geleden oorlogsschade voor het Waterleiding-, Electriciteits- en het Gasbedrijf</i>
		038-1958-B/15	1958	<i>Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de brandweerkazerne, Gemeente-muziekschool en de openbare lagere school op de hoek van de Rijstraat / Stationsstraat</i>
		038-1959-B/01	1959	<i>Dossier inzake het besluit tot toekenning van vergoeding door het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag van de geleden oorlogsschade aan het pand van de Muziekschool v/h in de van de Rijstraat 4</i>
		038-1959-B/02	1959	<i>Schrijven van het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake een advies op de vergoeding voor de geleden oorlogsschade aan het pand van het politiebureau met bedrijfsruimte op de hoek Stationsstraat / van de Rijstraat</i>
		038-1960-B/01	1960	<i>Dossier inzake het besluit tot toekenning van vergoeding door het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag van de geleden oorlogsschade van het inventaris van het politiebureau op de hoek van de Stationsstraat/van de Rijstraat</i>
		038-1960-B/04	1960	<i>Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de schade aan het pand van de R.H.B.S. aan de Burgemeester Stulemeijerlaan 24</i>
		038-1960-B/07	1960	<i>Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van een oorlogsschadeclaim op de loods staande op de Woensdrechtse Heide t.b.v. de Brandweer</i>
		038-1961-B/01	1961	<i>Overzicht van de comptabele rekening betreffende de kosten van wederopbouw t.g.v. schade door oorlogshandelingen t/m het jaar 1960</i>
		038-1962-B/01	1962	<i>Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Defensie van de opruimingskosten van de Duitse verdedigingswerken nabij het Hoofdkwartier</i>
		038-1963-B/01	1963	<i>Dossier inzake toekenning door het Ministerie van Financiën te Den Haag van de vaststelling van een oorlogsschade vergoeding voor de vernielde brandweerkazerne, en de vergoeding voor nieuwbouw van brandweerkazerne, slangentoren en dienstwoningen aan het Geertruidaplein</i>

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1963-B/02	1963	Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Defensie te Den Haag van de opruimingskosten van de Duitse verdedigingswerken nabij het Hoofdkwartier in het Uitbreidingsplan Nieuw-Borgvliet
		038-1963-B/03	1963	Begroting van de opruimingskosten door Dienst Gemeentewerken van het slopen van bunkers nabij het Hoofdkwartier in het Uitbreidingsplan Nieuw-Borgvliet en aan de Oude Huijbergsebaan
		038-1963-B/04	1963	Dossier inzake het besluit tot vergoeding met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de oorlogsschade aan de woningen Havendijk 3 en Woensdrechtse Heide te Woensdrecht t.g.v. de vernielingen door de Duitse Weermacht
		038-1963-B/05	1963	Dossier inzake het besluit tot vergoeding met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de oorlogsschade door de Duitse Weermacht aan de brug over de Zoom nabij de Belgische grens
		039-1940-A/01	1940	Dossier inzake afkondigingen, bkeendmakingen / publikaties betreffende het inleveren van wapens en munitie, waarschuwing tegen ongesprongen projectielen, verduisteringsmaatregelen, het luiden van kerkklokken, het instellen van een avondklok, opgave van de inhoud van de opslagplaatsen benzine en dieselolie, toegestane tijdstippen van cafébezoek en tapvergunningen, het verkopen van gedistribueerde waren, enz
		039-1943-A/02	1943	Dossier inzake het afzetten van terreinen en oppervlakten met prikkeldraad i.v.m. mijnengevaar
		039-1944-A/07	1944	Dossier inzake de richtlijnen tot het instandhouden van de door de Duitse Weermacht uitgegraven stellingen, schuilputten en verdedigingswerken
		039-1944-F/01	1944	Dossier inzake het begraven van buitenlandse militairen omgekomen tijdens de oorlogshandelingen
		039-1945-A/08	1945	Circulaire van de CdK in Noord-Brabant betreffende info over de rechtsvoorschriften over het op welke dag ontruimen door de vijand van het grondgebied m.b.t. het tijdstip van de bevrijding der gemeenten
		039-1945-E/11	1945	Circulaire van het Ministerie van Binnenlandse Zaken te Den Haag om tot opruiming van gevaarlijke projectielen te komen
		039-1945-G/01	1945	Dossier inzake de aangifte van en het opruimen van mijnevelden en projectielen
		039-1945-G/04	1945	Overzicht door de Dienst Gemeentewerken van de aanwezige mijnevelden, alsmede de verzamelplaatsen ervan met de vermelding van eigenaar, grootte en aard van het perceel, en de aangegeven lokatie in sectie en nummer
		039-1945-G/05	1945	Overzicht door de Dienst Gemeentewerken van de aanwezige mijnevelden, alsmede de

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				verzamelplaatsen ervan met de vermelding van eigenaar, grootte en aard van het perceel, en de aangegeven lokatie in sectie en nummer
		039-1946-L/01	1946	Dossier inzake het onderzoek bij Ant. Goosen wonende aan de Heerlesebaan 12, op de aanwezigheid en opruiming van mijnen
		039-1947-L/03	1947	Circulaire van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten afd. Noord-Brabant te s'-Hertogenbosch betreffende richtlijnen voor het opruimen van oorlogstuig en wapens ing. de Vuurwapenwet van 1919
		039-1947-L/04	1947	Circulaire inzake de instructies van de Mijn- en Munitieopruimings Bergingsdienst te Breda betreffende de nog aanwezige onontpofte bommen en de registratie van de vindplaats bij het Kadaster kenbaar te maken
		039-1947-L/05	1947	Rapport van de Politie inzake de melding dat de niet ontpofte granaten door de Hulpverleningsdienst uit Breda opgeruimd zijn
		040-1939-A/1	1939	Aanbrengen van voorzieningen en het verrichten van werkzaamheden aan de voetgangersbrug over de Zoom door Bureau Voorbereiding Vernielingen van de Brigade Genietroepen
		040-1940-M	1940	Rapport van de directeur van Gemeentewerken over herstelwerkzaamheden in het stadhuis
		040-1945-A	1945	Opgave schade door oorlogsgeweld aan de openbare \ lagere school in de van de Rijtsstraat 2 aan de Inspecteur \ van het Lager Onderwijs te Roosendaal
		040-1945-C/1	1945	Vernieling van het carillon gedurende de oorlog
		040-1945-D	1945	Beschadiging van de toren van de St. Gertrudiskerk door oorlogsgeweld
		040-1948-E/1	1948	Voorgestelde restauratie werkzaamheden aan de stadstoren door o.a. geleden oorlogsschade
		040-1949-E	1949	Schaderapporten van gemeente gebouwen door geleden oorlogsschade
		040-1949-I	1949	Specificatie en oorlogsschaderapport van pan Burgemeester Stulemeijerlaan 2
		040-1956-G	1956	Overzicht van de toegekende oorlogsschade-vergoeding door het Ministerie van Financiën voor de stadstoren
		040-1956-I	1956	Kostenoverzicht van de door oorlogsschade geleden, gerestaureerde Gevangenpoort
		041-1944-A	1944	Schrijven van de Directeur Gemeentewerken over de aangebrachte beschadigingen aan eigendommen door de Duitse troepen
		041-1944-B/02	1944	Rapporten van de Directeur Gemeentewerken op geconstateerde beschadigingen aan de percelen opgaand hout welke omgekapt zijn van de militaire oefenterreinen door de Duitse Wehrmacht

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		041-1945-C/01	1945	Overzicht door Staatsbosbeheer van geleden oorlogsschade aan houtopstanden tijdens het oorlogsgeweld
		041-1950-B/28	1950	Overeenkomst met de Staat inzake het gebruik van de grond van de door oorlogs- en defensieschade gevorderde woningen die gelegen waren aan de Wouwseweg en de Balsebaan
		041-1953-B/42	1953	Betaalbaarstelling aan J.Dries van de schadeloostelling wegens oorlogsschade en onteigening van perceel sectie D nr.1188
		041-1954-J/01	1954	Bestek en voorwaarden voor het herstellen en wederopbouwen van de bruggen over de Zoom bij Zoomvliet, de Maria's Hoeve (Wouwse Plantage), de Westelaar en de Belgische grens welke bruggen door oorlogsgeweld vernietigd zijn
		041-1954-J/04	1954	Herstellen van de oorlogsschade aan de brug nabij Zoomvliet onder de gemeente Wouw
		041-1955-B/64	1955	Schadeloosstelling aan de N.V.Cultuuronderneming Zoomland voor geleden oorlogsschade van een perceel grond met opstal in de Balsebaan
		041-1956-J	1956	Rapport van de Dienst Gemeentewerken over geleden oorlogs- schade aan de Zoombruggen
		041-1958-G/01	1958	Afschrift van de toekenning oorlogsschade, op verzoek van de gemeente Bergen op Zoom, aan J.Wisse door de Centrale Directie van de Volkshuisvesting en de Bouwnijverheid inzake het herstel van de boerderij aan Heimolen B54 te Woensdrecht
		042-1966-A/01	1966	Dossier inzake de kadastrale opmeting en hervernummering van gemeente-eigendommen zoals woningblokken, straten, pleinen, plantsoenen enz
		046-1960-E/02	1960	Dossier inzake de uitkering van oorlogsschade van het Ministerie van Financiën te Den Haag i.v.m. de Zoomovergang bij de Van Overstratenlaan naar de Zandstraat
		046-1961-E/01	1961	Dossier inzake de uitkering oorlogsschade van het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de brug bij de Van Overstratenlaan t.b.v. de Zoomovergang.
		046-1963-G/01	1963	Dossier inzake de vergoedingsregeling met Volkshuisvesting en Bouwnijverheid in de provincie Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch voor het slopen en de opruimingswerkzaamheden van de Duitse verdedigingswerken in het Uitbreidingsplan Nieuw-Borgvliet
		049-1968-C/09	1968	Dossier inzake het opruimen door de Mijnopruimingsdienst van oorlogstuig tijdens de uit te voeren werken bij het leggen van de rioolwater-persleiding naar Waarde.
		078-1940-A	1940	Algemene zaken: Schade aan linnengoed en kleding veroorzaakt door een bominslag aan de Minderbroederstraat, Opgave Duitse gewonden in zieken huizen,

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				<i>Huisvesting oorlogsvluchtelingen, Publicatie over Jodenvraagstuk door Jan Teders uit Amsterdam</i>
		206-1945-E	1945	<i>Vernietiging van de openbare lagere school aan de v.d.Rijstraat nr. 2, op 25 februari 1945 door een V1-bominslag, welke totaal is verwoest</i>
		209-1946-F	1946	<i>Aanvragen van diverse scholen om herstel van velerlei geleden oorlogsschade</i>
		209-1947-D	1947	<i>Voorstellen tot herstel inzake geleden oorlogsschade door de diverse scholen</i>
		209-1948-D	1948	<i>Voorstel tot vergoeding der geleden oorlogs- en bezettingsschade aan de St.Gerardus Majellaschool in de Boxhoornstraat 2</i>
		209-1949-D	1949	<i>Correspondentie omtrent de opgaven van geleden oorlogsschade van de diverse scholen</i>
		209-1950-B	1950	<i>Correspondentie over de geleden oorlogs- herstelschade aan de diverse scholen</i>
		211-1945-K	1945	<i>Stukken betreffende geleden oorlogs- en bezettingsschade door de Duitse Weermacht aangebracht</i>
		211-1946-J	1946	<i>Stukken betreffende geleden oorlogs- en bezettingsschade door de Duitse Weermacht aangebracht aan de verschillende scholen</i>
		235-1944-E	1944	<i>Rapport van de brand bij kermis exploitant L. Janvier op 23 mei 1944</i>
		235-1945-A/5	1945	<i>Verzoek om schadevergoeding voor zijn afgenomen rijwiel voor de toch al zo zwaar getroffen familie op 1 maart 1945 door een V-1 bombardement in de Coehoornparkstraat 4</i>
		239		<i>Geen relevante inventarisnummers aangetroffen.</i>
		240-1956-E	1956	<i>Rapport over geleden oorlogsschade aan het Ministerie van Financiën van de gemeentelijke gebouwen</i>
		242	1940-1945	<i>Luchtbeschermingsdienst</i>
45	Gemeente Bergen op Zoom - gemeentepolitie, 1830-1994	31-44		<i>Rapportenboeken 1940-1945</i>
		66		<i>Aangifte oorlogsschade</i>
60	Archief van de luchtbeschermingsdienst van Bergen op Zoom (1939-1945)	5	1940	<i>Luchtbeschermingsplannen</i>
		6	1939-1945	<i>Stukken betreffende de blokorganisatie</i>
		7	1942-1943	<i>Rapporten betreffende de werkzaamheden van de blokorganisatie</i>
		9-10	1945	<i>Rapportenboeken van de commandopost (Hoogstraat / Kerkstraat)</i>
		11-12	1945	<i>Rapportenboeken van de torenwacht (Grote Markt)</i>
		13	1945	<i>Rapportenboek van de post "Daja" (Auvergnestraat)</i>
		14-15	1945	<i>Rapportenboeken van de post Nieuw-Borgvliet</i>
65	Verzameling documentatie Tweede Wereldoorlog (1944-2009)	1	z.j.	<i>Stukken betreffende de bezettingsjaren</i>
		1b	z.j.	<i>Propaganda materiaal van Duitse en geallieerde zijde, N.S.B., N.U. verzet</i>

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		1c	z.j.	Voorschriften luchtbescherming
		1d	z.j.	Geen titel
		1e	z.j.	Archivalia, voornamelijk uit kabinetsarchief burgemeesters
		1f	z.j.	Distributie vordering
		1g	z.j.	Kranten en krantenknipsels
		2	z.j.	Stukken betreffende de bevrijding
		2a	1944	Bekendmaking Duitsers, mil. gezag, geallieerd
		2b	1944	Verslag bevrijding
		2c	1945	Archief adviesraad mil. en burg. Gezag
		2d	1944	Kranten
		3	1944	Kranten en tijdschriften met artikelen over oorlog, bevrijding, enz na 1944 verschenen
		3a	1945	Krantenartikel
		3b	1946	Krantenartikel
		3c	1947	Kranten sinds 1947 (m.u.v. 1954)
		3d	1954	Krantenartikel
		3e	z.j.	Publicaties van Canadese zijde
		6	z.j.	Diversen
		6c	z.j.	Distr. bonnen in TOP.
		6d	z.j.	Geen titel
		6e	1944	Radio Oranje (vanuit Londen): radioverslagen uit de periode sept – okt 1944, uitgetypt in kelder postkantoor, originelen in particuliere verzameling
		6f	z.j.	Geen titel
		6g	z.j.	Geen titel
		6h	1944	Geen titel
		6i	1945	Geen titel
		6j	z.j.	Geen titel
		6k	z.j.	Geen titel
		6l	z.j.	Geen titel
		6m	z.j.	Geen titel
		6n	z.j.	Geen titel
		6o	z.j.	Geen titel
		6p	z.j.	Geen titel
		7	z.j.	Stukken betreffende oorlog en bezettingstijd, afkomstig uit het kabinetsarchief van de burgemeester
		8	z.j.	Stukken betreffende oorlog en bezettingstijd, afkomstig uit het kabinetsarchief van de burgemeester
		9	z.j.	Oorlogsdocumentatie, schenking Ant. Asselbergs (deel 1)
		10	z.j.	Oorlogsdocumentatie, schenking Ant. Asselbergs (deel 2)
		11	z.j.	Oorlogsdocumentatie (kopieën), schenking door Leon Roosenboom
		11a	z.j.	Geen titel
		11b	z.j.	Geen titel
		11c	z.j.	Geen titel
313	Verzameling en archief van de familie Weyts te Bergen op Zoom	47	1941	Boekje 'Zwerven door Noord-Brabant' samengesteld door A van Nijnanten
		53	1933	Boekje 'het 3e regiment infanterie, de vesting Bergen op Zoom en de kazerne Prinsenhof van JHW Koevoets
349		8909	1945	27 oktober (Bergen op Zoom 1945)
		8910	1946	27 oktober (Bergen op Zoom 1946)
		8911	1947	27 oktober (Bergen op Zoom 1947)
395	Collectie J.C. van Wezel, 1940-1984	6	1942-1943	Verslagen van vergaderingen van NSB-burgemeesters van de Kring Noord-Brabant, 1942-1943.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		7	1942-1944	Dossiers "Orde Dienst vóór de bevrijding", 1942-1944.
		14	1944-1945	Dossier "Nederlandsche Binnenlandsche Strijdkrachten, Bewakingstroepen", november 1944-mei 1945.
		16	1944-1984	Dossier "Persoonlijke aangelegenheden in verband met bezetting en daarna", 1944-1984.
		18	1945	Stukken betreffende de periode, gedurende welke J.C. van Wezel commandant was van het 2e peloton van de 8e gezagscompagnie (compagnie bewakingstroepen Bergen op Zoom), juni-juli 1945.
		39	1941-1942	Notitie "Engelandvaarders G. Lammeree, L. van Nes, H. van Mechelen, Jef de Groot, Jac. Veraart, e.a., najaar 1941/1942". Fotokopie.
		40	1945-1976	Verslag van J. van Kaam, geboren te Steenbergen, wonende te Bergen op Zoom, betreffende zijn activiteiten gedurende de oorlogsjaren, 12 oktober 1945, 22 april 1976. Fotokopieën.
502	Gemeentebestuur Woensdrecht (1811-1952)	2430	1948-1949	Stukken betreffende een bommenwerptrein in de Oosterschelde,
		2665	1940-1945	Processen-verbaal (neergestorte vliegtuigen, luchtaanvallen, voorwerpen)
		Rode ordner	z.j.	Woendrecht omnummering 1955
504	Archief van het gemeentebestuur van Woensdrecht 1979-1988	1143	z.j.	Opruiming munitie en ontplofbare stoffen * onderzoek sanering voormalig oefenterrein Oosterschelde (A 2050) opruimactie in bestemmingsplannen Rijzendeweg en Nederheidebouwvergunning:

2.4.2 Provinciaal archief

Alle onderzoeksgebieden liggen in de provincie Noord-Brabant. Derhalve is in het Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC) te 's-Hertogenbosch het provinciaal archief geraadpleegd. Voor het onderzoek is onder meer gezocht naar stukken van de luchtbeschermingsdienst (LBD), de documenten over aangetroffen/geruimde CE en de oorlogsschaderapporten in de archieven van de verschillende bestuursorganen: Militair Gezag (MG), Provinciale Militaire Commissaris (PMC), Districts Militaire Commissarissen (DMC), kabinet van de Commissaris van de Koningin, het provinciaal bestuur en de Commissaris van de Koningin. In de onderstaande tabel zijn de bestudeerde stukken weergegeven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
127	Militair Gezag Noord-Brabant (1944-1946)	211	1945	Rapporten over in januari - maart in Noord-Brabant neergekomen vliegende bommen V1 en V2
		216	1944-1945	Opruiming mijnen
		219	1944-1945	Sectie brandweer en luchtbescherming
		307	1944-1945	Mijnen en andere explosieven
		384	1944 - 1945	DMC Breda Weekrapporten aan DMC van dienst openbare werken
		393	1944 - 1945	DMC Breda Rapporten Luchtbeschermingsdienst Breda over neergekomen vijandelijke projectielen
		411	1944-1945	Oorlogsbuit

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		414	1944-1945	Brandweer en luchtbescherming
		416	1944-1945	Aangeven en opruimen mijnen velden
		417	1944-1945	Herstel beschadigde spoorwegbruggen en waterwegen
		418	1944 - 1945	Aangeven en opruimen mijnen velden
		437	1944-1945	Herstel beschadigde spoorwegbruggen en waterwegen
		461	1945	DMC Den Bosch Opruimen mijnen en opgaven neergekomen V1's en V2's, 1945
1085	Commissaris van de Koningin CdK in Noord-Brabant	366	1944-1945	Verslagen van bezoeken aan pas bevrijde gemeenten
		367	1944-1945	Rapporten burgemeesters aan CdK over algemene toestand binnen hun gemeente kort na bevrijding
		368	1944-1945	Verslagen vergaderingen CdK, burgemeesters en vertegenwoordigers Militair Gezag over problemen in bevrijde gemeenten
		418	1940-1941	Verstrekken opgave aan Duitse leger van militaire versterkingen in Noord-Brabant
		431	1944-1945	Verslagen van CdK voor de minister van Binnenlandse Zaken over oorlogsgebeurtenissen en toestand waarin provincie zich bevindt na bevrijding
		444	1944-1947	Bevrijding Noord-Brabant door geallieerden en specifieke problematiek die hiermede gepaard ging
		798	1940 mei-juni	Opgaven aan regeringscommissariaat van in aanmerking komende projecten voor wederopbouw oorlogsschade in Noord-Brabant
		799	1940 juli-september	Opgaven aan regeringscommissariaat van in aanmerking komende projecten voor wederopbouw oorlogsschade in Noord-Brabant
		800	1944-1947	Bemoeienis van CdK met aanpak wederopbouw Noord-Brabant na bevrijding
1148	Provinciaal Bestuur Noord-Brabant (1920-1949)	442	1939 - 1943	Bescherming tegen luchtaanvallen op waterstaatswerken dienende tot waterkering en waterlozing
		443	1944	Lijsten oorlogsschade aan eigendommen provincie, gemeenten en waterschappen
		901	1940 - 1950	Oorlogsschade aan wegen, bruggen enz en overleg over schadeloosstelling met Commissariaat voor Oorlogsschaden

2.4.3 Nationaal Archief (NA) Den Haag

In het Nationaal Archief (NA) zijn stukken van onder meer de Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen, het Bunkerarchief en het Militair Gezag ingezien. In de onderstaande tabel staan de geraadpleegde stukken:

Toeg. nr.	Omschrijving	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
2.04.53.15	Inspectie Bescherming Burgerbevolking Luchtaanvallen (1937-1946)	37	1940-1941	Ingekomen en minuten van uitgegane brieven van en aan diverse overheidsinstellingen: Commissaris der Koningin in de provincie Noord-Brabant, nrs. 17.32.1 - 17.32.11
		78	1940-1941	Meldingen en processen -verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten: Noord-Brabant

Toeg. nr.	Omschrijving	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
2.13.25	Militair Gezag (1943-1946)	1567	1944-1945	Stukken betreffende de opsporing en ruiming van mijnen en andere explosieven [4.75.00]
		1568	1944-1945	Rapporten van de Censuurdienst van de Sectie PTT inzake brieven waarin melding gemaakt wordt van bombardementen, afschriften [4.06.00]
2.13.167	Bunkerarchief (1946-1987)	272-284	1951	Blokkaarten van werken
		285-296	1947-1962	Overzichtskaarten

2.4.4 Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) Amsterdam

In het archief van het NIOD is het archief van het *Generalkommissariat für das Sicherheitswesen* en het Departement van Justitie geraadpleegd. In de onderstaande tabel zijn de bestudeerde stukken weergegeven:

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
077	<i>Generalkommissariat für das Sicherheitswesen (Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West) (1938)(1940-1945)</i>	1328	1940-1941	Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen
216k	Departement van Justitie (1935)(1940-1945)(1950)	181-185	1940-1945	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeente

2.4.5 Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) Den Haag

Het NIMH beheert collecties over de geschiedenis en de archieven van de Nederlandse krijgsmacht. Voor het onderzoek zijn de collectie 409 'Gevechtsverslagen en rapporten mei 1940' aanvullend (als er gevechtshandelingen hebben plaatsgehad in mei 1940) en de collectie 575 'Bureau Inlichtingen/Duitse Verdedigingswerken' verplicht. Indien relevant, zal ook de collectie 420 'Burgemeestersverklaringen' worden bestudeerd. In onderstaande tabel zijn de geraadpleegde collecties weergegeven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
406	Kazernes, Legerplaatsen en gebouwen (DGW&T)	719		Weerterheide (Militair oefenterrein Budel –Weert)
409	Gevechtsverslagen en rapporten mei 1940	527012	1940	Commandant van de 3e compagnie van het 1e bataljon van het 30e regiment infanterie kapitein W.D. Attema
		527013	1940	Verslag van de commandant van het II ^e bataljon van het 41 ^e regiment infanterie majoor F. Pot
		524025	1940	Verslag van de commandant van het II ^e bataljon van het 2e regiment infanterie majoor J.F.L. Bruijn
		524027	1940	Verslagen, tevens van dienstplichtigen van de commandant van de mitrailleurcompagnie van het II ^e bataljon van het 2e regiment infanterie kapitein A.F. Lancker
418	De strijd op Nederlands grondgebied tijdens de Wereldoorlog II / De Groene Serie	4	1940	Onderdeel B De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant, kaarten
575	Bureau Inlichtingen/Duitse Verdedigingswerken	105	1940-1942	Kaart van stellinggedeelte VI ^e divisie, gemeente Uden, sectie J,K en L
		475	1944	Plattegrond van de barakken bij Uden, 29 februari 1944

2.4.6 Defensie archieven

Het Semistatisch Archief (SSA) in Rijswijk beheert het archief van Defensie. In dit archief zijn stukken geraadpleegd betreffende het ruimen van explosieven na de Tweede

Wereldoorlog door de Mijn- en Munitieopruimingsdienst (MMOD) en door de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EODD)

MMOD

In het SSA bevinden zich de dossiers van het MMOD. Deze organisatie was een voorloper van de EODD en werd vlak na de Tweede Wereldoorlog opgericht om explosieven te ruimen. In onderstaande tabel zijn de geraadpleegde collecties weergegeven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
Geen	Inventaris archief Mijn- en Munitie Opsporings-Dienst (MMOD)	44	1945-1947	B t/m E
		45	1945-1947	E t/m G
		46	1945-1947	G t/m H

EODD

In het SSA liggen de ruimingsdossiers van de EODD. Deze ruimrapporten, ook wel Melding Opdracht en Ruimrapport (MORA) en Uitvoeringsopdracht (UO) genaamd, zijn overzichten van geruimde munitie en zijn gerangschikt per gemeente. Sinds 1971 worden deze rapporten bijgehouden. Het overzicht van de MORA's is opgenomen in paragraaf 3.7.

Mijnenveldkaarten zijn ook bij de EODD ondergebracht. Tijdens WOII werden door Duitse militairen verspreid over Nederland mijnenvelden aangelegd. Alle informatie (zoals ligging, hoeveelheid en type mijnen) van die mijnenvelden werd gedocumenteerd in een zogenoemd legrapport. Deze zijn echter niet altijd beschikbaar. Tegen het einde en na WOII zijn veel velden geruimd; de ruimrapporten van die velden zijn vaak gemakkelijk te vergelijken met de legrapporten als het gaat om mogelijk achtergebleven mijnen. Desalniettemin zijn sommige mijnenvelden door elkaar gehaald of gecombineerd in het legrapport en/of in het ruimrapport, waardoor de aantallen niet altijd overeenkomen.

2.4.7 Websites

Op internet is een aantal websites geraadpleegd waarop (mogelijk) relevante informatie beschikbaar is over het onderzoeksgebied. De gegevens op de sites zijn zoveel als mogelijk geverifieerd met informatie uit andere bronnen om de betrouwbaarheid te kunnen toetsen. Echter, websites veranderen continue door updates en nieuwe informatie. Soms verdwijnen sites ook van het web; of zijn ontoegankelijk geworden. Informatie kan zodoende verdwijnen of veranderen. In de voetnoten wordt derhalve de geraadpleegde site vermeld evenals de datum waarop deze is geraadpleegd. De volgende sites zijn gebruikt:

- De site www.topotijdreis.nl is een website van het Kadaster waar oude en recente kaarten van Nederland op te vinden zijn. Deze geven een goed beeld van de geografische situatie ten tijde van de Tweede Wereldoorlog.
- Op basis van de digitale lijst op www.sglo.nl zijn de voor het onderzoeksgebied relevante crashes geraadpleegd. De Studiegroep Luchtoorlog (SGLO) heeft in de afgelopen decennia een lijst samengesteld van alle vliegtuigcrashes in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog (1939-1945). In deze lijst zijn onder andere de datum, de tijd, de plaats van neerstorten, het type toestel, de gevechtseenheid en de reden van neerstorten weergegeven.
- De site www.vergeltungswaffen.nl is een lijst van V.1 en V.2 inslagen in Nederland samengesteld op basis van de gegevens van Thierry van den Berg en Henk Koopman. De complete lijst is tussen 2010-2014 in delen gepubliceerd in het Bulletin van Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945. De gegevens zijn vervolgens verwerkt in de overzichtslijst, die vervolgens door middel van een geografisch informatie systeem (GIS) ontsloten is. Op de site is een kaart beschikbaar waarop de inslagen zijn ingetekend en waarop per inslag meer informatie te vinden is over het type Vergeltungswaffe (V.1 of V.2), de datum van inslag, de locatie van inslag en eventuele bijzonderheden over de inslag.

2.5 Archiefonderzoek in het buitenland

In een aantal buitenlandse archieven is informatie aanwezig die relevant kan zijn voor dit vooronderzoek. Bodac beschikt over een uitgebreide database met gegevens die in het verleden zijn gekopieerd/gefotografeerd in The National Archives United Kingdom (TNA UK) te Londen, Bundesarchiv-Militärarchiv (BaMa) te Freiburg en The National Archives and Records Administration (NARA) te Washington. In de volgende sub-paragrafen zal nader worden ingegaan op deze archieven.

2.5.1 The National Archives UK (TNA UK) Londen

In TNA UK zijn onder ander *interpretation reports* en de *daily logs* (dagboeken) van verschillende eenheden van de Britse strijdkrachten gearcheveerd. In de onderstaande tabel zijn de geraadpleegde stukken weergegeven. De War Diaries aangaande de geallieerde artilleriebeschietingen in de periode vanaf september 1944 vormen een aanvulling en worden alleen geraadpleegd indien ze van belang zijn voor het onderzoek.

Toeg. nr.	Omschrijving	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
AIR 14	Air Ministry, Bomber Command	2665-2680	1940-1945	Night Bomb Raid Sheets
		3360-3368	1940-1945	Day Bomb Raid Sheets
		3408-3412	1942-1945	Final Reports on Operations
		3141-3195	1940-1942	Form E Summaries 1-5 Group
AIR37	Allied Expeditionary Air Force and 2 nd Tactical Air Force	711-718	June 1943 - May 1945	2nd Tactical Air Force: Daily intelligence and operations summaries
		1446-1449	April 1944 - October 1944	Allied Expeditionary Air Force: Daily intelligence and operations summaries
AIR 40	Air Ministry, Directorate of Intelligence and related bodies: Intelligence Reports and Papers	1091-1092	17 May 1943-12 March 1945	8th Air Force Narratives of Operations
		1089	17 September 1944	Bomber Support Arnhem-Nijmegen
		2858	May 1944-May 1945	Crashed enemy aircraft reports: Nos 236-269
WO171	Allied Expeditionary Force	411	September-October 1944	War Diary 3 Infantry Division
		442	October-November 1944	War Diary 7 Armoured Division
		456	September-December 1944	War Diary 11 Armoured Division
		554	September-October 1944	War Diary 53 Welsh Division
		1330	September-December 1944	War Diary 1 Battalion East Lancashire Regiment

2.5.2 National Archives and Records Administration (NARA) Washington

In NARA te Washington zijn onder meer *interpretation reports* en de *daily logs* (dagboeken) van verschillende eenheden van Amerikaanse strijdkrachten gearcheveerd. Er zijn in de geraadpleegde gegevens geen indicaties aangetroffen dat er Amerikaanse bombardementen hebben plaatsgevonden of dat er Amerikaanse grondtroepen hebben gevochten in/bij het onderzoeksgebied.

Toeg. nr.	Omschrijving	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
RG 18	Mission Reports	4720	1944	Mission Reports 1 st Air Division, 17 September 1944
RG 242	Seized foreign records	T314	1943	Roll 1619 Kriegstagebuch 88./Armeekorps, Feindtätigkeitsberichte Juli-Dezember 1943

2.5.3 Bundesarchiv-Militärarchiv (BaMa) Freiburg

In het BaMa zijn o.a. archiefstukken van de *Führungsstab* van de Luftwaffe opgeslagen. In deze archiefstukken zijn alle melding van neergekomen vliegtuigbommen en toestellen in het bezette Europa beschreven van mei 1940 tot en met medio 1941. In de onderstaande tabel zijn de geraadpleegde stukken weergegeven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
RL2-II	Generalstab der Luftwaffen/Luftwaffenführungsstab	II-205-II-269	1940-1941	Luftlageberichten Luftwaffenführungsstab
RW37	Wehrmachts befehlshaber in den Niederlanden	22	1940 - 1943	Wöchentliche Lageberichten des Wehrmachtsbefehlshabers in den Niederlanden

2.6 Luchtfoto-onderzoek

Een essentieel onderdeel van het vooronderzoek is de analyse van luchtfoto's. Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn, met name door geallieerde luchtmachten, veel luchtfoto's genomen van onder andere bezet Nederland. Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog stond de (geallieerde) luchtfotografie nog in de kinderschoenen, maar tegen het einde was het uitgegroeid tot een belangrijk onderdeel van de oorlogsvoering. Luchtfoto's werden niet alleen gebruikt om schade van een bombardement (*damage assessment*) vast te stellen, maar ook hele militaire campagnes werden op basis van luchtfoto's gepland.

Na de Tweede Wereldoorlog is een flink aantal (geallieerde) luchtfoto's vernietigd, maar het merendeel werd overgedragen aan archieven en andere publieke instellingen. In Nederland zijn er twee organisaties die beschikken over een collectie geallieerde luchtfoto's, namelijk Wageningen Universiteit en het Kadaster te Zwolle. In het buitenland beheren National Collection of Aerial Photography (NCAP) te Edinburgh en The National Archives and Records Administration (NARA) te Washington de belangrijkste luchtfotocollecties van de Tweede Wereldoorlog.

Keuze van de luchtfoto's

De luchtfoto's zijn besteld op basis van de data van relevante oorlogshandelingen die zijn aangetroffen in de geraadpleegde literatuur en archieven. Hierbij was het uitgangspunt om een luchtfoto te bestellen die zo kort als mogelijk was genomen nadat de oorlogshandeling had plaatsgevonden, tot maximaal een half jaar nadien. Verstoringen in het landschap die zijn veroorzaakt door CE zijn in veel gevallen na een half jaar niet meer zichtbaar. Dit geldt voornamelijk voor gebieden die intensief gebruikt worden, zoals stedelijk gebied, wegen en spoorlijnen, en landbouwgronden. Met name in de eerste jaren van de oorlog, echter, is er sprake van een leemte in de beschikbare informatie: van delen van het onderzoeksgebied is onvoldoende dekking of de kwaliteit² van de luchtfoto's is matig tot slecht, waardoor indicaties van oorlogshandelingen niet (meer) zichtbaar zijn. Deze leemte is van invloed op de uiteindelijke afbakening van de verdachte gebieden in het onderzoeksgebied.

Voor dit onderzoek zijn luchtfoto's uit de collecties Kadaster (KAD) te Zwolle, Wageningen Universiteit (WAG) te Wageningen en the National Collection of Aerial Photography (NCAP) te Edinburgh geraadpleegd en zijn relevante luchtfoto's (op basis van kwaliteit, schaal en beschikbaarheid van datum) besteld.

In onderstaande tabellen zijn per onderzoeksgebied de gegevens over de geraadpleegde luchtfoto's weergegeven. In de kolom 'bijzonderheden' is aangegeven om welke reden de luchtfoto's zijn gebruikt.

BD-PCH-RSD 150 061a

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
KAD	44-XX	747	1933	A	onbekend	Vooroorlogse luchtfoto
NCAP	16-1429	1061	29-11-1944	C	64.800	Eerstvolgende luchtfoto na bevrijding

² Verschillende definities van de luchtfotokwaliteit: A (goed), B (matig), C (slecht)

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
NCAP	3G-TUD-S099	6208	15-07-1945	B	40.000	Luchtfoto's na verschillende V-wapens inslagen

BDL 150

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
KAD	MIN.763	913	1936	A	onbekend	Vooroorlogse luchtfoto
NCAP	3G-TUD-S120-	5150	14-07-1945	B	40.000	Eerstvolgende luchtfoto na bevrijding

BT 150

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
KAD	MIN. 669	981	1936	A	onbekend	Vooroorlogs
NCAP	H-275	213	01-10-1940	B	45.000	RAP_400910A
KAD	D-211	3020	08-03-1943	B	17.500	Reeds in bezit
KAD	D-806	4027	07-07-1943	A	20.000	Reeds in bezit
NCAP	106G-2286	3139	15-08-1944	A	9.000	Reeds in bezit
NCAP	7-3360	4007	18-09-1944	B	10.000	Voor bevrijding
NCAP	4-0994	3144	06-10-1944	B	16.800	Na bevrijding
NCAP	3G-MEW-S061-	5035	09-07-1945	C	40.000	Naoorlogs

EHVN 150

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
KAD	MIN. 669	25	1936	A	onbekend	Vooroorlogs
NCAP	H-275	12, 13, 210, 211, 213	01-10-1940	B	45.000	RAP_400910A
NCAP	H-818	68, 69, 370, 373, 374	08-04-1941	B	22.360	Reeds in bezit
NCAP	T-226	91, 92, 391	03-07-1941	B	17.000	RAP_410421A
NCAP	C-699	2011	14-12-1942	B	16.000	Reeds in bezit
NCAP	106G-3010	3094, 3252, 4119	19-09-1944	A	9.500	Na bevrijding
Bedrijfsarchief Bodac B.V.	onbekend	200	06-11-1944	C	16.000	Na bevrijding
KAD	16-1537	4147	26-12-1944	A-B	15.500	Reeds in bezit
Bedrijfsarchief Bodac B.V.	onbekend	529	01-01-1945	A	11.000	Reeds in bezit
NCAP	3G-MEW-S061-	5034	09-07-1945	C	40.000	Naoorlogs

EHVW 150

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
KAD	MIN.690	36, 55	1936	A	onbekend	Vooroorlogs
NCAP	HAA-018	25	14-05-1940	C	50.250	RAP_400511A
NCAP	H-275	12	01-10-1940	B	45.000	Reeds in bezit
NCAP	C-699	1015	14-12-1942	B	16.000	Reeds in bezit

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
NCAP	106G-2741	4233	10-09-1944	A	12.500	Reeds in bezit
NCAP	106G-3010	3225	19-09-1944	A	9.500	Voor bevrijding
Bedrijfsarchief Bodac B.V.	onbekend	532	01-01-1945	A	11.000	Na bevrijding
NCAP	3G-MEW-S061-	5022	09-07-1945	C	40.000	Naoorlogs

EHVZ 150

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
KAD	MIN.690	36	1936	A	onbekend	Vooroorlogs
KAD	MIN.691	38	1936	A	onbekend	Vooroorlogs
NCAP	HAA-018	25	14-05-1940	C	50.250	Reeds in bezit
KAD	D-806	4038	07-07-1943	A	20.000	Reeds in bezit
NCAP	7-BB-079	1087	19-04-1944	C	62.000	Reeds in bezit
NCAP	106G-3010	4085	19-09-1944	A	9.500	Voor bevrijding
NCAP	3G-MEW-S061-	5022	09-07-1945	C	40.000	Naoorlogs

ERD 150

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
KAD	1938-25GZuid	541	1938	A	onbekend	Vooroorlogse luchtfoto
KAD	106G-3002	3322	19-09-1944	B	9.633	Foto na [ERD_440918A]
NCAP	16-1847	3075	15-03-1945	B	25.500	Na bevrijding

GT-WW-HTW-HTN 150

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
NCAP	7-BB-064	1018	19-4-1944	C	72.000	Nul situatie
WAG	4-1517	3170	26-12-1944	A	7.600	Na bevrijding
WAG	4-1950	4107	14-03-1945	A	10.800	Na laatste beschietingen
WAG	4-2024	4164	19-3-1945	B	10.800	Na bevrijding
WAG	16-2171	1019	12-5-1945	C	72.000	Naoorlogs

HPT 150

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
KAD	MIN.599	706	1936	A	onbekend	Vooroorlogse luchtfoto
NCAP	3G-MEW-S061-	5069	09-07-1945	B	40.000	Eerstvolgende luchtfoto na bevrijding

MZ 150

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
KAD	MIN.725	752	1936	A	onbekend	Vooroorlogse luchtfoto
NCAP	3G-TUD-S120-	5101	14-07-1945	B	40.000	Eerstvolgende luchtfoto na bevrijding

OTD 150

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
KAD	44-D1	6	1933	A/B	onbekend	Vooroorlogse luchtfoto
NCAP	16-1429	2071	29-11-1944	C	64.800	Luchtfoto voor bevrijding

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
NCAP	3G-TUD-S099-	6168	13-07-1945	A/B	onbekend	Naoorlogse luchtfoto

UD 150

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
KAD	138-45Hnoord	280	1938	B	onbekend	Vooroorlogse luchtfoto
KAD	106G-3002	3061	19-09-1944	B	9.633	Foto na [18_440917A]

WDT 150

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonderheden
KAD	1935-49Noord	079	1935	A	onbekend	Vooroorlogse luchtfoto
NCAP	D-948	4023	02-08-1943	A	10.000	Reeds in bezit
NCAP	D-948	4025	02-08-1943	A	10.000	Reeds in bezit
NCAP	E-498	3064	08-11-1943	A/B	17.000	Reeds in bezit
WAG	106G-1819	3180	02-08-1944	B	9.166	Reeds in bezit
WAG	106G-1819	3182	02-08-1944	B	9.166	Reeds in bezit
LMH	4-0813	4108	12-09-1944	A	8.400	RAP_440911A02 militaire aanwezigheid (Duits commandopost)
LMH	4-1054	4177	12-10-1944	A	7.800	RAP_441011B01 Bombardement; RAP_441011D01 Bombardement, RAP_441011A01 bombardement
LMH	4-1080	3002	15-10-1944	A	6.600	Reeds in bezit
LMH	4-1114	1024	20-10-1944	B	8.400	Reeds in bezit
KAD	400-1344	3059	21-10-1944	A	15.000	Luchtfoto rond bevrijding (reeds in bezit)
NCAP	3G-TUD-S070-	5017	08-07-1945	B	40.000	Naoorlogse luchtfoto (reeds in bezit)

In bijlage 3 is de luchtfotodekking per onderzoeksgebied per datum weergegeven.

3 RESULTATEN INVENTARISATIE

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van de inventarisatie en raadpleging van de bronnen zoals die in het vorige hoofdstuk zijn beschreven. Op basis van de verzamelde gegevens is een chronologisch overzicht opgesteld van het verloop van de Tweede Wereldoorlog in en nabij het onderzoeksgebied. Bronverwijzingen en eventuele bijzonderheden zijn toegelicht in de voetnoten.

Voor de vertaling naar een locatie in de huidige topografie zijn locatieverwijzingen uit bronnen ongewijzigd overgenomen in de gebeurtenissenlijst. GIS maakt de eventuele vertaling naar de huidige benaming en tekent de betreffende verwijzing in de kaart. Onduidelijke of onbetrouwbare locatieverwijzingen zijn gemeld in de gebeurtenissenlijst, maar niet in de kaart ingetekend. Oorlogshandelingen waarvan geen precieze locaties bekend zijn (bijvoorbeeld wel een straatnaam, maar geen huisnummer), zijn ingetekend als lijn of als vlak, afhankelijk van wat er van deze handeling bekend is.

Indicaties met uniek nummer en weergegeven op kaart

Elke relevante gebeurtenis heeft een uniek nummer dat als volgt is opgebouwd:

- Een getal met zes cijfers: datum van de gebeurtenis (jj/mm/dd);
- Een letter: volgletter om verschillende gebeurtenissen op dezelfde datum te scheiden;
- Een getal: subnummer om de eventuele verschillende bronnen van elkaar te scheiden.

Dit 'uniek-nummer' heeft als doel om de in de literatuur en archieven gevonden indicaties te kunnen herleiden naar de kaarten en andersom. Het uniek-nummer uit de chronologische lijst is om die reden ook weergegeven in het (digitale) kaartmateriaal. Voorbeeld van een bombardement op 10 mei 1940 gevonden in twee verschillende bronnen: [400510A01] en [400510A02]. En vervolgens een beschieting op diezelfde dag wordt: [400510B01]

MORA's/VO's

De MORA's (Melding Opdracht en Ruimrapport) of VO's (Uitvoeringsopdracht) vormen hierop een uitzondering, omdat deze indicaties in het EODD-archief al een eigen unieke nummer bezitten. MORA's hebben een eigen nummer dat is vastgesteld door de EODD, bestaande uit acht cijfers: de eerste vier zijn het jaar en de andere vier een volgnummer. Zo is bijvoorbeeld MORA-nummer [19710128] is de honderdachtentwintigste MORA van het jaar 1971.

Coördinaten van het Modified British System

Bij het intekenen van de indicaties van oorlogshandelingen aan de hand van informatie afkomstig uit The National Archives (TNA UK) in de inventarisatiekaart, is gebruik gemaakt van de coördinaten zoals deze werden vermeld in de geraadpleegde *interpretation reports* en de *daily logs* (dagboeken) van verschillende eenheden van de Britse strijdkrachten. Bodac raadpleegt voor het onderzoek minimaal de stukken van de 2TAF. Deze worden doorgaans aangevuld met gegevens van Coastal Command en Fighter Command. Indien van toepassing zullen ook de gegevens van Bomber Command en van artillerie-eenheden (aanvullend) worden meegenomen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd gebruikt gemaakt van het 'Modified British System' (MBS) voor het nauwkeurig lokaliseren van doelen in Europa, door zowel Britse als Amerikaanse troepen. West-Europa werd verdeeld in een aantal vlakken, waarbij Nederland werd ingedeeld in het gebied genaamd de 'Nord de Guerre zone'. Binnen deze zone zijn de gebieden verdeeld aan de hand van vlakken van 500 vierkante kilometer, welke de benaming krijgen van een letter. Deze vlakken zijn vervolgens opnieuw onderverdeeld in vlakken van 100 vierkante kilometer en worden tevens benoemd aan de hand van een letter. Binnen deze vakken

zijn er afsluitend een x-as (west-oost) en y-as (noord-zuid) welke benoemd worden aan de hand van getallen.³

De coördinaten van een positie ziet er dan als volgt uit: [qZ.9636]. De eerste (kleine) letter slaat op het vlak van 500 vierkante kilometer, de twee (grote) letter slaat op het vlak van 100 vierkante kilometer en de vier cijfers zijn af te lezen aan de x-as en y-as. Dit punt ligt vervolgens in de onderste linkerhoek van een vlak van 1 vierkante kilometer. Dit vlak kan gezien worden als het doel van een operatie. In het geval dat een coördinaat zes cijfers heeft, is er binnen het vak van 1 vierkante kilometer een vak van 100 bij 100 meter aangeduid.

Indicaties zonder uniek nummer en niet weergegeven op kaart

Indien een in de geraadpleegde bronnen aangetroffen indicatie van een oorlogshandeling niet kon worden ingetekend, is dit eveneens in de tekst aangegeven. In het onderstaande overzicht staan de redenen weergegeven voor het niet intekenen van indicaties van oorlogshandelingen:

- [Locatie onbekend]. Op basis van de geraadpleegde bronnen kon de locatie van de oorlogshandeling niet worden vastgesteld;
- [Buiten onderzoeksgebied]. Op basis van de geraadpleegde bronnen is vastgesteld dat de oorlogshandeling buiten het onderzoeksgebied heeft plaatsgevonden;
- [Historische context]. De indicatie betreft een uitleg van de historische context, zoals troepenverplaatsingen of de bezettings- en bevrijdingsdatum van een gemeente.
- [niet CE gerelateerd]. Oorlogshandeling waarbij geen CE zijn ingezet.

3.2 Mobilisatieperiode

In de periode september 1939 – april 1940 werden de Nederlandse strijdkrachten gemobiliseerd. Aanleiding was de Duitse inval in Polen in september 1939 en de daaropvolgende oorlogsverklaring van Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk aan de Duitse regering. In deze periode werden de verschillende onderdelen van de Nederlandse strijdkrachten onder de wapenen geroepen en werd er een begin gemaakt met het aanleggen van verdedigingslinies, voorbereidingswerkzaamheden ten behoeve van inundaties, mijnevelden en versperringen.

Een overzicht van oorlogshandelingen per locatie is opgenomen in bijlage 6. Hierin zijn gebeurtenissen uit de mobilisatieperiode, de meidagen van 1940, de Duitse bezettingsjaren, het bevrijdingsjaar 1944-1945 en de naoorlogse periode tot heden opgenomen.

3.3 Meidagen 1940

In de vroege ochtend van 10 mei 1940 vielen Duitse grondeenheden vanuit het grensgebied Nederland binnen, terwijl Duitse parachutisteneenheden in West-Nederland landden. Bij Kornwerderzand en bij de Grebbelinie werden de Duitse grondstrijdkrachten staande gehouden en in het westen van Nederland vochten Nederlandse eenheden tegen de Duitse parachutisten. Na het bombardement op Rotterdam door Duitse luchtmachteenheden besloot het Nederlandse opperbevel te capituleren. Alleen in Zeeland werd nog doorgevochten door Nederlandse en Franse eenheden.

Een overzicht van oorlogshandelingen per locatie is opgenomen in bijlage 6. Hierin zijn gebeurtenissen uit de mobilisatieperiode, de meidagen van 1940, de Duitse bezettingsjaren, het bevrijdingsjaar 1944-1945 en de naoorlogse periode tot heden opgenomen.

3.4 Duitse bezettingsjaren

Direct na de Duitse inval werd Nederland met enige regelmaat getroffen door (kleinschalige) geallieerde bombardementen. Deze bombardementen waren met name gericht op havens, infrastructuur, industriegebieden en vliegvelden. Vanaf 1943 werden de geallieerde bombardementen zwaarder door de toenemende aantallen bommenwerpers en afgeworpen bommen. Voorts werd in 1942 door Duitse troepen begonnen met de bouw van de Atlantikwall.

³ <https://www.echodelta.net/mbs> geeft tekst en uitleg en beschikt over een coördinaten vertaler.

Een overzicht van oorlogshandelingen per locatie is opgenomen in bijlage 6. Hierin zijn gebeurtenissen uit de mobilisatieperiode, de meidagen van 1940, de Duitse bezettingsjaren, het bevrijdingsjaar 1944-1945 en de naoorlogse periode tot heden opgenomen.

3.5 Bevrijdingsjaar 1944-1945

Het bevrijdingsjaar voor Nederland startte vanaf september 1944. Geallieerde grondtroepen staken vanuit België de Nederlands grens over in Zeeland, Noord-Brabant en Limburg. Halverwege september 1944 vond *Operation Market Garden* plaats. Dit ambitieuze plan van de geallieerde bevelhebber Montgomery moest ervoor zorgen dat de bruggen tussen Eindhoven en Arnhem door luchtlandingstroepen bezet zouden worden om vervolgens door geallieerde grondtroepen te worden bevrijd. Het oorspronkelijke plan van *Operation Market Garden* mislukte waardoor Noord-Brabant, Zeeland, Limburg en Gelderland frontgebied werden. Maanden van zware (grond)gevechten volgden in combinatie met artilleriebeschietingen en bombardementen.

Een overzicht van oorlogshandelingen per locatie is opgenomen in bijlage 6. Hierin zijn gebeurtenissen uit de mobilisatieperiode, de meidagen van 1940, de Duitse bezettingsjaren, het bevrijdingsjaar 1944-1945 en de naoorlogse periode tot heden opgenomen.

3.6 Naoorlogse periode – heden

Direct na de Tweede Wereldoorlog werd aangevangen met het opruimen van CE. In eerste instantie werd door het Militair Gezag (MG) aan de (plaatsvervangende) burgemeesters van de gemeenten gevraagd om een opgave te doen van mogelijk aanwezige mijnen en munitie. De ruiming van mijnen en munitie werd in de eerste jaren uitgevoerd door de Mijn- en Munitieopruimingsdienst (MMOD). Vanaf ongeveer 1947 werd ook regelmatig de Hulpverleningsdienst (HVD) ingeschakeld bij het ruimen van explosieven. Tot ongeveer 1970 heeft de HVD ruiming uitgevoerd.

Een overzicht van oorlogshandelingen per locatie is opgenomen in bijlage 6. Hierin zijn gebeurtenissen uit de mobilisatieperiode, de meidagen van 1940, de Duitse bezettingsjaren, het bevrijdingsjaar 1944-1945 en de naoorlogse periode tot heden opgenomen.

Mijnenvelden

Er werden gedurende de oorlog verspreid over Nederland Duitse mijnenvelden aangelegd. Alle informatie van die mijnenvelden werd gedocumenteerd in een zogenoemd legrapport. Dit gebeurde vrij nauwkeurig. Na WOII zijn veel velden geruimd; de ruimrapporten van die velden zijn gemakkelijk te vergelijken met de legrapporten als het gaat om mogelijk achtergebleven mijnen.

Ten tijde van het opstellen van de conceptrapportage waren de gegevens over eventuele mijnenvelden in of nabij de onderzoeksgebieden nog niet geleverd. Deze gegevens zullen daarom verwerkt worden in de definitieve rapportage.

MORA's/ UO's

Van 1971 tot op heden houdt de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EODD) zich bezig met het ruimen van CE in Nederland en worden de munitievondsten systematisch (per gemeente) bijgehouden in de ruimrapporten, de MORA's/ UO's.

BD-PCH-RSD 150 061a

Er zijn voor deze locatie geen relevante MORA's aangetroffen in het archief van de EODD.

BDL 150

UO-nummer	Ligplaats	Plaats	Datum	CE
19823181	fabriek Budelco	Budel	26-9-1982	1x oefenhandgranaat (Duits)
19950822	T.o. Zinkfabr., Budel-dorpsplein	Budel	26-4-1995	Geen CE (ging om schroot)
19900944	Zinkfabriek, Budel	Budel	12-4-1990	1x brisantbom 50 kg

BT 150

UO-nummer	Ligplaats	Gemeente	Datum	CE
19812548	Parallelweg, Heyen	Best	22-8-1981	1x brisantgranaat van 3,7 inch met tijdschokbuis

EHVN 150

UO-nummer	Ligplaats	Plaats	Datum	CE
19751837	Terrein Constant Rebecque Kazerne	Eindhoven	22-7-1975	Geen CE
19752301	Const. Rebecque Kazerne (op aan te leggen sportveld)	Eindhoven	10-9-1975	1x GP 125 lbs Amerikaans st buis ANM100
19752336	Constant Rebecque Kazerne (Sportveld in aanleg)	Eindhoven	15-9-1975	Geen CE
19800319	Constant Rebecque Kazerne	Eindhoven	13-2-1980	1x Brisantgranaatpatroon (2 cm), 1 Eihandgranaat oudhollands met ontsteker
19851007	Constant Rebecque Kazerne	Eindhoven	19-4-1985	1x Handgranaat Mills 36
19860946	Constance Rebecque Kazerne	Eindhoven	17-4-1986	1x Oefenbrisantgranaatpatroon (20 mm)

EHVW 150

UO-nummer	Ligplaats	Plaats	Datum	CE
19740555	District 1	Eindhoven	5-3-1974	1x Panzerfaust
19871699	Phillips USFA	Eindhoven	25-6-1987	Divers (overtollige explosieven stoffen Philips)
19971380	Bafinklaan 1	Eindhoven	19-6-1997	1x Rookgranaat (25 ponde) verschoten leeg

EHVZ 150

UO-nummer	Ligplaats	Plaats	Datum	CE
19870527	Gennepseweg	Eindhoven	24-3-1987	1x Oefenantitankbrisantgranaat (3,5 inch) raket, circa 2 kg Schertsuurwerk
20071072	Professor Holstlaan	Eindhoven	29-6-2007	1x Brisantgranaat (3,7 inch) met restant MTB 207/208

ERD 150

UO-nummer	Ligplaats	Plaats	Datum	CE
19833693	Busstraat	Eerde	12-11-1983	1x brisanthandgranaat MK2
19710427	Heerveldseweg	Schijndel	9-3-1971	1x brisantgranaat 5 inch
19730631	Eerdse baan, RP. Kloosterstraat	Schijndel	28-3-1973	1x brisantgranaat 8 cm
19740835	Eertsebaan 25	Schijndel	1-4-1974	1x pantsergranaat 17
19750513	Eerdseweg	Schijndel	10-3-1975	1x brisantgranaat 60 mm met schokbuis
19762426	Hoeves 8	Schijndel	2-8-1976	1x patroon 10,5 cm staal
19763881	Eerdsebaan 57	Schijndel	17-11-1976	1x brisantgranaat 25 pond met schokbuis
19770437	Vlagheide	Schijndel	2-3-1977	2x restanten van brisantgranaten 5 cm
19791743	Hoevesweg 16	Schijndel	28-6-1979	1x brisantgranaat 8 cm met ontsteker 56
19791918	Vlagheide te Eerde bij M.M.C.	Schijndel	12-7-1979	1x handgranaat MK 2 met ontsteker
19801169	Vlakheide	Schijndel	17-4-1980	1x antitankbrisantgranaat 10 cm GR 39 schokbuis
19801431	Vlagheide(vuilstort plaats)	Schijndel	2-5-1980	Geen CE (explosief niet meer aanwezig)

UO-nummer	Ligplaats	Plaats	Datum	CE
19802703	Dalenstraat	Eerde	23-8-1980	1x pistool van geweergranaat
19810414	Eerdsebaan 63	Schijndel	27-2-1981	1x brisantgeschut 60 mm verschoten
19812344	Eerdsebaan 57	Schijndel	3-8-1981	1x handgranaat 01K1
19822789	Kapelstraat 49	Eerde	25-8-1982	1 brisantgranaat 2-inch mortier
19823438	Eerdsebaan	Schijndel	15-10-1982	1 brisantgranaat 25 pond met schokbuis 119
19833292	Vlagheide	Schijndel	12-10-1983	1x handgranaat Oud Hollands frans model
19840040	Eerdsebaan 57	Schijndel	4-1-1984	Geen CE (ging om schroot)
19861369	Dalenstraat 9	Eerde	10-5-1986	1x antitank brisantraket 2, 36 inch
19861473	Vlagheide	Schijndel	16-5-1986	1x Brisantgranaat patroon 2 cm
19861706	Vlagheide en op bureau	Schijndel	31-5-1986	4 patronen brisantpantsergranaat B1/18, 43 projectielen 2 cm brisantpantsergranaat niet verschoten B1/18, 2x hulzen 2 cm B5/95, circa 60 KKM
19861985	Hoeves	Schijndel	18-6-1986	2x staartstuk mortier 3 inch
19862011	De Houtjens 12	Eerde	19-6-1986	1 scherfhandgranaat MK2
19870932	Vlagheide	Schijndel	21-4-1987	1x huls 8,8 cm leeg
19872462	Eerdsebaan	Eerde	11-9-1987	1 staartstuk 13 inch
19872659	Vlagheide	Schijndel	28-9-1987	1x brisantgranaat 81 mm
19873217	Eerdsebaan	Schijndel	19-11-1987	1x brisantgranaat 8,8 cm met schokbuis
19912149	Vlagheide	Schijndel	19-9-1991	1x rookgranaat 25 pond met restant tijdbuis, mogelijk verschoten
19930581	Vlagheide	Schijndel	25-3-1993	1x rookgranaat/lichtgranaat 25 pond verschoten
19942613	Vlagheide 2	Schijndel	5-12-1994	23x brisantpantsergranaat patroon Duits
19980134	Vlagheide 6	Schijndel	28-1-1998	1x brisantgranaat mortier van 60 mm met schokbuis 1752 B1, verschoten
19980691	Hoeves 5A, Hoeves	Schijndel	11-4-1998	15 KKM divers
19981251	kapelstraat 52	Eerde	11-6-1998	1 brisantgranaat 3 inch mortier
19990515	hoeves 16	Schijndel	3-4-1999	24x brisantgranaatpatroon 40 mm en 10 hulzen 40 mm
19991091	Hoeves 10	Schijndel	16-6-1999	1x rookgranaat 25 pond met restant tijdbuis 221 serie
19991186	Eerdsebaan	Schijndel	29-6-1999	1x rookgranaat 25 pond met tijdschokbuis 221 serie verschoten
20020757	Vlagtheide 6c	Schijndel	17-5-2002	1x brisantgranaat van 17 pond met schokbuis N244, verschoten
20031675	Dalenstraat 8	Eerde	15-10-2003	1x gevechtslading Panzerfaust 30
20051276	Vlagtheide	Schijndel	9-9-2005	1x brisantgranaat van 8 cm
20060073	Vlagheide nr.10 te Schijndel.	Schijndel	16-1-2006	2 oefenbommen
20081649	Kerkendijk 63	Schijndel	18-11-2018	1x brisantgranaatmortier 2cm met schokbuis no. 151/161 niet verschoten
20131752001	Hoeves	Schijndel	7-10-2013	1x Scherfhandgranaat; Mk II A1 zonder ontsteker (VS)

GT-WW-HTW-HTN 150 1

UO-nummer	Ligplaats	Plaats	Datum	CE
19960474	Vestinggracht	Geertruidenberg	21-3-1996	Geen
20101816001	Amerweg 15	Geertruidenberg	29-12-2010	2x brisantgranaat; 3,7 cm (niet verschoten)

UO-nummer	Ligplaats	Plaats	Datum	CE
20101816002	Amerweg 15	Geertruidenberg	29-12-2010	1x Knalnabootser; Thunderflash Nr 495
20131247001	Amerweg 15	Geertruidenberg	18-07-13	4x patroon; .50 Ball

HPT 150

Er zijn voor deze locatie geen relevante MORA's aangetroffen in het archief van de EODD.

MZ 150

UO-nummer	Ligplaats	Plaats	Datum	CE
19920831	Panweg Sterksel	Maarheeze	13-4-1992	Mortiergranaat 2 inch met schokbuis
20101196	Philipsweg 1	Maarheeze	19-8-2010	Onbekend

OTD 150

UO-nummer	Ligplaats	Plaats	Datum	CE
19772231	Provincialeweg 214, Oosteind	Dongen	3-7-1977	20 mm patronen
19793109	Oosteind, Groenedijk 11	Oosterhout	29-10-1979	1x mortier 2 inch HE
19812736	ZA Groenedijk, Oosteind	Oosteind	9-9-1981	Geen CE
19830220	Groenedijk	Oosterhout	27-1-1983	2x Handgranaat Mills 36
19843003	Watertorenstraat t.o. nr 14	Dongen	11-9-1984	ART CR chem, 1 granaat van 20 mm HE, 3kg KKM
19893334	Hogedijk 26, Oosteind	Oosterhout	13-10-1989	8x donderslag en 1x rookpot
19912250	Provincialeweg 233, Oosteind	Oosterhout	28-9-1991	1 x handgranaat Mills 36
19920298	Watertorenstraat	Dongen	13-2-1992	1x granaat chem. rookbodemuittotend (vol)
19930816	Prov.weg 68	Oosterhout	19-4-1993	53x artillerieontsteker 119
19952179	Waterterenstraat 14	Dongen	7-10-1995	75 mm brisantgranaat (Frans)
19961204	Groenedijk	Oosterhout	6-6-1996	1x handgranaat M2 36
19980884	Rijstijk, Oosteind	Oosterhout	3-5-1998	1x 76 mm brisantgranaat Oud-Hollands met buis
20041656	Groenedijk, Oostereind	Oosteind	7-11-2004	1x handgranaat Mills 36
20170369001	Hogedijk	Dongen	24-2-2017	1x Brisantgranaat; 25 pdr met restant ontsteker (niet verschoten.)
20181208	Griendsteeg 15	Oosteind	12-6-2018	1x Brisantgranaat; 37 mm M63 (niet verschoten)

UD 150

UO-nummer	Ligplaats	Plaats	Datum	CE
19730200	Kapelstraat te Eerde	Veghel	2-2-1973	Geen CE
19731144	Vluchtoordweg 14	Uden	18-5-1973	1x brisantgranaat 7,5 cm
19760486	Grensweg	Uden	5-3-1976	1x brisantgranaat 7,5 cm met tijdbuis niet verschoten, 1x brisantgranaat 7,5 cm, 1 schokbuis 117
19761696	Grensweg	Uden	8-6-1976	2x brisantgranaat 75 mm met ontsteker
19763628	Dalenstraat	Veghel	26-10-1976	1x brisantgranaat 60 mm met schokbuis
19771932	Eerdselaan 4	Veghel	10-6-1977	Geen CE
19782263	Coevering 12	Veghel	21-8-1978	1x handgranaat MK2 met ontsteker
19793542	PNEM straal 2	Uden	11-12-1979	1x rookgranaat 2 inch mortier
19803318	Coevering 15	Veghel	16-10-1980	1x piststoolgranaat 26 mm Duits, 1x buis TZ30, 1x staartstuk van 2 inch mortier
19810235	nabij PUEMgebouw	Uden	7-2-1981	1x handgranaat

UO-nummer	Ligplaats	Plaats	Datum	CE
19813355	Zandvliet	Veghel	30-10-1981	Mogelijk 17 ponder patronen begraven, locatie ligt onder hoogspanningskabels detectie niet mogelijk
19833001	Zandvliet 21	Veghel	21-9-1983	1 x handgranaat MK 2 met ontsteker
19842268	PNEMstraat	Uden	3-7-1984	1x brisantgranaat van 75 mm zonder buis, 1x brisantpantseergranaat van 7,5 cm Duits zonder buis
19871039	Zevenhuizerweg/S lingerpad	Uden	27-4-1987	1x schokbuis nr. 119
19871472	Provinciale weg 265 t.h.v. Eerdsebaan	Veghel	30-5-1987	1x scherfgranaat MK2 zonder beugel, 1x restant tijdschokbuis nr. 231
19872704	Coevering 3	Veghel	1-10-1987	1x brisantgranaat van 10,5 cm met A2-1
19900669	Middenberm, Industrielaan	Uden	22-3-1990	15 KKM divers
19900897	Middenberm, Industrielaan	Uden	9-4-1990	121x patronen 303 scherp, 83x patronen scherp, 5x hulzen 20mm scherp, 5x brisantgranaatpatronen, 8x pantserbrisantgranaatpatronen en 2 cm
19901457	Eerde, Eerste baan	Veghel	28-5-1990	1x restant van buis
19901518	Bergweg 22, Eerde	Veghel	5-6-1990	1x handgranaat MK2
19902691	Horstjens 8-10	Veghel	4-10-1990	1x handgranaat MK 2 met slagpijp, 75x KKM divers, 100 gram kruit, 0,5 kg vuurwerk
19910555	Busstraat 4, Eerde	Veghel	23-3-1991	1x brisantgranaat 8 cm met restant schokbuis
19920011	Horstjens in Eerde	Veghel	2-1-1992	1x antitankbrisantrakiet 2,36 inch verschoten
19920797	Bergweg Eerde	Veghel	9-4-1992	1x handgranaat 01K2 met restant van ontsteker
19930900	Horstjen 14, Eerde	Veghel	26-4-1993	1x brisantgranaat van 8 cm met restant schokbuis verschoten
19980618	Bernard v. Damstraat 10, Eerde	Veghel	3-4-1998	1x antitankbrisantgranaat 10,5 cm zonder ontsteker
20010751	Landerlaan	Uden	18-5-2001	1x bom 250 lbs, fragmentatie met nose fuze AN-M103 gewapend
20021726	Industrielaan, Uden	Uden	25-10-2002	1x patroon 20mm brisant, 1x patroon 20 mm brisantpantser
20060822	Grensweg te Uden.	Uden	23-5-2006	1 x rookgranaat 25 pond met restant ontsteker verschoten, 1x rookgranaat 2 inch mortier niet verschoten, 2x pantsergranaat 3.7 inch niet verschoten. 1 restant ontsteker
20061830	Kerststarlaan Uden	Uden	20-11-2006	1x brisantgranaat 75 mm met schokbuis M40 niet verschoten
20100422	Industrielaan, nabij Liessentstraat	Uden	31-3-2010	1x brisantgranaat 75 mm met schokbuis M48 niet verschoten Amerikaans
20161842	De Horstjens	Veghel	29-10-2016	Scherfhandgranaat; Mk II A1 met restant ontsteker
20180950	tegenover oostwijk 33	Uden	4-5-2018	Fragmentatiebom; 260lbs met neusbuis AN-M103 (gewapend)
20110677001	Bergweg 2	Veghel	26-4-2011	1x Scherfhandgranaat; Mk II A1 met restant ontsteker

UO-nummer	Ligplaats	Plaats	Datum	CE
20111282001	Grensweg	Uden	12-8-2011	Brisantgranaat; 81 mm mortier met restant schokbuis M52 (US) (verschoten)
20111292001	Grensweg	Uden	15-8-2011	Brisantgranaat; 81 mm mortier met restant schokbuis M52 (US) (verschoten)
20111319001	Pnemstraat	Uden	18-8-2011	Brisantgranaat; 8 cm mortier zonder ontsteker
20111331001	Grensweg	Uden	21-8-2011	Brisantpantsergranaat; 8,8 cm met restant bodembuis 5127
20111331002	Grensweg	Uden	21-8-2011	Brisantgranaat; 2 inch mortier met restant schokbuis
20121033001	Vlagheide	Veghel	25-6-2012	1x Scherfhandgranaat; Mk II zonder ontsteker (US), Brisantgranaat; 155 mm zonder ontsteker (niet verschoten)
20121262001	Grensweg	Uden	15-8-2012	Brisantgranaat; 10,5 cm zonder ontsteker (niet verschoten)
20121604001	Bergweg	Veghel	12-10-2012	Handgranaat; Ei 39 (D)
20131349001	Grensweg	Uden	6-8-2013	Brisantgranaat; 75 mm M32 met schokbuis I.O.MOD 40 pc (It) (niet verschoten)
20131349002	Grensweg	Uden	6-8-2013	10 Patroon; .303 inch
20131349003	Grensweg	Uden	6-8-2013	Pantsergranaat; 37 mm M51B1 (US) (niet verschoten)
20141156001	De Coevering (in de buurt van perceel 9)	Veghel	1-6-2014	1x Scherfhandgranaat; Mk II zonder ontsteker
20141770001	Bosweg	Zeeland	13-9-2014	Brisantgranaat; 75mm met schokbuis M48-serie (niet verschoten)
20150364001	Bergweg (ingang zandpad)	Veghel	22-2-2015	Geen CE (pijpleiding)
20150609001	Grensweg	Uden	1-4-2015	Geen CE (schroot)
20161582001	Vlagheide 8A	Veghel	23-9-2016	1x Rookgranaat; 25 pdr met restant tijdschokbuis No 221 (UK) (niet verschoten)
20161633001	Bosdreef / Delstraat	Uden	30-9-2016	Rookgranaat; 25 pdr met restant tijdschokbuis No 221 (UK) (niet verschoten)

WDT 150

UO-nummer	Ligplaats	Plaats	Datum	CE
19731655	Vosseweg 3	Woensdrecht	25-7-1973	1x artilleriegranaat HE 105 mm
19831935	de Vosseweg	Woensdrecht	28-6-1983	4x 20mm (2 HE en 2 pantser)
19843099	Vosseweg	Woensdrecht	18-9-1984	1x artilleriegranaat HE 9 cm, 1x 20 mm HE en 0,5 kg KKM
19882336	Vosseweg	Woensdrecht	6-8-1988	1x brisantgranaat 3.7 inch en 0,5 kg KKM
20170673	Vossendreef	Hoogerheide	15-04-17	1 Brisantgranaat; 25 pdr met schokbuis No 119 (UK) (verschoten)

3.7 Luchtfoto-analyse

De geraadpleegde luchtfoto's uit de verschillende collecties zijn gegeoreferereerd in GIS en geanalyseerd op sporen van oorlogshandelingen zoals schade aan het landschap/ gebouwen, kraters, (sporen van) neergekomen vliegtuigen, loopgraven, mangaten, bunkers,

verdedigingswerken, (geschut)stellingen, tankgrachten en mijnevelden. Het optimaliseren van de luchtfoto interpretatie wordt gedaan aan de hand van fotobestanden in TIFF in plaats van in JPG en het bestuderen van foto's in 3D. De luchtfotodekking is te vinden in bijlage 3.

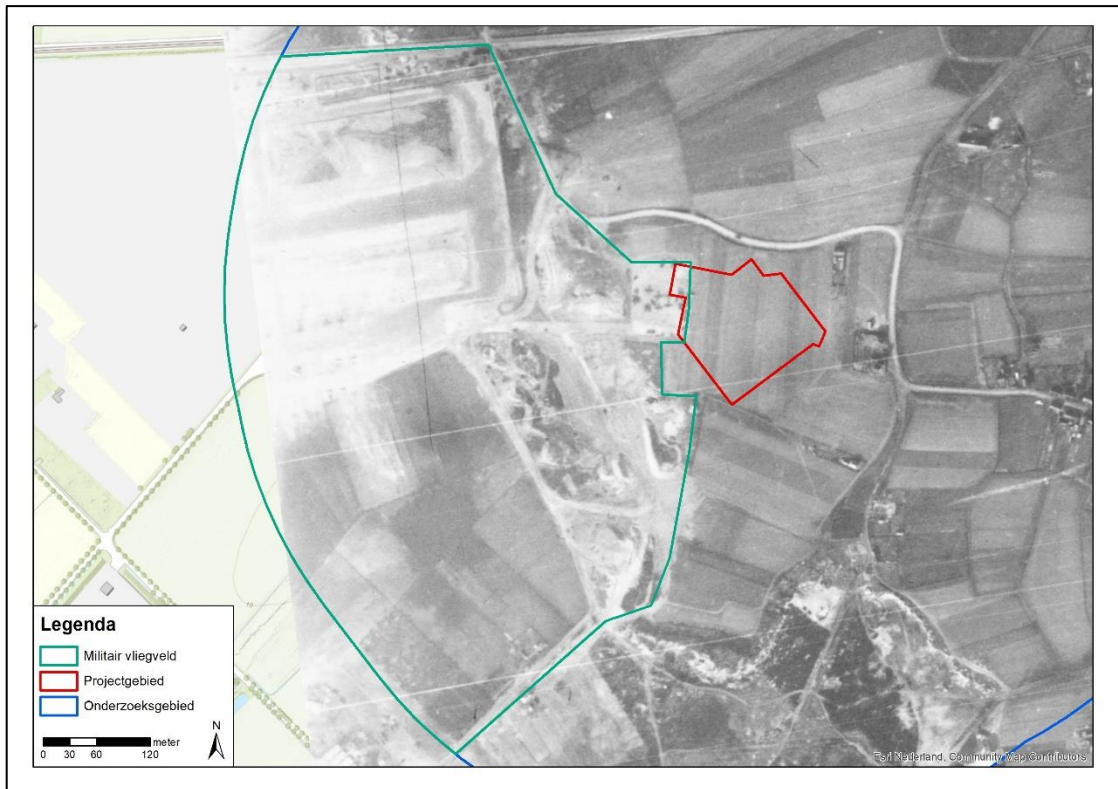
Voor het classificeren van objecten op luchtfoto's zijn door de historisch onderzoekers en de twee luchtfoto-analisten de zogenoemde betrouwbaarheidsniveaus toegepast.

- **Waarschijnlijk:** de luchtfoto-analisten zijn overwegend zeker van de validiteit van de classificatie van het object. Het object is in de kaart ingetekend en indien van toepassing, afgebakend.
- **Mogelijk:** de foto-analisten zijn overwegend onzeker van de validiteit van de classificatie van het object. Niet in alle gevallen kon op basis van de luchtfoto de oorzaak worden vastgesteld van een object in het landschap of in de bebouwing. Om een verklaring te kunnen geven voor het ontstaan van de verstoring is naar een oorzaak gezocht in de geraadpleegde literatuur en archieven. Indien er geen oorzaak kon worden vastgesteld, is het waargenomen object aangemerkt als 'mogelijk'.

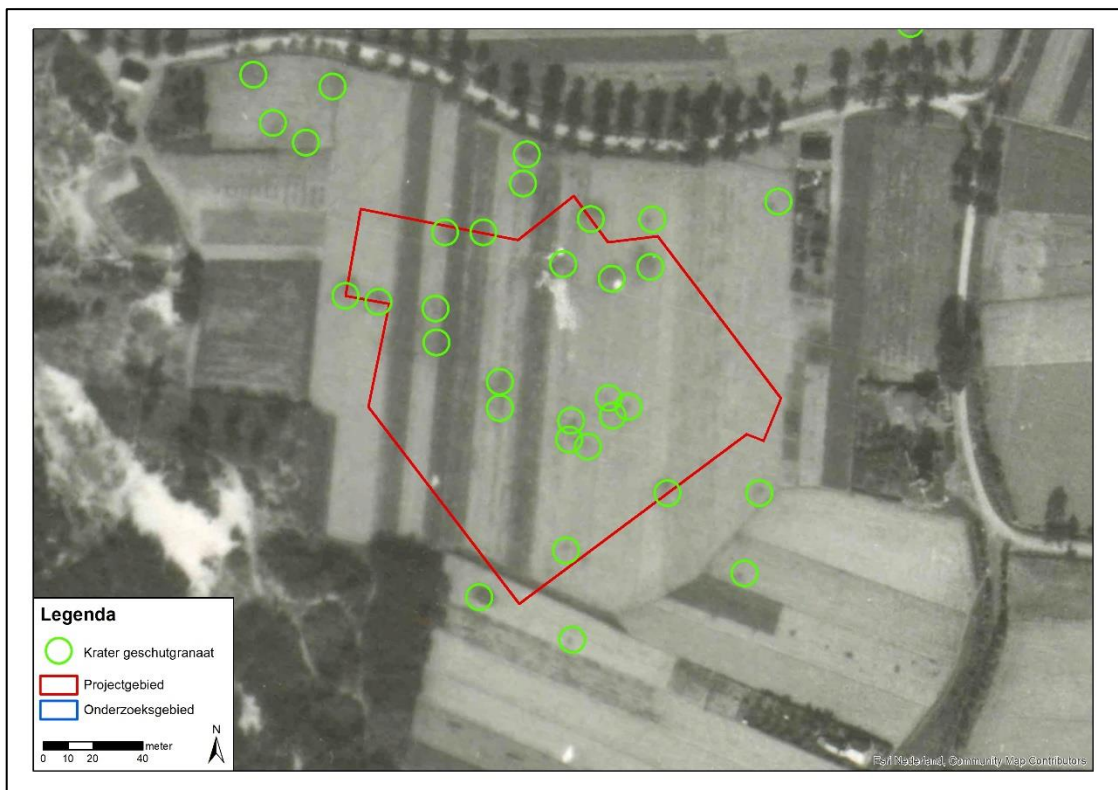
Voor het georefereren van luchtfoto's wordt gewerkt met ArcGIS. Er worden minimaal 10 punten (controlepoints) gebruikt om de basiskaart (bestaande uit gegevens van Esri, Kadaster, CBS, Rijkswaterstaat en gemeenten (zoals de BGT) en de luchtfoto op elkaar te leggen. Deze *Second Order Polynomial* methode wordt standaard gebruikt voor de nauwkeurigheid van de georeferentie. Indien een foto lastig met de eerste methode te georefereren is, wordt de *Third Order Polynomial* methode nog toegepast.

Op de geraadpleegde luchtfoto's zijn in verschillende onderzoeksgebieden sporen van oorlogshandelingen waargenomen. Het gaat om:

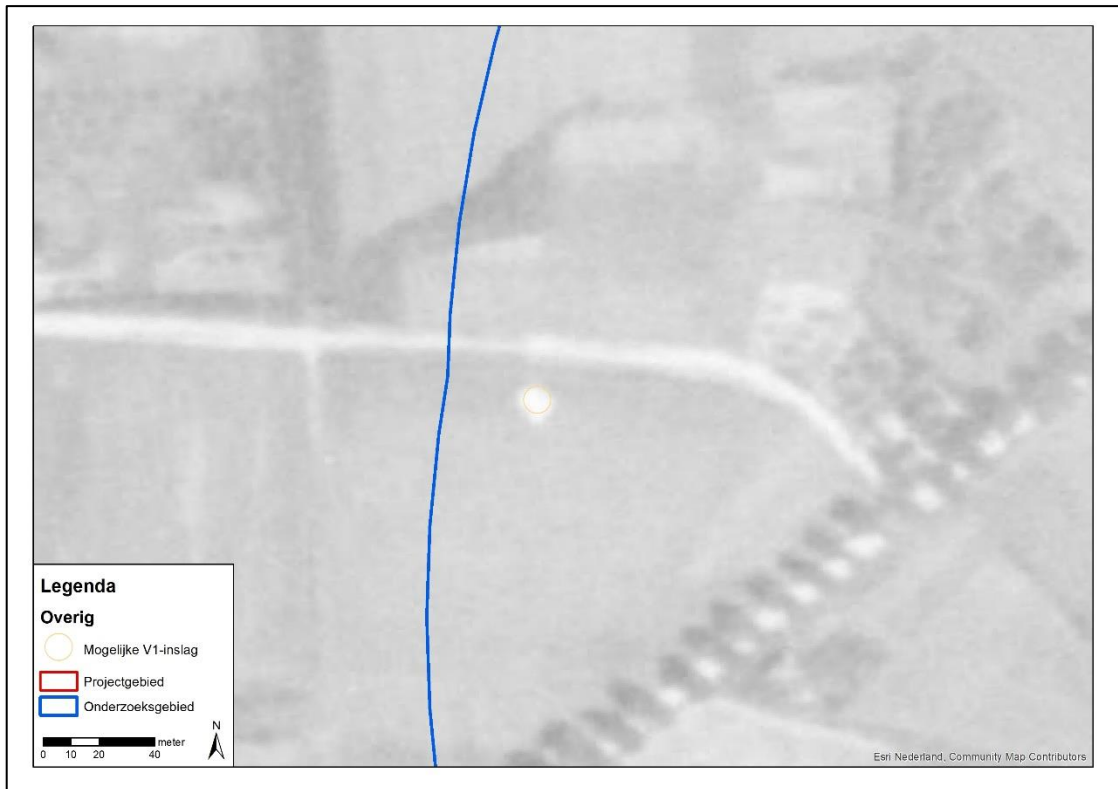
- **Militair vliegveld:** in en nabij het projectgebied ERD 150 is op de geraadpleegde luchtfoto's een militair vliegveld waargenomen. Het ging om het geallieerde vliegveld Schijndel, dat in november 1944 werd aangelegd op de Vlagheide tussen Schijndel en Eerde. Het vliegveld was ingericht als basis voor de jachtbommenwerpers van de 2nd Tactical Airforce (TAF), die een grote behoefte hadden aan een vliegveld dichtbij de linies;
- **Inslagen geschutmunitie:** in en nabij de projectgebieden ERD 150, WDT 150 en GT-WW-HTW-HTN 150 zijn inslagen van geschutmunitie waargenomen. Deze inslagen zijn ontstaan tijdens beschietingen die tijdens de bevrijding van deze gebieden plaatsvonden;
- **Kraters (mogelijke) V1-inslagen:** op de geraadpleegde luchtfoto's zijn in de onderzoeksgebieden HPT 150 en OTD 150 mogelijke V1-inslagen waargenomen;
- **Kraters afwerpmunitie:** in de onderzoeksgebieden WDT 150, ERD 150, GT-WW-HTW-HTN 150 en EHVN 150 zijn enkele kraters van afwerpmunitie waargenomen. Het is onbekend tijdens welke bombardementen deze kraters ontstonden;
- **Geschutstellingen:** in de onderzoeksgebieden GT-WW-HTW-HTN 150, UD 150 en WDT 150 zijn op de geraadpleegde luchtfoto's geschutstellingen waargenomen;
- **Wapenopstellingen:** in het onderzoeksgebied ERD 150 zijn op de geraadpleegde luchtfoto's twee wapenopstellingen waargenomen;
- **Mangaten:** in de onderzoeksgebieden EHVW 150, EHVZ 150 en UD 150 zijn mangaten op de geraadpleegde luchtfoto's waargenomen.

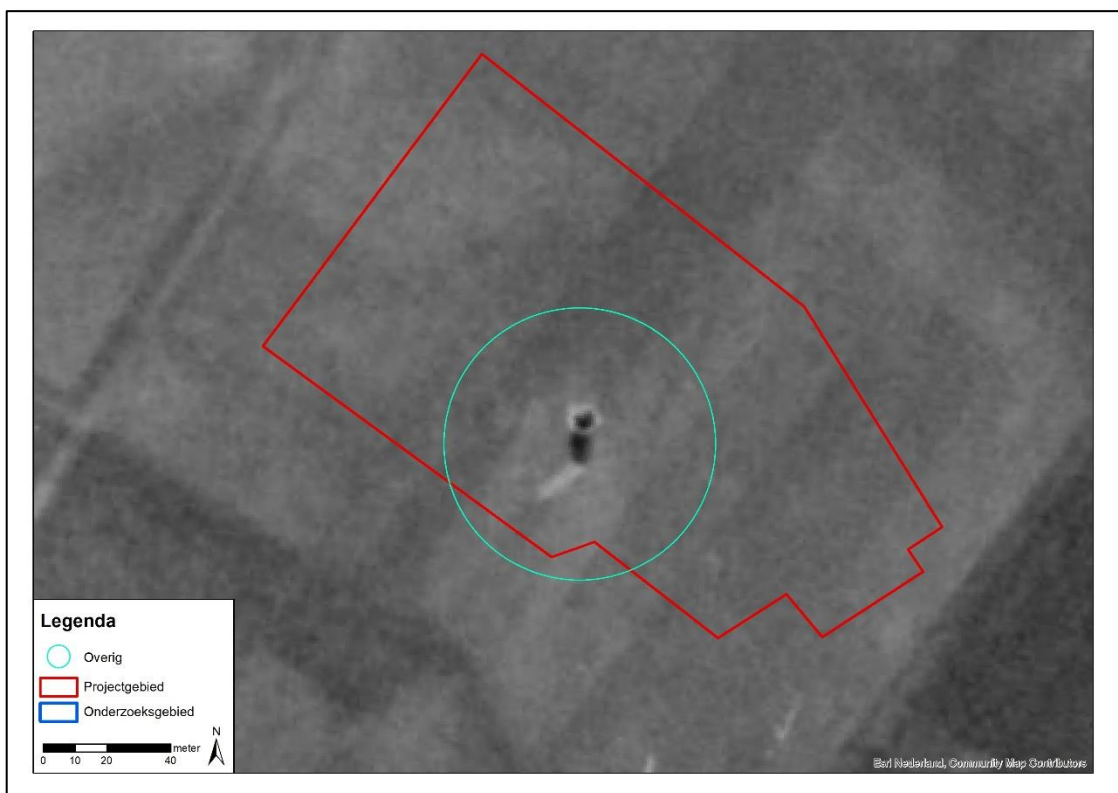
Afbeelding 14: Uitsnede van de luchtfoto van 15 maart 1945 met daarop het onderzoeksgebied ERD 150. In het groene vlak is het (geallieerde) militaire vliegveld Schijndel weergegeven (NCAP, sortieref. 16-1847, fotonr. 3075).

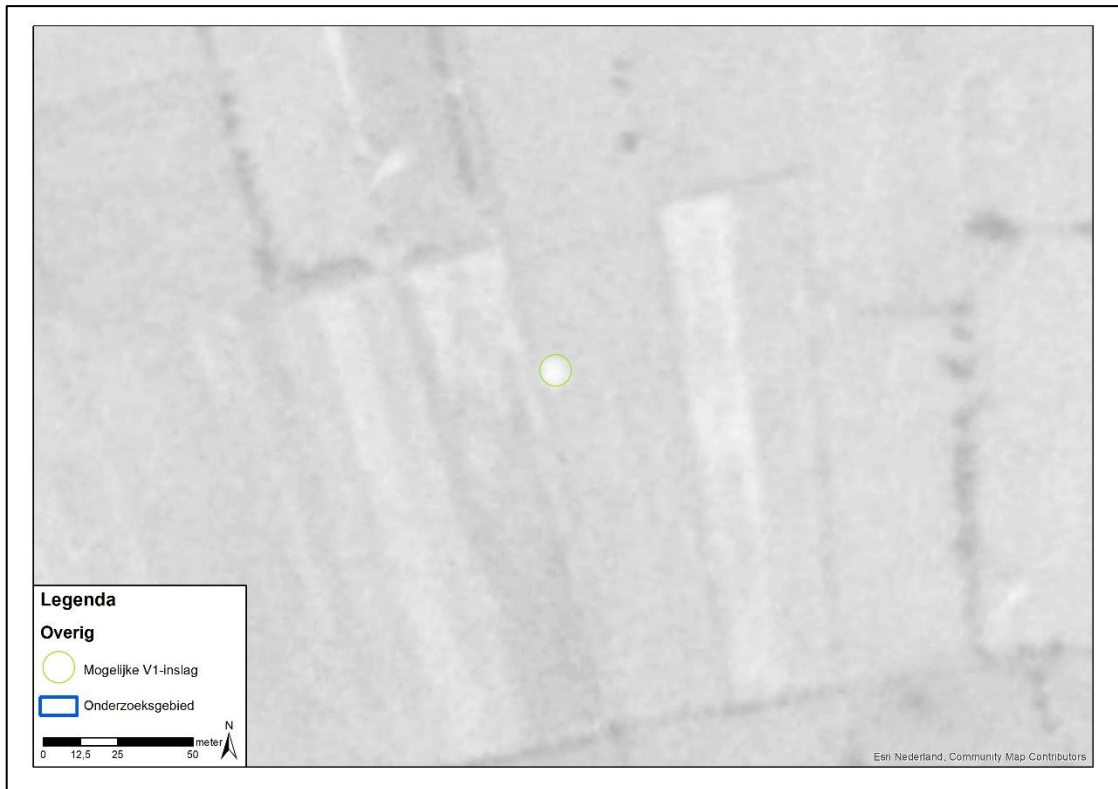
Afbeelding 15: Uitsnede van de luchtfoto van 19 september 1944 met daarop inslagen van geschutmunitie in het projectgebied ERD 150 (KAD, sortieref. 106G-3002, fotonr. 3322).

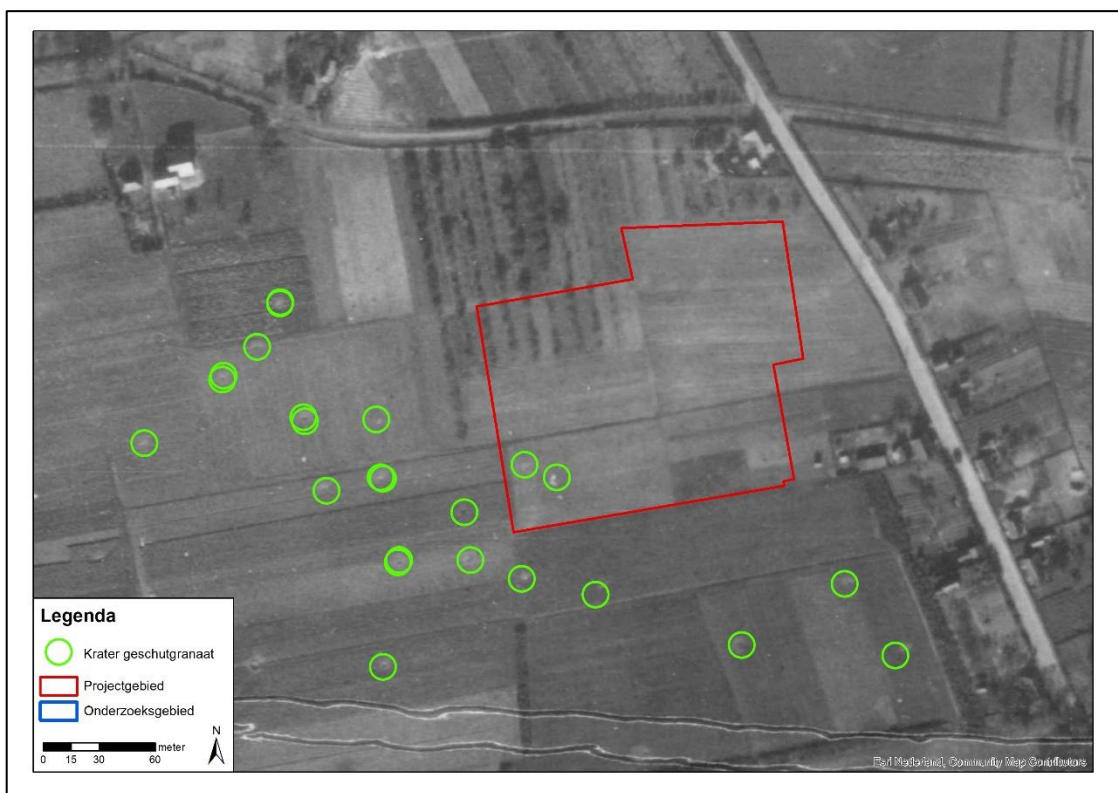
Afbeelding 16: Uitsnede van de luchtfoto van 9 juli 1945 met de mogelijk V1-inslag in het onderzoeksgebied HPT 150 (NCAP, sortieref. 3G-MEW-S061, fotonr. 5069).

Afbeelding 17: Uitsnede van de luchtfoto van 14 juli 1945 met daarop een verstering in het projectgebied MZ 150. Het is onduidelijk waardoor deze verstering veroorzaakt is, mogelijk gaat het om een beschadiging op de luchtfoto (NCAP, sortieref. 3G-TUD-S120, fotonr. 5101).

Afbeelding 18: Uitsnede van de luchtfoto van 13 juli 1945 met daarop een mogelijke V.1-inslag in het onderzoeksgebied OTD 150 (NCAP, sortieref. 3G-TUD-S099, fotonr. 6168).

Afbeelding 19: Uitsnede van de luchtfoto van 21 oktober 1944 met daarop inslagen van geschutmunitie in en nabij het projectgebied WDT 150 (KAD, sortieref. 400-1344, fotonr. 3059).

3.8 Leemten in kennis

Op basis van de geraadpleegde bronnen zijn nog enkele leemten in kennis. Deze leemten in kennis zijn:

- De gegevens over munitieruimingen binnen de grenzen van het onderzoeksgebied in de periode 1940-1945 CE zijn niet volledig;
- De gegevens over munitieruimingen binnen de grenzen van het onderzoeksgebied in de periode 1945-1970 zijn niet volledig;
- Niet van alle gebeurtenissen kon de exacte locatie worden vastgesteld op basis van de geraadpleegde bronnen;
- Websites veranderen continue door updates en nieuwe informatie. Soms verdwijnen sites ook van het web; of zijn ontoegankelijk geworden. Informatie kan zodoende verdwijnen of veranderen;
- In het gemeentearchief van Oosterhout bevonden zich enkele dossiers die niet openbaar waren. Deze inventarisnummers bevatten dagrapporten van de gemeentepolitie en verslagen en rapporten van de Luchtbeschermingsdienst (LBD). Het ging om de inventarisnummers S227 en S342. Deze dossiers konden derhalve niet geraadpleegd worden. Daarnaast was ook het archief van de LBD van de gemeente Dongen met toegangsnummer 932 niet raadpleegbaar doordat dit archief zich op een externe locatie bevond. Tenslotte was er nog een Collectie Luchtoorlog Brabant van D. van Hoof met toegangsnummer 3135. Deze collectie was in periode van het onderzoek uitgeleend en derhalve niet raadpleegbaar;
- Enkele lokale literatuurwerken waren ten tijde van het opstellen van de conceptrapportage nog niet in huis. Derhalve zullen deze worden meegenomen in de definitieve rapportage;
- Voor de onderzoeksgebieden zijn mijnenvelden opgevraagd bij de EODD. Door dat vakantieperiode konden deze echter niet op tijd geleverd worden. Deze gegevens zullen daarom verwerkt worden in de definitieve rapportage;
- De beschikbare luchtfoto's waren niet allemaal van de beste kwaliteit (A), maar ook van matige en slechte kwaliteit (B-C);
- Op een van de geraadpleegde luchtfoto's (voor het onderzoeksgebied MZ 150 is een verstoring waargenomen waarvan de oorzaak niet kon worden vastgesteld. Mogelijk gaat het om een beschadiging op de foto.

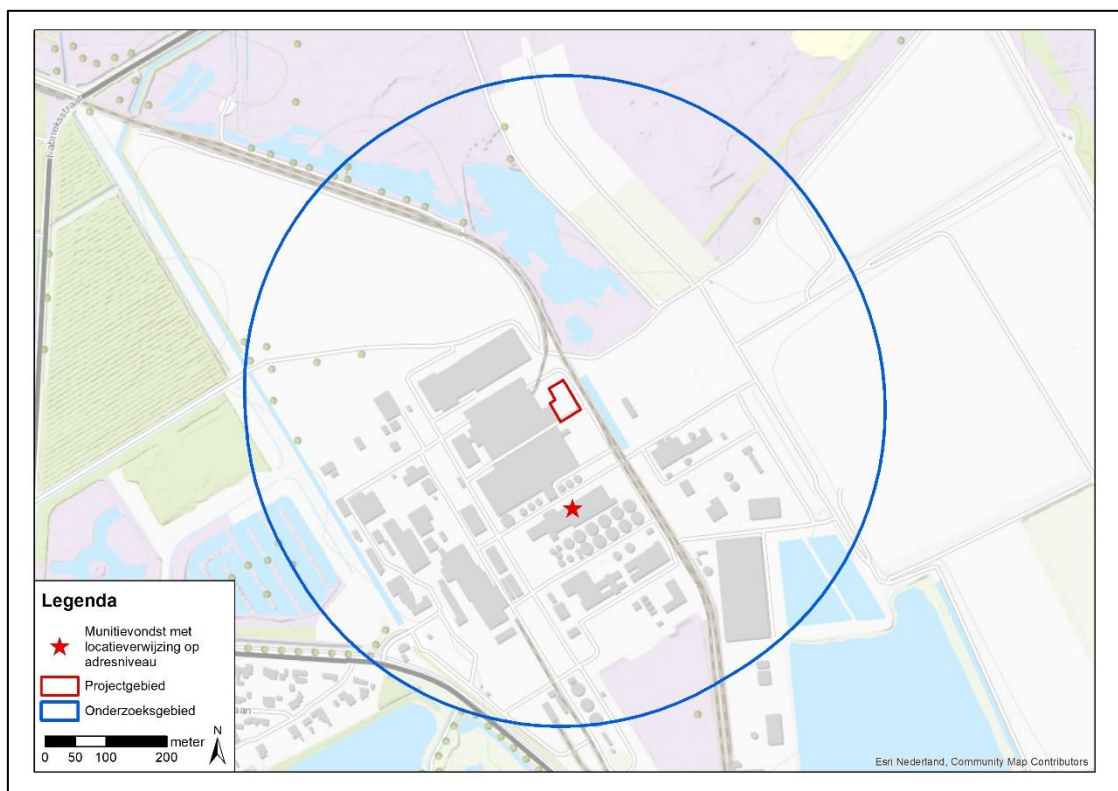
3.9 Inventarisatiekaarten

Alle relevante gegevens met een geografisch component uit de geraadpleegde bronnen zijn ingetekend op een inventarisatiekaart in GIS, waarin ook de resultaten van de geanalyseerde (en gegeoreferende) luchtfoto's zijn verwerkt.

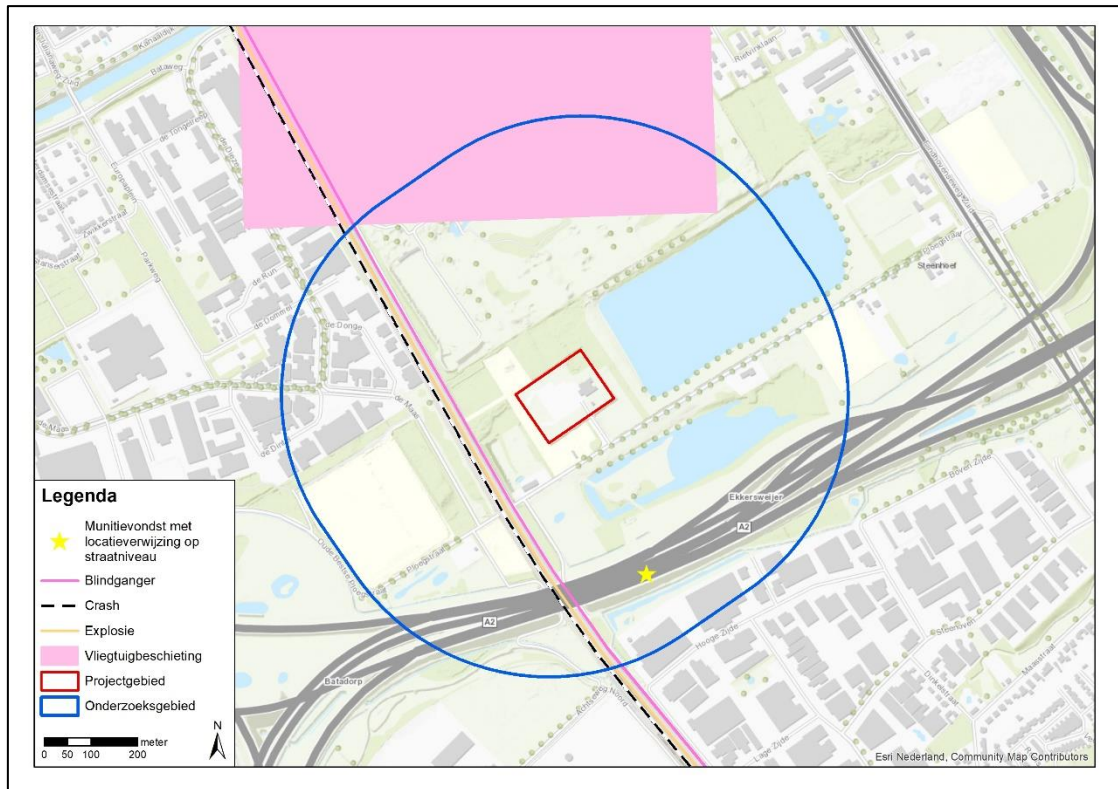
In de onderstaande afbeeldingen zijn de inventarisatiekaarten van de verschillende onderzoeksgebieden weergegeven. Op de A1 kaarten (losbladig, bijlage 4) zijn ook de corresponderende unieke nummers weergegeven.

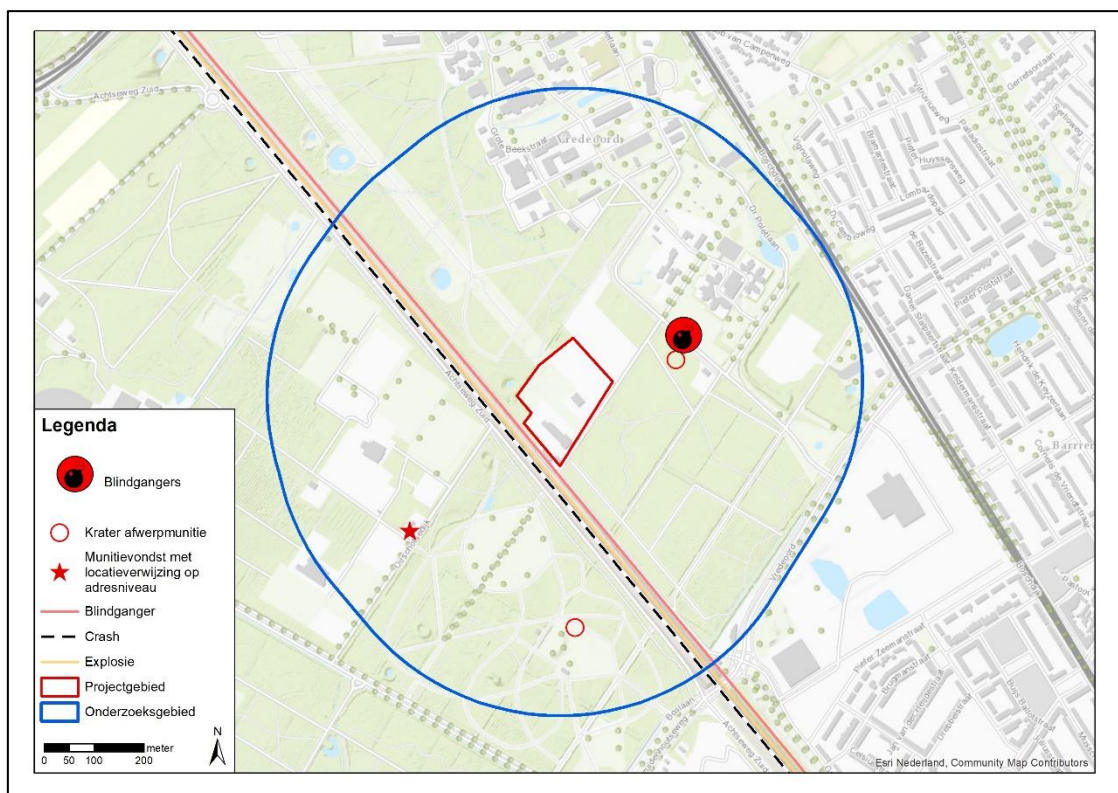
Afbeelding 20: Inventarisatiekaart project- en onderzoeksgebied BD-PCH-RSD 150 061a. Er zijn geen indicaties van oorlogshandelingen aangetroffen in de geraadpleegde bronnen.

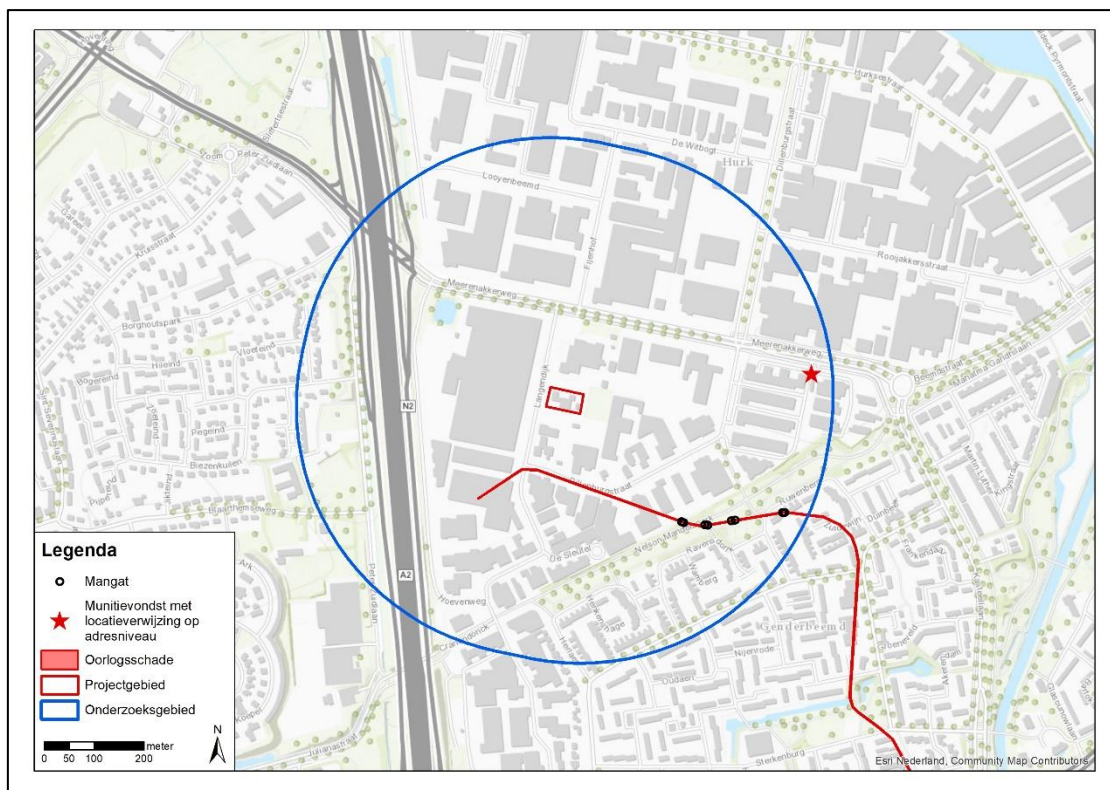
Afbeelding 21: Inventarisatiekaart project- en onderzoeksgebied BDL 150. In het onderzoeksgebied is één munitievondst ingetekend.

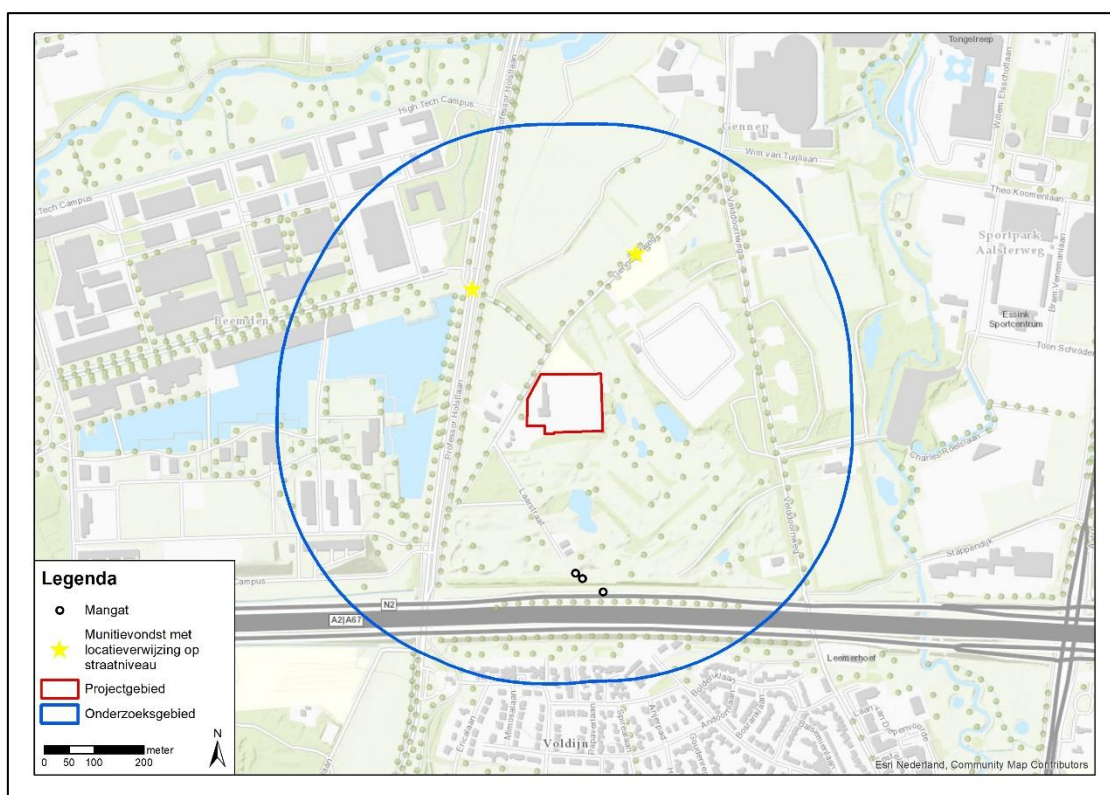
Afbeelding 22: Inventarisatiekaart project- en onderzoeksgebied BT 150. In het onderzoeksgebied zijn een munitievondst, een blindganger, een crash, een explosie en een vliegtuigbeschieting ingetekend.

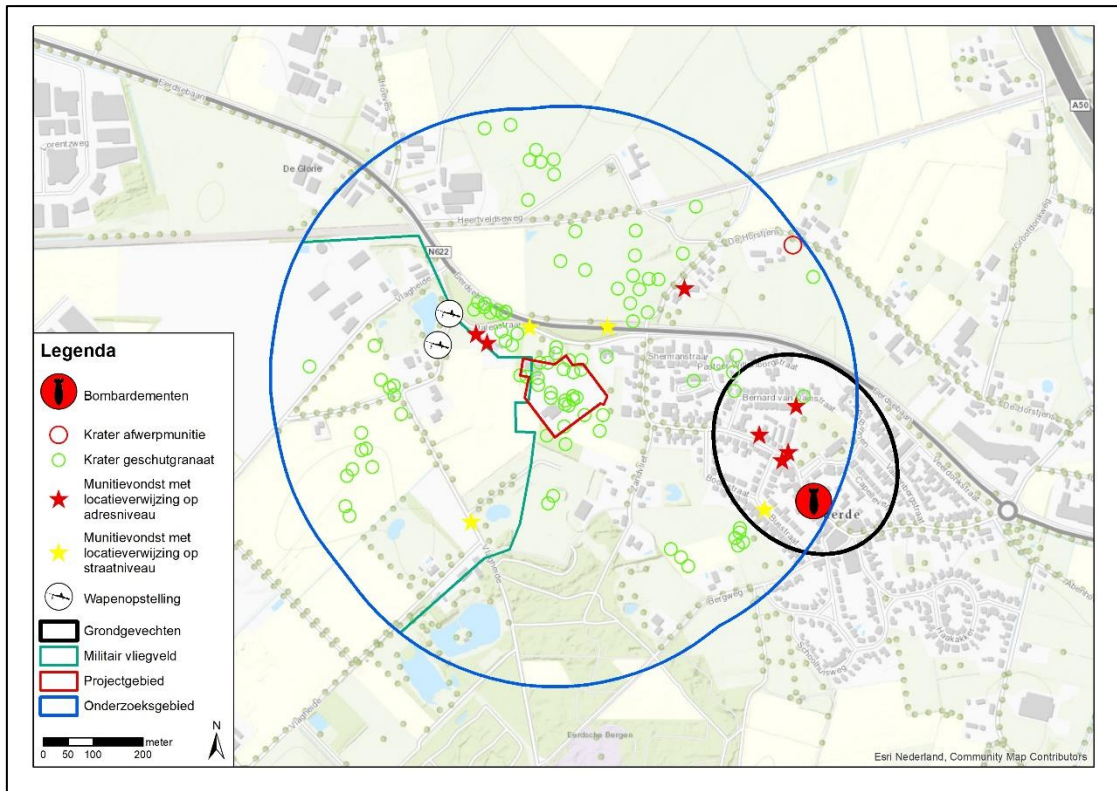
Afbeelding 23: Inventarisatiekaart project- en onderzoeksgebied EHVN 150. In het onderzoeksgebied zijn twee kraters, een munitievondst, een blindganger, een crash en een explosie ingetekend.

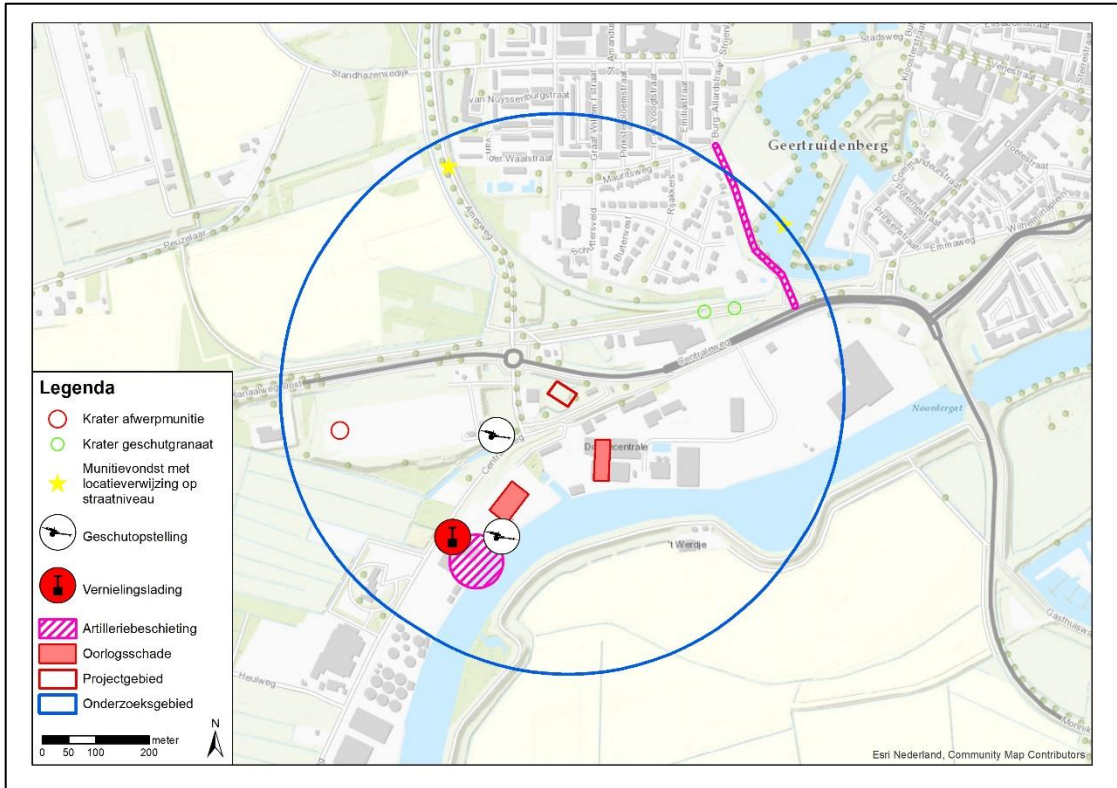
Afbeelding 24: Inventarisatiekaart project- en onderzoeksgebied EHV 150. In en nabij het onderzoeksgebied zijn mangaten, een munitievondst en oorlogsschade ingetekend.

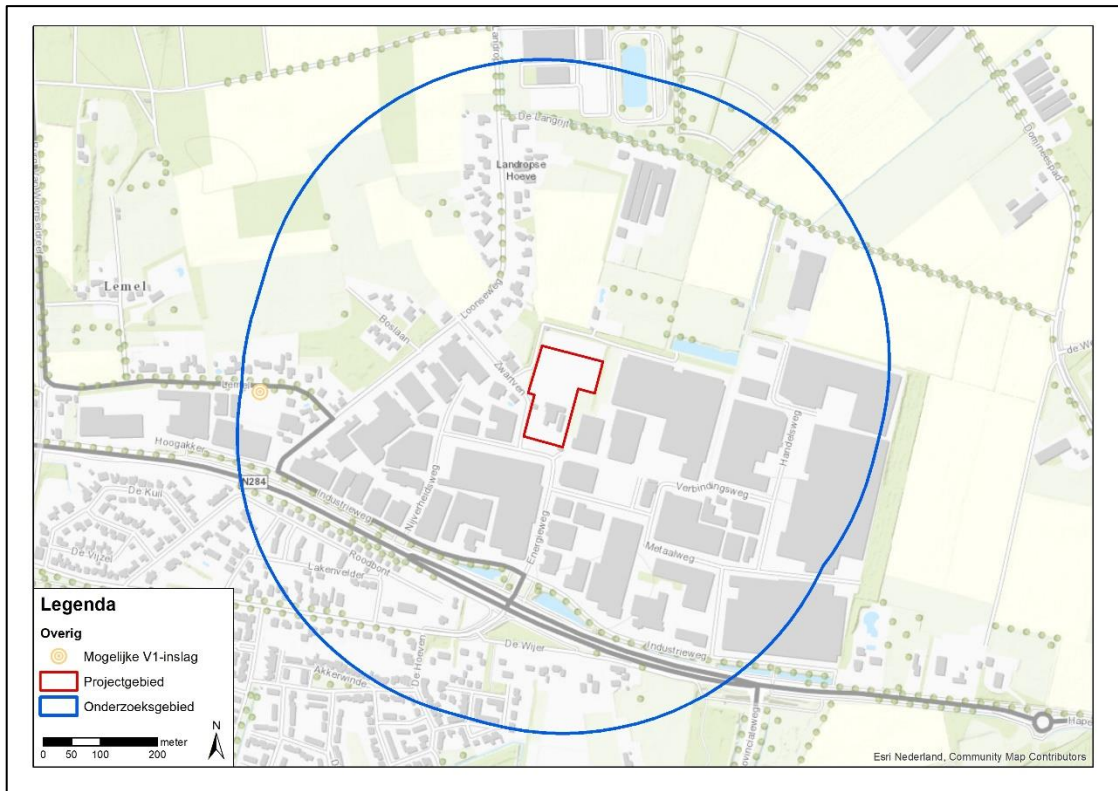
Afbeelding 25: Inventarisatiekaart project- en onderzoeksgebied EHV 150. In het onderzoeksgebied zijn mangaten en munitievondsten ingetekend.

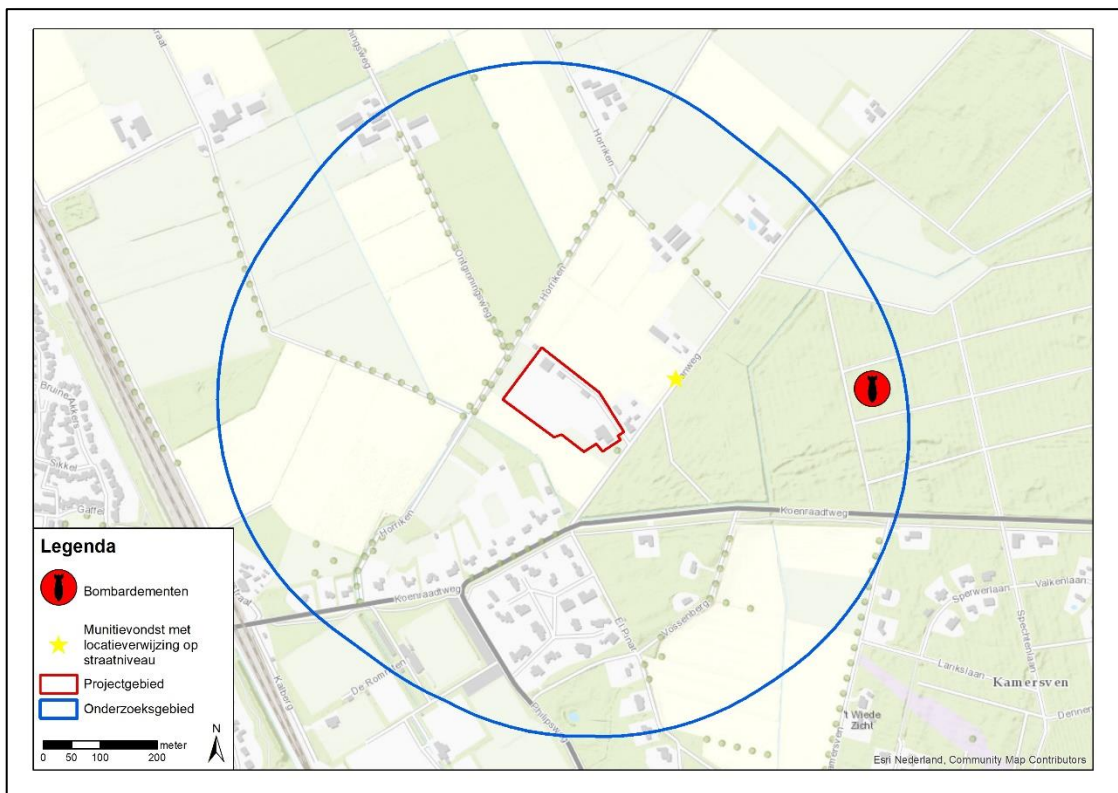
Afbeelding 26: Inventarisatiekaart project- en onderzoeksgebied ERD 150. In het onderzoeksgebied zijn bombardementen, één krater van afwerpmunitie, inslagen van geschutgranaat, munitievondsten, wapenopstellingen, grondgevechten en een militair vliegveld ingetekend.

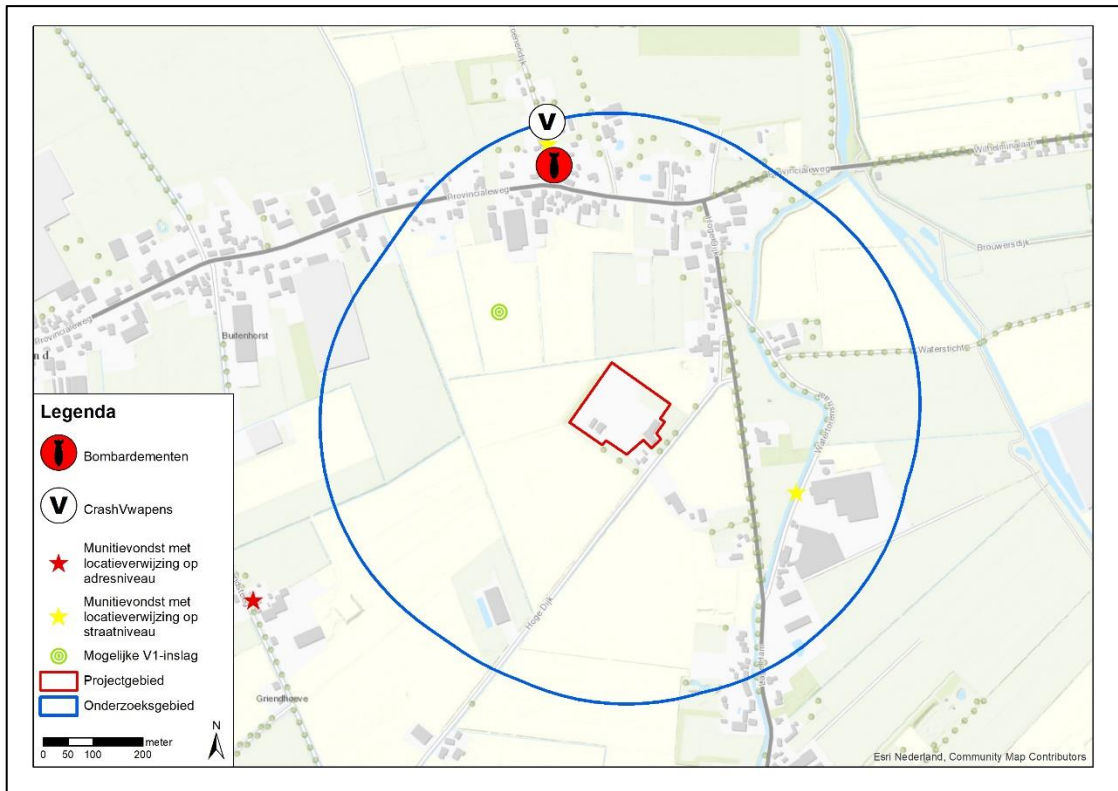
Afbeelding 27: Inventarisatiekaart project- en onderzoeksgebied GT-WW-HTW-HTN 150. In het onderzoeksgebied zijn een krater van afwerpmunitie, enkele geschutinslagen, een munitievondst, geschutopstellingen, een vernielingslading, oorlogsschade en een artilleriebeschieting ingetekend.

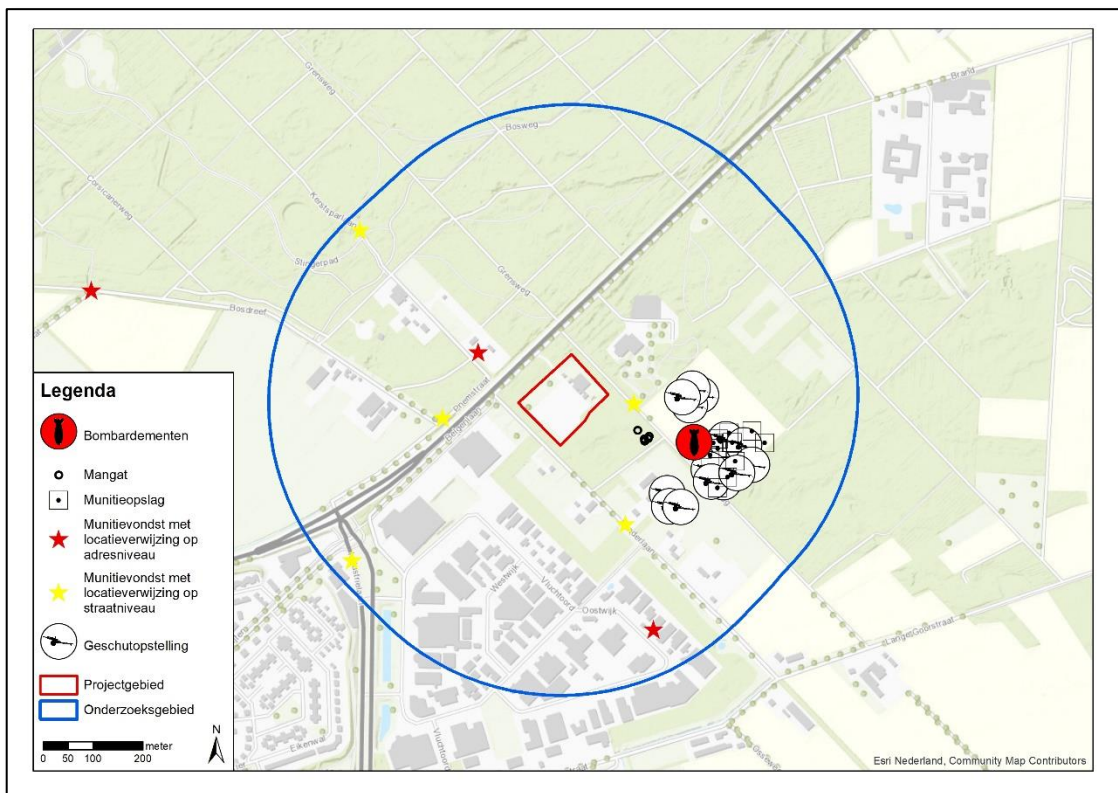
Afbeelding 28: Inventarisatiekaart project- en onderzoeksgebied HPT 150. In het onderzoeksgebied is een mogelijke V1-inslag ingetekend.

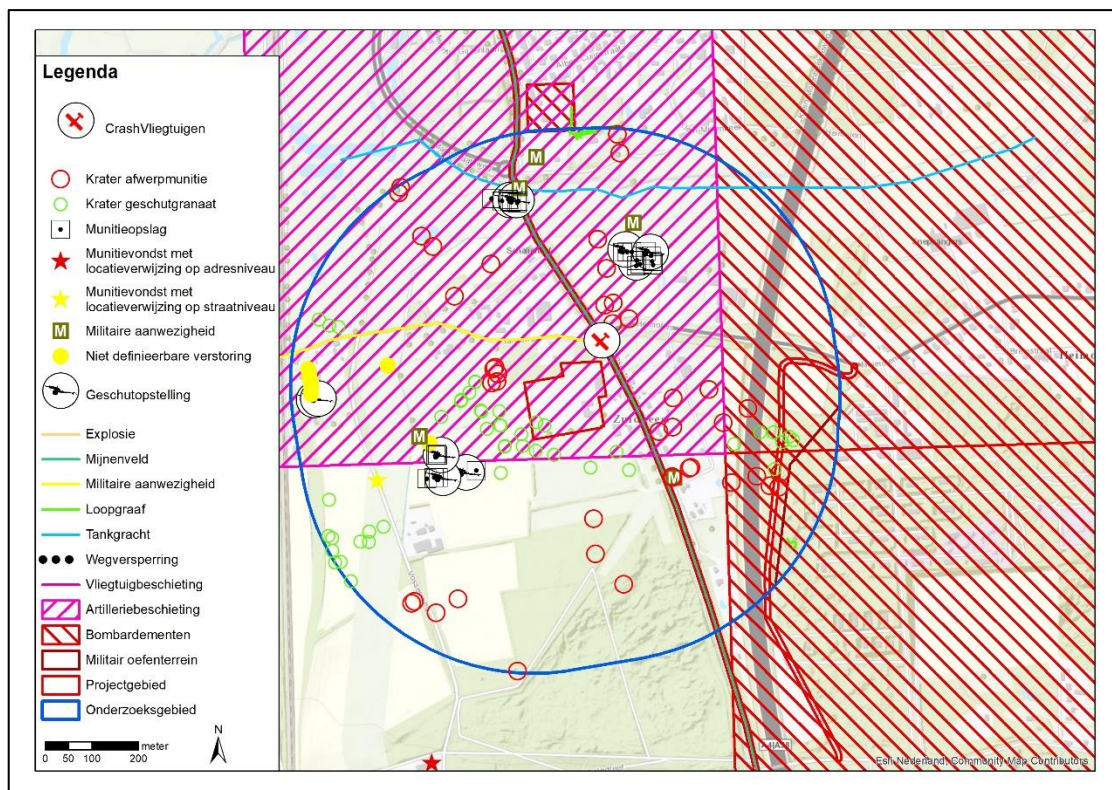
Afbeelding 29: Inventarisatiekaart project- en onderzoeksgebied MZ 150. In het onderzoeksgebied zijn een munitievondst en een bombardement ingetekend.

Afbeelding 30: Inventarisatiekaart project- en onderzoeksgebied OTD 150. In het onderzoeksgebied zijn bombardementen, munitievondsten en een mogelijke V1-inslag ingetekend.

Afbeelding 31: Inventarisatiekaart project- en onderzoeksgebied UD 150. In het onderzoeksgebied zijn bombardementen, mangaten, een munitieopslag, munitievondsten en geschutopstellingen ingetekend.

Afbeelding 32: Project- en onderzoeksgebied WDT 150. In het onderzoeksgebied zijn kraters van afwerpmunitie, geschutinslagen, een munitieopslag, munitievondsten, militaire aanwezigheid, niet definieerbare versterkingen, geschutopstellingen, een explosie, een loopgraaf, een tankgracht, een wegversperring, een vliegtuigbeschieting, een artilleriebeschieting, bombardementen en een militair oefenterrein ingetekend.

4 ANALYSE GEGEVENS

4.1 Inleiding analyse: verdacht of onverdacht gebied

Op basis van de geraadpleegde gegevens kan worden vastgesteld of een onderzoeksgebied verdacht of onverdacht is. Indien er in het onderzoeksgebied geen oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden en/of indien er geen CE in/op de (water)bodem zijn achtergebleven, is een gebied onverdacht. In paragrafen 4.2 wordt ingegaan op de verdachte gebieden en in paragraaf 4.4 op de onverdachte gebieden.

Als uitgangspunten voor de conclusie verdacht of onverdacht wordt bijlage 2 als leidraad gebruikt voor aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied. Verder wordt gebruik gemaakt van kennis en ervaring door het maken van een beredeneerde inschatting.

- Verhoogde kans op CE: VERDACHT (bij specifieke meldingen van CE en bij oorlogshandelingen of militaire aanwezigheid en daardoor aanwezigheid van CE)
- Geen verhoogde kans op CE: ONVERDACHT (bij alle andere gevallen dan verdacht en bij contra-indicaties op verdachte gebieden).

Indien van de bovengenoemde richtlijnen (zie bijlage 2) voor de horizontale afbakening wordt afgeweken, is dit gemotiveerd.

4.2 Indicaties en verdachte gebieden

In de geraadpleegde bronnen zijn indicaties gevonden die erop wijzen dat drie onderzoeksgebieden tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn getroffen door oorlogshandelingen. Hierdoor zijn mogelijk CE in het onderzoeksgebied achtergebleven. Conform WSCS-OCE is voor elk van de op CE verdachte gebieden de volgende zaken vastgesteld:

- Horizontale afbakening van de ligging van de CE;
- Hoofd- en subsoort(en) van de aan te treffen CE;
- Kalibers/gewichtsklasse van de aan te treffen CE;
- Nationaliteit van de aan te treffen CE;
- Hoeveelheid van de aan te treffen CE;
- Verschijningsvorm van de aan te treffen CE;
- Maximale en minimale diepteligging van de CE.

In de onderstaande tabel is voor het onderzoeksgebied een overzicht weergegeven van de indicatie van de oorlogshandeling, waarin tevens de bron van de indicatie en de aan te treffen (sub)soort CE zijn weergegeven. Hierbij dient het volgende te worden opgemerkt:

- De genoemde hoofdsoorten zijn vastgesteld op basis van ervaringen met soortgelijke situaties. In de geraadpleegde bronnen zijn geen gegevens aangetroffen over de hoofdsoorten;
- De genoemde subsoorten zijn vastgesteld op basis van ervaringen met soortgelijke situaties. In de geraadpleegde bronnen zijn geen gegevens aangetroffen over de subsoorten;
- De genoemde kalibers zijn (indien mogelijk) vastgesteld op basis van MORA's in het onderzoeksgebied. In het geval dat de MORA's te weinig informatie bevatten over de kalibers geschutmunitie is uitgegaan van de maximaal aan te treffen geschutmunitie;
- De genoemde hoeveelheden zijn vastgesteld op basis van ervaringen met soortgelijke situaties. In de geraadpleegde bronnen zijn geen gegevens aangetroffen over de hoeveelheden.

Locatie	Indicatie	Aan te treffen CE	Subsoort	Kaliber (nationaliteit)
ERD 150	Artilleriebeschietingen Bronnen: • Luchtfoto's • Literatuur en archiefgegevens	Geschutmunitie	Brisant, brisantpantser, pantser, rook, licht, antitankbrisant	Tot en met 10,5 cm (Duits)/ 5 inch (geallieerd)
GT-WW-HTW-HTN 150	Artilleriebeschietingen Bronnen: • Luchtfoto's • Literatuur en archiefgegevens	Geschutmunitie	Brisant, brisantpantser, pantser, rook, licht, antitankbrisant	Tot en met 15 cm (Duits)/ 155 mm (geallieerd)
WDT 150	Artilleriebeschietingen Bronnen: • Luchtfoto's • Literatuur en archiefgegevens	Geschutmunitie	Brisant, brisantpantser, pantser, rook, licht, antitankbrisant	Tot en met 10,5 cm (Duits)/ 155 mm (geallieerd)

Voor alle andere indicaties die zijn gevonden in de geraadpleegde bronnen geldt dat deze niet hebben geleid tot de afbakening van een verdacht gebied. De redenen hiervoor zijn dat de exacte locatie van de indicatie niet kon worden vastgesteld, dat alle ingezette CE zijn ontploft of dat eventuele blindgangers en/of achtergebleven CE zijn geruimd (zie paragraaf 4.6).

In de volgende paragrafen komen de hoeveelheden en verschijningsvorm van de aan te treffen CE aan bod, evenals de horizontale en verticale afbakening van de verdachte gebieden in het onderzoeksgebied.

4.2.1 Hoeveelheid CE

De hoeveelheden aan te treffen CE zijn per indicatie vastgesteld op basis van ervaringen met soortgelijke situaties.

Artilleriebeschietingen (ERD 150)

Hoofdsoort	Subsoort	Kaliber(nationaliteit)	Ontsteker	Hoeveelheden
Geschutmunitie	Brisant, brisantpantser, pantser, rook, licht, antitankbrisant	Tot en met 10,5 cm (Duits)/ 5 inch (geallieerd)	Onbekend	Tientallen

Artilleriebeschietingen (GT-WW-HTW-HTN 150)

Hoofdsoort	Subsoort	Kaliber(nationaliteit)	Ontsteker	Hoeveelheden
Geschutmunitie	Brisant, brisantpantser, pantser, rook, licht, antitankbrisant	Tot en met 15 cm (Duits)/ 155 mm (geallieerd)	Onbekend	Tientallen

Artilleriebeschietingen (WDT 150)

Hoofdsoort	Subsoort	Kaliber(nationaliteit)	Ontsteker	Hoeveelheden
Geschutmunitie	Brisant, brisantpantser, pantser, rook, licht, antitankbrisant	Tot en met 10,5 cm (Duits)/ 155 mm (geallieerd)	Onbekend	Tientallen

4.2.2 Verschijningsvorm

De verschijningsvorm van de aan te treffen CE houdt verband met de manier waarop de CE in de bodem terecht zijn gekomen.

Artilleriebeschietingen (ERD 150)

Hoofdsoort	Subsoort	Kaliber(nationaliteit)	Ontsteker	Verschijningsvorm
Geschutmunitie	Brisant, brisantpantser, pantser, rook, licht, antitankbrisant	Tot en met 10,5 cm (Duits)/ 5 inch (geallieerd)	Onbekend	Verschoten

Artilleriebeschietingen (GT-WW-HTW-HTN 150)

Hoofdsoort	Subsoort	Kaliber(nationaliteit)	Ontsteker	Verschijningsvorm
Geschutmunitie	Brisant, brisantpantser, pantser, rook, licht, antitankbrisant	Tot en met 15 cm (Duits)/ 155 mm (geallieerd)	Onbekend	Verschoten

Artilleriebeschietingen (WDT 150)

Hoofdsoort	Subsoort	Kaliber(nationaliteit)	Ontsteker	Verschijningsvorm
Geschutmunitie	Brisant, brisantpantser, pantser, rook, licht, antitankbrisant	Tot en met 10,5 cm (Duits)/ 155 mm (geallieerd)	Onbekend	Verschoten

4.3 Horizontale afbakening

Op basis van de geraadpleegde bronnen is vastgesteld dat in en nabij het onderzoeksgebied oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden, die aanleiding geven om het onderzoeksgebied verdacht te verklaren op de aanwezigheid van CE in de bodem. In deze paragraaf wordt uitgelegd hoe de horizontale afbakening tot stand is gekomen.

Artilleriebeschietingen

In de geraadpleegde literatuur en archiefgegevens zijn aanwijzingen gevonden waaruit blijkt dat de onderzoeksgebieden ERD 150, GT-WW-HTW-HTN 150 en WDT 150 getroffen zijn door geallieerde en Duitse artilleriebeschietingen. Conform de richtlijnen van het WSCS-OCE zijn de op geschutmunitie verdacht verklaarde gebieden situationeel afgebakend. Hierbij is gebruik gemaakt van gegevens afkomstig uit literatuur en archieven, luchtfoto's van na de artilleriebeschietingen en MORA's.

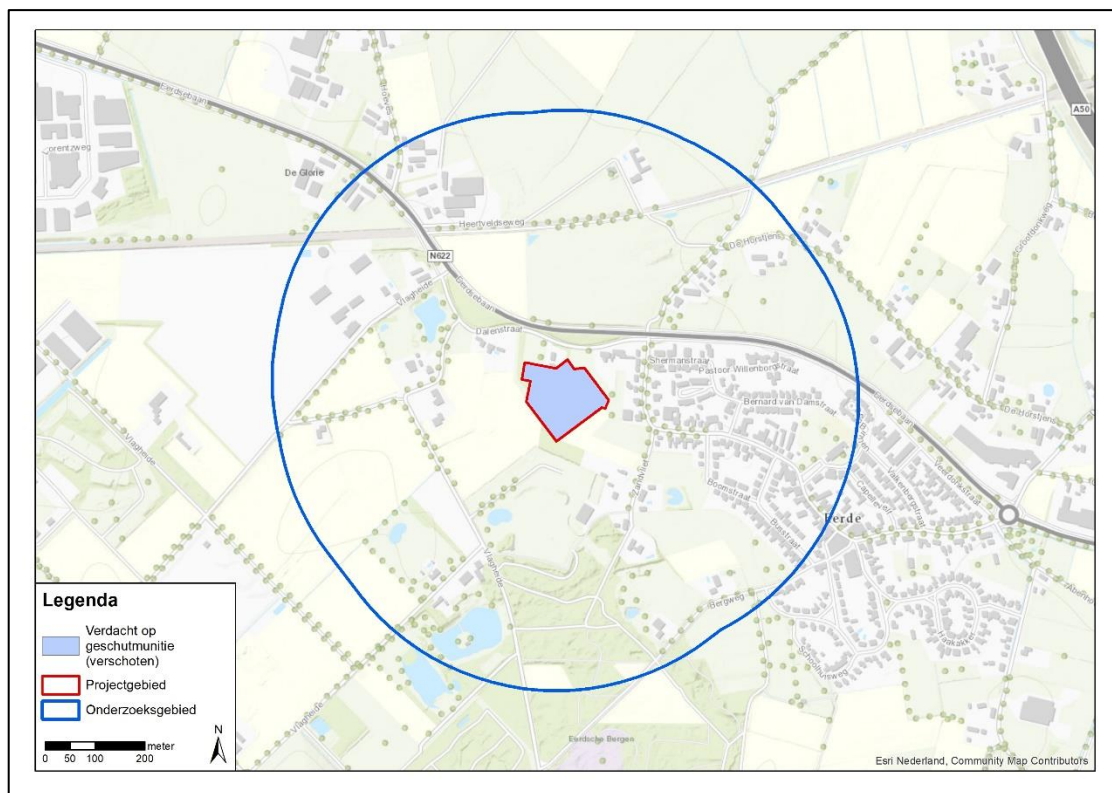
ERD 150

Het onderzoeksgebied ERD 150 ligt ten noordoosten van de plaats Eerde. In het kader van *Operation Market Garden* landden op 17 september 1944 in *Dropping Zone A*, ten oosten van Eerde, de Amerikaanse troepen van het *501st Parachute Infantry Regiment* van de *101st Airborne Division*. Zij hadden als doel het veroveren van de bruggen over de Zuid-Willemsvaart en de Aa, maar werden al snel opgehouden door Duitse eenheden, die beschietingen uitvoerden. In de daarop volgende dagen vonden verschillende gevechten en beschietingen in en nabij het onderzoeksgebied plaats.

Er zijn luchtfoto's van 19 september 1944 en 15 maart 1945 besteld en geanalyseerd. Op deze luchtfoto's zijn vele inslagen van geschutmunitie in zowel het projectgebied als het onderzoeksgebied waargenomen. Daarnaast zijn er vele munitieruimingen in het gebied uitgevoerd door de EODD. Het ging voornamelijk om brisant-, pantser- en rookgranaten van verschillende kalibers, handgranaten en geweergrenaten. Deze ruimingen bevestigen het beeld dat er vele gevechten en beschietingen in deze omgeving plaatsvonden.

De hevigheid van de gevechten en beschietingen die in september en oktober 1944 in en nabij het onderzoeksgebied plaatsvonden, de vele ruimingen van granaten door de EODD en de inslagen die werden waargenomen op de luchtfoto's tonen aan dat het onderzoeksgebied getroffen werd door artilleriebeschietingen tijdens de bevrijding. Derhalve is het gehele projectgebied verdacht verklaard op verschoten geschutmunitie met een maximaal kaliber van 10,5 cm (Duits) en 5 inch (geallieerd).

Op de onderstaande afbeelding is de CE-Bodembelastingkaart van het onderzoeksgebied weergegeven.

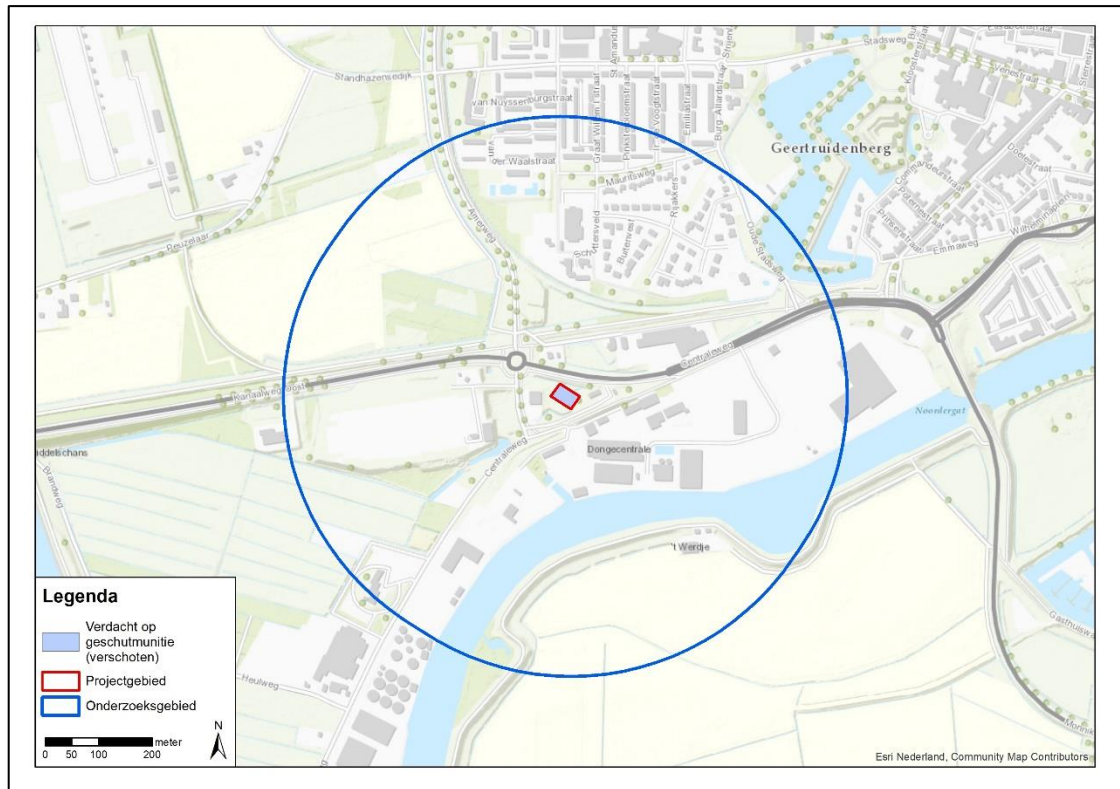
Afbeelding 33: CE-Bodembelastingkaart ERD 150. Het gehele projectgebied is verdacht verklaard op het aantreffen van verschoten geschutmunitie.

GT-WW-HTW-HTN 150

Het onderzoeksgebied GT-WW-HTW-HTN 150 ligt ten zuidwesten van de plaats Geertruidenberg. Hoewel Geertruidenberg reeds op 5 november 1944 bevrijd werd door Poolse troepen, lag de frontlinie nog tot in januari 1945 dichtbij. De plaats werd in de periode na de bevrijding dan ook regelmatig getroffen door Duitse artilleriebeschietingen.

Er zijn luchtfoto's van na de beschietingen geraadpleegd. Op deze luchtfoto's zijn enkele inslagen van geschutmunitie en beschadigde panden in het onderzoeksgebied waargenomen. Niet in het gehele onderzoeksgebied was sprake van geschutinslagen. Vermoedelijk komt dit doordat het gedeeltelijk om stedelijk gebied ging. Uit de geraadpleegde bronnen is gebleken dat onder andere de Provinciale Elektrische Centrale (PNEM) en de binnenstad van Geertruidenberg het doelwit waren van de beschietingen. Gezien de hevigheid en lange periode waarin de artilleriebeschietingen plaatsvonden en de nabijheid van doelwitten is het gehele projectgebied verdacht verklaard op de aanwezigheid van verschoten geschutmunitie met een maximaal kaliber van 15 cm (Duits) en 155 mm (geallieerd).

Op de onderstaande afbeelding is de CE-Bodembelastingkaart van het onderzoeksgebied weergegeven.

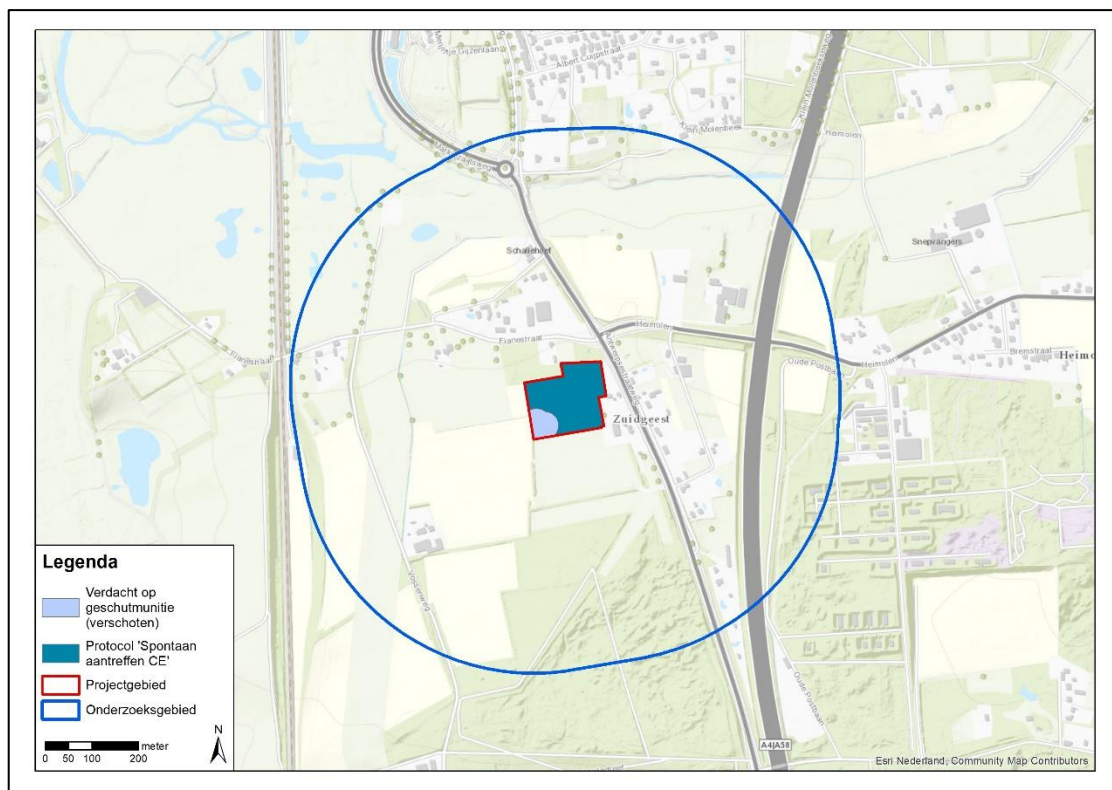
Afbeelding 34: CE-bodembelastingkaart GT-WW-HTW-HTN 150. Het gehele projectgebied is verdacht verklaard op het aantreffen van verschoten geschutmunitie.

WDT 150

In verschillende geraadpleegde literatuur en archiefgegevens zijn aanwijzingen gevonden waaruit blijkt dat Duitse geschutstellingen in en nabij het onderzoeksgebied WDT 150, gelegen in de gemeente Bergen op Zoom, beschoten werden door geallieerde troepen. Het ging bijvoorbeeld om een Duitse stelling op positie qD.6124 (RAP_441017C05). Op de geraadpleegde luchtfoto's zijn rondom deze stelling inslagen van geschutmunitie waargenomen. Daarnaast heeft de EODD in de directe omgeving meerdere keren geschutmunitie geruimd.

Aangezien de stellingen het doelwit waren van artilleriebeschietingen is rondom het hart van alle stellingen een buffer van 50 meter (plus 5 meter georeferentie-afwijking) getrokken. Indien zich nabij dit gebied losse geschutkraters bevonden, werd aan die kraters een buffer van 25 meter (plus 5 meter georeferentie-afwijking) toegevoegd. De verdachte gebieden rondom de losse kraters zijn verbonden met de op verschoten geschut verdachte gebieden rondom de geschutstellingen. Dit is het gebied dat getroffen is door artilleriebeschietingen. Derhalve is een gedeelte van het projectgebied WDT 150 verdacht op verschoten geschutmunitie met een maximaal kaliber van 10,5 cm (Duits) en 155 mm (geallieerd). Omdat in de gehele gemeente gedurende lange periode hevige grondgevechten hebben plaatsgevonden tijdens de bevrijding en er slechts beperkte luchtfotodekking was van na deze gevechten, is de rest van de gemeente Bergen op Zoom, en daarmee ook het projectgebied, aangemerkt als 'aandachtsgebied'. Dit houdt in dat gewerkt dient te worden met het Protocol 'Spontaan aantreffen CE'. Dit protocol is terug te vinden in bijlage 4.

Op de onderstaande afbeelding is de CE-Bodembelastingkaart van het onderzoeksgebied weergegeven.

Afbeelding 35: CE-Bodembelastingkaart WDT 150. Een gedeelte van het onderzoeksgebied is verdacht verklaard op het aantreffen van verschoten geschutmunitie. Voor de rest van het onderzoeksgebied geldt dat gewerkt dient te worden met het Protocol 'Spontaan aantreffen CE'.

4.4 Verticale afbakening

In deze paragraaf is de verticale afbakening van het verdacht gebied vastgesteld. De verticale afbakening van het op CE verdachte gebied bestaat uit een minimale en maximale diepteligging. De diepteligging is afhankelijk van het soort oorlogshandeling, de soort munitie en de opbouw van de bodem ter plaatse. In onderstaande paragraaf is de verticale afbakening per indicatie aangegeven.

4.4.1 Diepteligging CE

In onderstaande tabel is de minimale en maximale diepteligging van de aan te treffen CE ten opzichte van het maaiveld (situatie 1940-1945) in het verdacht gebied weergegeven. De diepteligging van de CE is als volgt vastgesteld.

Artilleriebeschietingen

Aan te treffen CE	Subsoort	Kaliber (nationaliteit)	Min. & max. diepteligging t.o.v. maaiveld ⁴
Geschutmunitie	Brisant, brisantpantser, pantser, rook, licht, antitankbrisant	Tot en met 10,5 cm (Duits)/ 5 inch (geallieerd)	De <u>minimale</u> diepteligging is net onder het maaiveld. De <u>maximale</u> diepteligging is 2,5 meter minus maaiveld Tweede Wereldoorlog.

Artilleriebeschietingen

Aan te treffen CE	Subsoort	Kaliber (nationaliteit)	Min. & max. diepteligging t.o.v. maaiveld ⁵
Geschutmunitie	Brisant, brisantpantser, pantser, rook, licht, antitankbrisant	Tot en met 15 cm (Duits)/ 155 mm (geallieerd)	De <u>minimale</u> diepteligging is net onder maaiveld. De <u>maximale</u> diepteligging is 2,5 meter minus maaiveld Tweede Wereldoorlog.

⁴ Maaiveld ten tijde van de Tweede Wereldoorlog.

⁵ Maaiveld ten tijde van de Tweede Wereldoorlog.

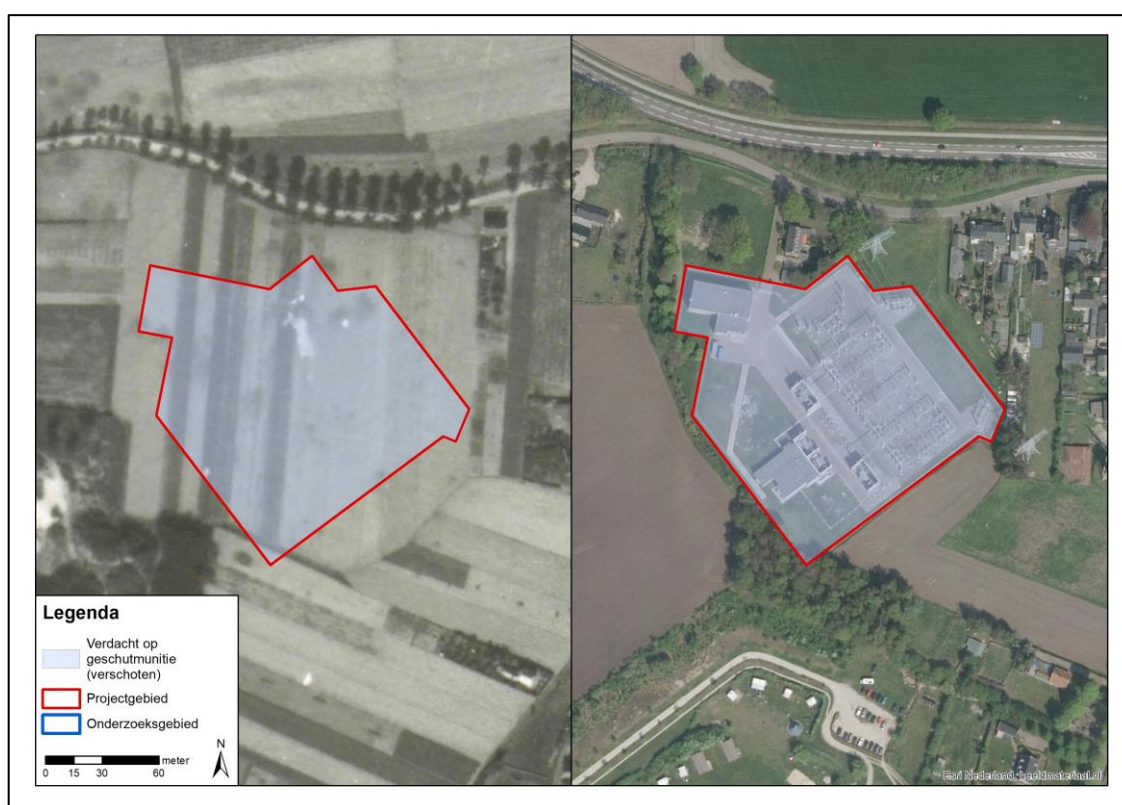
Artilleriebeschietingen

Aan te treffen CE	Subsoort	Kaliber (nationaliteit)	Min. & max. diepteligging t.o.v. maaiveld ⁶
Geschutmunitie	Brisant, brisantpantser, pantser, rook, licht, antitankbrisant	Tot en met 10,5 cm (Duits)/ 155 mm (geallieerd)	De <u>minimale</u> diepteligging is net onder maaiveld. De <u>maximale</u> diepteligging is 2,5 meter minus maaiveld Tweede Wereldoorlog.

4.5 Naoorlogse ontwikkelingen

Naoorlogse ontwikkelingen in een gebied kunnen van invloed zijn op de aanwezigheid van CE in de bodem. De veranderingen in het onderzoeksgebied zijn onderzocht aan de hand van een vergelijking met luchtfoto's uit de Tweede Wereldoorlog en recente luchtfoto's.

Binnen de verdachte gebieden zijn naoorlogs TenneT-stations gebouwd. Naast de bouw van de stations hebben er weinig zichtbare veranderingen plaatsgevonden in de verdachte gebieden.

Afbeelding 36: Naoorlogse ontwikkelingen ERD 150. Het TenneT-station in Eerde is eind jaren zestig (vermoedelijk in 1967) gebouwd. Het is onbekend tot welke diepte de grond ter plaatse geroerd is.

⁶ Maaiveld ten tijde van de Tweede Wereldoorlog.

Afbeelding 37: Naoorlogse ontwikkelingen GT-WW-HTW-HTN 150. Het TenneT-station is eind jaren tachtig (vermoedelijk in 1988) gebouwd. Het is onbekend tot welke diepte de grond ter plaatse geroerd is.

Afbeelding 38: Naoorlogse ontwikkelingen WDT 150. Het TenneT-station is in de jaren zestig gebouwd. Het is onbekend tot welke diepte de grond ter plaatse geroerd is.

4.6 Indicaties onverdachte gebieden

In de geraadpleegde bronnen zijn verschillende indicaties gevonden die erop wijzen dat de enkele onderzoeksgebieden (of de directe omgeving) tijdens de Tweede Wereldoorlog getroffen zijn door oorlogshandelingen. Er zijn echter onvoldoende aanwijzingen om vast te stellen dat hierdoor CE zijn achtergebleven in de bodem van deze onderzoeksgebieden. In de onderstaande tabellen wordt per RAP-nummer besproken waarom naar aanleiding van deze indicatie geen verdacht gebied is afgebakend.

BD-PCH-RSD 150 061a

In de geraadpleegde bronnen zijn geen indicaties aangetroffen waaruit blijkt dat dit onderzoeksgebied getroffen is door oorlogshandelingen waardoor CE in de bodem zijn achtergebleven.

BDL 150

In de geraadpleegde bronnen zijn geen indicaties aangetroffen waaruit blijkt dat dit onderzoeksgebied getroffen is door oorlogshandelingen waardoor CE in de bodem zijn achtergebleven.

BT 150

RAP-nummer	Indicatie	Datum	Gebeurtenis	Analyse
RAP_400910A04	Crash	10-09-1940	Omstreeks 05.55 uur kwam bij de Luchtbeschermingsdienst het bericht binnen dat tussen de spoorbrug bij Best en Station Acht, op de grens van de gemeente Eindhoven, een Duits vliegtuig dat een noodlanding wilde maken zijdelings van achter op een lege terugkerende kolentrein gevlogen was. Zes wagons waren ontspoord, waarvan er twee in brand gevlogen waren.	De exacte locatie van de crash is onbekend (er waren in de periode van de Tweede Wereldoorlog in totaal drie spoorbruggen tussen Best en Station Acht). Om deze reden is de crash ingetekend als lijn. Deze lijn loopt door het huidige onderzoeksgebied. Vermoedelijk heeft de crash echter buiten het onderzoeksgebied plaatsgevonden. Bovendien blijkt dat dit toestel zijn bommenlast heeft afgeworpen op vliegveld Eindhoven.
RAP_400910A03	Crash	10-09-1940	In de nacht van 9 op 10 september is om 04.17 uur een Duitse Heinkel He-111 bommenwerper van 4./KG 4 bij de spoorlijn tussen Best en Eindhoven neergestort. De oorzaak en exacte locatie van de crash zijn onbekend.	De exacte locatie van de crash is onbekend (er waren in de periode van de Tweede Wereldoorlog in totaal drie spoorbruggen tussen Best en Station Acht). Om deze reden is de crash ingetekend als lijn. Deze lijn loopt door het huidige onderzoeksgebied. Vermoedelijk heeft de crash echter buiten het onderzoeksgebied plaatsgevonden. Bovendien blijkt dat dit toestel zijn bommenlast heeft afgeworpen op vliegveld Eindhoven.
RAP_400910A06	Crash	10-09-1940	Op 10 september 1940 is om 04.15 uur een Duits vliegtuig tegen een goederentrein op de spoorbaan Eindhoven-Best gevlogen. Drie personen overleefden het ongeval niet en één raakte gewond. Er ontstond brand in vier wagons.	De exacte locatie van de crash is onbekend (er waren in de periode van de Tweede Wereldoorlog in totaal drie spoorbruggen tussen Best en Station Acht). Om deze reden is de crash ingetekend als lijn. Deze lijn loopt door het huidige onderzoeksgebied. Vermoedelijk heeft de crash echter buiten het onderzoeksgebied plaatsgevonden. Bovendien

RAP-nummer	Indicatie	Datum	Gebeurtenis	Analyse
				blijkt dat dit toestel zijn bommenlast heeft afgeworpen op vliegveld Eindhoven.
RAP_410123A01	Blindgangers	23-01-1941	In de omgeving van kerkdorp Acht in de gemeente Eindhoven werden per toeval twee blindgangers ontdekt. De Commissie van Proefneming onderzocht de blindgangers, die later geruimd werden door de Duitse autoriteiten.	De exacte locatie van de blindgangers is onbekend. Daarnaast is er in de geraadpleegde bronnen informatie aangetroffen waaruit blijkt dat de blindgangers geruimd werden.
RAP_410421A05	Blindgangers/ explosie	29-04-1941	Van donderdag 24 tot en met zondag 27 april 1941 was het baanvak Eindhoven-Best wegens een blindganger versperd. Op maandag 28 april lag het verkeer op dit baanvak om 18.00 uur zelfs volledig stil en werden goederentreinen omgeleid. Voor reizigers tussen Eindhoven en Best werden bussen ingezet. Op dinsdag 29 april ontplofte om 18.45 bij kilometer 53.800 de bom tijdens het uitgraven. Op woensdag 30 april werd het spoor weer vrijgegeven	De locatie waar de explosie plaatsvond ligt buiten het projectgebied. Daarnaast zijn er in de geraadpleegde bronnen geen verdere indicaties aangetroffen waaruit blijkt dat er nog meer blindgangers zijn achtergebleven.
RAP_410421A08	Blindgangers/ Explosie	29-04-1941	De bom met tijdvertrager die op de spoorlijn Eindhoven-Best was neergekomen was nadat deze uitgraven was om 08.30 uur tot ontploffing gekomen.	De locatie waar de explosie plaatsvond ligt buiten het projectgebied. Daarnaast zijn er in de geraadpleegde bronnen geen verdere indicaties aangetroffen waaruit blijkt dat er nog meer blindgangers zijn achtergebleven.
RAP_410421A06	Blindgangers/ Explosie	29-04-1941	De bom die op 21 april 1941 op de spoorweg in Woensel was ingeslagen, kwam op 29 april 1941, omstreeks 18.45 uur tot ontploffing toen leden van de Duitse <i>Wehrmacht</i> bezig waren de bom onschadelijk te maken. De ontploffing vond plaats toen de bom uit de grond gehaald was en op de weg naast de spoorlijn was gelegd	De locatie waar de explosie plaatsvond ligt buiten het projectgebied. Daarnaast zijn er in de geraadpleegde bronnen geen verdere indicaties aangetroffen waaruit blijkt dat er nog meer blindgangers zijn achtergebleven.
RAP_440910	Beschieting met boordwapens	10-09-1944	Acht Britse Hawker Typhoon jachtbommenwerpers van 181 Squadron van 124 Wing vernietigden één goederentrein op positie qE.3824. Twintig wagons werden brandend achtergelaten.	De beschieting met boordwapens heeft buiten het onderzoeksgebied plaatsgevonden.

EHVN 150

RAP-nummer	Indicatie	Datum	Gebeurtenis	Analyse
Geen RAP-nummers	Kraters	Luchtfoto's van 8-04-1941 en 6-11-1944	Op de luchtfoto's van 8 april 1941 en 6 november 1944 zijn twee kraters in het	Het is onbekend tijdens welke bombardementen deze kraters ontstonden. Daarnaast liggen de kraters

RAP-nummer	Indicatie	Datum	Gebeurtenis	Analyse
			onderzoeksgebied waargenomen.	op afstanden van meer dan 150 meter van de projectgebieden.
RAP_013	Blindganger	Datum onbekend	In een weiland, kadastraal bekend als A3-3070-2472, eigendom van weduwe J. M. Stribosch wonende aan Lekstraat 3 in Acht, lag een blindganger. Het is onbekend tijdens welk bombardement deze blindganger is achtergebleven.	De blindganger ligt buiten het projectgebied. Bovendien is het onbekend tijdens welk bombardement deze bom werd afgeworpen.
RAP_400910A06	Crash	10-09-1940	Op 10 september 1940 is om 04.15 uur een Duits vliegtuig tegen een goederentrein op de spoorbaan Eindhoven-Best gevlogen. Drie personen overleefden het ongeval niet en één raakte gewond. Er ontstond brand in vier wagons.	De locatie waar de crash plaatsvond ligt buiten het projectgebied. De bommenlast van het toestel in nood werd afgeworpen op vliegveld Eindhoven.
RAP_400910A03	Crash	10-09-1940	In de nacht van 9 op 10 september is om 04.17 uur een Duitse Heinkel He-111 bommenwerper van 4./KG 4 bij de spoorlijn tussen Best en Eindhoven neergestort. De oorzaak en exacte locatie van de crash zijn onbekend.	De locatie waar de crash plaatsvond ligt buiten het projectgebied. De bommenlast van het toestel in nood werd afgeworpen op vliegveld Eindhoven.
RAP_410421A05	Blindganger s/ Explosie	29-04-1941	Van donderdag 24 tot en met zondag 27 april 1941 was het baanvak Eindhoven-Best wegens een blindganger versperd. Op maandag 28 april lag het verkeer op dit baanvak om 18.00 uur zelfs volledig stil en werden goederentreinen omgeleid. Voor reizigers tussen Eindhoven en Best werden bussen ingezet. Op dinsdag 29 april ontplofte om 18.45 bij kilometer 53.800 de bom tijdens het uitgraven. Op woensdag 30 april werd het spoor weer vrijgegeven.	De locatie waar de explosie plaatsvond ligt buiten het huidige onderzoeksgebied. Daarnaast zijn er in de geraadpleegde bronnen geen verdere indicaties aangetroffen waaruit blijkt dat er meerdere blindgangers zijn achtergebleven.
RAP_410421A08	Blindganger s/ Explosie	29-04-1941	De bom met tijdvertrager die op de spoorlijn Eindhoven-Best was neergekomen was nadat deze uitgegraven was om 08.30 uur tot ontploffing gekomen. Het is onbekend wanneer het bombardement op de spoorlijn plaats vond.	De locatie waar de explosie plaatsvond ligt buiten het huidige onderzoeksgebied. Daarnaast zijn er in de geraadpleegde bronnen geen verdere indicaties aangetroffen waaruit blijkt dat er meerdere blindgangers zijn achtergebleven.
RAP_410421A06	Blindganger s/ Explosie	29-04-1941	De bom die op 21 april 1941 op de spoorweg in Woensel was ingeslagen, kwam op 29 april 1941, omstreeks 18.45 uur tot ontploffing toen leden van de Duitse Wehrmacht bezig waren de bom onschadelijk te maken. De ontploffing vond plaats toen de bom uit de grond gehaald was en op de weg naast de spoorlijn was gelegd.	De locatie waar de explosie plaatsvond ligt buiten het huidige onderzoeksgebied. Daarnaast zijn er in de geraadpleegde bronnen geen verdere indicaties aangetroffen waaruit blijkt dat er meerdere blindgangers zijn achtergebleven.

EHVW 150

RAP-nummer	Indicatie	Datum	Gebeurtenis	Analyse
Geen RAP-nummer	Mangaten	Verschillende luchtfoto's	Op de geraadpleegde luchtfoto's zijn mangaten in het onderzoeksgebied waargenomen.	Er zijn in de geraadpleegde bronnen geen indicaties gevonden waaruit blijkt dat er gevechten in het onderzoeksgebied hebben plaatsgevonden. Derhalve zijn de mangaten niet verdacht verklaard op de aanwezigheid van gedumpte CE.
RAP_400511A	Schade	11-05-1940	Er ontstond schade aan Kasteelweg 1 in Eindhoven als gevolg van het laten springen van de nabijgelegen brug door Nederlandse militairen.	Er zijn geen aanwijzingen aangetroffen in de geraadpleegde bronnen waaruit blijkt dat er CE niet tot ontploffing gekomen zijn.

EHVZ 150

RAP-nummer	Indicatie	Datum	Gebeurtenis	Analyse
Geen RAP-nummer	Mangaten	Verschillende luchtfoto's	Op de geraadpleegde luchtfoto's zijn mangaten in het onderzoeksgebied waargenomen.	Er zijn in de geraadpleegde bronnen geen indicaties gevonden waaruit blijkt dat er gevechten in het onderzoeksgebied hebben plaatsgevonden. Derhalve zijn de mangaten niet verdacht verklaard op de aanwezigheid van gedumpte CE.

ERD 150

RAP-nummer	Indicatie	Datum	Gebeurtenis	Analyse
Geen RAP-nummer	Krater	Luchtfoto van 15-03-1945	Op de luchtfoto van 15 maart 1945 is een krater in het onderzoeksgebied waargenomen.	De krater ligt op een afstand van circa 500 meter van het projectgebied. In het overige gedeelte van het onderzoeksgebied zijn geen kraters waargenomen.
ERD_430731A	Bombardement	31-07-1943	In de nacht van 31 juli op 1 augustus kwamen bommen neer op 1 km afstand van wijk E.145 te St. Oedenrode. De wijk maakte grotendeels deel uit van gemeente Veghel.	De eerst beschikbare luchtfoto van na dit bombardement is van ruim acht maanden later (10-04-1944). Het is onwaarschijnlijk dat de bommen in of nabij het onderzoeksgebied zijn neergekomen, aangezien in de geraadpleegde bronnen beschreven staat dat de bommen op een afstand van 1 km van de wijk E.145 in Sint-Oedenrode neerkwamen. Deze wijk lag in 1944 grotendeels in de gemeente Veghel.

GT-WW-HTW-HTN 150

RAP-nummer	Indicatie	Datum	Gebeurtenis	Analyse
Geen RAP-nummer	Krater	Luchtfoto 26 december 1944	Op de luchtfoto van 26 december 1944 is een krater waargenomen.	Het is onbekend tijdens welk bombardement deze krater ontstond. Daarnaast ligt de krater op een afstand van circa 450 meter van het projectgebied.

RAP-nummer	Indicatie	Datum	Gebeurtenis	Analyse
RAP_440321A	Militaire aanwezigheid	21 maart 1944	Op zowel de noord- en zuidkant van de elektriciteitscentrale PNEM te Geertruidenberg, op de locatie van de huidige Dongecentrale Geertruidenberg, meldde Groep Albrecht een 2cm FLAK-opstelling.	De FLAK-stelling lag buiten het onderzoeksgebied.
RAP_441030A	Explosie	30 oktober 1944	De Dongecentrale (Provinciale Elektrische Centrale), het bijbehorende Openlucht-station en de magazijnen te Geertruidenberg zijn opgeblazen door Duitse militairen.	Er zijn in de geraadpleegde bronnen geen aanwijzingen gevonden waaruit blijkt dat er CE in of nabij het onderzoeksgebied zijn achtergebleven.

HPT 150

In de geraadpleegde bronnen zijn geen indicaties aangetroffen waaruit blijkt dat dit onderzoeksgebied getroffen is door oorlogshandelingen waardoor CE in de bodem zijn achtergebleven.

MZ 150

RAP-nummer	Indicatie	Datum	Gebeurtenis	Analyse
MZ_401010A	Bombardement	10-10-1940	Om 01.45 uur kwamen 19 bommen neer in de bossen bij Hugten. Daarvan vielen 13 bommen, waarvan 3 niet ontploft, langs de spoorlijn naar Weert en 6 in de Hugtherbossen. Er was schade aan telefoondraden. Om 14.00 uur explodeerde een niet-ontpofte bom alsnog en werden 5 brandbommen aangetroffen. Er blijkt geen duidelijk verantwoordelijk toestel uit de rapportages van de RAF. Het maximaal aantal meegevoerde brisantbommen bedroeg 13 stuks.	Het bombardement vond plaats in de bossen bij de Hugten. Binnen het onderzoeksgebied liggen geen bossen, dit bombardement heeft dus vermoedelijk buiten het onderzoeksgebied plaatsgevonden.

OTD 150

RAP-nummer	Indicatie	Datum	Gebeurtenis	Analyse
RAP_400511A	Bombardement	11-05-1940	Om 05.25 uur vond in Oosteind nabij de Groenendijk een luchtaanval plaats. Achter het pand aan Groenendijk 21 kwam een bom neer. Als gevolg hiervan werden 390 ruiten vernield en raakten van drie woningen de daken beschadigd. Eén woning raakte ernstig beschadigd. Ook ontstond schade aan de bovengrondse leiding van het elektrische lichtnet ter plaatse en raakte een meisje lichtgewond aan haar hoofd door glasscherven.	Het pand aan Groenendijk 21 ligt buiten het onderzoeksgebied. Om deze reden is er geen verdacht gebied afgebakend.

UD 150

RAP-nummer	Indicatie	Datum	Gebeurtenis	Analyse
18_440917A	Bombardement	17-09-1944	Overdag bombardeerden Boeing B-17's Flakstellingen op posities E.558442, E.565424, E.608431, E.615417, E.586418, E.571411, E.586406 en E.571396. Door 6 B-17's van het Lead Element van de 305th Bomb Group werden in totaal 166 x 250 lbs fragmentatiebommen op positie E.558442 afgeworpen. Splinterbommen kwamen neer bij de Lagenheuvel en bij barakken in de buurt van Hoeven. Hultje D.47 (Steenovenweg 3) te Uden werd getroffen door een bom. Bij wijk H.4b (Spechtenlaan 13) te Odiliapeel kwamen enkele lichte bommen neer. Wijk H.14a (Oudendijk 68) te Odiliapeel raakte beschadigd.	In het TNA UK is een kaart aangetroffen waarop aangegeven staat op welke locaties de bommen neerkwamen. De dichtstbijzijnde inslag die op deze kaart staat aangegeven ligt op een afstand van 175 meter ten oosten van het projectgebied. Het doelwit van de aanval, de FLAK-stelling, lag op een afstand van 148 meter ten oosten van het projectgebied. Er is een luchtfoto van 19 september 1944 geraadpleegd. Op deze foto zijn geen inslagen in of nabij het projectgebied waargenomen. Om deze reden is er geen verdacht gebied afgebakend.

WDT 150

RAP-nummer	Indicatie	Datum	Gebeurtenis	Analyse
RAP_B01, RAP_MA05	Beschieting met boordwapens	Datum onbekend	Britse Typhoon jachtvliegtuigen wisselden hun patrouilles af met "schijfschieten" op het baggermateriaal, dat op het slik aan de Zeekant gebruikt was om de Kreekrakgeul door een kanaal te verbinden met de tankgracht in de Augustapolder. Andere doelen in de stad waren de geschutopstellingen nabij de Huybergsebaan en de Fianestraat.	Er zijn in de geraadpleegde bronnen geen indicaties gevonden waaruit blijkt dat het onderzoeksgebied getroffen werd tijdens deze aanval.
RAP_40051 2B02	Explosies	12-05-1940	Met springladingen waren de bomen langs de Halsterseweg en Antwerpsestraatweg neergehaald. Ze moesten een versperring vormen. Op 12 mei waren ze echter al weer aan de kant gelegd.	Er zijn in de geraadpleegde bronnen geen indicaties gevonden waaruit blijkt dat er CE in het projectgebied zijn achtergebleven.
RAP_40051 2E01	Bombardement	12-05-1940	Rond 15:00 uur werden vier bommen uit een Duits vliegtuig geworpen. Eén viel ten westen van de Antwerpsestraatweg. Drie bommen vielen ten oosten van de Antwerpsestraatweg in de wei achter de hoeve van Chr. Hopmans. Er was veel materiële schade aan daken en ramen in de omgeving.	Er zijn in de geraadpleegde bronnen geen indicaties gevonden waaruit blijkt dat het projectgebied getroffen werd tijdens deze aanval.

RAP-nummer	Indicatie	Datum	Gebeurtenis	Analyse
RAP_40051 4A03	Historische context	14-05-1940	Duitse troepen hadden de weg naar Korteven afgesneden. De stad was omsingeld.	Het gaat hier om historische context. Er zijn in de geraadpleegde bronnen geen indicaties aangetroffen waaruit blijkt dat er hierbij CE is achtergebleven in het onderzoeksgebied.
RAP_43000 0B74	Historische context	Datum (1943) onbekend	Schadevergoedingsregeling wegens het in gebruik nemen van tuin- en andere gronden voor het aanleggen van verdedigingswerken (Antwerpsestraatweg 565).	Deze locatie ligt buiten het onderzoeksgebied. Er zijn in de geraadpleegde bronnen geen aanwijzingen gevonden waaruit blijkt dat er CE in het onderzoeksgebied zijn achtergebleven.
RAP_43100 3A16	Bominslag	3-09-1944	Een bom viel op de Oude Postbaan.	Deze locatie ligt buiten het onderzoeksgebied. Er zijn in de geraadpleegde bronnen geen indicaties aangetroffen waaruit blijkt dat er bommen in het onderzoeksgebied zijn neergekomen.
RAP_44090 7B01, RAP_44090 7B02	Mijnenvelden	September 1944	Langs de Antwerpsche Straatweg lagen mijnenvelden.	De exacte locatie van de mijnenvelden is onbekend.
RAP_44091 1A02	Tankgracht	11-09-1944	Ongeveer 200 meter ten zuiden van het punt Vt19-62, 70-25 van stafkaart 1:50.000, 49 Bergen op Zoom III van 1914, snijdt de Molenbeek, dienst doende als tankgracht, de Antwerpsche Straatweg.	Er zijn in de geraadpleegde bronnen geen indicaties gevonden waaruit blijkt dat het onderzoeksgebied getroffen werd tijdens deze aanval.
RAP_44101 1A01	Bombardement	11-10-1944	Negen Britse Spitfire jachtbommenwerpers van 317 Squadron 131 Wing bombardeerden een versterkte plaats op positie qD616247 met veertien 250 lbs brisantbommen. Alle bommen vielen in het doelgebied.	Er zijn in de geraadpleegde bronnen geen indicaties gevonden waaruit blijkt dat het onderzoeksgebied getroffen werd tijdens deze aanval.
RAP_44101 1A02	Bombardement	11-10-1944	Britse Spitfire jachtbommenwerpers bombardeerden een versterkte plaats in Bergen op Zoom met veertien 250 lbs brisantbommen.	Er zijn in de geraadpleegde bronnen geen indicaties gevonden waaruit blijkt dat het onderzoeksgebied getroffen werd tijdens deze aanval.
RAP_44101 1B01	Bombardement	11-10-1944	Tien Britse Spitfire jachtbommenwerpers van 308 Squadron 131 Wing bombardeerden geschutstellingen op positie qD6224 met twintig 250 lbs brisantbommen. Alle bommen vielen in het doelgebied. ⁷	Er zijn in de geraadpleegde bronnen geen indicaties gevonden waaruit blijkt dat het onderzoeksgebied getroffen werd tijdens deze aanval.
RAP_44101 1D01	Bombardement	11-10-1944	Tien Britse Spitfire jachtbommenwerpers van 308 Squadron 131 Wing bombardeerden	Er zijn in de geraadpleegde bronnen geen indicaties gevonden waaruit blijkt

⁷ TNA UK AIR 37/715.

RAP-nummer	Indicatie	Datum	Gebeurtenis	Analyse
			veldgeschut op positie qD6223 met twaalf 250 lbs brisantbommen. Alle bommen vielen in het doelgebied.	dat het onderzoeksgebied getroffen werd tijdens deze aanval.
RAP_44101 3B01	Bombardement	13-10-1944	Acht Britse Typhoon jachtbommenwerpers van 263 Squadron 146 Wing bombardeerden vier stukken 10,5 cm geschut op positie qD6224 met vijftien 500 lbs brisantbommen. Er waren geen voltreffers.	Er zijn in de geraadpleegde bronnen geen indicaties gevonden waaruit blijkt dat het onderzoeksgebied getroffen werd tijdens deze aanval.
[RAP_4410 15I01, RAP_44101 5I02, RAP_44101 5I03]	Militaire aanwezigheid	15-10-1944	Duits geschut (mortieren) stond opgesteld op positie qD61352407, qD61892396 en qD61832450.	Buiten onderzoeksgebied

4.7 Leemten in kennis

Tijdens de analyse van de historische gegevens waren er een aantal leemten in kennis. Deze zijn hieronder beschreven:

- De genoemde hoofdsoorten zijn vastgesteld op basis van ervaringen met soortgelijke situaties. In de geraadpleegde bronnen zijn geen gegevens aangetroffen over de hoofdsoorten;
- De genoemde subsoorten zijn vastgesteld op basis van ervaringen met soortgelijke situaties. In de geraadpleegde bronnen zijn geen gegevens aangetroffen over de subsoorten;
- De genoemde kalibers zijn (indien mogelijk) vastgesteld op basis van MORA's in het onderzoeksgebied. In het geval dat de MORA's te weinig informatie bevatten over de kalibers geschutmunitie is uitgegaan van de maximaal aan te treffen geschutmunitie;
- De genoemde hoeveelheden zijn vastgesteld op basis van ervaringen met soortgelijke situaties. In de geraadpleegde bronnen zijn geen gegevens aangetroffen over de hoeveelheden;
- Het is niet bekend in welke mate er bodemroerende activiteiten hebben plaatsgevonden in de verdachte gebieden.

5 CONCLUSIE EN ADVIES

5.1 Conclusie

Op basis van de geraadpleegde bronnen, de beoordeling en evaluatie van de indicaties is vastgesteld dat drie van onderzoeksgebieden getroffen zijn door oorlogshandelingen tijdens de Tweede Wereldoorlog, waardoor CE in de bodem kunnen zijn achtergebleven. Het gaat om de volgende indicatie:

- Geallieerde en Duitse artilleriebeschietingen in de onderzoeksgebieden ERD 150, GT-WW-HTW-HTN 150 en WDT 150.

Aan de hand van deze indicaties zijn de hoofd- en subsoorten CE, de kalibers, de nationaliteiten, de hoeveelheden CE, de verschijningsvormen CE en de horizontale en verticale afbakening van de verdachte gebieden vastgesteld. Deze zijn in de onderstaande paragrafen beschreven.

5.1.1 Aan te treffen CE

Op basis van de geraadpleegde bronnen zijn delen van het onderzoeksgebied verdacht op CE. Per indicatie is in onderstaande tabellen aangegeven welke CE kunnen worden aangetroffen, in welke hoeveelheden en in welke verschijningsvorm.

Artilleriebeschietingen (ERD 150)

Hoofdsoort	Subsoort	Kaliber (nationaliteit)	Ontsteker	Hoeveelheden	Verschijningsvorm
Geschutmunitie	Brisant, brisantpantser, pantser, rook, licht, antitankbrisant	Tot en met 10,5 cm (Duits)/ 5 inch (geallieerd)	Onbekend	Tientallen	Verschoten

Artilleriebeschietingen (GT-WW-HTW-HTN 150)

Hoofdsoort	Subsoort	Kaliber (nationaliteit)	Ontsteker	Hoeveelheden	Verschijningsvorm
Geschutmunitie	Brisant, brisantpantser, pantser, rook, licht, antitankbrisant	Tot en met 15 cm (Duits)/ 155 mm (geallieerd)	Onbekend	Tientallen	Verschoten

Artilleriebeschietingen (WDT 150)

Hoofdsoort	Subsoort	Kaliber (nationaliteit)	Ontsteker	Hoeveelheden	Verschijningsvorm
Geschutmunitie	Brisant, brisantpantser, pantser, rook, licht, antitankbrisant	Tot en met 10,5 cm (Duits)/ 155 mm (geallieerd)	Onbekend	Tientallen	Verschoten

5.1.2 Horizontale afbakening verdachte gebieden

De horizontale afbakening van het verdachte gebied is voor de indicaties vastgesteld aan de hand van het WSCS-OCE en is uiteengezet in paragraaf 4.3. Per indicatie is de horizontale afbakening als volgt vastgesteld:

Artilleriebeschietingen

In de onderzoeksgebieden ERD 150, GT-WW-HTW-HTN 150 en WDT 150 hebben tijdens de bevrijding geallieerde en Duitse artilleriebeschietingen plaatsgevonden. Conform de richtlijnen van het WSCS-OCE zijn de op geschutmunitie verdacht verklaarde gebieden situationeel afgebakend. De gebieden ERD 150 en GT-WW-HTW-HTN 150 zijn volledig verdacht op het aantreffen van verschoten geschutmunitie, het gebied WDT 150 is gedeeltelijk verdacht verklaard op het aantreffen van geschutmunitie. Voor de rest van deze locatie geldt dat gewerkt dient te worden met het Protocol 'Spontaan aantreffen CE'.

De volledige uitleg over de horizontale afbakening van de verdachte gebieden is terug te vinden in paragraaf 4.3.

5.1.3 Verticale afbakening verdachte gebieden

De verticale afbakening van het verdachte gebied is vastgesteld ten opzichte van maaiveld Tweede Wereldoorlog.

Artilleriebeschietingen

De minimale diepte is net onder het huidige maaiveld. De maximale diepte is 2,5 meter minus maaiveld Tweede Wereldoorlog.

5.1.4 Naoorlogse ontwikkelingen

Naoorlogs zijn in de onderzoeksgebieden TenneT-stations gebouwd. Naast de bouw van deze stations zijn er weinig zichtbare naoorlogse ontwikkelingen op deze locaties. Het is onbekend tot welke diepte de grond tijdens de bouw (en eventuele aanpassing) van de stations geroerd is.

5.1.5 Leemten in kennis

Tijdens het onderzoek bleken er een aantal leemten in kennis te zijn, zowel tijdens de bestudering van het bronnenmateriaal (hoofdstuk 3) als tijdens de analyse van de verzamelde historische gegevens (hoofdstuk 4). Hieronder zijn alle leemten in kennis in het kader van dit historisch vooronderzoek CE samengevat.

- De gegevens over munitieruimingen binnen de grenzen van het onderzoeksgebied in de periode 1940-1945 CE zijn niet volledig;
- De gegevens over munitieruimingen binnen de grenzen van het onderzoeksgebied in de periode 1945-1970 zijn niet volledig;
- Niet van alle gebeurtenissen kon de exacte locatie worden vastgesteld op basis van de geraadpleegde bronnen;
- Websites veranderen continue door updates en nieuwe informatie. Soms verdwijnen sites ook van het web; of zijn ontoegankelijk geworden. Informatie kan zodoende verdwijnen of veranderen;
- In het gemeentearchief van Oosterhout bevonden zich enkele dossiers die niet openbaar waren. Deze inventarisnummers bevatten dagrapporten van de gemeentepolitie en verslagen en rapporten van de Luchtbeschermingsdienst (LBD). Het ging om de inventarisnummers S227 en S342. Deze dossiers konden derhalve niet geraadpleegd worden. Daarnaast was ook het archief van de LBD van de gemeente Dongen met toegangsnummer 932 niet raadpleegbaar doordat dit archief zich op een externe locatie bevond. Tenslotte was er nog een Collectie Luchtoorlog Brabant van D. van Hoof met toegangsnummer 3135. Deze collectie was in periode van het onderzoek uitgeleend en derhalve niet raadpleegbaar;
- Enkele lokale literatuurwerken waren ten tijde van het opstellen van de conceptrapportage nog niet in huis. Derhalve zullen deze worden meegenomen in de definitieve rapportage;
- De beschikbare luchtfoto's waren niet allemaal van de beste kwaliteit (A), maar ook van matige en slechte kwaliteit (B-C);
- Op de geraadpleegde luchtfoto's zijn verstoringen waargenomen waarvan de oorzaak niet kon worden vastgesteld. Deze zijn aangemerkt als 'niet definieerbaar';
- De genoemde hoofdsoorten zijn vastgesteld op basis van ervaringen met soortgelijke situaties. In de geraadpleegde bronnen zijn geen gegevens aangetroffen over de hoofdsoorten;
- De genoemde subsoorten zijn vastgesteld op basis van ervaringen met soortgelijke situaties. In de geraadpleegde bronnen zijn geen gegevens aangetroffen over de subsoorten;
- De genoemde kalibers zijn (indien mogelijk) vastgesteld op basis van MORA's in het onderzoeksgebied. In het geval dat de MORA's te weinig informatie bevatten over de kalibers geschutmunitie is uitgegaan van de maximaal aan te treffen geschutmunitie;

- De genoemde hoeveelheden zijn vastgesteld op basis van ervaringen met soortgelijke situaties. In de geraadpleegde bronnen zijn geen gegevens aangetroffen over de hoeveelheden;
- Het is niet bekend in welke mate er bodemroerende activiteiten hebben plaatsgevonden in de verdachte gebieden.

5.2 Advies

Op basis van de resultaten van dit vooronderzoek en de conclusies is het onderzoeksgebied gedeeltelijk verdacht verklaard op het aantreffen van CE of restanten van CE in de bodem.

5.2.1 Onverdachte gebieden

In de gebieden die onverdacht zijn verklaard op het aantreffen van CE kunnen de voorgenomen werkzaamheden plaatsvinden zonder dat vervolgstappen noodzakelijk zijn in de CE-opsporing. De werkzaamheden kunnen derhalve regulier worden uitgevoerd.

5.2.2 Verdachte gebieden

In de gebieden die verdacht zijn verklaard op het aantreffen van CE wordt geadviseerd om voorafgaand aan de voorgenomen werkzaamheden vervolgstappen te ondernemen in de CE-opsporing. Hiervoor zijn diverse mogelijkheden:

1. Het laten uitvoeren van een Projectgebonden Risicoanalyse (PRA) waarin wordt ingegaan op de naoorlogse ontwikkelingen;
2. Het laten uitvoeren van detectiewerkzaamheden door een WSCS-OCE gecertificeerd opsporingsbedrijf.

5.2.3 Aandachtgebied

Voor het onderzoeksgebied WDT 150 geldt dat de locatie gedeeltelijk verdacht is op het aantreffen van CE. De rest van de locatie is 'aandachtsgebied'. In dit gedeelte van het onderzoeksgebied dient gewerkt te worden met het Protocol 'Spontaan aantreffen CE'. Dit protocol houdt algemeen in dat als er tijdens de werkzaamheden een verdacht object wordt aangetroffen, de werkzaamheden gestopt moeten worden en de opzichter van de projectlocatie de politie moet bellen. Ook is het van belang om voorafgaand aan de grondroerende werkzaamheden in 'een onverdacht gebied met protocol' het personeel in te lichten over deze situatie en ze te instrueren over hoe te handelen bij het spontaan aantreffen van CE in de bodem.

In het geval dat er één CE wordt aangetroffen tijdens de (grond)werkzaamheden in onverdacht gebied kan dit worden beschouwd als een incidentele vondst. Indien er twee of meer CE gevonden worden, adviseren wij om het CE-protocol in werking te stellen. Welke OCE-maatregelen er getroffen dienen te worden is afhankelijk van de soort, hoeveelheid en verschijningsvorm van de CE alsmede de geplande (grond)werkzaamheden. Het Protocol 'Spontaan aantreffen CE' is terug te vinden in bijlage 4.

Advies Bodac

Omdat in een groot gedeelte van de projectgebieden naoorlogs TenneT-stations gebouwd zijn, luidt het advies om een Projectgebonden Risicoanalyse (PRA) uit te laten voeren voor deze locaties. Tijdens deze PRA kan worden uitgezocht tot welke diepte de grondroerende werkzaamheden hebben plaatsgevonden. Mogelijk komt daarmee een gedeelte van de verdachte gebieden te vervallen.

6 BIJLAGEN

Bijlage 1 Overzicht beoordelen/evalueren inventarisatie (WSCS-OCE)

In het WSCS-OCE staat vermeld dat de indicaties en contra-indicaties uit de inventarisatie-resultaten dienen te worden beoordeeld en dat op basis hiervan de volgende punten gemotiveerd vastgesteld moeten worden:

- Of er sprake is van een CE verdacht gebied, en zo ja:
- De (sub)soort, hoeveelheid en verschijningsvorm van de vermoedelijke CE;
- De horizontale en verticale afbakening van het verdachte gebied.

Bij de beoordeling en evaluatie van de resultaten van de inventarisatie worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Indien sprake is van de vermoedelijke aanwezigheid van CE, wordt de conclusie VERDACHT gerapporteerd. Indien er geen sprake is van de vermoedelijke aanwezigheid van CE, wordt de conclusie ONVERDACHT gerapporteerd;
2. De conclusie wordt vastgesteld op basis van twee of meer onafhankelijke verifieerbare bronnen. Indien een indicatie in slechts in bron is aangetroffen, wordt dit duidelijk aangegeven in de rapportage. Hierin wordt gerapporteerd hoe de betrouwbaarheid van de bronnen is ingeschat;
3. Indicaties en/of contra-indicaties dienen een locatieverwijzing te hebben, aangezien deze essentieel is om te bepalen of de informatie relevant is voor de aanwezigheid van CE op de projectlocatie en/of in het onderzoeksgebied. Voor de locatieverwijzing gelden de volgende uitgangspunten:
 - a. Indicaties en/of contra-indicaties moeten worden vertaald naar een locatie in de huidige topografie;
 - b. Waar sprake is van onduidelijkheid/onbetrouwbaarheid in de locatieverwijzing, wordt dit gedocumenteerd;
 - c. Bij gebruikmaking van indicaties en/of contra-indicaties uit geschreven bronnen, dient de locatieverwijzing uit het bronbestand in de rapportage ongewijzigd te worden overgenomen.
4. Bij het vaststellen van de conclusie worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:
 - a. Bij de beoordeling of bepaalde oorlogshandelingen een indicatie vormen voor de aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied, wordt bijlage 3 van het WSCS-OCE als leidraad gehanteerd. Hiervan mag alleen gemotiveerd worden afgeweken;
 - b. Als er geen indicaties zijn die wijzen op de aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied, is de conclusie ONVERDACHT;
 - c. Als er indicaties zijn dat bij oorlogshandelingen binnen de grenzen van de projectlocatie en/of onderzoeksgebied bepaalde hoofdsoorten CE zijn gebruikt/betrokken geweest, dan is (een deel van) de projectlocatie en/of onderzoeksgebied VERDACHT op de aanwezigheid van deze hoofdsoorten CE, tenzij op basis van contra-indicaties het tegendeel kan worden bewezen.
5. Het verdachte gebied wordt horizontaal en verticaal afgebakend, gespecificeerd per (sub)soort CE, hoeveelheid en verschijningsvorm van vermoedelijke CE. Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:
 - a. Bij de horizontale afbakening van het verdachte gebied wordt bijlage 3 van het WSCS-OCE gehanteerd;
 - b. Uitgangspunten voor de verticale afbakening:
 - i. Bij het bepalen van de verticale afbakening dient specifiek rekening te worden gehouden met: bodemweerstand, verwachte indringingsnelheid en –hoek, gewicht, vorm en diameter CE;
 - ii. Voor het berekenen van de penetratiediepte wordt gebruik gemaakt van een rekenmethode waarin ten minste rekening gehouden wordt met de volgende parameters: de afwerphoogte, de afwerpsnelheid, het gewicht van de bom, de diameter van de bom en de weerstand van de bodem;
 - iii. Indien sprake is van grondverzet/grondroering in de periode 1945 tot heden, wordt op basis daarvan bepaald of, en zo ja, tot welke diepte minus maaiveld (gerelateerd aan NAP), de aanwezigheid van CE kan worden uitgesloten;
 - iv. De verticale afbakening wordt zodanig uitgedrukt dat deze is te herleiden tot de diepte ten opzichte van NAP;
 - c. Uitgangspunten horizontale afbakening:

BODAC

**BOMBS
AWAY**

- i. Bij de horizontale afbakening van het verdachte gebied wordt de tolerantie gemotiveerd, gebaseerd op het beschikbare bronnenmateriaal;
 - ii. Het verdachte gebied wordt weergegeven in RD-coördinaten;
- d. Onder de verschijningsvorm wordt verstaan de wijze waarop CE in het verleden in de (water)bodem zijn terechtgekomen, waarbij onderscheid kan worden gemaakt in: afgeworpen, verschoten, gegooid, gelegd, weggeslingerd, opgeslagen, gedumpt, begraven (inclusief redepositie), als restant uit springputten of explosie en als onderdeel van (vliegtuig)wrakken en/of gezonken vaartuigen.

Bijlage 2 Vaststellen verdacht gebied en afbakening in vooronderzoek

In onderstaand overzicht is de horizontale afbakening van het verdachte gebied weergegeven zoals deze is opgenomen in het WSCS-OCE.

Indicatie	Algemene omschrijving	Uitgangspunt conclusie		Uitgangspunten voor afbakening verdacht gebied
		Verdacht	Onverdacht	
Verdedigingswerk	Groepering van wapenopstellingen en/of geschutopstellingen, rondom afgezet met een versperring (bijvoorbeeld weerstandskern of steunpunt)	X		Het grondgebied binnen de grenzen van het verdedigingswerk is verdacht. De grenzen worden bij voorkeur bepaald aan de hand van georeferencierte luchtfoto's.
Wapenopstelling	Opstelling van handvuurwapen, machinegeweer of andere (semi)automatisch wapen, niet zijnde onderdeel van een verdedigingswerk	X		Locatie van de wapenopstelling
Geschutopstelling (statisch en mobiel)	Locatie van geschut, niet zijnde onderdeel van een verdedigingswerk.	X		25 meter rondom het hart van de geschutopstelling, maar niet verder dan een eventuele aangrenzende watergang.
Munitieopslag in open veld	Locatie van munitievoorraad in het open veld, niet zijnde binnen een verdedigingswerk	X		Locatie van de veldopslaglocatie
Loopgraaf	Militaire loopgraaf	X		Het gebied binnen de contouren van de loopgraaf is verdacht, bij voorkeur bepaald aan de hand van georeferencierte luchtfoto's.
Tankgracht of -geul	Een diepe (al dan niet droge) gracht of geul met steile wanden, aangebracht om pantservoertuigen tegen te houden		X	Niet verdacht, tenzij er aanwijzingen zijn dat er mogelijk munitie in gedumpt is.
Landmijnen verdacht gebied	Middels een aanwijzing, niet zijnde een mijnenlegrapport, op landmijnen verdacht verklaard gebied. In het verdachte gebied zijn bij de controle door de MMOD géén landmijnen aangetroffen		X	n.v.t.
Landmijnen verdacht gebied	Middels een aanwijzing, niet zijnde een mijnenlegrapport, op landmijnen verdacht verklaard gebied. In het verdachte gebied zijn bij de controle door de MMOD, of bij naorlogse activiteiten landmijnen aangetroffen.	X		De grenzen zoals aangegeven in het ruimrapport
Mijnenveld	Geregistreerd mijnenveld, waarvan mijnenlegrapport aanwezig is. Alle volgens het legrapport gelegde landmijnen zijn geruimd.		X	n.v.t.
Mijnenveld	Geregistreerd mijnenveld waarvan mijnenlegrapport aanwezig is. Niet alle volgens het mijnenlegrapport gelegde landmijnen zijn geruimd. Geen feitelijke onderbouwing bekend waarom er landmijnen worden vermist.	X		De grenzen zoals aangegeven in het mijnenlegrapport en/of ruimrapport.
Mijnenveld	Mijnenlegrapport aanwezig. Niet alle volgens het legrapport gelegde landmijnen zijn geruimd. Feitelijke onderbouwing bekend waarom er landmijnen worden vermist.		X	n.v.t.
Versperringen	Versperringen, zoals strandversperringen en drakentanden		X	Tenzij er indicaties zijn dat CE onderdeel uitmaken van de versperring.
Infrastructuur zonder geschutopstelling of munitievoorraad	Militaire werken zoals woononderkomen of werken met een burgerdoel zoals schuilbunker		X	Tenzij er indicaties zijn op CE vanwege de aanwezigheid van nabij verdediging in de vorm van bijvoorbeeld wapenopstellingen
Schuilloopgraaf	Loopgraaf voor burgerbevolking om in te schuilen		X	n.v.t.
Kampementen	Grondgebied met onderkomens zoals tenten		X	Tenzij er indicaties zijn op CE vanwege de aanwezigheid van munitieopslag of nabij verdediging in de vorm van bijvoorbeeld wapenopstellingen.
Mangat	Gat in grond met schuilfunctie, niet in gebruik genomen als schuttersput		X	n.v.t.
Vernielingslading	Locatie van aangebrachte vernielingslading	X		Locatie van vernielingslading
Artillerie-, mortier- of raketbeschieting	Gebied dat is beschoten door mobiel of vast geschut, mortieren of grondgebonden (meervoudige) raketwerpersysteem	X		Situationeel te bepalen
Raketbeschieting inslagenpatroon bekend	Gebied dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers	X		Op basis van een analyse van het inslagenpatroon wordt de maximale afstand tussen twee opeenvolgende inslagen binnen een inslagenpatroon bepaald. Het verdachte gebied wordt afgebakend door deze afstand te projecteren op de buitenste inslagen van het inslagenpatroon. Dat is exclusief de eventuele horizontale verplaatsing van de buitenste blindganger binnen het inslagenpatroon
Insagpunt blindganger, zijnde een vliegtuigbom	Vliegtuig die niet in werking is getreden	X		Te bepalen volgens rekenmethode waarin ten minste rekening wordt gehouden met de volgende parameters: de afwerphoogte, de afwerpsnelheid, het gewicht van de bom, de diameter van de bom en de weerstand van de bodem. Op basis van in ieder geval deze vijf parameters wordt berekend tot welke diepte CE theoretisch kunnen indringen en hoever de maximale horizontale verplaatsing is.
Crashlocatie vliegtuig	Aanwezigheid van CE vanwege de crash	X		Situationeel te bepalen
Krater van gedetoneerde incidentele luchtafweergranaat	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een incidentele luchtafweergranaat bevindt.		X	Tenzij er indicaties zijn dat het geen incidentele luchtafweergranaat betreft.
Insagpunt van een V.1 wapen	Gebied dat is getroffen door de inslag van een V.1 wapen	X		15 meter rondom een insagpunt vanwege de mogelijke horizontale verplaatsing onder de grond.

Indicatie	Algemene omschrijving	Uitgangspunt conclusie		Uitgangspunten voor afbakening verdacht gebied
		Verdacht	Onverdacht	
Krater van een (gedeeltelijk) gedetoneerde V.1 wapen	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een V.1 wapen bevindt.	X		50 meter rondom een inslagpunt vanwege de mogelijke aanwezigheid van explosieve componenten.
Krater van een (gedeeltelijk) gedetoneerde V.2 wapen	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een V.2 wapen bevindt.	X		Situationeel te bepalen
Dumplocatie van munitie en/of toebehoren	Dumplocatie van CE en/of toebehoren in landbodem of op waterbodem	X		Locatie van de dump en afbakening verder situationeel te bepalen, bijvoorbeeld dumping in stilstaand of stromend water
Ongecontroleerde (massa)explosie	(Sympathische) detonatie van explosieven voorraad zoals ontploffing munitieopslag of munitietrein	X		Situationeel te bepalen
Vernietigingslocatie voor CE	Eén of meerdere springputten	X		De contour(en) van de springput(ten) en afbakening verder situationeel te bepalen, bijvoorbeeld gelet op de afstand van eventuele uitgeworpen CE buiten deze contour(en).
Vernielingslading (in werking gesteld)	Locatie van in werking gestelde vernielingslading, waarbij de mogelijkheid bestaat op het aantreffen van niet (geheel) gedetoneerde springlading(en)	X		Locatie waar de vernielingslading in werking is gesteld en afbakening verder situationeel te bepalen.
Tapijtbombardement	Gebied dat is getroffen door een bombardement met middelzware en/of zware bommenwerpers, met als doel om schade aan te richten over een groot gebied.	X		Op basis van een analyse van het inslagenpatroon ⁸ wordt de maximale afstand tussen twee opeenvolgende inslagen binnen een inslagpatroon bepaald. Het verdachte gebied wordt afgebakend door deze afstand te projecteren op de buitenste inslagen van het inslagenpatroon. Dat is exclusief de eventuele horizontale verplaatsing van de buitenste blindganger binnen het inslagenpatroon.
Duikbombardement op zgn. 'Pin Point Target', inslagenpatroon onbekend	Gebied dat is getroffen door een bombardement met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek object te treffen	X		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 181 meter gemeten vanuit het hart van het doel ⁹ .
Duikbombardement op zgn. 'Line Target', inslagenpatroon onbekend	Lineair gebied, nabij een spoorlijn, dat is getroffen door bombardement met jachtbommenwerpers, met als doel om de spoorlijn te treffen	X		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 91 meter gemeten vanuit het hart van de spoorlijn ¹⁰ .
Raketbeschieting op zgn. 'Pin Point Target', inslagenpatroon onbekend	Gebied dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek object te treffen.	X		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 108 meter gemeten vanuit het hart van het doel ¹¹ .
Raketbeschieting op zgn. 'Line Target', inslagenpatroon onbekend	Lineair gebied, nabij een spoorlijn, dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers, met als doel om de spoorlijn of treinstel op deze spoorlijn te treffen	X		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 80 meter gemeten vanuit het hart van de spoorlijn ¹² .

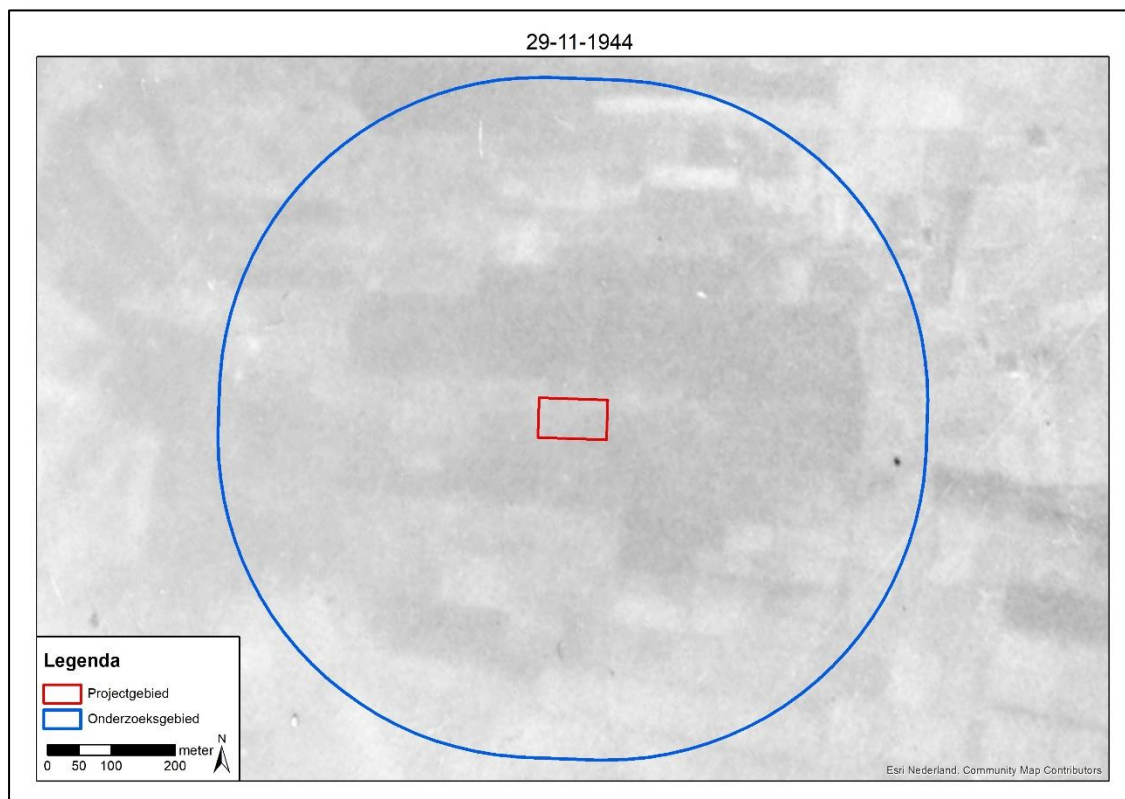
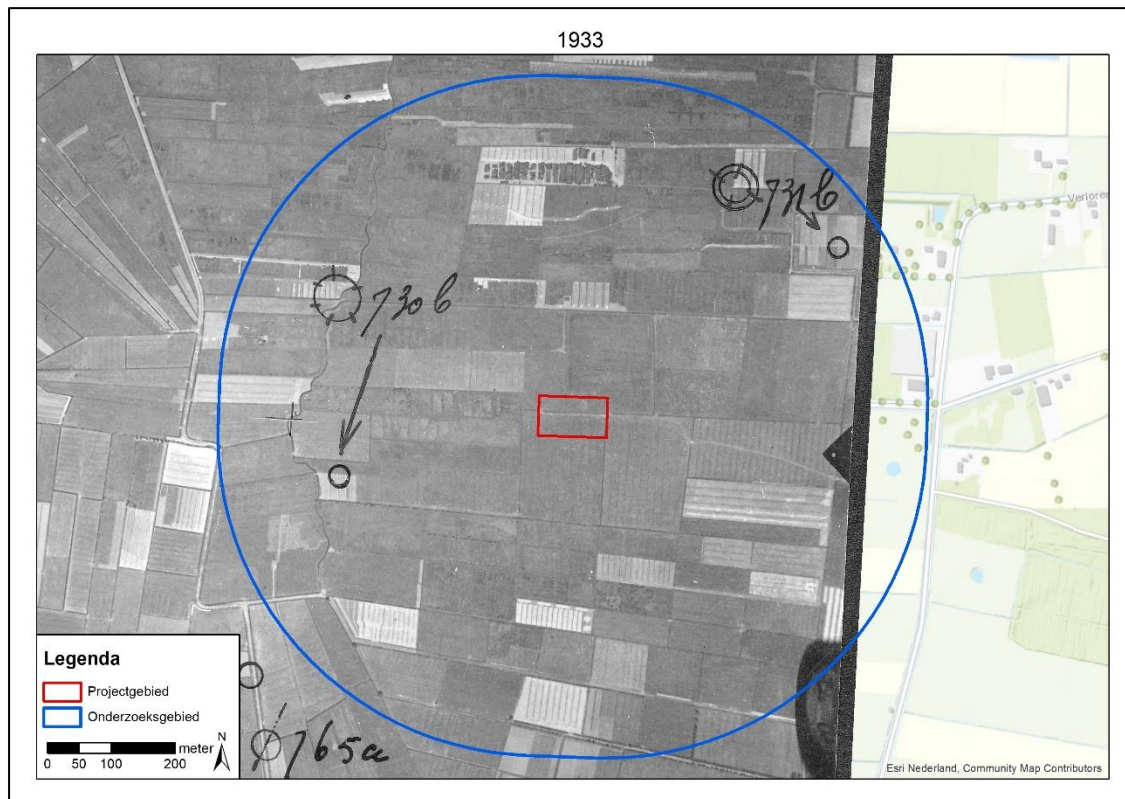
⁸ Verzameling van de locaties van inslagen van één bepaald toestel of één bepaald bombardement.

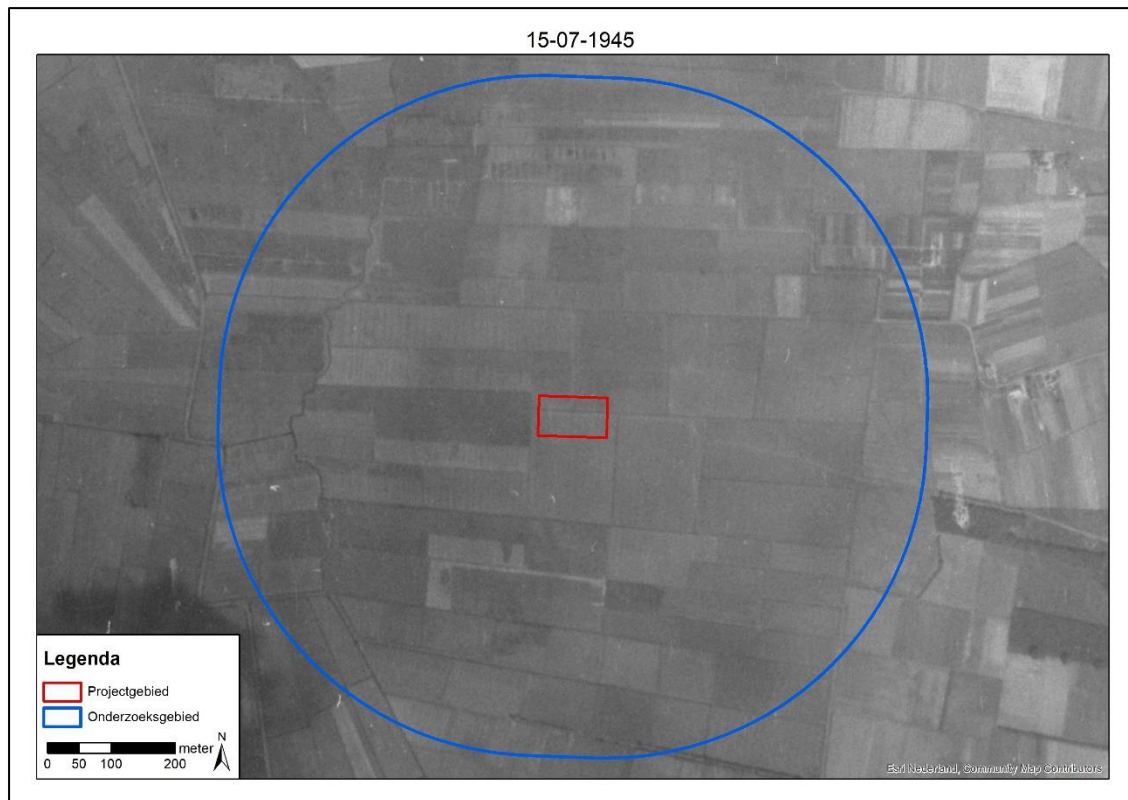
⁹ Afstanden zijn afkomstig van een Britse studie (empirisch onderzoek) naar de accuratesse bij aanvallen door eenmotorige duikbommenwerpers gedurende de periode oktober 1944 – april 1945 (AIR 55/322). Eventueel effect van vijandelijk luchtafweer tijdens deze duikbombardementen is niet in de studie meegenomen. De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel waarbij opgemerkt moet worden dat 50% van de vliegtuigbommen binnen 119 meter neer is gekomen en de maximaal gemeten afstand t.o.v. het doel 181 meter was.

¹⁰ Afstanden zijn afkomstig van een Britse studie (empirisch onderzoek) naar de accuratesse bij aanvallen door eenmotorige duikbommenwerpers gedurende de periode oktober 1944 – april 1945 (AIR 55/322). Eventueel effect van vijandelijk luchtafweer tijdens deze duikbombardementen is niet in de studie meegenomen. De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel waarbij opgemerkt moet worden dat 50 % van de vliegtuigbommen binnen 46 meter neer is gekomen en de maximaal afstand t.o.v. het doel 91 meter was.

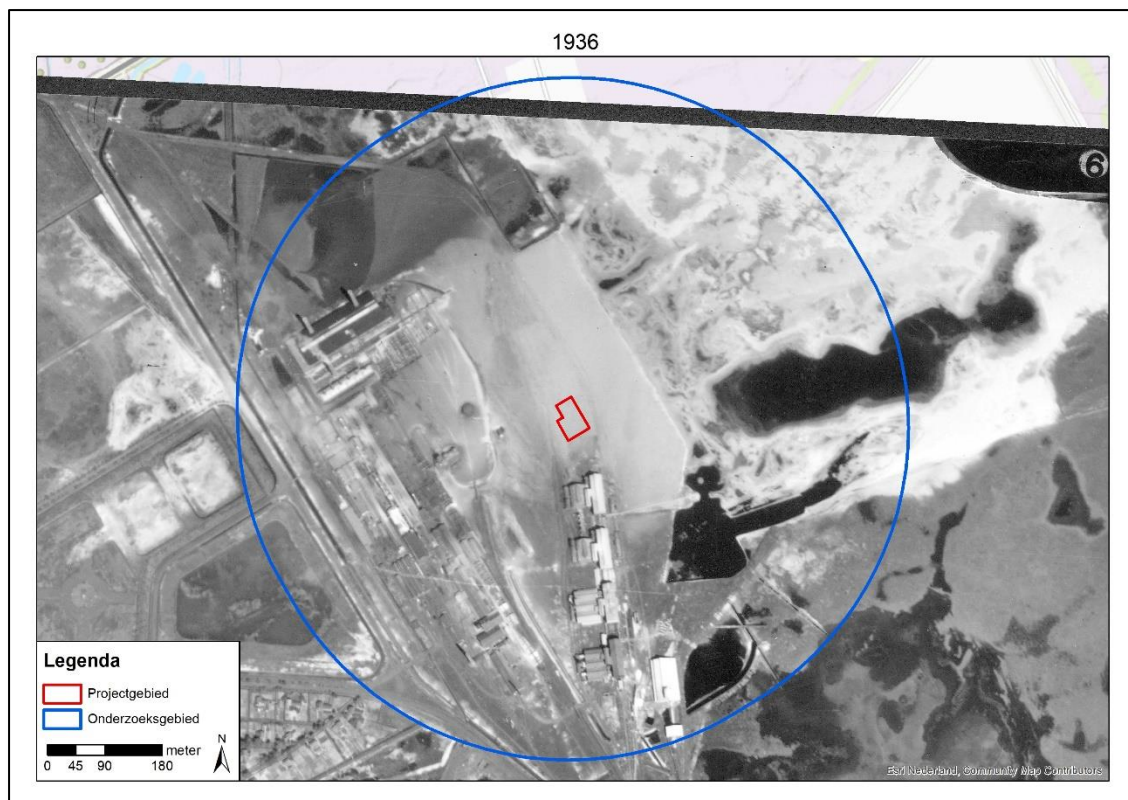
¹¹ Afstanden zijn afkomstig van een Britse studie (empirisch onderzoek) naar de accuratesse bij aanvallen door eenmotorige duikbommenwerpers gedurende de periode oktober 1944 – april 1945 (AIR 55/322). Eventueel effect van vijandelijk luchtafweer tijdens deze duikbombardementen is niet in de studie meegenomen. De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel (gebouwen) waarbij opgemerkt moet worden dat de gemiddelde spreiding van de raketten t.o.v. het middelpunt van een salvo 69 meter was, en dat de gemiddelde afstand van het middelpunt van een salvo t.o.v. het doel 39 meter was.

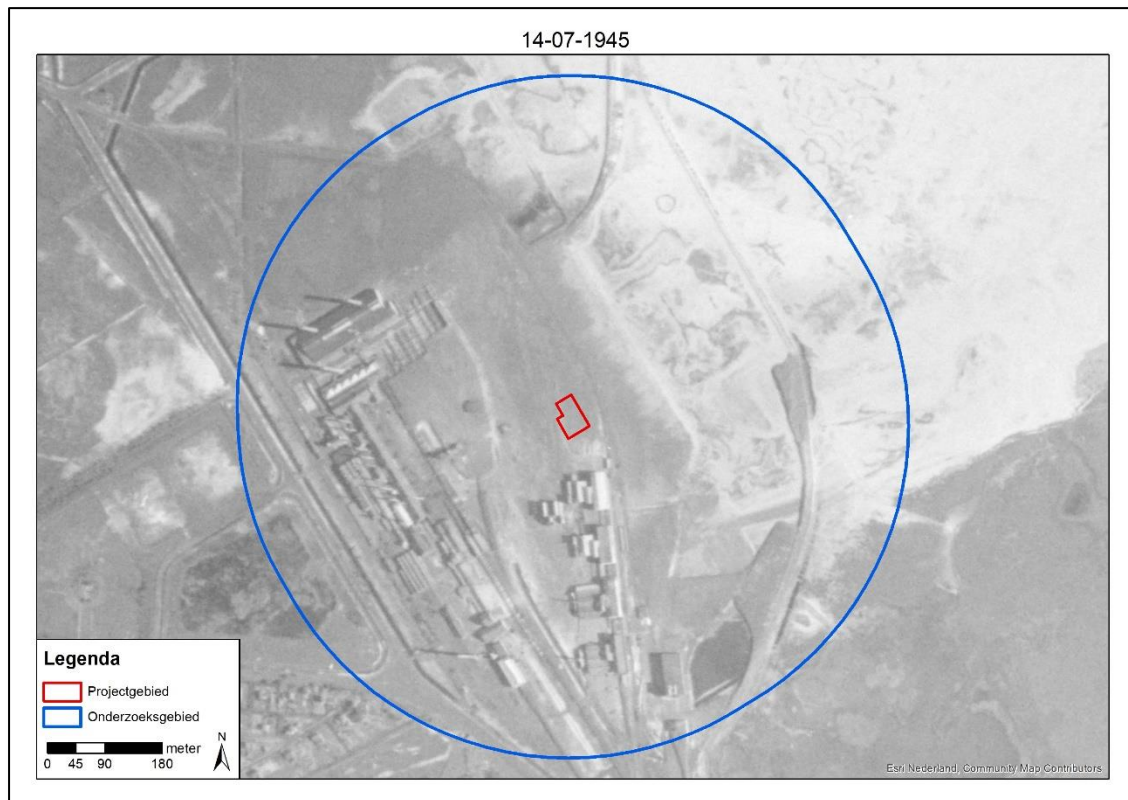
¹² Afstanden zijn afkomstig van een Britse studie (empirisch onderzoek) naar de accuratesse bij aanvallen door eenmotorige duikbommenwerpers gedurende de periode oktober 1944 – april 1945 (AIR 55/322). Eventueel effect van vijandelijk luchtafweer tijdens deze duikbombardementen is niet in de studie meegenomen. De genoemde afstand is de maximale afstand gemeten n.a.v. luchtfoto-interpretatie.

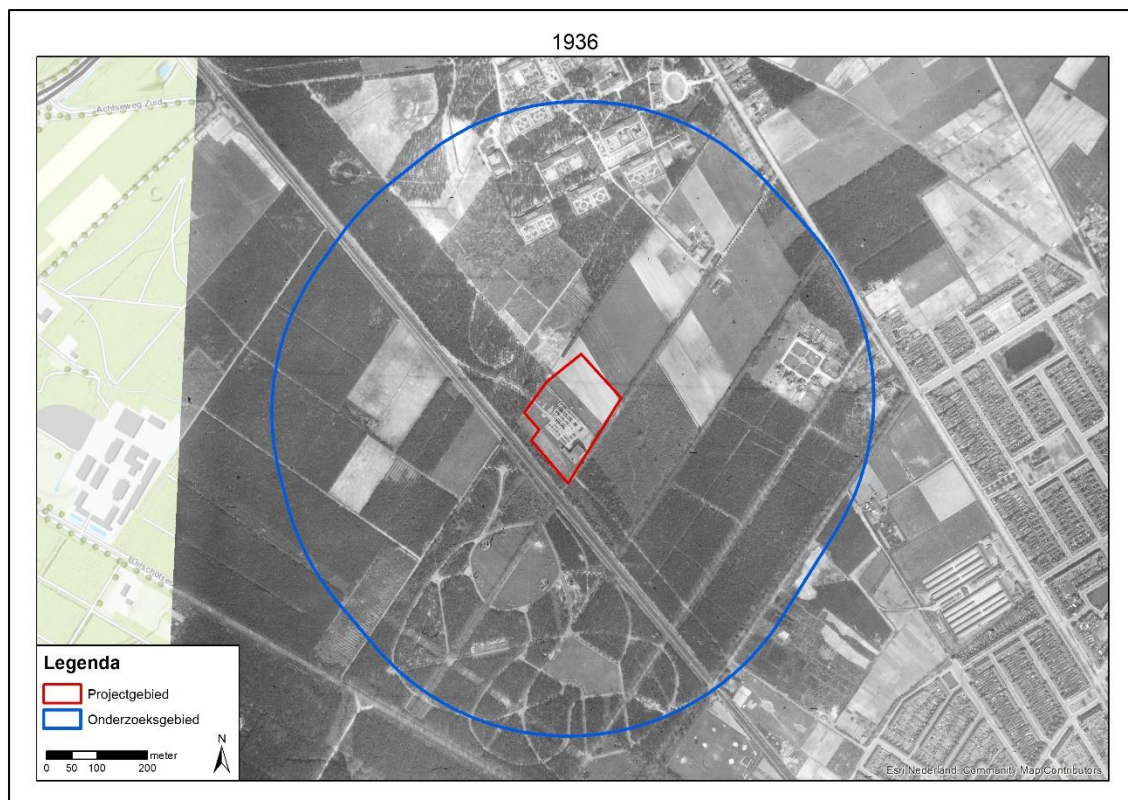

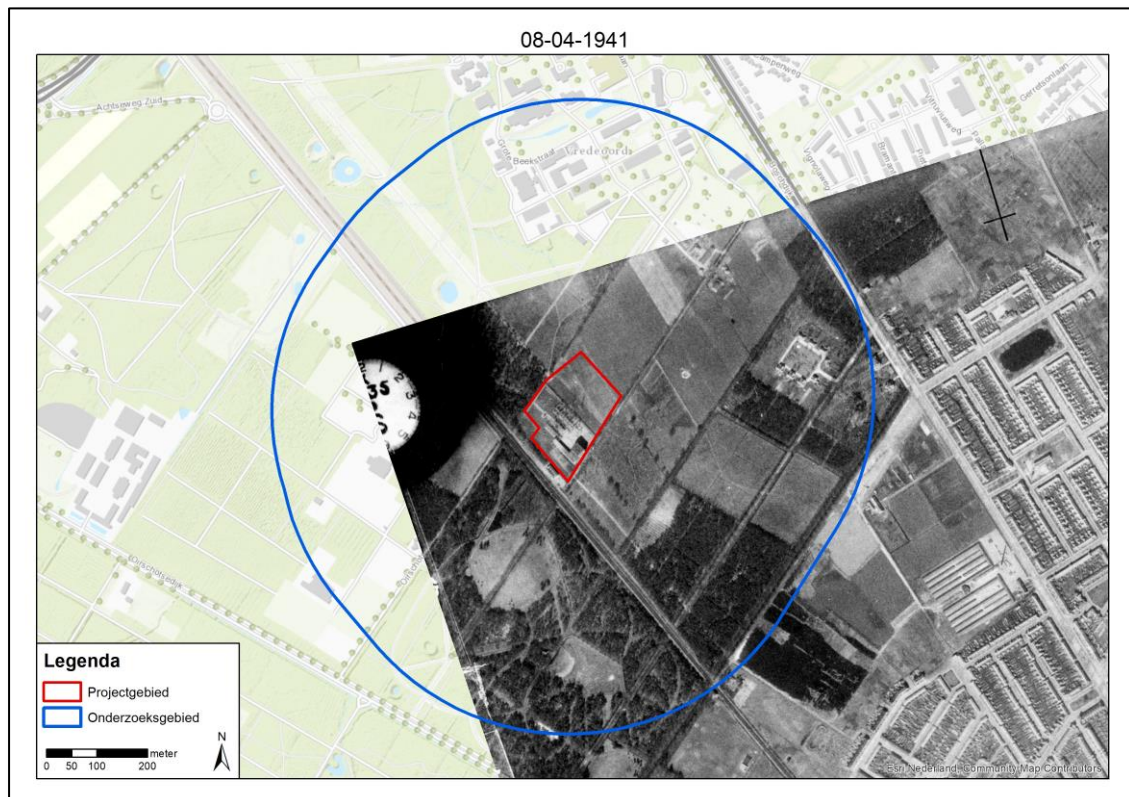
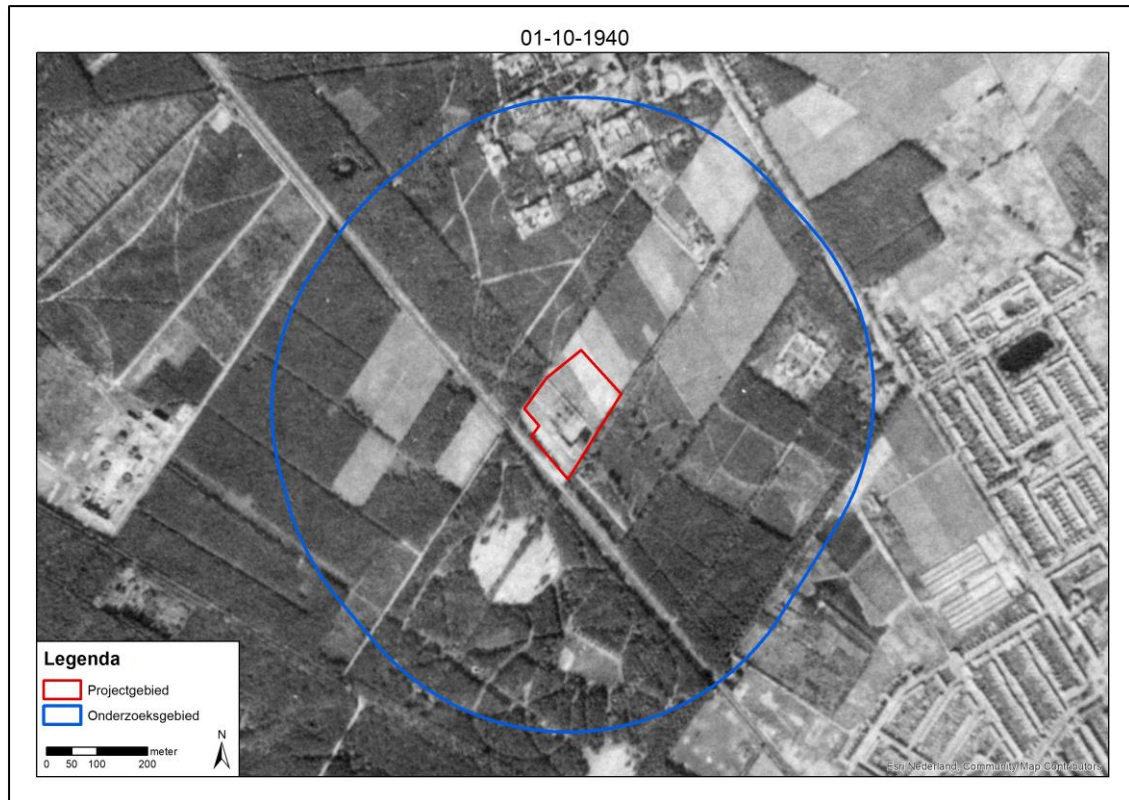
BDL 150

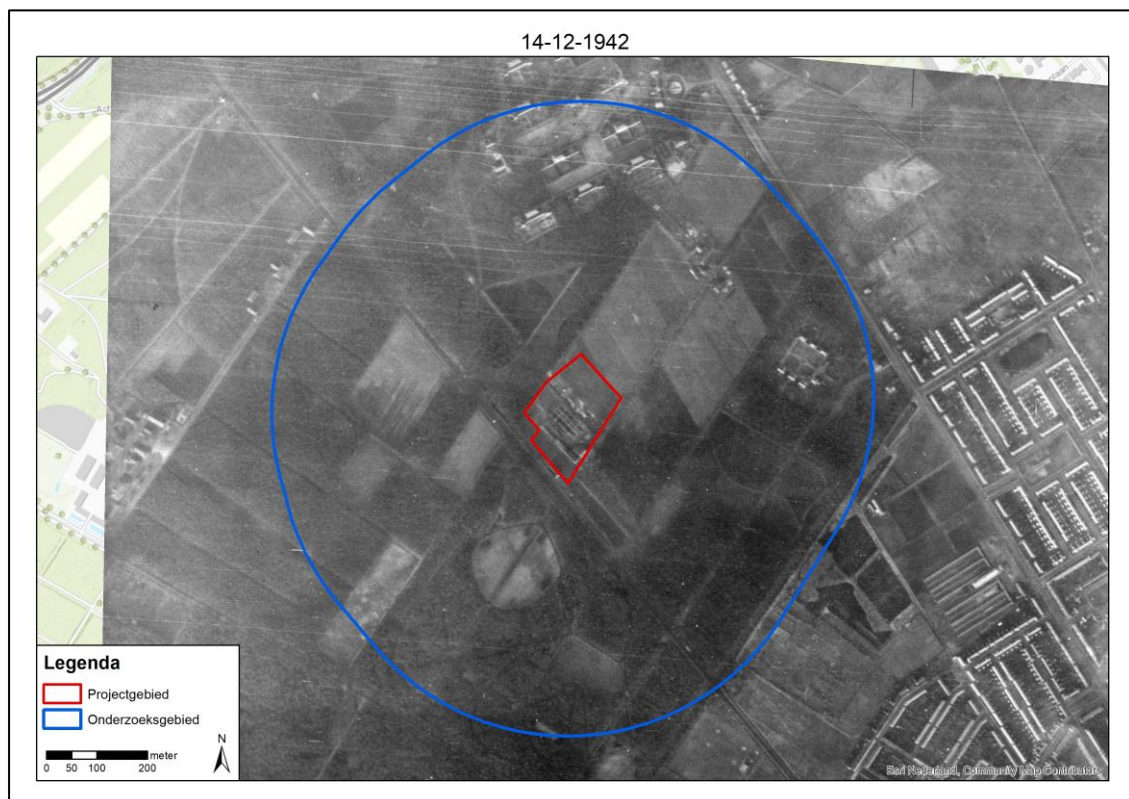
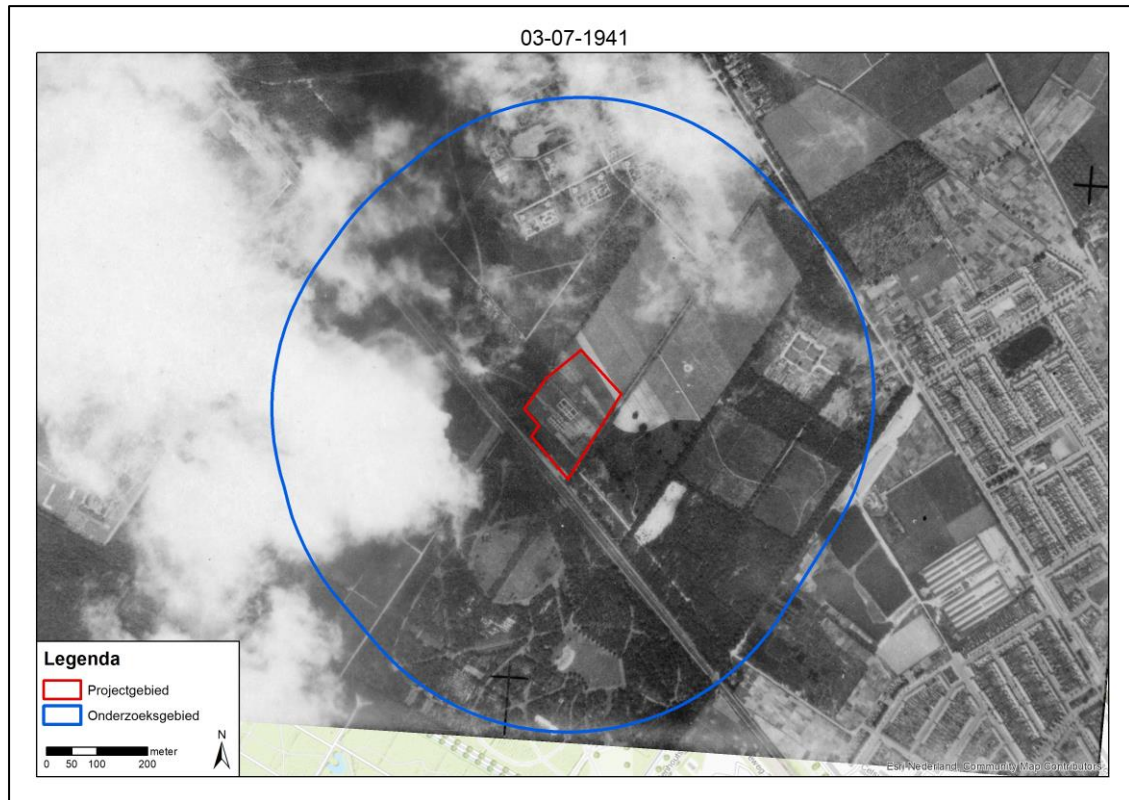

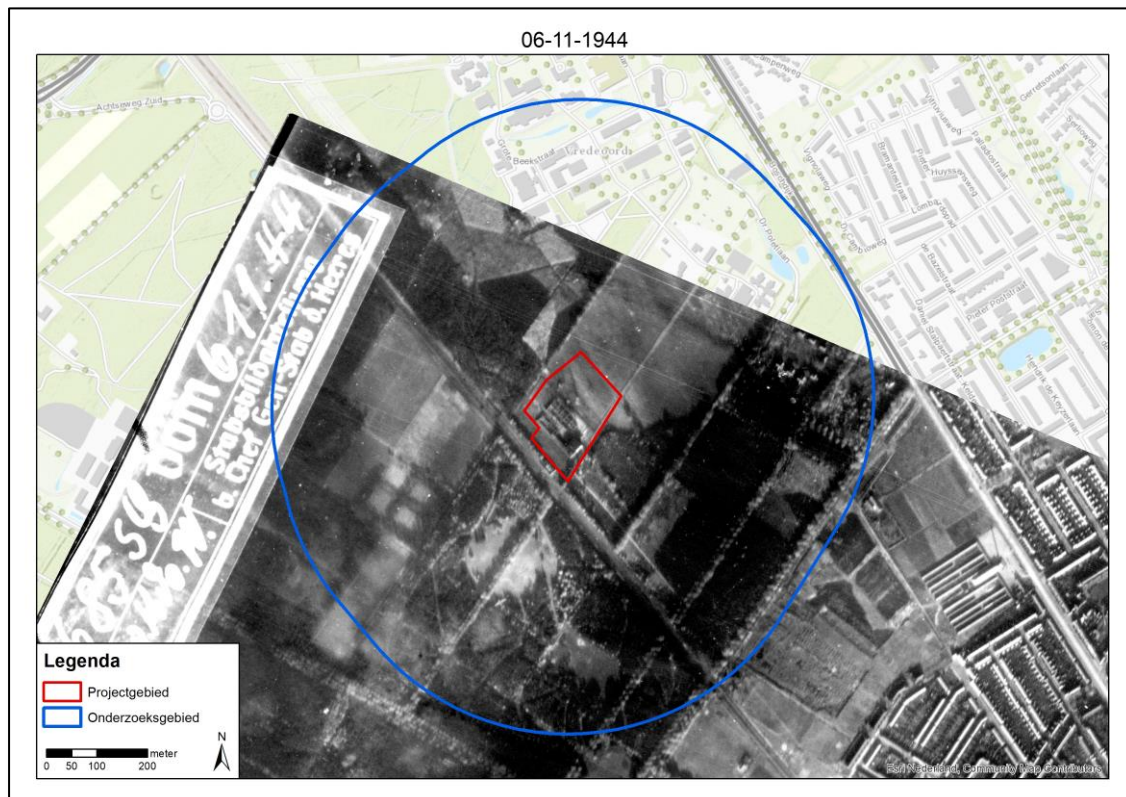

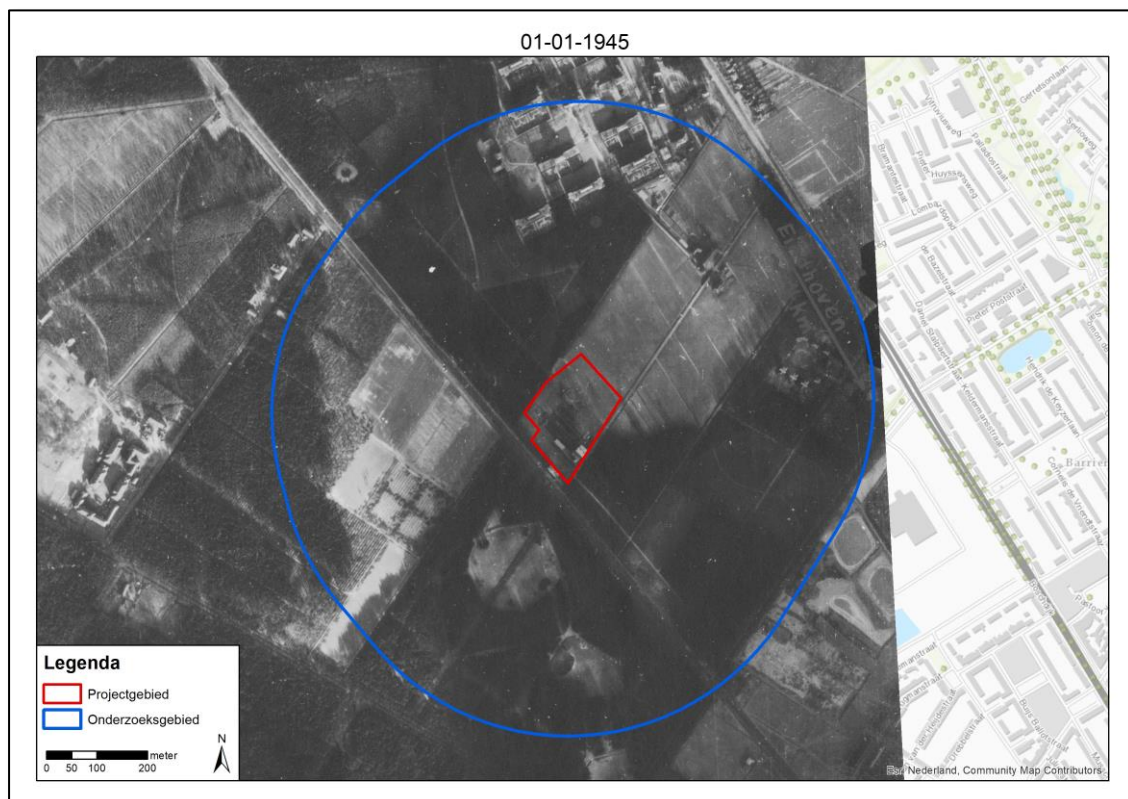
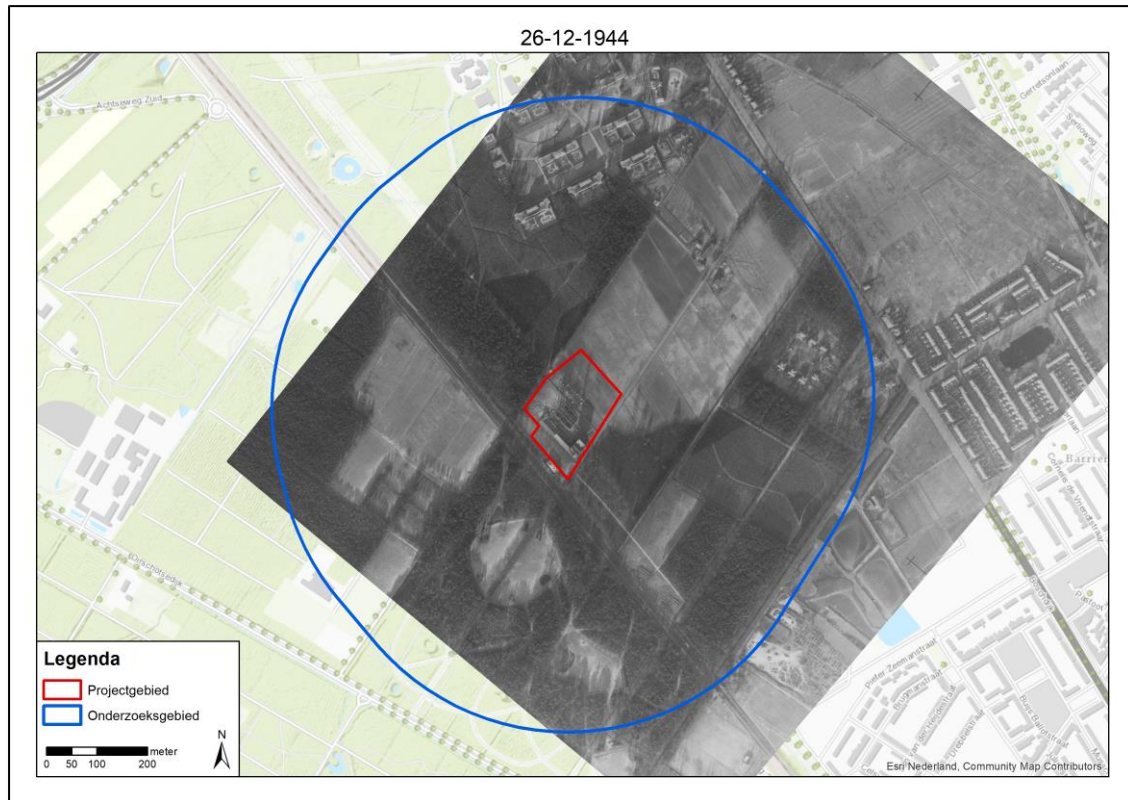
EHVN 150

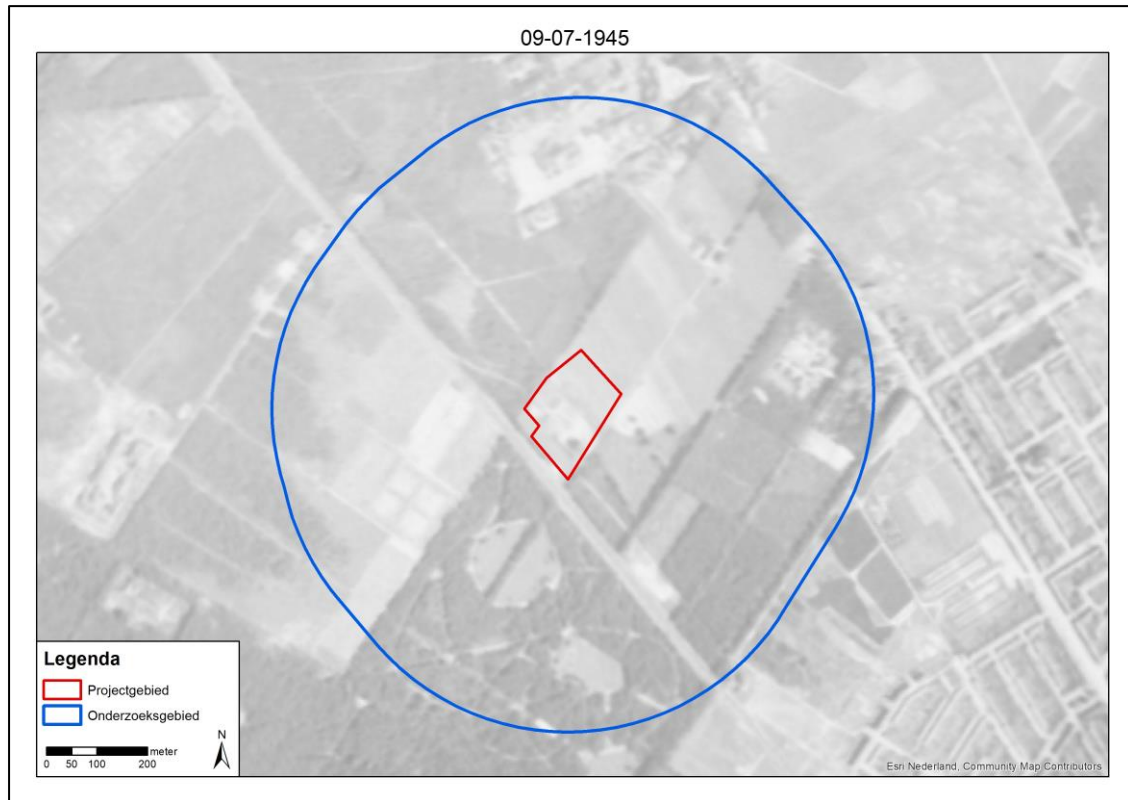

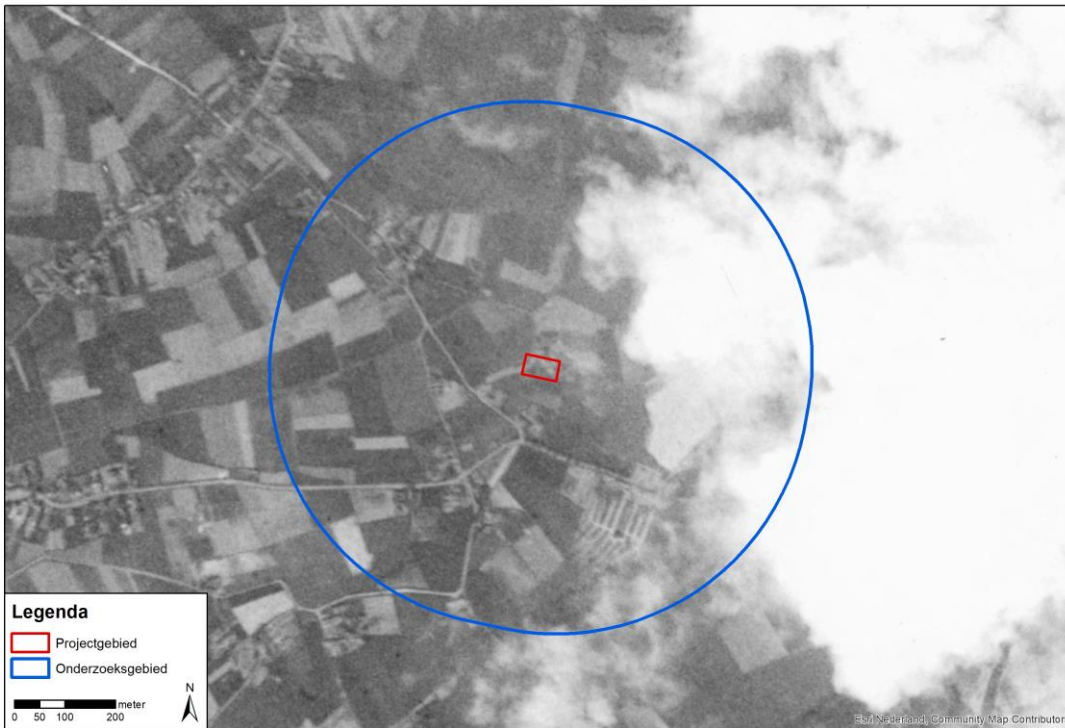

EHVW 150

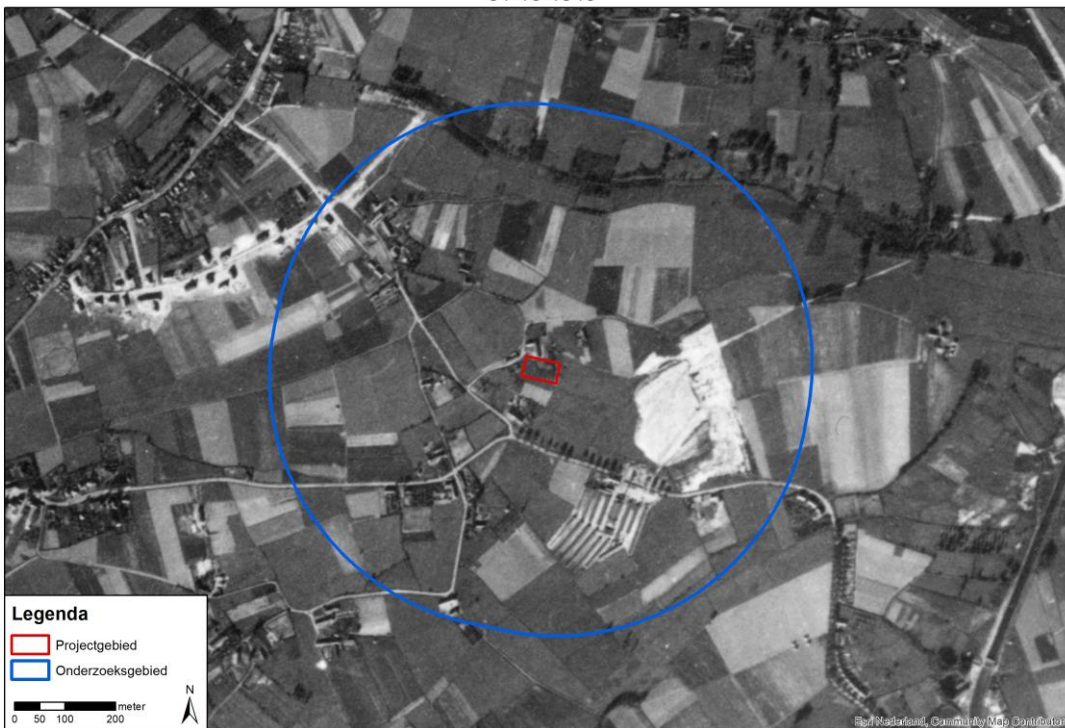

14-05-1940

01-10-1940

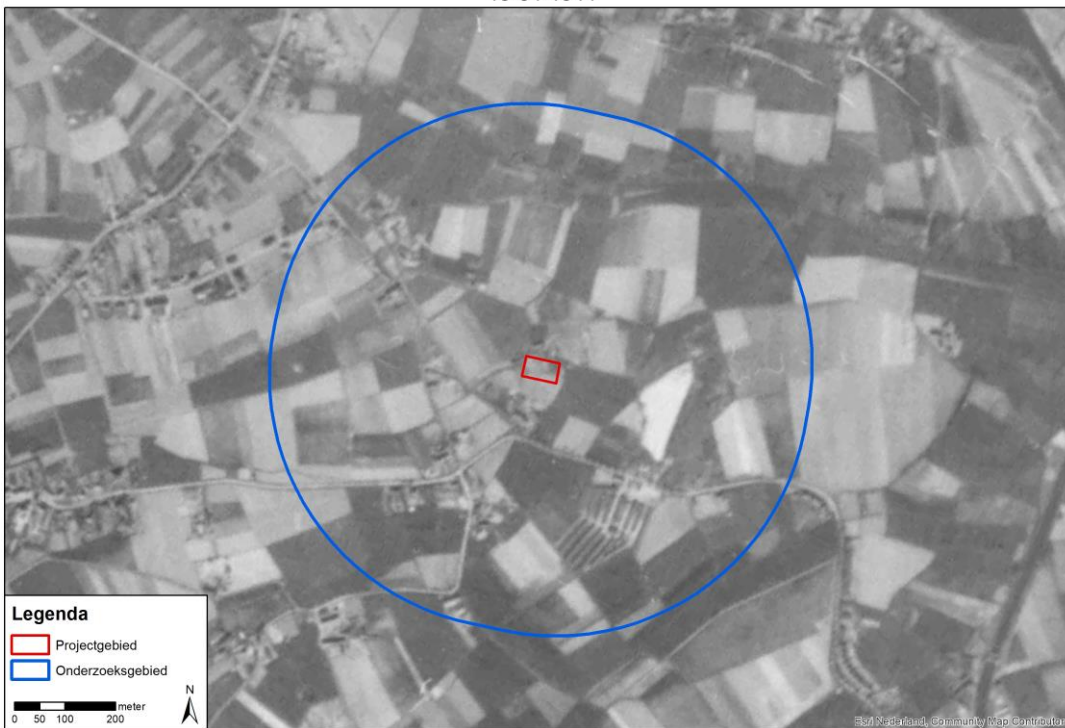

14-12-1942

19-04-1944

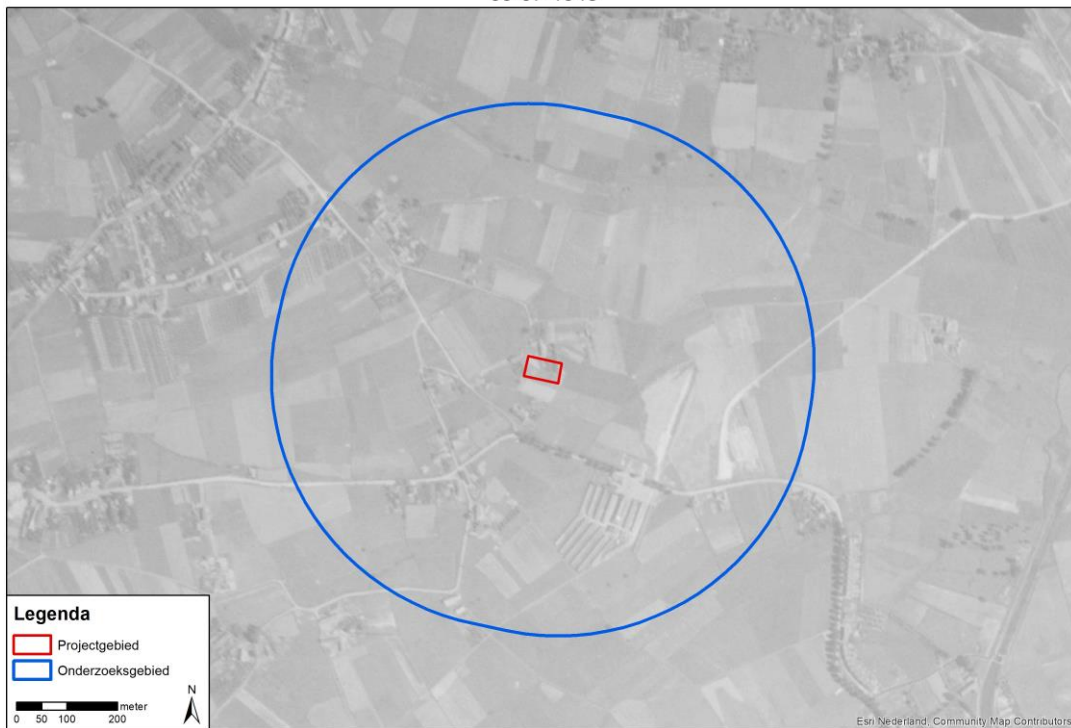

01-01-1945

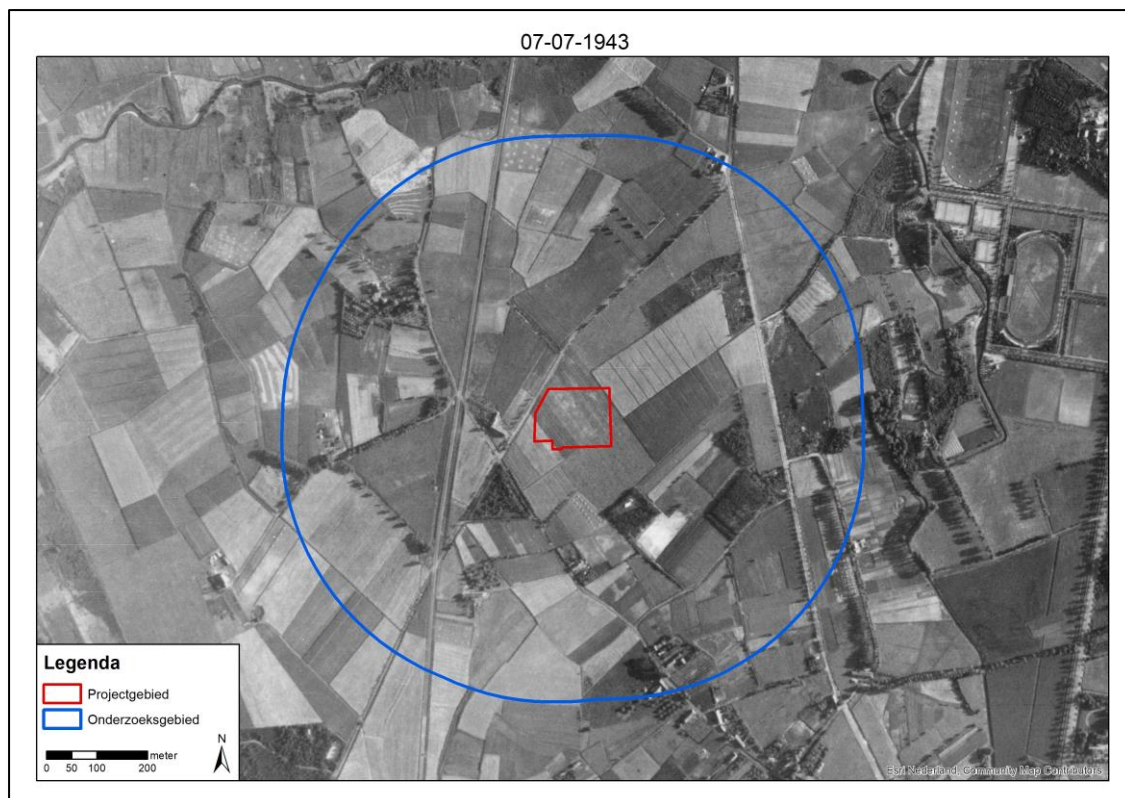
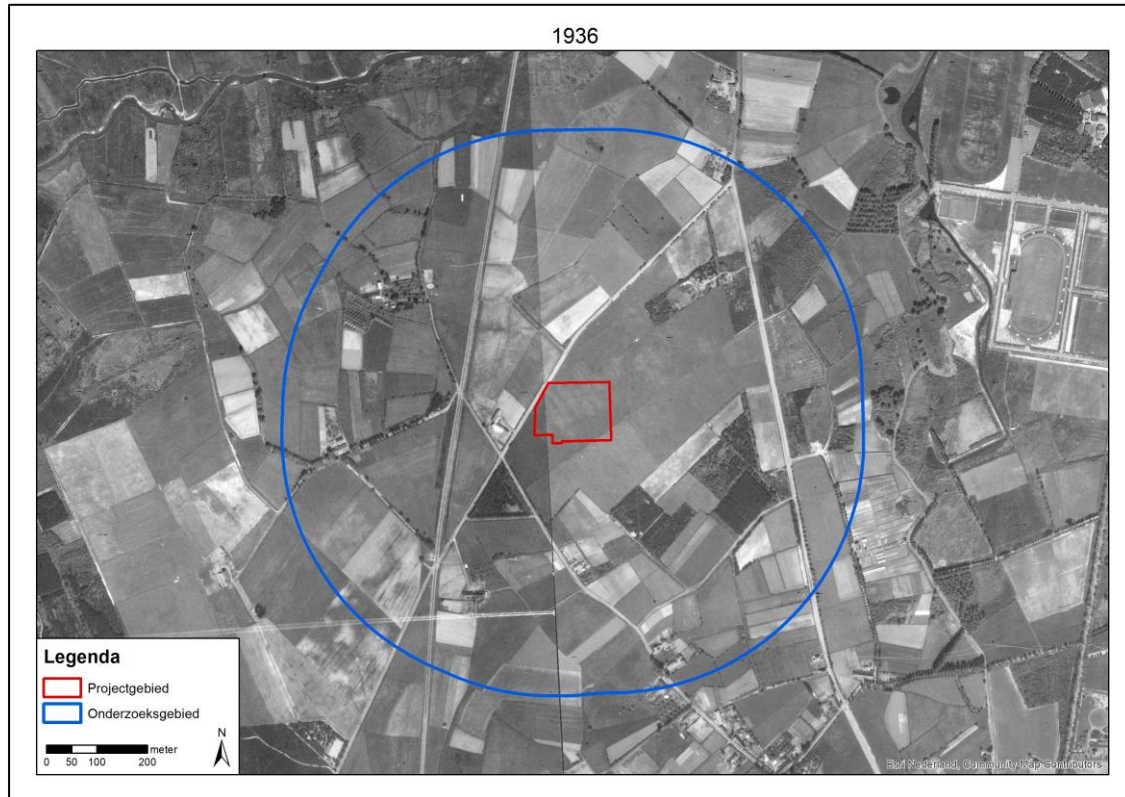

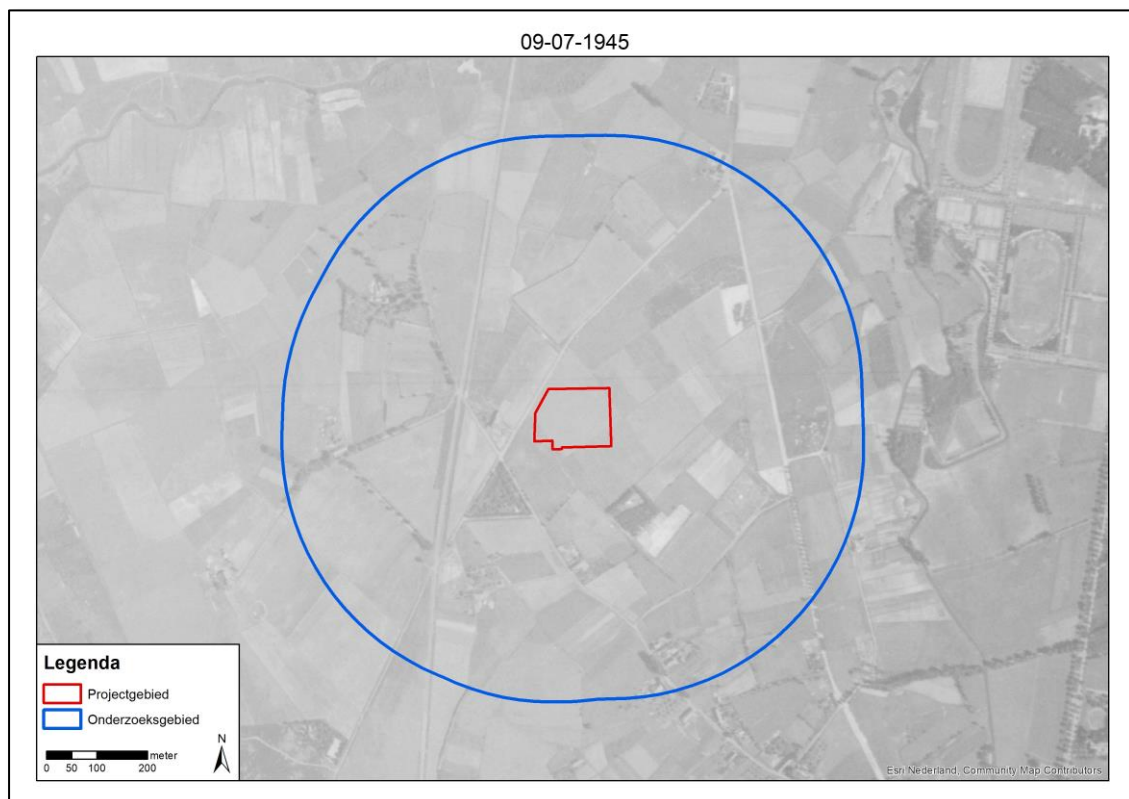
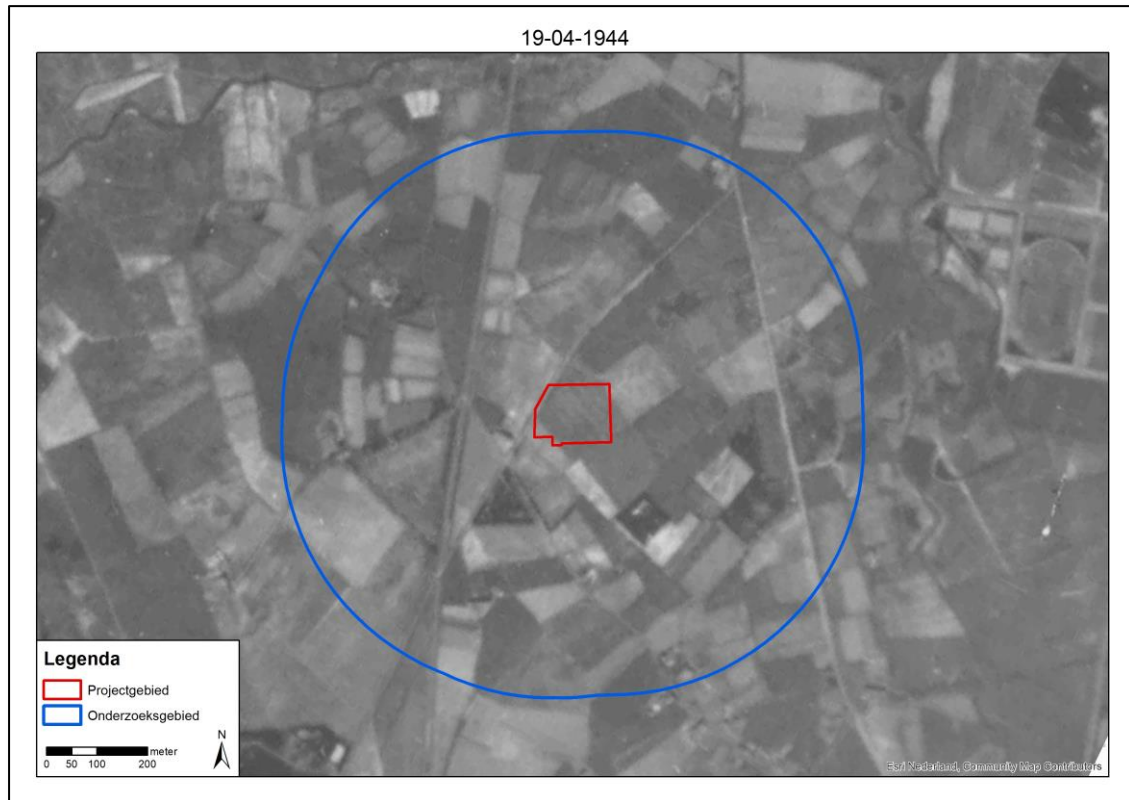
09-07-1945

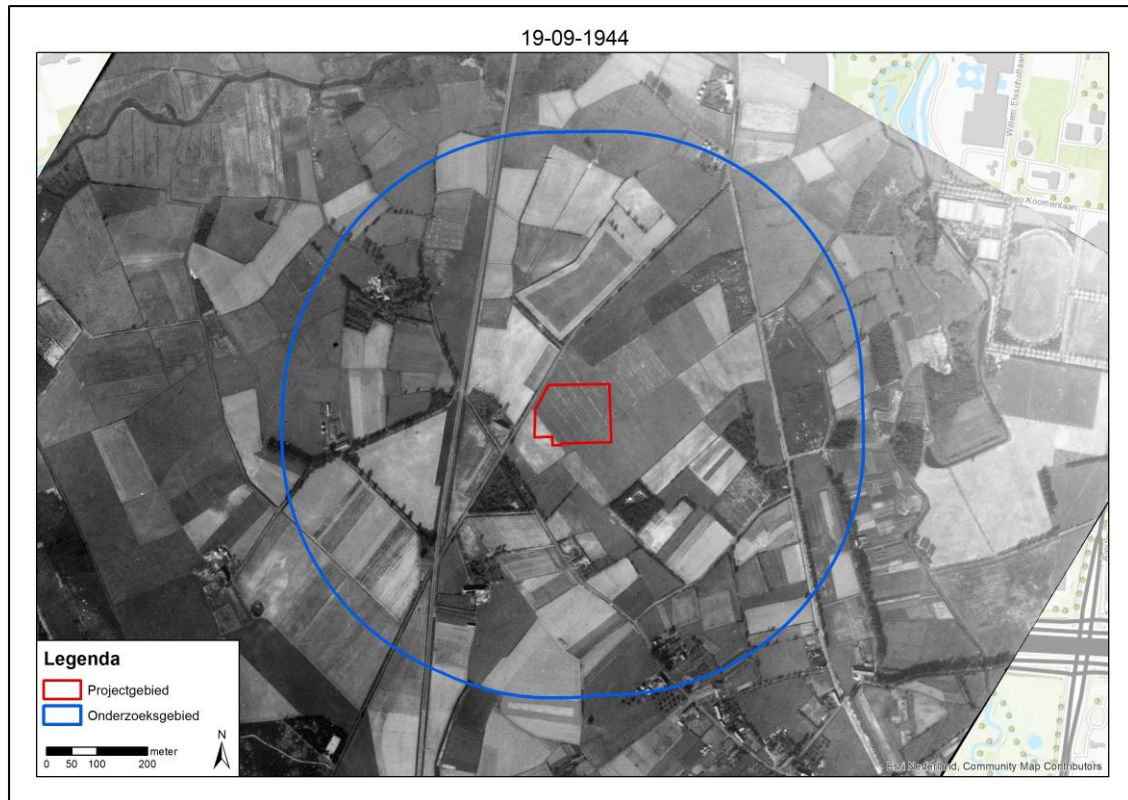

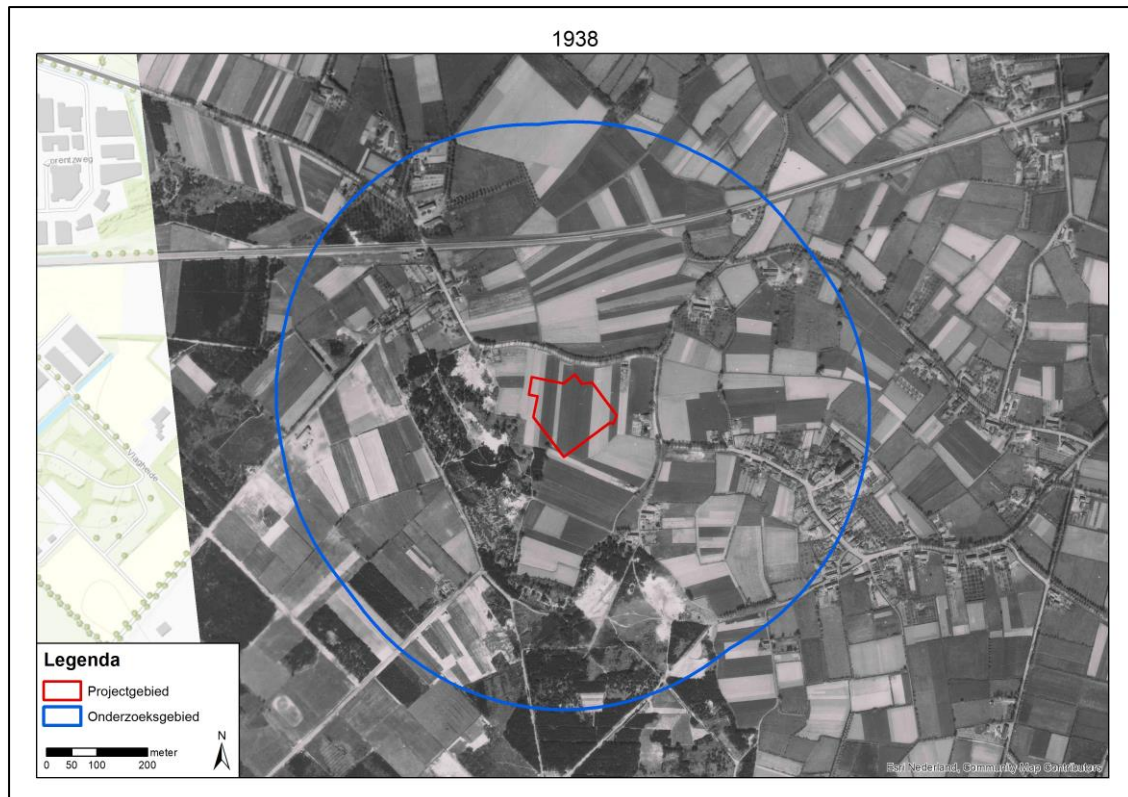
EHVZ 150

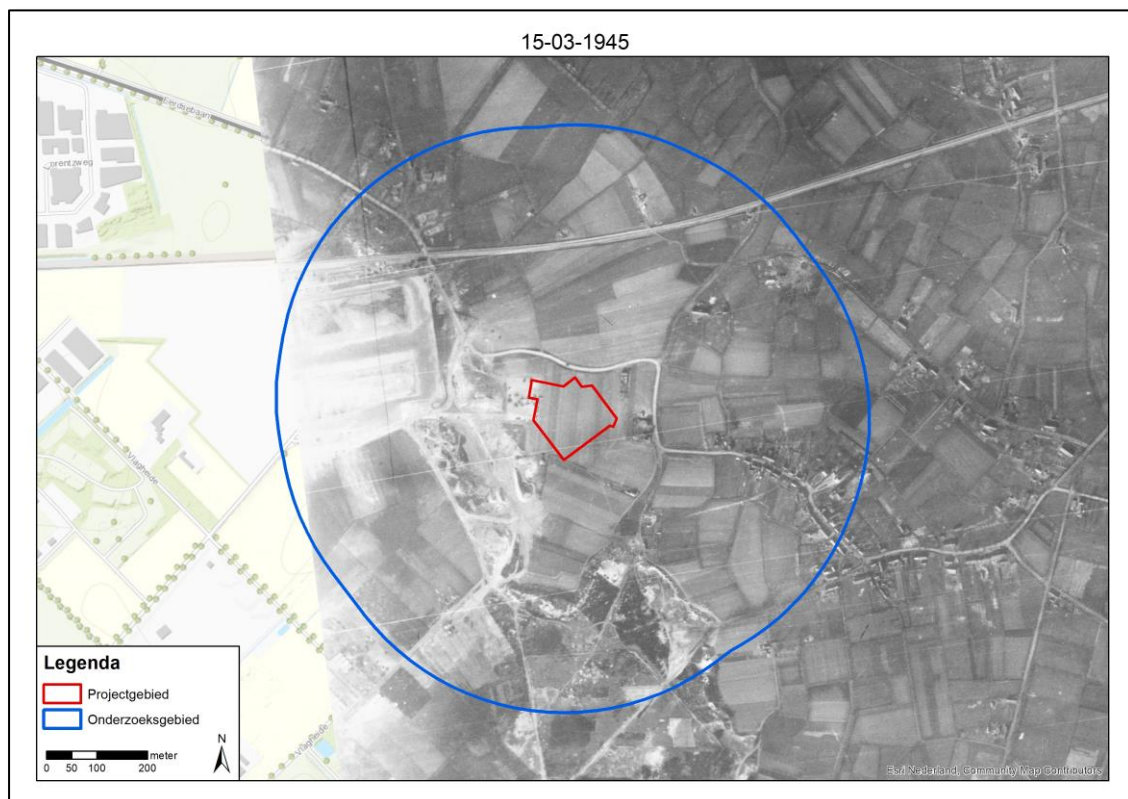
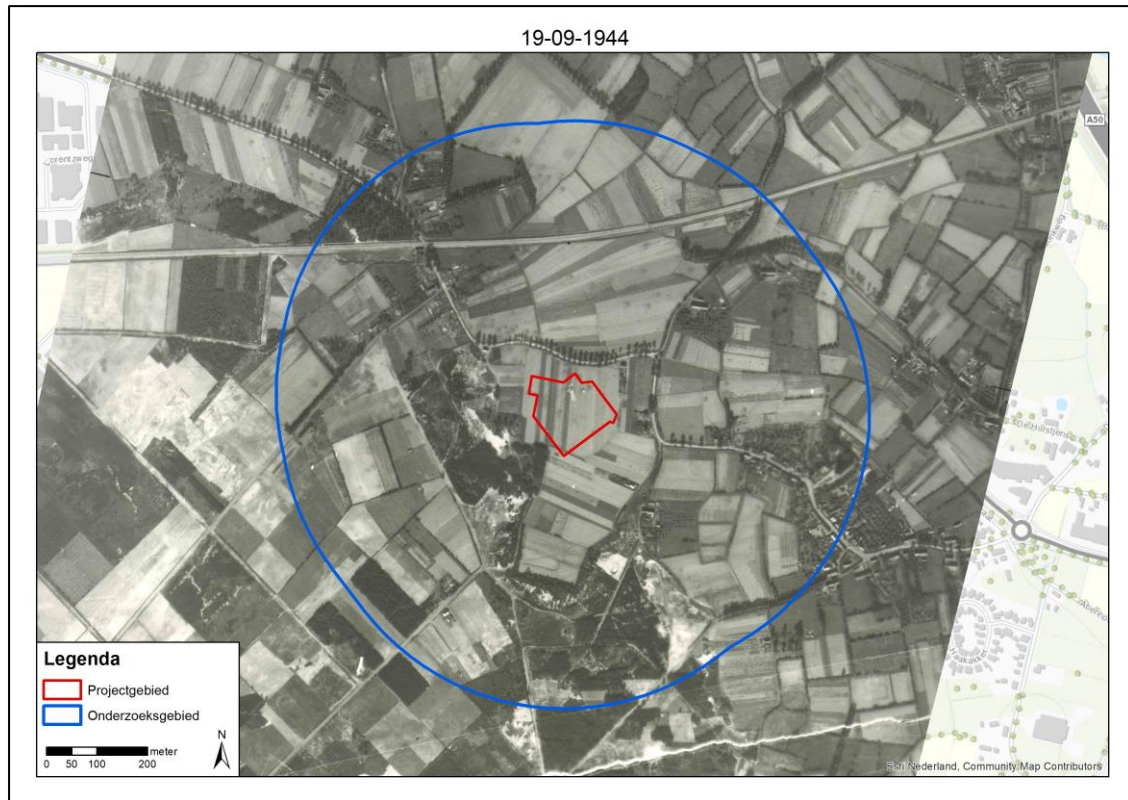

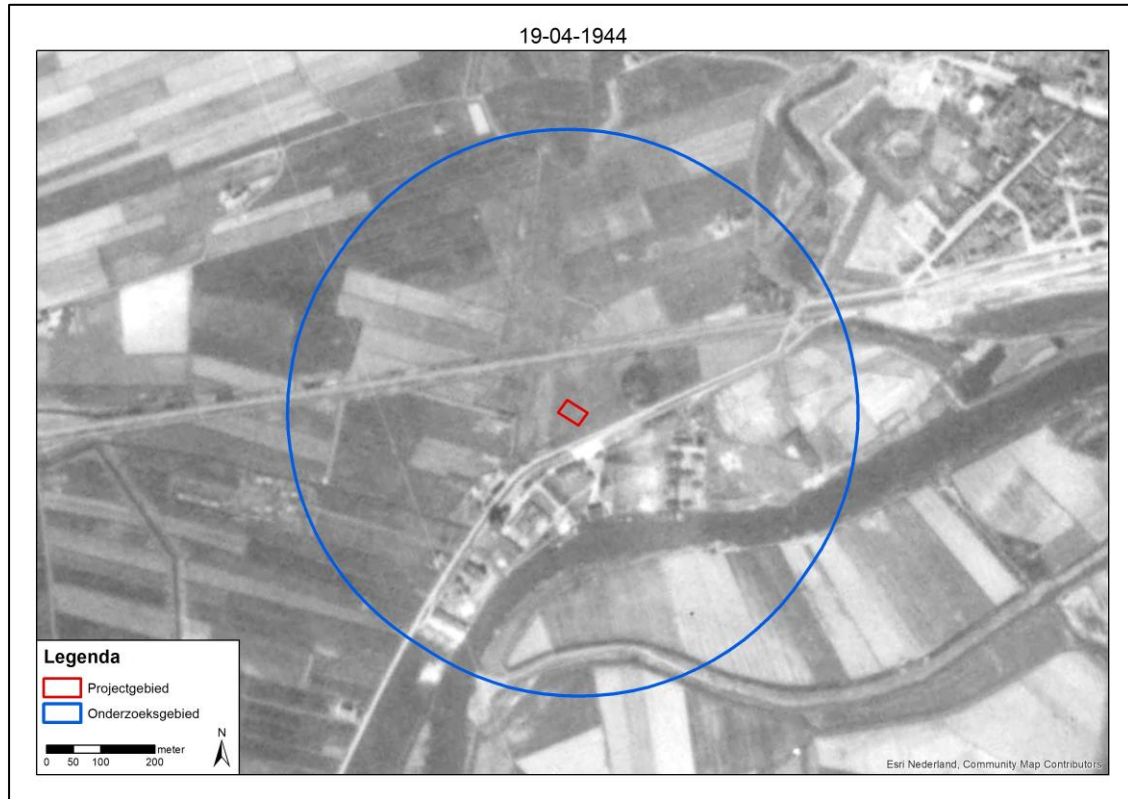
ERD 150

GT-WW-HTW-HTN 150

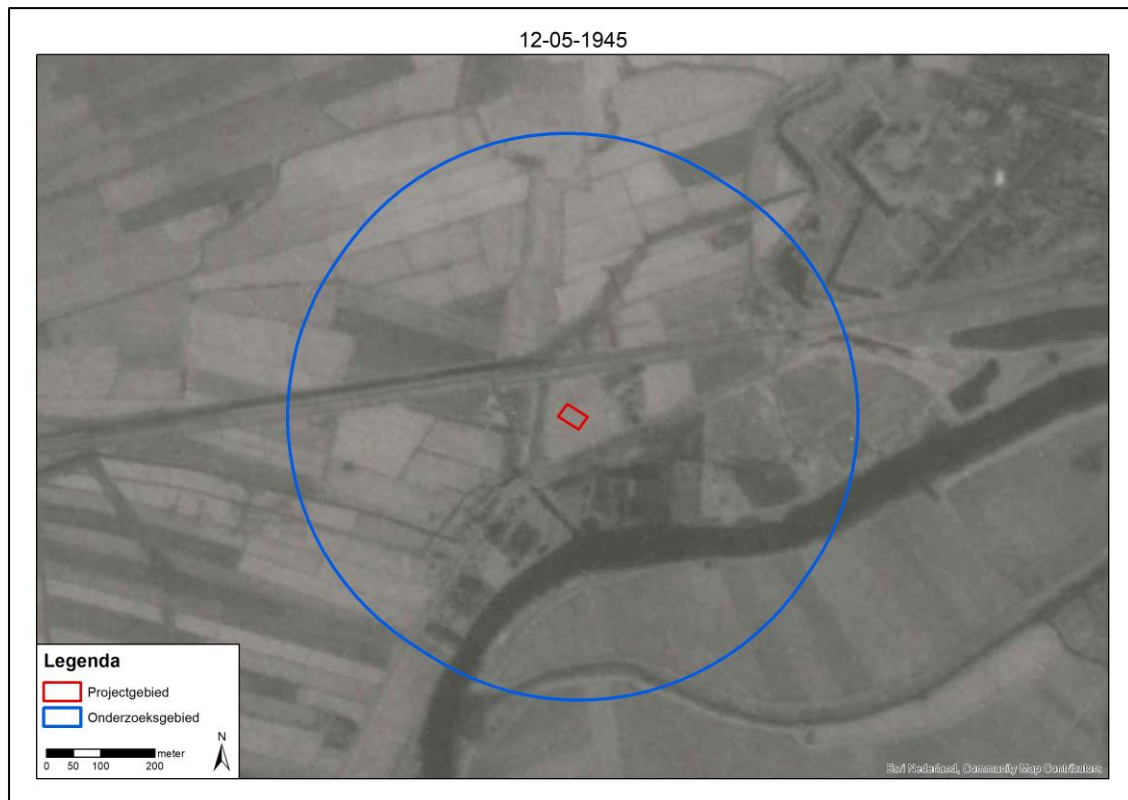

14-03-1945

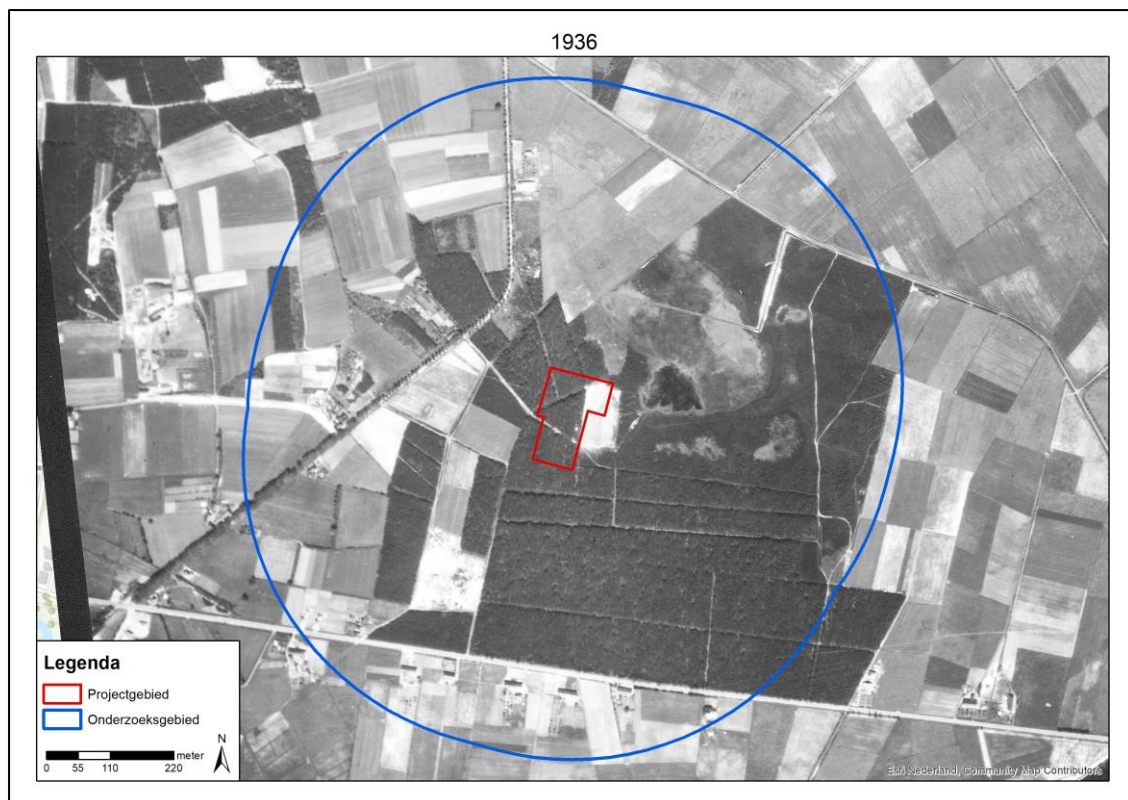

19-03-1945

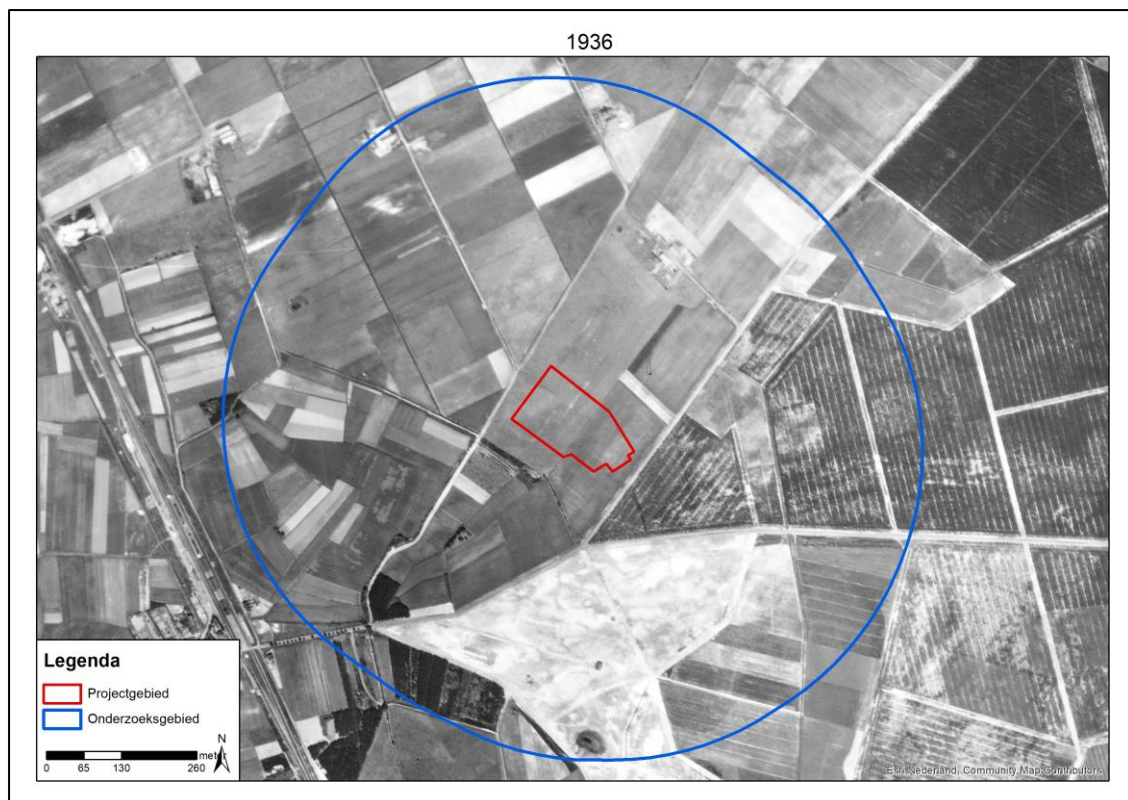

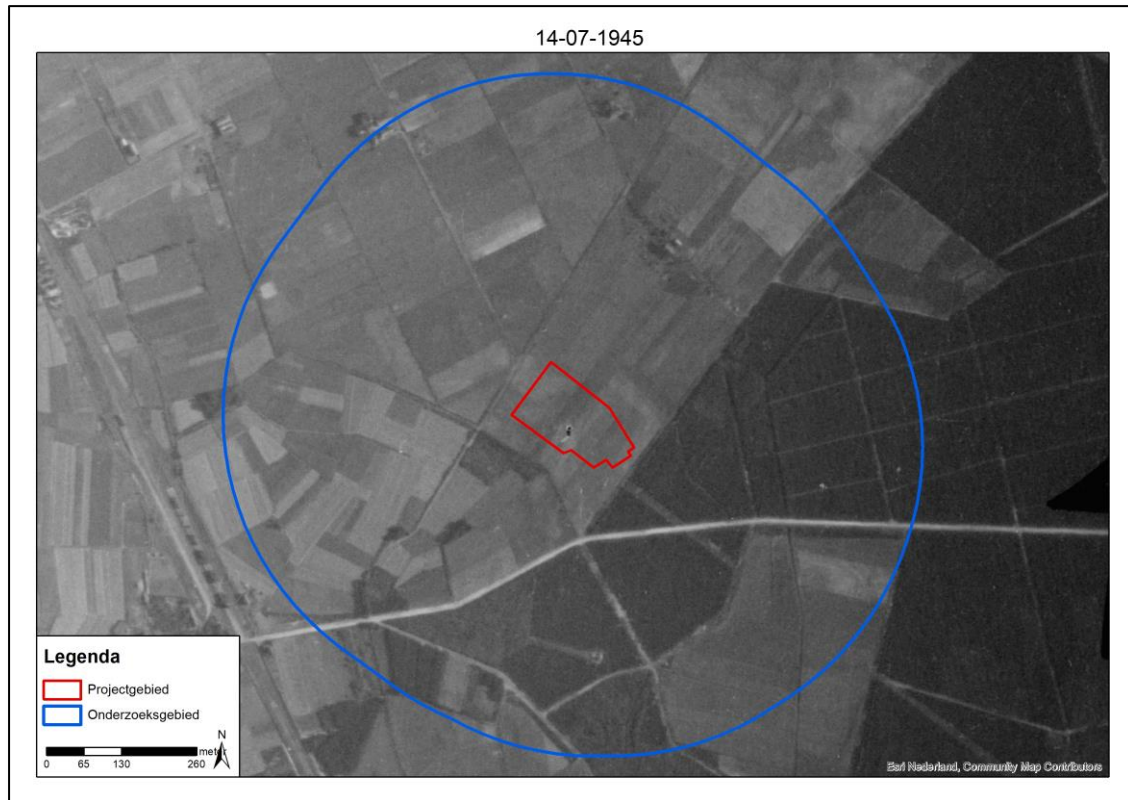
HPT 150

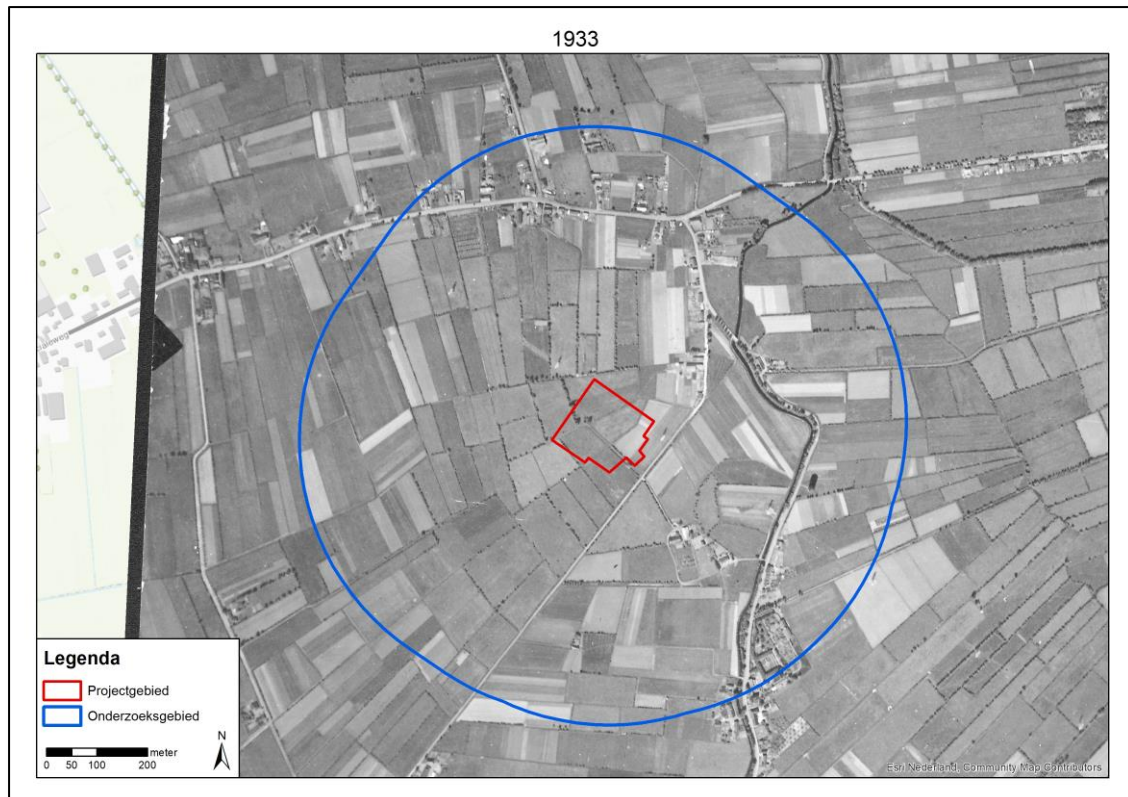

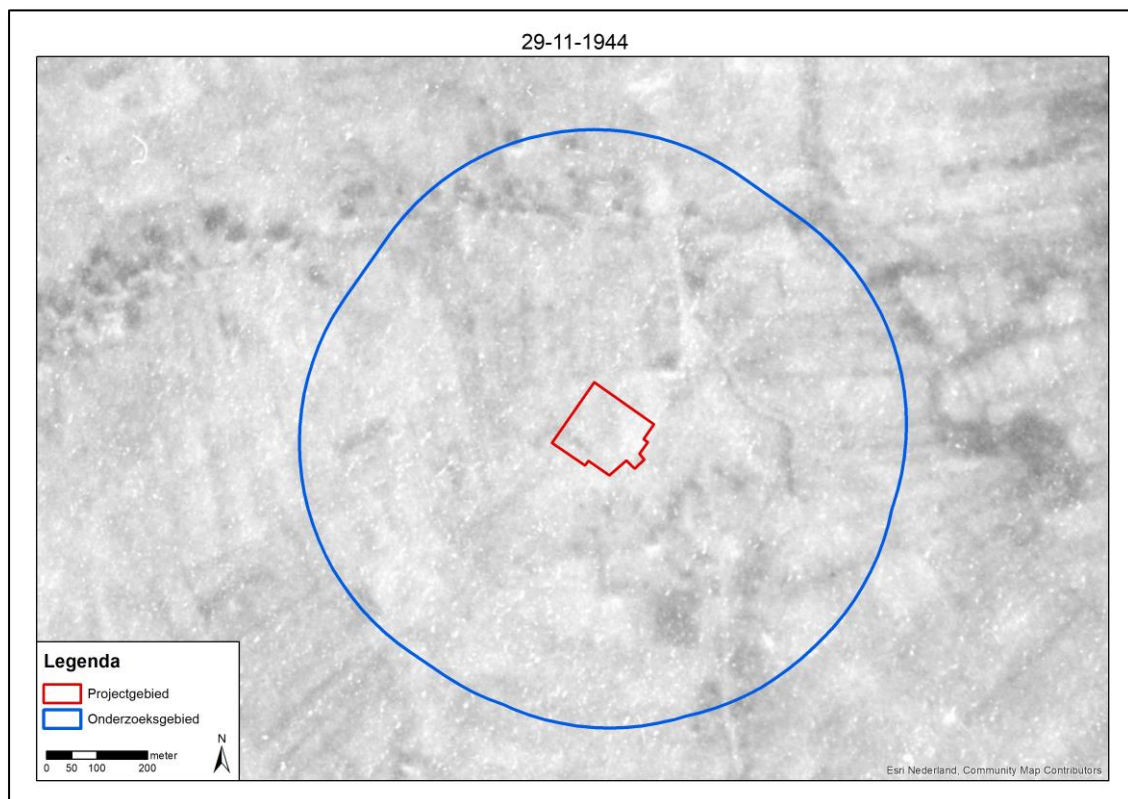
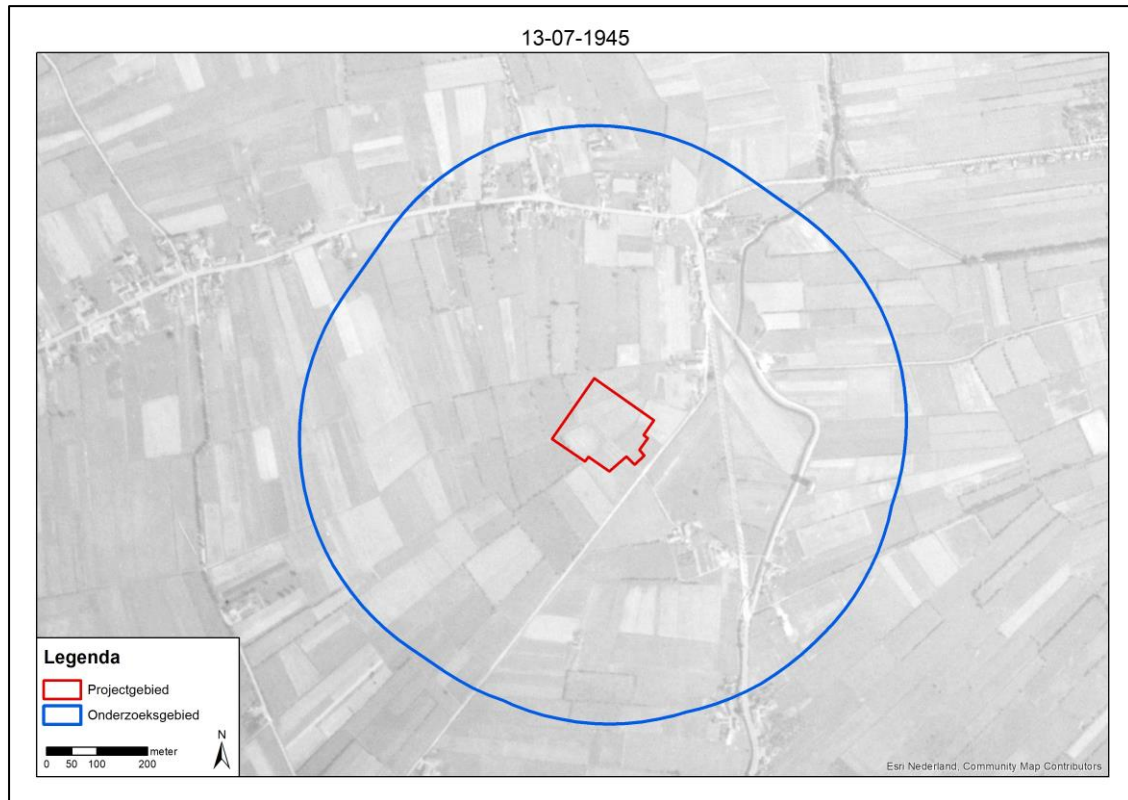
MZ 150

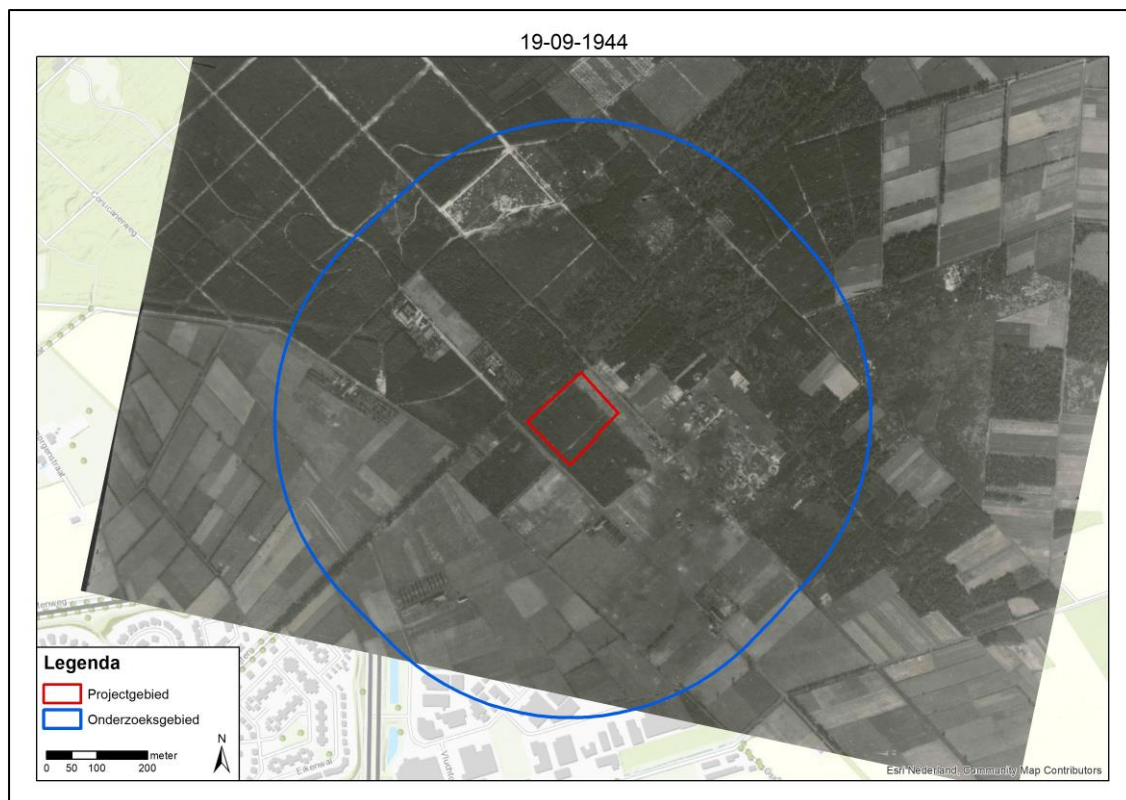
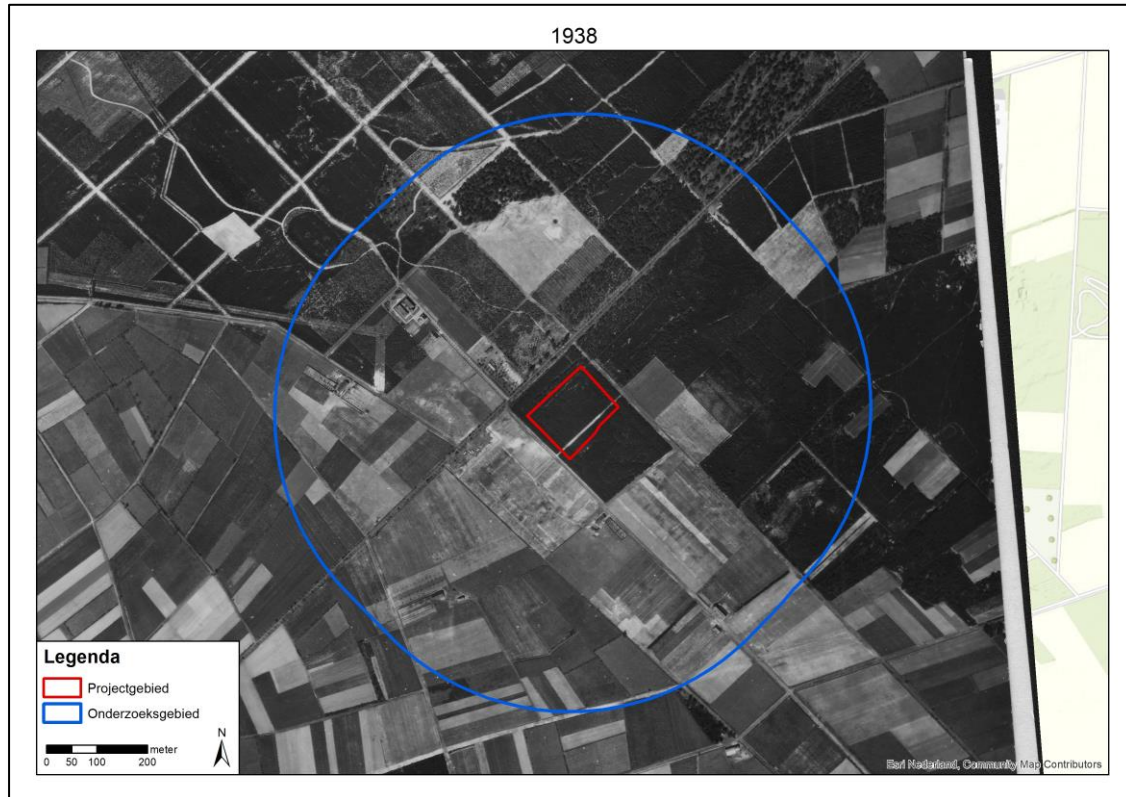
OTD 150

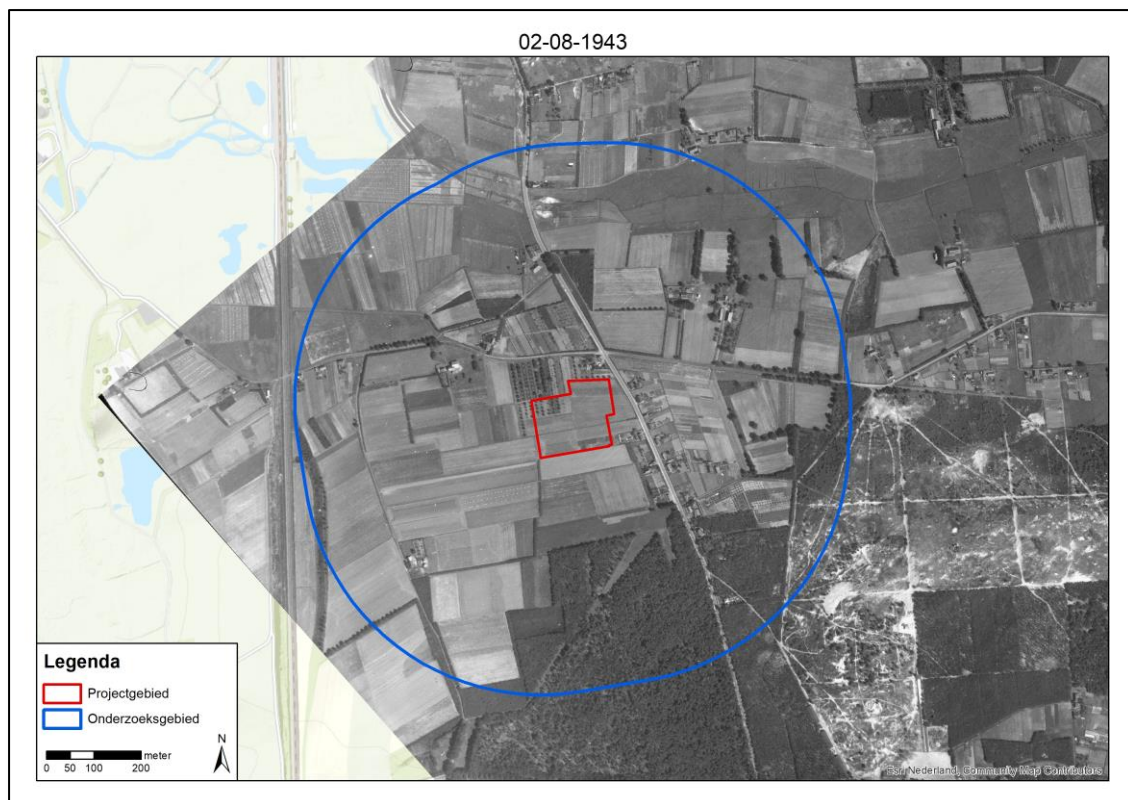
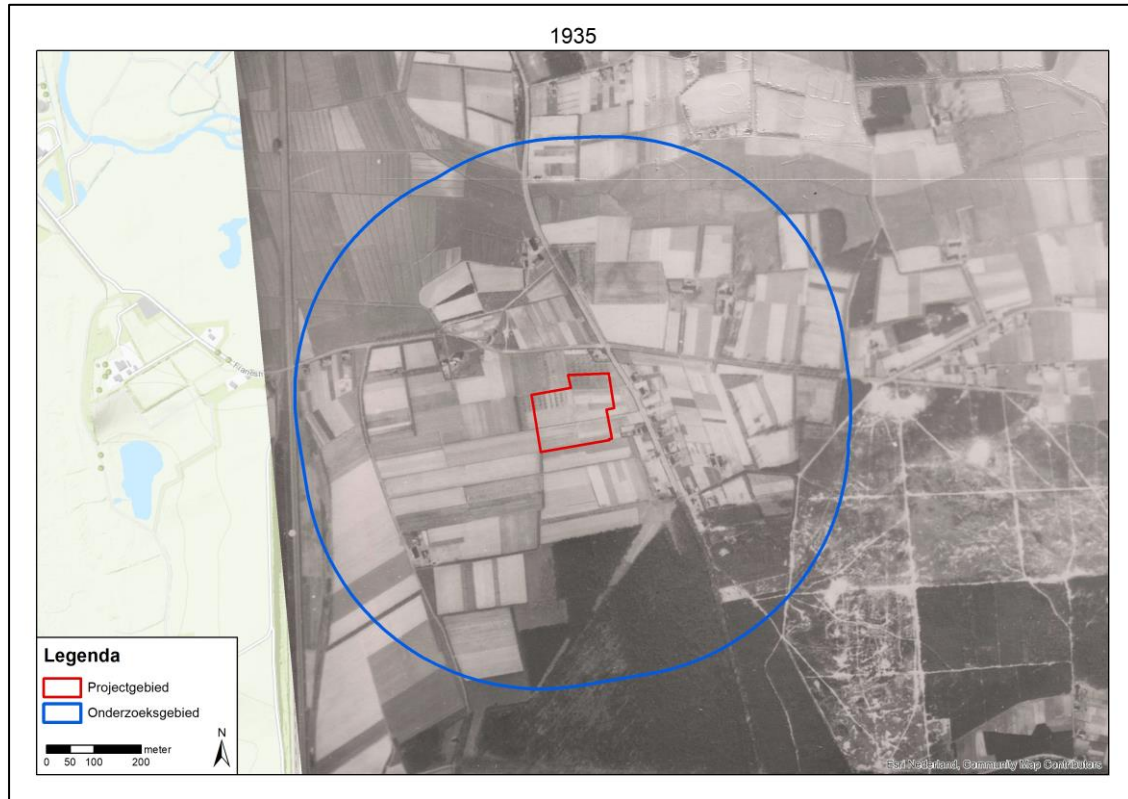

UD 150

WDT 150

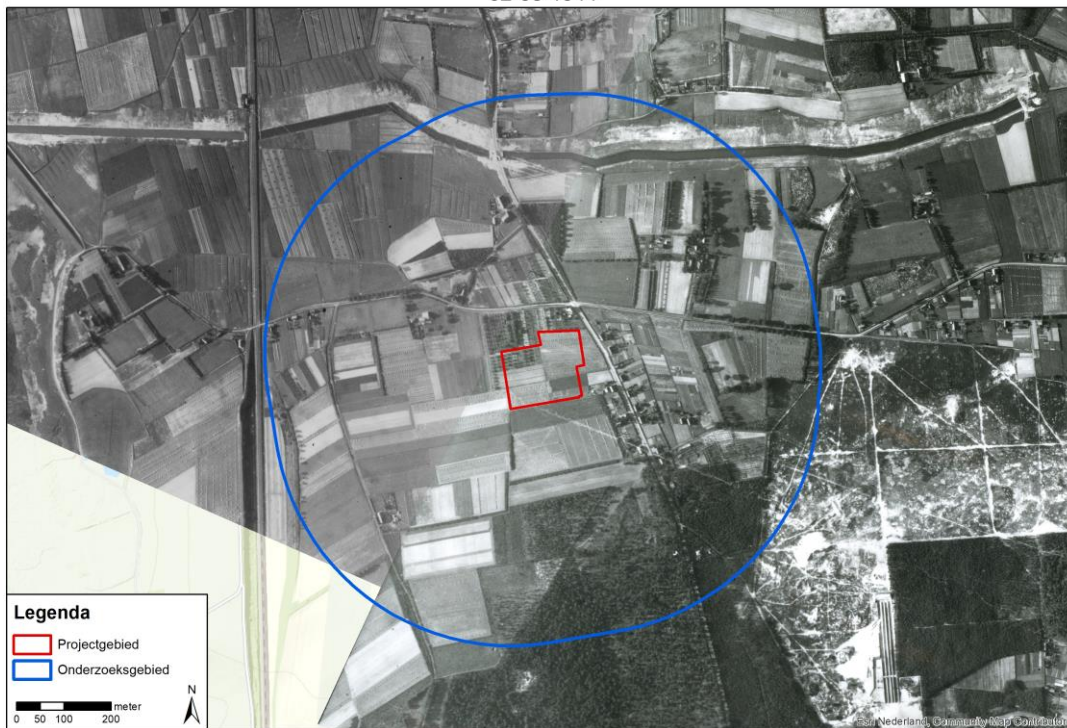

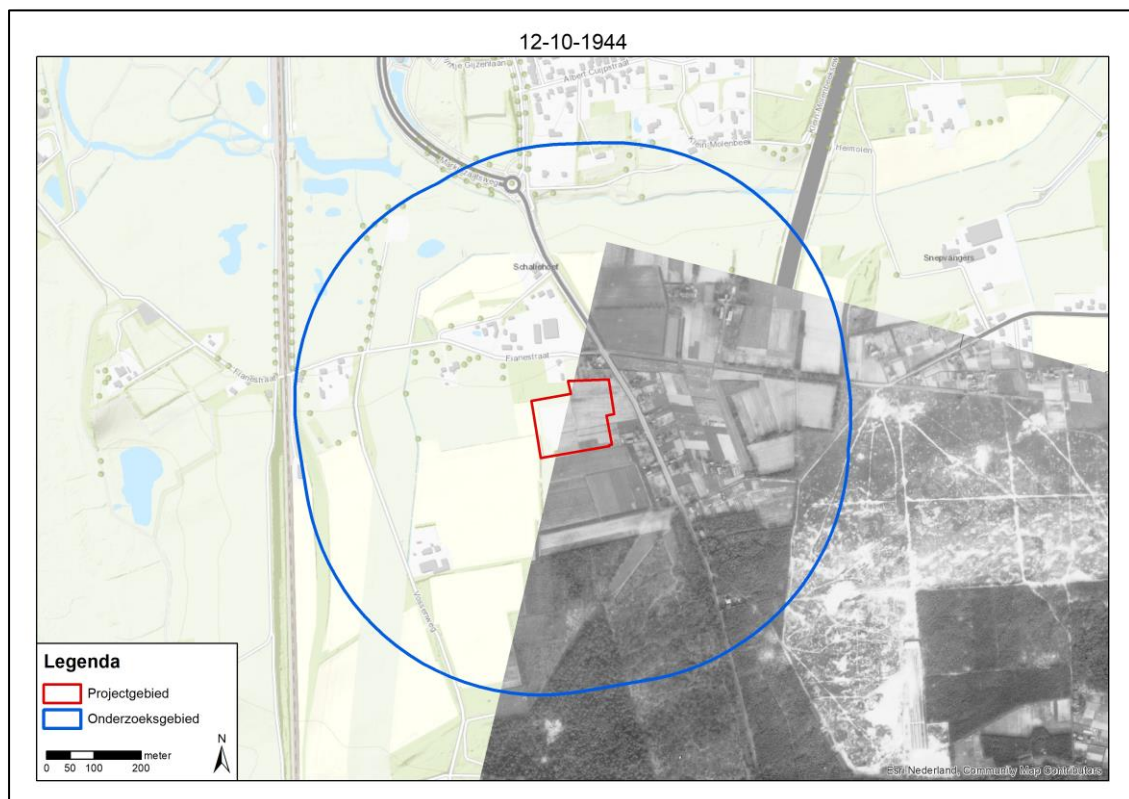
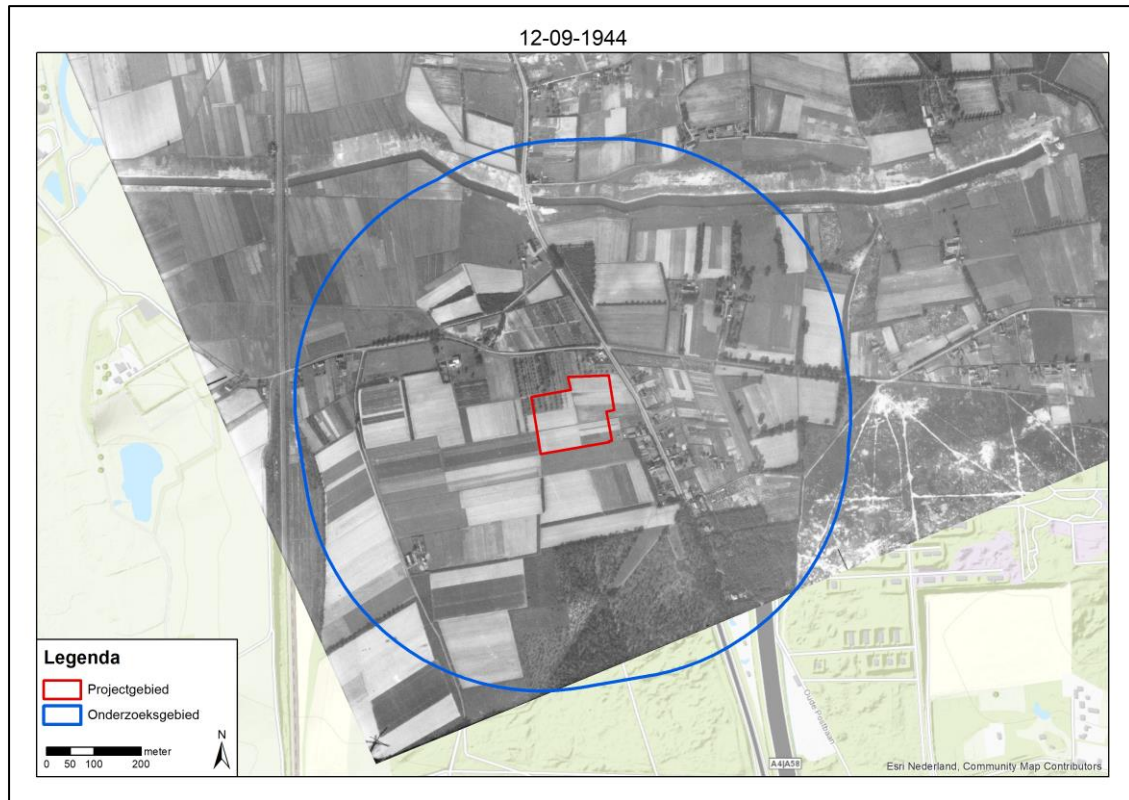

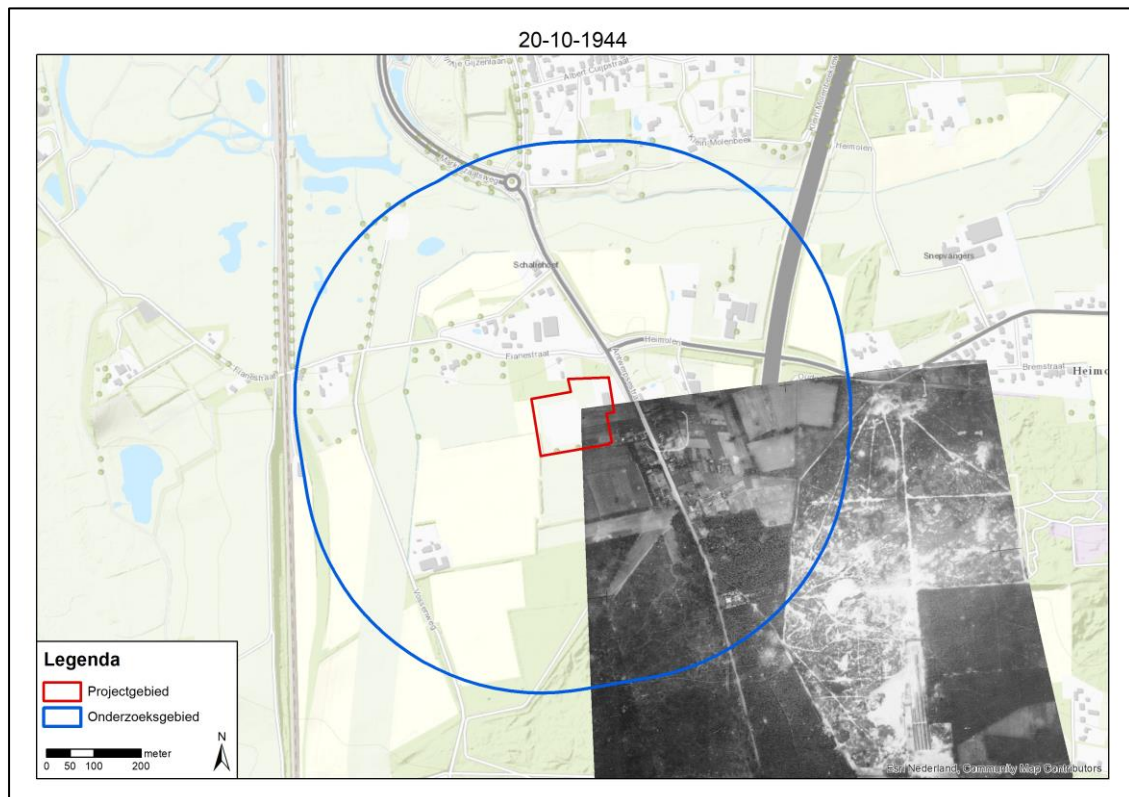
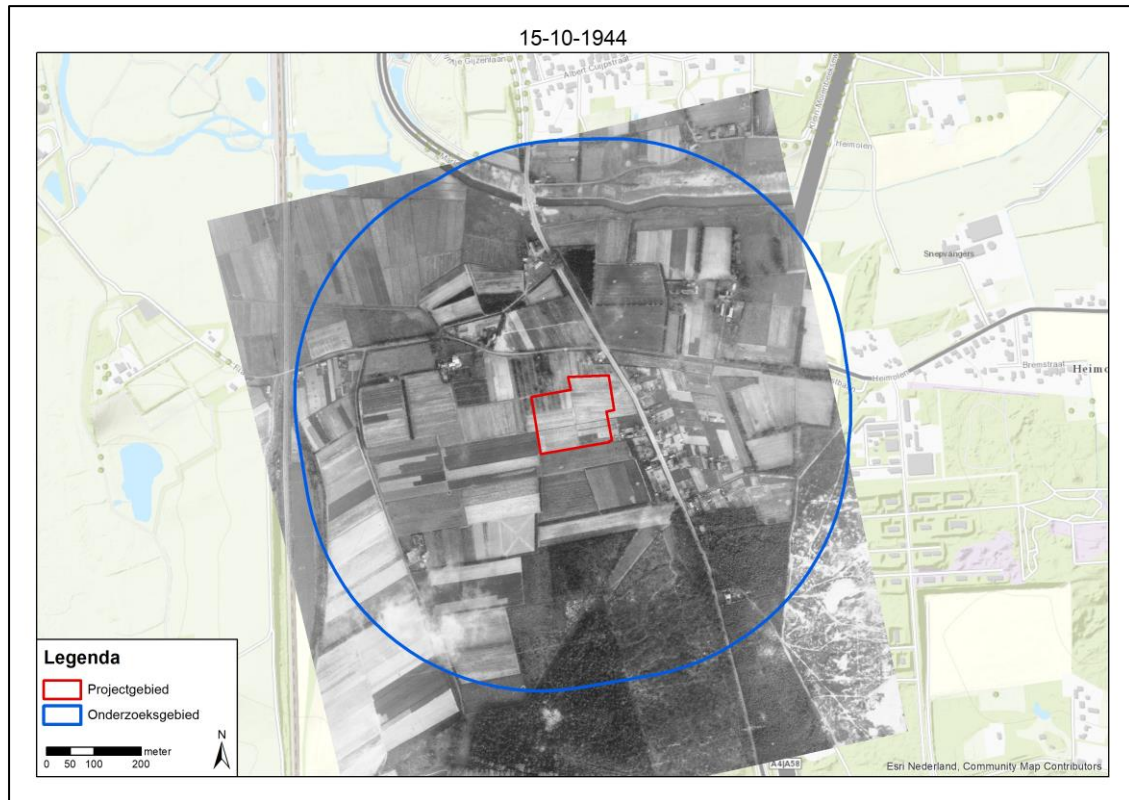
08-11-1943

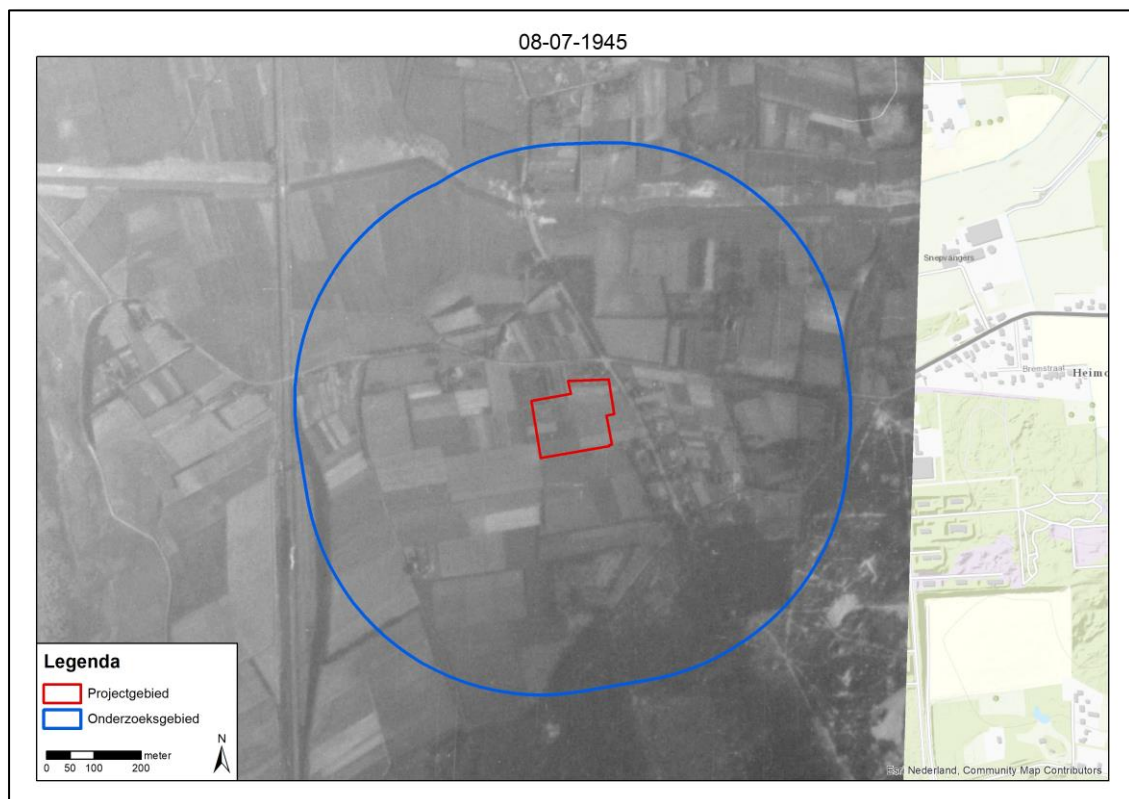
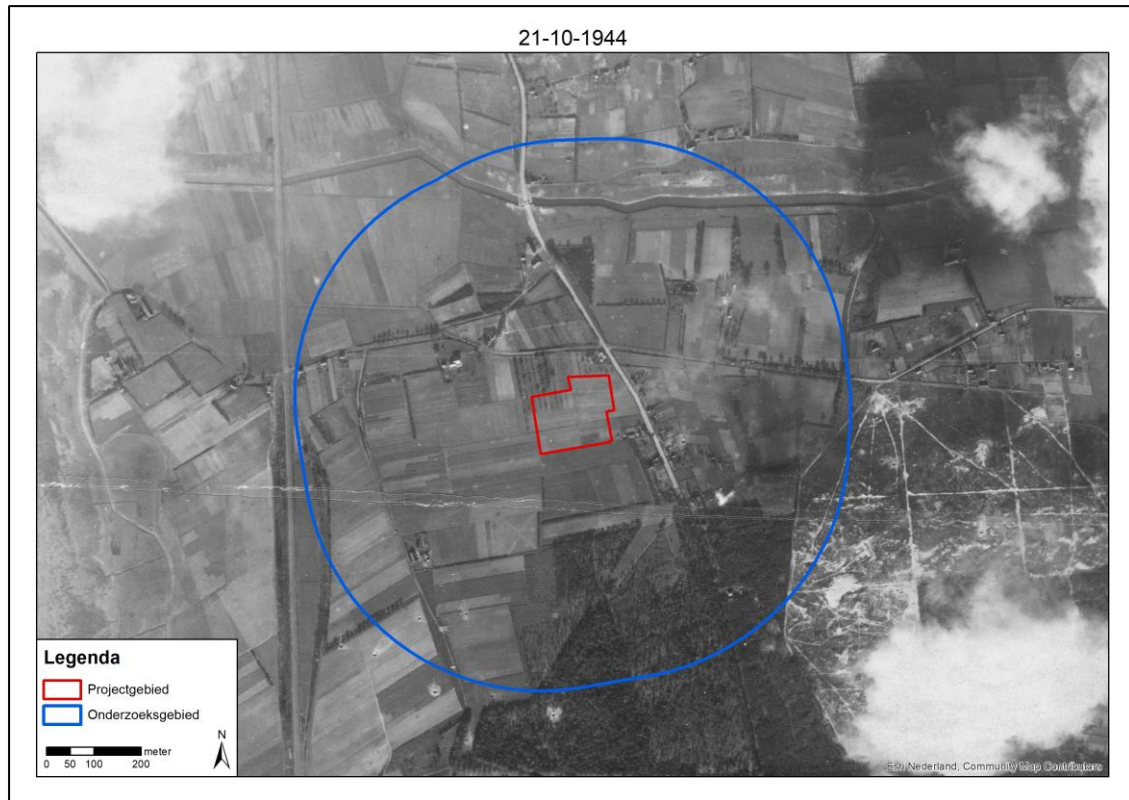

02-08-1944

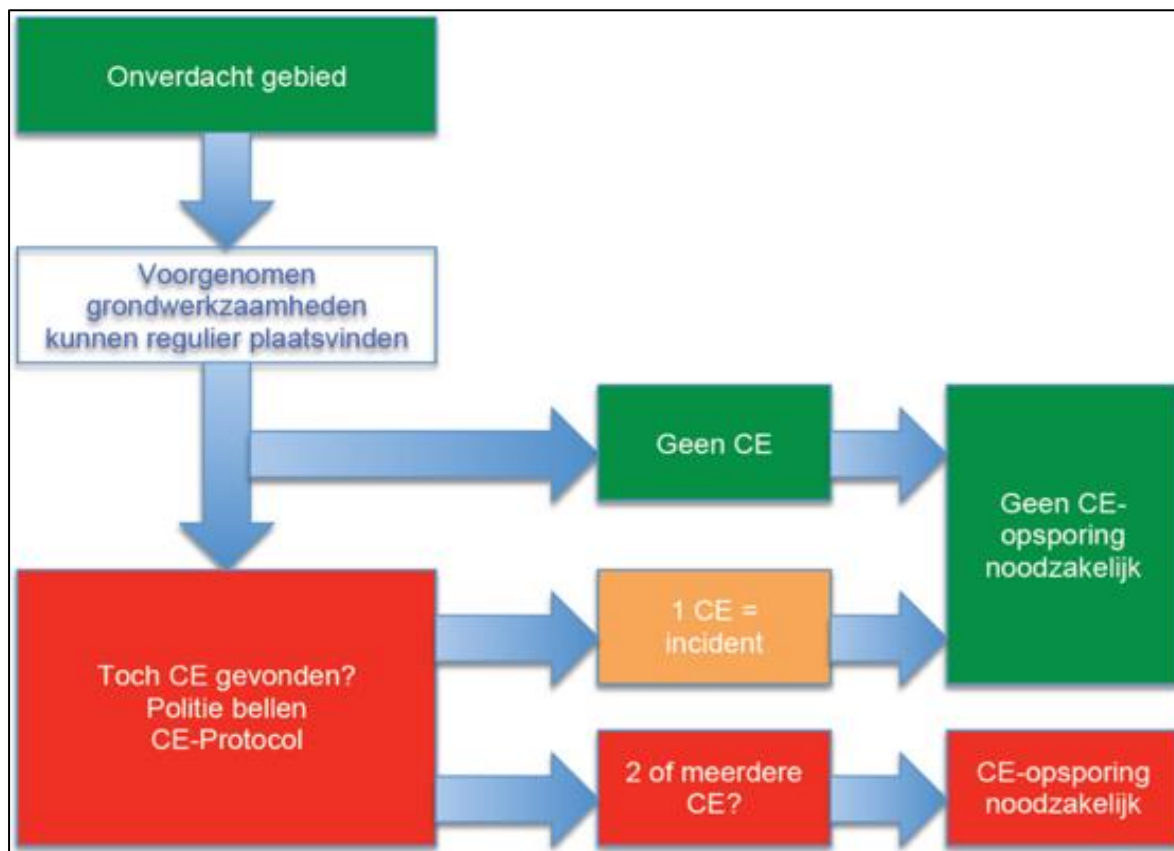
Bijlage 4 Protocol 'Spontaan aantreffen CE'

Onverdacht gebied met protocol 'spontaan aantreffen CE'

Dit protocol houdt algemeen in dat als er tijdens de werkzaamheden een verdacht object wordt aangetroffen, de werkzaamheden gestopt moeten worden en de opzichter van de projectlocatie de politie moet bellen. Ook is het van belang om voorafgaand aan de grondroerende werkzaamheden in 'een onverdacht gebied met protocol' het personeel in te lichten over deze situatie en ze te instrueren over hoe te handelen bij het spontaan aantreffen van CE in de bodem.

In het geval dat er één CE wordt aangetroffen tijdens de (grond)werkzaamheden in onverdacht gebied kan dit worden beschouwd als een incidentele vondst. Indien er twee of meer CE gevonden worden, adviseren wij om het CE-protocol in werking te stellen. Welke OCE-maatregelen er getroffen dienen te worden is afhankelijk van de soort, hoeveelheid en verschijningsvorm van de CE alsmede de geplande (grond)werkzaamheden.

In de onderstaande flowchart zijn de te nemen stappen schematisch weergegeven. Daaronder is een uitgebreide beschrijving van de handelswijze bij de vondst van een verdacht object. Voorts zijn enkele voorbeelden van CE weergegeven om het herkennen van dergelijke objecten enigszins te vergemakkelijken. De beoogde resultaten van dit werkprotocol zijn de spoedige ruiming van het verdachte object en het op veilige wijze hervatten van de werkzaamheden.

Protocol spontaan aantreffen CE

Inleiding

Bij bodemroerende werkzaamheden kunnen ook heden ten dage (restanten van) conventionele Explosieven (verder CE) uit de Tweede Wereldoorlog aangetroffen worden. Om het risico op het aantreffen van dergelijke CE te verkleinen, kan een opsporingstraject worden doorlopen. Hoewel het risico op het aantreffen van CE artikelen middels opsporing geminimaliseerd wordt, is het niet geheel uit te sluiten dat er tijdens werkzaamheden spontane vondsten van CE worden gedaan. Ook in gebieden waar op basis van ervaring of onderzoek geen CE worden verwacht, kunnen deze aangetroffen worden.

In dit werkprotocol wordt beschreven welke instanties er betrokken zijn bij het vinden en ruimen van een CE en hoe er in de uitvoeringsfase gehandeld dient te worden in het geval van de onverwachte vondst van een verdacht object. De beschrijving van de handelwijze is opgedeeld in drie fasen:

1. Voor aanvang van de werkzaamheden
2. Bij het aantreffen van een verdacht object;
3. Na het arriveren van de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (verder EODD).

Betrokken instanties

Aannemer

Het personeel van de aannemer voert de werkzaamheden uit en zal daardoor in veel gevallen de vinder van het verdachte object zijn. Derhalve is de aannemer de instantie die ter plaatse de eerste veiligheidsmaatregelen neemt.

Bevoegd Gezag

De burgemeester van de gemeente waarbinnen het verdacht object wordt aangetroffen is het Bevoegd Gezag. Het Bevoegd Gezag is binnen de gemeente verantwoordelijk voor het handhaven van de openbare orde en veiligheid en dient als zodanig betrokken te worden in de besluitvorming omtrent een eventuele ruiming van een CE. Namens Bevoegd Gezag kan een vertegenwoordiger optreden (bijvoorbeeld de ambtenaar openbare Veiligheid).

Explosieven opruimings dienst Defensie (EODD)

De EODD is de enige instantie in Nederland die gerechtigd is CE te ruimen. Indien een verdacht object een CE blijkt te zijn, draagt deze instantie zorg voor de ruiming en adviseert het de politie en het Bevoegd Gezag over de te nemen stappen.

CE-opsporingsbedrijf

Medewerkers van een CE-opsporingsbedrijf bezitten de kennis, vaardigheden en ontheffingen om een CE te benaderen en te identificeren. Daarnaast kunnen zij medewerkers van de aannemer voorafgaande aan de werkzaamheden instrueren hoe zij om moeten gaan met de vondst van verdachte objecten.

Politie

De politie heeft tot taak het handhaven van de openbare orde en veiligheid. Als zodanig neemt de politie een centrale rol in bij het veiligstellen van de omgeving en de communicatie met de EODD en het Bevoegd Gezag.

Opdrachtgever

De opdrachtgever voor de werkzaamheden is eindverantwoordelijk voor de veiligheid van de werknemers. Bij spontane vondst van een verdacht object is de opdrachtgever in eerste instantie verantwoordelijk voor het in kennis stellen van de politie.

Protocol

Voor aanvang van de werkzaamheden

Om de kans op ongelukken bij een onverwachte CE vondst te verkleinen, dient het uitvoerend personeel voorafgaand aan de grondroerende werkzaamheden in een start-werk overleg geïnstrueerd te worden hoe om te gaan met een dergelijke vondst.

Bij aantreffen van verdacht object

Bij het aantreffen van een (vermoedelijk) CE worden de werkzaamheden gestaakt en de opdrachtgever in kennis gesteld van de vondst. Het object mag onder geen beding worden beroerd of verplaatst. De opdrachtgever dient na kennisneming het Bevoegd Gezag of diens vertegenwoordiger over de vondst te informeren. Tevens dient de opdrachtgever de lokale politie op de hoogte te stellen. Indien de opdrachtgever niet bereikbaar is, dient de aannemer de bovenstaande acties te ondernemen.

Bij het melden van de vondst van een vermoedelijk CE dient tenminste de volgende informatie doorgegeven te worden:

- Naam, functie en telefoonnummer van de melder;

- De ligplaats van het object;
- Een omschrijving van het object (kleur, vorm, lengte, breedte, diameter, etc.);
- Hoeveel objecten er zijn aangetroffen;
- Naam en telefoonnummer van de contactpersoon die bekend is met de ligplaats van het object;
- (indien mogelijk) Een foto van het object.

Let er bij het vaststellen van de lengte, breedte en diameter van het object op dat daarbij het object **niet beroerd** wordt. Indien het niet mogelijk is om deze eigenschappen daardoor exact vast te stellen, dient er een schatting te worden gemaakt.

De aannemer dient er vervolgens zorg voor te dragen dat de werkzaamheden in de omgeving van het object stilgelegd worden. Middels het plaatsen van afscherming dient er tevens voor gezorgd te worden dat het personeel of derden het object niet kunnen beroeren. Aanwezige personen dienen uit de omgeving van het object te worden verwijderd. Tenslotte zorgt de aannemer er in overleg met de politie voor dat het terrein wordt afgezet zodat onbevoegde personen geen toegang tot het terrein hebben. De politie geeft tevens de vondst van het vermoedelijke CE door aan de EODD.

Aanwezigen wordt voorts dringend verzocht om geen melding van de vondst aan derden te doen (bijvoorbeeld via de sociale media).

Na het arriveren van de EODD

Na aankomst van de EODD op de vondstlocatie dienen de instructies van de medewerkers van de EODD strikt opgevolgd te worden. De EODD bepaalt, na een inspectie van het object op de vindplaats, welke vervolgstappen genomen dienen te worden. Het vervolg van de handelwijze wordt door de EODD afgestemd met het Bevoegd Gezag en de politie. Als wordt besloten tot ruiming van het object dan is de opdrachtgever het aanspreekpunt voor de EODD (en indien nodig ook voor de aannemer).

- **Vondst blijkt geen CE:** wanneer na identificatie door de EODD van het aangetroffen object blijkt dat het niet om een CE gaat, kunnen de werkzaamheden in overleg met de EODD weer worden hervat.
- **Vondst blijkt wel een CE:** indien het aangetroffen object inderdaad een CE betreft, worden door de EODD – in overleg met de politie en het Bevoegd Gezag – stappen genomen om het CE onschadelijk te maken. Nadat het CE onschadelijk is gemaakt, dient in overleg tussen de opdrachtgever en EODD bepaald te worden of er sprake is van een incidentele vondst of van een verdacht gebied.
 - **Incidentele vondst:** de werkzaamheden kunnen weer worden hervat.
 - **Verdacht gebied:** de werkzaamheden blijven gestaakt en er worden maatregelen genomen om het risico op het aantreffen van verdere CE te minimaliseren. Bij het uitvoeren van deze maatregelen kan een WSCS-OCE gecertificeerd opsporingsbedrijf worden ingeschakeld.

Aan de inzet van de EODD en de eventuele benodigde lokale dienstverlening (politie en dergelijke bij ontruiming) zijn voor de opdrachtgever geen kosten verbonden. Eventuele consequenties voor de planning en ten aanzien van de financiën van de werkzaamheden dienen in overleg tussen de opdrachtgever en de aannemer bepaald te worden.

BODAC

**BOMBS
AWAY**

Bijlage 5 A1 Inventarisatiekaart (losbladig)

BODAC

**BOMBS
AWAY**

Bijlage 6 A1 CE-Bodembelastingkaart (losbladig)

BODAC

**BOMBS
AWAY**

Bijlage 7 Gebeurtenissenlijsten 13 locaties

Overzicht gebeurtenissen BDL 150

Mei 1940

Op 11 mei 1940 kwam de 30^e Duitse Infanteriedivision via een omtrekkende beweging ten oosten van Dorplein in contact met het Nederlandse IIe bataljon 41^e Regiment Infanterie en 3^e Compagnie, I^e Bataljon 30^e Regiment Infanterie.¹³ **[Historische context]**

De stellingen van de Nederlandse troepen lagen op 11 mei 1940 ten oosten van Dorplein. Het gebied van/nabij het onderzoeksgebied was geïndeerd. In de terreinstrook vanaf kp 52.4 tot de Belgische grens bij kp. 47 waren inundaties voorbereid, die doorsneden werden door de weg die de Zinkfabriek te Dorplein met de fabriekshaven verbond. Dit acces was geheel onverdedigd en de aangebracht coupure in de weg nog niet met vuur bestreken worden.¹⁴ **[Historische context]**

De 3^e compagnie, I^e bataljon 30^e Regiment Infanterie had zich op de rechterflank van het 41^e Regiment Infanterie teruggetrokken, maar de Duitsers bevonden zich al in de rug van de compagnie, waarbij de straatweg onder vuur kwam te liggen. Het in stelling brengen over de open heide en aan 3 kanten omsingeld was onmogelijk. De terugtocht was bevolen en dezelfde avond gaven de Nederlandse eenheden zich over.¹⁵ **[Historische context]**

18 mei 1940

Omstreeks 02.00 uur werd een luchtaanval uitgevoerd op een Duitse militaire colonne die langs de weg was opgesteld. Er was 2.500 gulden aan materiele schade aan gebouwen.¹⁶ **[Locatie onbekend]**

3 mei 1941

Om 04.15 uur crashte een Britse Vickers Wellington bommenwerper van 305 Squadron bij Gastel.¹⁷ Het incident is niet relevant voor het onderzoeksgebied. **[Buiten onderzoeksgebied]**

10 mei 1941

Om 03.05 uur crashte een Britse Armstrong Whitworth Whitley bommenwerper van 51 Squadron bij Budel.¹⁸ Het incident is waarschijnlijk niet relevant voor het onderzoeksgebied. **[Buiten onderzoeksgebied]**

17 juni 1941

Bij Maarheezerstraat 347 bevond zich een niet geëxplodeerd projectiel.¹⁹ Het incident is niet relevant voor het onderzoeksgebied. **[Buiten onderzoeksgebied]**

23 oktober 1942

Door een bominslag leden 17 inwoners van Budel schade.²⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

14 oktober 1943

¹³ NIMH Den Haag, toeg.nr.492 inv.nr.4 Onderdeel B De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant, kaarten.

¹⁴ NIMH Den Haag, toeg.nr.409 inv.nr.527013 Verslag van de commandant van het IIe bataljon van het 41^e regiment infanterie majoor F. Pot.

¹⁵ NIMH Den Haag, toeg.nr.409 inv.nr.527012 Commandant van de 3^e compagnie van het I^e bataljon van het 30^e regiment infanterie kapitein W.D. Attema.

¹⁶ RHC Eindhoven, toeg.nr.10482 inv.nr.1167 Stukken betreffende door oorlogshandelingen aangerichte schade en ten aanzien daarvan ingediende claims, 1940-1946.

¹⁷ www.verliesregister.nl, crash T1019.

¹⁸ www.verliesregister.nl, crash T1027.

¹⁹ RHC Eindhoven, toeg.nr.10482 inv.nr.1167 Stukken betreffende door oorlogshandelingen aangerichte schade en ten aanzien daarvan ingediende claims, 1940-1946.

²⁰ RHC Eindhoven, toeg.nr.10482 inv.nr.1167 Stukken betreffende door oorlogshandelingen aangerichte schade en ten aanzien daarvan ingediende claims, 1940-1946.

Om 14.00 uur crashte een Republic P-47 Thunderbolt van 353rd Fighter Group bij Budel.²¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

27 april 1944

Om 02.00 uur werden 2 bommen in de gemeente Budel afgeworpen.²² **[Onbekende locatie]**

27/28 mei 1944

's Nachts crashte een Handley Page Halifax van 432 Squadron bij Budel.²³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

September 1944

Tijdens de geallieerde opmars in september 1944 volgden de 1 Battalion South Lancashire Regiment en 1 Battalion Suffolk Regiment en 2 Battalion East Yorkshire Regiment van 8 Infantry Brigade en 3 Infantry Division de oostelijke as naar Weert.²⁴ **[Historische context]**

Op 21 september om 00.30 uur reden van Hamont gepantserde voertuigen van 3 Recce Regiment naar posities K.520944 en K.544956. Bij de laatste positie werden ze opgehouden door 3 x 88 mm geschut en werden troepen naar het gebied bij Dorplein gestuurd om het geschut te bestoken. A Squadron concentreerde zich op positie K.505953 en zond patrouilles uit. **[Historische context]**

In de nacht van 20 op 21 september zuiverde de 159 Infantry Brigade het gebied ten zuiden van Budel.²⁵

In 1945 werd schade gemeld aan percelen aan de Schoordijk, Toom, Willem de Zwijgerstraat, Stationsweg, Grensweg, Meemortel, Dorpstraat, Maarheezeweg, Bosch, Hamonterweg, Molenstraat, Groot Schootseweg, Marktstraat, Heesakkerweg, Fabriekstraat en Burgermeester van Houtstraat.²⁶

[Buiten onderzoeksgebied]

Noot: het is niet bekend wanneer de schade is aangericht.

24 december 1944

Om 02.00 uur crashte een Junkers Ju 88 van 4./Lehrgeschwader 1 bij Dorplein.²⁷

Op positie K.505943 werd het wrak van een Ju 88 aangetroffen.²⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

30 maart 1945

Op 30 maart 1945 werd gemeld dat er in de gemeente Budel geen mijnevelden of verspreid liggende mijnen aanwezig waren.²⁹ **[Historische context]**

16 april 1945

Op 16 april 1945 werd gemeld dat een niet-geringe hoeveelheid munitie, waaronder patronen en pantservuisten onbeheerd op afgezet terrein langs een openbare zandweg bij Budel-Dorplein lag opgeslagen. **[Locatie onbekend]**

28 mei 1945

²¹ www.verliesregister.nl, crash T2975.

²² RHC Eindhoven, toeg.nr.10482 inv.nr.1167 Stukken betreffende door oorlogshandelingen aangerichte schade en ten aanzien daarvan ingediende claims, 1940-1946.

²³ www.verliesregister.nl, crash T3728.

²⁴ Didden en Swarts, Kampfgruppe Walther, pag 207.

²⁵ TNA Londen, WO171/411 War Diary 3 Infantry Division, September-October 1944.

²⁶ RHC Eindhoven, toeg.nr.10482 inv.nr.1168 Stukken betreffende gevallen van oorlogsschade aan zowel gemeentelijke als particuliere eigendommen, 1940-1945.

²⁷ www.verliesregister.nl, crash T4828C.

²⁸ TNA Londen, AIR40/2858 Crashed enemy aircraft reports: Nos 236-269, May 194-May 1945.

²⁹ RHC Eindhoven, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 – 1945.

Op 28 mei 1945 werd gemeld dat op een perceel weiland langs de Willem de Zwijgerstraat een blindganger lag. Deze was op 4 december 1945 nog aanwezig.³⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

27 september 1945

Op 27 september 1945 lag nog steeds bij Budel-Dorplein munitie in open terrein, afgerasterd met prikkeldraad alsmede op het terrein van woning Dorplein 55. **[Buiten onderzoeksgebied]**

Op 27 september 1945 werd melding gemaakt van allerlei verpakte en onverpakte munitie bij de brandweerkazerne aan de Nieuwstraat, Marechausseekazerne aan de Nieuwstraat 31, het terrein nabij de woning Dorplein 55, **[Buiten onderzoeksgebied]** op open terrein onder Dorplein **[Onbekende locatie]** en een blindganger in het weiland nabij Willem de Zwijgerstraat 27. **[Buiten onderzoeksgebied]**

20 november 1945

Op 20 november 1945 werden langs de verkeersweg Eindhoven-Weert en 100 meter van de zijweg Nieuwe Dijk projectielen aangetroffen.³¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

22 januari 1946

Op 22 januari 1946 werd gemeld dat een granaat was aangetroffen op een weiland op de hoek Meidoornstraat-Burgemeester Van Houtstraat. In een tuin aan de Nieuwstraat werd een Duitse granaat aangetroffen.³² **[Buiten onderzoeksgebied]**

25 januari 1946

Op 25 januari 1946 werd gemeld dat op het terrein bij Maarheezerweg 6 een pantservuist, patronen en een paar granaten aanwezig waren.³³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

24 april 1946

Op 24 april 1946 werd gemeld dat aan de rechterzijde van Rijksweg 58 van Eindhoven-Limburgse grens ter hoogte van km 56.450 op rijksterrein 2 groepen van 5 Duitse landmijnen lagen.³⁴

27 april 1946

Op 27 april 1946 werd als locatie km 65.450 gemeld.³⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

7 november 1946

Op 7 november 1946 werd gemeld dat in de nabijheid van de woning van Dorplein 61 een tiental mortieren waren gevonden.³⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

³⁰ RHC Eindhoven, toeg.nr.10482 inv.nr.755 Ingekomen en minuten van uitgaande brieven inzake achtergebleven mijnen, munitie en andere militaire goederen, alsmede de ruiming daarvan, 1945-1946.

³¹ RHC Eindhoven, toeg.nr.10482 inv.nr.755 Ingekomen en minuten van uitgaande brieven inzake achtergebleven mijnen, munitie en andere militaire goederen, alsmede de ruiming daarvan, 1945-1946.

³² RHC Eindhoven, toeg.nr.10482 inv.nr.755 Ingekomen en minuten van uitgaande brieven inzake achtergebleven mijnen, munitie en andere militaire goederen, alsmede de ruiming daarvan, 1945-1946.

³³ RHC Eindhoven, toeg.nr.10482 inv.nr.755 Ingekomen en minuten van uitgaande brieven inzake achtergebleven mijnen, munitie en andere militaire goederen, alsmede de ruiming daarvan, 1945-1946.

³⁴ RHC Eindhoven, toeg.nr.10482 inv.nr.755 Ingekomen en minuten van uitgaande brieven inzake achtergebleven mijnen, munitie en andere militaire goederen, alsmede de ruiming daarvan, 1945-1946.

³⁵ RHC Eindhoven, toeg.nr.10482 inv.nr.755 Ingekomen en minuten van uitgaande brieven inzake achtergebleven mijnen, munitie en andere militaire goederen, alsmede de ruiming daarvan, 1945-1946.

³⁶ RHC Eindhoven, toeg.nr.10482 inv.nr.755 Ingekomen en minuten van uitgaande brieven inzake achtergebleven mijnen, munitie en andere militaire goederen, alsmede de ruiming daarvan, 1945-1946.

Overzicht gebeurtenissen BD-PCH-RSD 061a

10 mei 1940

Om 13.00 uur werd de boerderij wijk C.171 Grauwe Polder door een brisantbom verwoest.

Om 15.00 uur werd mitrailleurvuur afgegeven op de Rijksweg nabij de Neerstraat.

Om 15.45 uur werden enkele bommen van zwaar kaliber afgeworpen op het kruispunt in Etten van de weg Zundert-Moerdijk en Breda-Rosendaal, waarbij 5 panden werden verwoest.

Om 16.00 uur werd door brandbommen een huis en 2 schuren aan het Moleneind verwoest.

Om 17.00 uur kwamen west van de steenfabriek De Bremberg brisantbommen neer.

Om 18.00 uur werd een boerderij aan de Rijksweg op de Bremberg vernield.³⁷

Op 25 april 1941 werd een bom opgeploegd, waarschijnlijk afkomstig van dit bombardement, op bouwland 40 meter zuid van de weg Breda-Etten in de nabijheid van de steenfabriek De Bremberg.³⁸

[Buiten onderzoeksgebied]

11/12 mei 1940

In de nacht van 11 op 12 mei arriveert de Franse 25^e Gemotoriseerde Divisie in Etten en trekt het Franse 38^e Regiment Infanterie naar Breda.³⁹ **[Historische context]**

12 mei 1940

Om 02.00 uur werd een huis met smederij wijk B.102-B.103 te Leur getroffen door een brisantbom alsmede de toren van de Rooms Katholieke Kerk. Er werden 2 Franse militaire voertuigen op de Markt getroffen. Panden en schuren aan wijk B.104, B.129, A.22 en A.23 te Leur werden verwoest.

Om 06.00 uur werden panden aan wijk A.215, A.210, A.209, A.200, A.201, A.193 verwoest.

Om 09.00 uur werd Rosendaalseweg C.185b gedeeltelijk verwoest.

Om 10.30 uur werd Rosendaalseweg C.182 verwoest.

Om 11.00 uur werd Rosendaalseweg K.25 verwoest en Bredase Baan A.208 beschadigd.

Om 11.30 uur werd een huis aan de Bredase Baan verwoest.

Om 13.00 uur werd het huis van de gemeentesecretaris aan de Bredase Baan verwoest.

Om 19.00 uur werd Markt A.253 gedeeltelijk verwoest door een bom op een Franse tank die naast het huis stond.

Om 23.00 uur kwam een bom in een weide zuidoost van wijk E.567b neer waardoor vee werd gedood.⁴⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

Op 12 mei voegt het Nederlandse 6^e Grensbataljon zich in het gebied en neemt stelling bij Leur en Zwartenberg.⁴¹ **[Historische context]**

13 mei 1940

Om 09.00 uur werd Bredase Baan A.221 te Etten verwoest en de waterleiding door 2 diep inslaande bommen in de Bredase Baan onbruikbaar.

Om 11.00 uur werd de Jongensschool in de Stationsstraat te Etten gedeeltelijk door een bom verwoest.

Om 12.00 uur werd Korte Dreef C.278-C.279 en Bredase Baan A.183a door een brisantbom verwoest. Een zware bom had achter Grauwe Polder C.181a en bij Rosendaalseweg K.27 een schuilloopgraaf dichtgedrukt.

³⁷ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.1116 Rapport betreffende de gevolgen van bombardementen van de oorlogsdagen van mei 1940, met bijlagen, 1940-1941

³⁸ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

³⁹ NIMH Den Haag, toeg.nr.492 inv.nr.4 Onderdeel B De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant, kaarten.

⁴⁰ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.1116 Rapport betreffende de gevolgen van bombardementen van de oorlogsdagen van mei 1940, met bijlagen, 1940-1941

⁴¹ NIMH Den Haag, toeg.nr.492 inv.nr.4 Onderdeel B De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant, kaarten.

Om 16.00 uur werden verschillende brandbommen op de Markt te Etten afgeworpen waarbij 2 Franse tanks werden geraakt en Markt A.152, A.154 en A.156 werden verwoest. Het pakhuis van de Boerenbond in de Stationsstraat werd door een bom getroffen. Aan de weg Etten-Rosendaal kwam een brisantbom in een weide terecht. In een weide noordoost van de Luijkenhoekse Straat kwam ook een brisantbom neer.

Om 22.00 uur werd het voorhuis van Rosendaalseweg C.182c door een brisantbom verwoest.⁴²

[Buiten onderzoeksgebied]

Op 13 mei arriveert de Duitse 9^e Panzer Division bij Breda en trekken de Franse troepen terug naar Rosendaal.⁴³ **[Historische context]**

13/14 mei 1940

Op 13 en 14 mei trokken Duitse troepen door Etten-Leur waarbij een voertuig op een door de Fransen gelegde mijn op de Rijksweg Etten-Breda reed.⁴⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

15 mei 1940

Om 02.00 uur werden enkele Britse bommen van klein kaliber afgeworpen op het Wipeind te Etten.⁴⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

24 mei 1940

Op 24 mei 1940 werd gemeld dat er in de gemeente Etten en Leur nog vele mijnen, niet ontplofte granaten, handgranaten, geweermunitie en een kanon aanwezig waren.⁴⁶ **[Historische context]**

31 mei 1940

Op 31 mei 1940 werd gemeld dat er nog vermoedelijk 3 door de Fransen gelegde mijnen aanwezig waren.⁴⁷ *Noot: een gemelde kaart met de ligplaatsen was niet bij het rapport meer inbegrepen.* **[Locatie onbekend]**

Augustus 1940

Op 21 augustus 1940 werden vliegtuigbommen opgegraven aan de Rosendaalseweg C.182f en in de schuiloopgraaf achter het Raadhuis van Etten. Vermoedelijk aanwezige bommen in het weiland bij Heul K.115, Lagedonk K.55 en Haansberg I.16 werden niet gevonden.⁴⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

21 augustus 1940

Op 21 augustus 1940 werd gemeld dat een Duitse handgranaat was aangetroffen in de schuiloopgraaf achter het raadhuis van Etten.⁴⁹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

Bij Leur waren 10 handgranaten, waaronder 1 Franse, op het politiebureau ingeleverd.⁵⁰ **[Historische context]**

⁴² WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.1116 Rapport betreffende de gevolgen van bombardementen van de oorlogsdagen van mei 1940, met bijlagen, 1940-1941

⁴³ NIMH Den Haag, toeg.nr.492 inv.nr.4 Onderdeel B De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant, kaarten

⁴⁴ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.1116 Rapport betreffende de gevolgen van bombardementen van de oorlogsdagen van mei 1940, met bijlagen, 1940-1941

⁴⁵ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.1116 Rapport betreffende de gevolgen van bombardementen van de oorlogsdagen van mei 1940, met bijlagen, 1940-1941

⁴⁶ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁴⁷ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁴⁸ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁴⁹ BA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁵⁰ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

2 oktober 1940

Om 21.30 uur kwamen 2 brisantbommen en 3 lichtkogels neer op bouwland in Etten.⁵¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

9 januari 1941

Om 20.00 uur crashte een Duitse Junker Ju 88 jachtbommenwerper van I/KG30 bij Etten.⁵² **[Buiten onderzoeksgebied]**

17 februari 1941

In Etten werd een uitgebrande brandbom aangetroffen.⁵³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

15 maart 1941

Op 15 maart 1941 werd gemeld dat 3 handgranaten in de gemeente Etten en Leur waren aangetroffen.⁵⁴ **[Locatie onbekend]**

12 april 1941

Op 12 april 1941 werd gemeld dat in de Klappenberg een Franse mijn was gevonden.⁵⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

19 april 1941

Op 19 april 1941 werden vermoedelijk granaten aangetroffen op bouwland Het Goed van IJkel nabij de gemeentegrens van Hoeven.⁵⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

3 mei 1941

Een Duitse Junker Ju 88 jachtbommenwerper van IV/KG77 maakte een noodlanding bij Etten.⁵⁷ **[Buiten onderzoeksgebied]**

8 april 1942

In het land op 300 meter van de Lauwerstraat werd een bom aangetroffen.⁵⁸ **[Locatie onbekend]**

11 februari 1943

Om 16.00 uur stortte een Brits vliegtuig neer.⁵⁹

Een Britse Douglas Boston bommenwerper van 107 Squadron crashte bij de Lage Donk.⁶⁰ **[Locatie onbekend]**

12 juni 1943

In de nacht van 11 op 12 juni 1943 werden brisantbommen in de Polder Krijtenburg afgeworpen.⁶¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

30 mei 1944

⁵¹ NIOD Amsterdam toeg.nr.077 inv.nr.1328 Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940 - 1941

⁵² www.verliesregister.nl, Loss Chart T0936

⁵³ NIOD Amsterdam toeg.nr.077 inv.nr.1328 Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940 - 1941

⁵⁴ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁵⁵ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁵⁶ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁵⁷ www.verliesregister.nl, Loss Chart T1018

⁵⁸ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁵⁹ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.456 Politie maandrappporten met bijlagen, 1942-1944

⁶⁰ www.verliesregister.nl, Loss Chart T2052

⁶¹ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.456 Politie maandrappporten met bijlagen, 1942-1944

Door Britse vliegtuigen werd een trein beschoten in de gemeente Etten en Leur.⁶² **[Buiten onderzoeksgebied]**

Datum onbekend (1944)

Aan weerskanten van de dijk van de Mark waren talrijke gaten gegraven door de Duitsers en Engelsen. Op de dijk stond prikkeldraad.⁶³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

Datum onbekend

Er kon gesteld worden dat er gevaar op de aanwezigheid van mijnen was in het gebied ten zuiden van de Mark en ten oosten van de Leurse Haven tot aan de oostgrens van de gemeente.⁶⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

1 september 1944

Om 09.45 uur werd een bus op de Roosendaalseweg beschoten door een vliegtuig.⁶⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

9 september 1944

Om 17.30 uur crashte een Amerikaans Republic P-47 Thunderbolt jachtvliegtuig van 56th Fighter Group in de landerijen De Baai te Etten-Leur.⁶⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

13 september 1944

Tussen 09.30 en 19.24 uur beschoten Britse Supermarine Spitfire jachtbommenwerpers van 317 Squadron een trein op positie D.8434.⁶⁷ **[Buiten onderzoeksgebied]**

13 september 1944

Tussen 10.10 en 17.30 uur beschoten Britse Hawker Typhoon jachtbommenwerpers van 198 Squadron een trein op positie D.8534 met raketten.⁶⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

17 september 1944

Tussen 16.49 en 18.62 (sic) uur beschoten Britse Hawker Typhoon jachtbommenwerpers van 439 Squadron paard en wagens en manschappen op positie D.8735.⁶⁹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

28 september 1944

Tussen 09.20 en 15.30 uur bombardeerden Britse Supermarine Spitfire jachtbommenwerpers van 222 Squadron een brug op positie D.8641.⁷⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

Oktober 1944

In de namiddag van 29 oktober 1944 raakten door een beschieting panden G.75 en H.86 beschadigd.⁷¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

⁶² WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.456 Politionele maandrapporten met bijlagen, 1942-1944

⁶³ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁶⁴ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁶⁵ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.1138 Proces-verbaal en rapport betreffende beschietingen, met bijlagen, 1944-1945

⁶⁶ www.verliesregister.nl, Loss Chart T3996

⁶⁷ TNA Londen, AIR37/715 Daily Log 2nd Tactical Air Force, September-October 1944

⁶⁸ TNA Londen, AIR37/715 Daily Log 2nd Tactical Air Force, September-October 1944

⁶⁹ TNA Londen, AIR37/715 Daily Log 2nd Tactical Air Force, September-October 1944

⁷⁰ TNA Londen, AIR37/715 Daily Log 2nd Tactical Air Force, September-October 1944

⁷¹ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.612 Stukken betreffende het vaststellen van de door de oorlogsvoering aangebrachte schade aan woningen en gebouwen en de wederopbouw daarvan, 1940-1949

Op 30 oktober om 08.00 uur trokken geallieerde troepen Etten en Leur binnen.⁷² Het 414 Infantry Regiment van de 104^e US Division bereikte op 29 oktober 1944 Etten en Leur.⁷³ **[Historische context]**

29 december 1944

Op 29 december 1944 werd gemeld dat In Etten en Leur zich mijnevelden bevonden op posities D.852346 en D.868361.⁷⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

28 januari 1945

Om 04.30 uur sloeg een vliegende bom V-1 in bij Koekoek in de gemeente Etten en Leur.⁷⁵ **[Onbekende locatie]**

3 februari 1945

Om circa 04.00 uur sloeg een vliegende bom V-1 in bij Moleneind in de gemeente Etten en Leur.⁷⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

10 februari 1945

Om 16.00 uur werd een goederentrein ter hoogte van de spoorwegovergang Hoogendonk beschoten door vliegtuigen.⁷⁷ **[Buiten onderzoeksgebied]**

10 februari 1945

Een vliegende bom V-1 sloeg in de Westpolder in de gemeente Etten en Leur.⁷⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

15 februari 1945

Om 11.20 uur sloeg een vliegende bom V-1 in een veld bij Beek bij Etten en Leur.⁷⁹ **[Buiten onderzoeksgebied]** **[Buiten onderzoeksgebied]**

Op 16 februari 1945 werd gemeld dat er in de gemeente Etten-Leur geen opslagplaatsen van strijdgassen aanwezig waren.⁸⁰ **[Historische context]**

17 februari 1945

Een vliegende bom V-1 sloeg in bij Bremberg in de gemeente Etten en Leur.⁸¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

23 februari 1945

Om 09.00 uur sloeg een vliegende bom V-1 in tussen de huizen van het dorp Etten. **[Buiten onderzoeksgebied]**

Om 12.00 uur sloeg een vliegende bom V-1 in tussen de huizen van het dorp Leur.⁸² **[Buiten onderzoeksgebied]**

25 februari 1945

⁷² ⁷² WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.1140 Stukken betreffende het vaststellen van het tijdstip van bevrijding, 1944-1945

⁷³ Didden & Swarts, Autumn Gale, pag 450

⁷⁴ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

⁷⁵ www.verliesregister.nl, Loss Chart T3996

⁷⁶ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.211 PMC Rapporten over in januari - maart 1945 in Noord-Brabant neergekomen vliegende bommen V1 en V2, 1945

⁷⁷ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.1138 Proces-verbaal en rapport betreffende beschietingen, met bijlagen, 1944-1945

⁷⁸ www.verliesregister.nl, Loss Chart T3996

⁷⁹ www.verliesregister.nl, Loss Chart T3996

⁸⁰ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁸¹ www.verliesregister.nl, Loss Chart T3996

⁸² www.verliesregister.nl, Loss Chart T3996

Om 09.00 uur sloeg een vliegende bom V-1 in langs de spoorbaan ter hoogte van Attelaken te Etten.⁸³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

28 februari 1945

Om 13.00 uur sloeg een vliegende bom V-1 in het veld bij Bellen te Etten.⁸⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

2 maart 1945

Om 05.00 uur sloeg een vliegende bom V-1 in het veld bij Brakken te Elten.⁸⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

3 maart 1945

Op het terrein bij wijk C.142b was een niet ontplofte luchtdoelgranaat neergekomen. Op 3 maart 1945 werd de granaat opgeruimd.⁸⁶ **[Onbekende locatie]**

6 maart 1945

Op 6 maart 1945 werd gemeld dat een niet-ontplofte granaat was aangetroffen op het perceel De Buitenlanden tussen dijk en Mark en pal ten oosten van de Vlasfabriek. Het gebied werd op 5 juli 1945 gezuiverd.⁸⁷ **[Buiten onderzoeksgebied]**

7 maart 1945

Op 7 maart 1945 werd gemeld dat op de dijk bij de Mark 3 mijnen ontploft waren en dat er talrijke andere mijnen vermoed werden.⁸⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

Op 7 maart 1945 werd gemeld dat zich landmijnen bevonden in het land bij wijk C.205 langs de Boutweg, bij wijk H.20 in de hoek Hardeweg en Langeweg, op de dijk bij Zwartenberg. Het gebied werd op 5 juli 1945 gezuiverd. **[Buiten onderzoeksgebied]**

12 maart 1945

Op 12 maart 1945 werd melding gemaakt van een niet-ontplofte granaat op het perceel grond De Koekoek, **[Onbekende locatie]** een blindganger nabij Klappenberg D.24, een raket langs de spoorlijn bij Grintweg A.68 te Etten.⁸⁹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

17 maart 1945

Op 17 maart 1945 werd melding gemaakt van een tweetal niet-ontplofte granaten langs de weg aan de Vaartkant.⁹⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

21 maart 1945

Op 21 maart 1945 werd melding gemaakt van raketten in het land bij wijk I.1 en A.68 te Etten. Een niet-ontplofte granaat was neergekomen bij wijk E.59.⁹¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

26 maart 1945

⁸³ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.211 PMC Rapporten over in januari - maart 1945 in Noord-Brabant neergekomen vliegende bommen V1 en V2, 1945

⁸⁴ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.211 PMC Rapporten over in januari - maart 1945 in Noord-Brabant neergekomen vliegende bommen V1 en V2, 1945

⁸⁵ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.211 PMC Rapporten over in januari - maart 1945 in Noord-Brabant neergekomen vliegende bommen V1 en V2, 1945

⁸⁶ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁸⁷ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁸⁸ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁸⁹ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁹⁰ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁹¹ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

Om 02.30 uur sloeg een vliegende bom V-1 in de nabijheid van boerderij in de gemeente Etten en Leur.⁹² **[Onbekende locatie]**

28 maart 1945

Op 28 maart 1945 werd melding gemaakt van een niet-ontploffte granaat bij wijk E.49 en een andere niet-ontploffte granaat bij wijk C.142b te Etten.⁹³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

4 april 1945

Op 4 april 1945 werd melding gemaakt van een tweetal kistjes met granaten langs de spoorbaan onder Hoogendonk en 3 niet-ontploffte granaten bij Bremberg G.48a, het bouwland en aangrenzende bouwland.⁹⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

17 april 1945

Op 17 april 1945 werd melding gemaakt van diverse niet-ontploffte granaten in kadastraal perceel 2478 te Hoogendonk.⁹⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

23 april 1945

Op 23 april 1945 werd melding gemaakt van verschillende niet-ontploffte granaten en raketten in kadastrale percelen secties E.1901, E.1945, F.426, F.427, F.433, F.475, F.656, F.657, F.1804, F.1140, F.1829, L.2404, L.1325, L.1543 en K.1554.⁹⁶ Anno 2019 ligt het onderzoeksgebied in kadastrale sectie M en H. **[Locatie onbekend]**

Op 23 april 1945 werd melding gemaakt van landmijnen, vooral bij Zwartenberg, op kadastrale percelen secties G.506, G.842, G.403, G.832, C.506, C.565, C.406, C.452, C.188, C.584, C.585, C.24, H.2561, H.2235 en H.1509.⁹⁷ Anno 2019 ligt het onderzoeksgebied in kadastrale sectie M en H. **[Onbekende locatie]**

Op 23 april 1945 werd melding gemaakt van een pantservuist op kadastraal perceel sectie E.437 op 100 meter voorbij de steenfabriek aan de Bredasweg.⁹⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

24 april 1945

Op 24 april 1945 werd melding gemaakt van 8 projectielen op perceel sectie G.284 bij de brug over de Schipvaart.⁹⁹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

31 mei 1945

Op 31 mei 1945 werd melding gemaakt van een niet-ontploffte granaat op kadastraal perceel H.1649.¹⁰⁰ **[Onbekende locatie]**

13 juni 1945

Op 13 juni 1945 werd melding gemaakt van 1 niet-ontploffte granaat op kadastraal perceel sectie E.1902 bij Bremberg.¹⁰¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

14 juni 1945

⁹² BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.211 PMC Rapporten over in januari - maart 1945 in Noord-Brabant neergekomen vliegende bommen V1 en V2, 1945

⁹³ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁹⁴ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁹⁵ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁹⁶ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁹⁷ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁹⁸ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

⁹⁹ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

¹⁰⁰ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

¹⁰¹ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

Op 14 juni 1945 werd melding gemaakt van vermoedelijke landmijnen in hooiland op kadastraal perceel sectie H.219 links van de brug bij Zwartenberg.¹⁰² **[Buiten onderzoeksgebied]**

15 juni 1945

Op 15 juni 1945 werd melding gemaakt van 8 Duitse tankgranaten in kadastraal perceel sectie K.2658 bij Hoogendonk.¹⁰³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

20 juni 1945

Op 20 juni 1945 werd melding gemaakt dat sinds de bevrijding enige granaten bij de verlading van vee op het station van Etten en Leur lagen.¹⁰⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

24 juli 1945

Op 24 juli 1945 werd melding gemaakt van een grote en een kleine granaat op kadastrale percelen secties I.354 en I.1189.¹⁰⁵ **[Onbekende locatie]**

1 augustus 1945

Op 1 augustus 1945 werd melding gemaakt van een niet-ontplofte granaat in de hei bij de Koopmansblikken op kadastraal perceel sectie G.214 en een granaat in een vijver op kadastraal perceel sectie L.2388.¹⁰⁶

[Buiten onderzoeksgebied]

26 september 1945

Op 26 september 1945 werd melding gemaakt van een drietal niet-ontplofte granaten, waarvan 1 in De Wilderd en 2 op De Klappenberg.¹⁰⁷ **[Buiten onderzoeksgebied]**

3 oktober 1945

Op 3 oktober 1945 werd melding gemaakt van een achttal mortierbommen aan de brug bij het Padvinderskamp en een kleine bom tegenover de watertoren.¹⁰⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

7 januari 1946

Op 7 januari 1946 werd melding gemaakt van een niet-ontplofte mijn nabij de grote weg op Zwartenberg.¹⁰⁹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

2 april 1946

Op 2 april 1946 werd melding gemaakt van 100 stapels munitie, waaronder geweerpatronen, handgranaten, fosfor handgranaten, stengun munitie en trotylblokken over een afstand van 4 km aan de Rijsbergseweg, Neerstraat, Zandspui, Moerdijkse Baan en Hoogendonk in de gemeente Etten-Leur.¹¹⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

15 mei 1946

Op 15 mei 1946 werd melding gemaakt van landmijnen bij wijk D.26, D.23, E.52, en E.44 en bommen bij wijk F.9. F.18 en aan de Roosendaalseweg en een granaat achter het gemeentehuis.¹¹¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

¹⁰² WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

¹⁰³ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

¹⁰⁴ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

¹⁰⁵ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

¹⁰⁶ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

¹⁰⁷ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

¹⁰⁸ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

¹⁰⁹ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

¹¹⁰ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

¹¹¹ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

BODAC

**BOMBS
AWAY**

19 mei 1946

Op 19 mei 1946 werd gemeld dat in de Grauwepolder een slagpijpje was aangetroffen.¹¹² **[Buiten onderzoeksgebied]**

16-24 juni 1947

Tussen 16 en 24 juni 1947 werden 38 handgranaten, 63 geweerpatronen, 11 pantsergranaten 2 boord(?) patronen, 1 projectiel en 4 granaatkoppen bij de politie ingeleverd.¹¹³ **[Historische context]**

¹¹² WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

¹¹³ WBA Bergen op Zoom, toeg.nr.0085 inv.nr.742 Stukken betreffende het opruimen en onschadelijk maken van explosieve voorwerpen, 1939-1948

Overzicht gebeurtenissen BT 150

10 september 1940

In de nacht van 9 op 10 september is om 04.17 uur een Duitse Heinkel He-111 bommenwerper van 4./KG 4 bij de spoorlijn tussen Best en Eindhoven neergestort. De oorzaak en exacte locatie van de crash zijn onbekend.¹¹⁴ [RAP_400910A03]

Op 10 september 1940 is om 04.15 uur een Duits vliegtuig tegen een goederentrein op de spoorbaan Eindhoven-Best gevlogen. Drie personen overleefden het ongeval niet en één raakte gewond. Er ontstond brand in vier wagons.¹¹⁵ [RAP_400910A06]

Omstreeks 05.55 uur kwam bij de Luchtbeschermingsdienst het bericht binnen dat tussen de spoorbrug bij Best en Station Acht, op de grens van de gemeente Eindhoven, een Duits vliegtuig dat een noodlanding wilde maken zijdelings van achter op een lege terugkerende kolentrein gevlogen was. Zes wagons waren ontspoord, waarvan er twee in brand gevlogen waren.¹¹⁶ [RAP_400910A04]

23 januari 1941

Bij toeval werden twee blindgangers ontdekt in de buurt van het dorp Acht. De blindgangers lagen te midden van bijna niet te bereiken weidegronden en akkers (ver van de wegen en paden), op een afstand van ongeveer 500 meter ten westen van de spoorlijn Eindhoven-Boxtel en ongeveer 750 meter ten oosten van de Oirschotsedijk. Ze lagen tevens ongeveer 1 kilometer noord-noordoostelijk van de Constant Rebecque Kazerne. Op de plaats waar de blindgangers lagen werd een rond gat met een doorsnede van ongeveer 0,5 tot 0,75 meter gevonden. Door de schuine vorm van het gat kan worden aangenomen dat het vliegtuig dat deze bom afwierp vermoedelijk van het westen naar het oosten vloog. Op een afstand van ongeveer 4 meter van dit gat werd in oostelijke richting een tweede gat gevonden. Dit gat had een doorsnede van 1 tot 2 meter en was ongeveer een halve meter diep. Uit dit gat stak een hol cilindervormig vermoedelijk metaal voorwerp met een middenlijn van ongeveer 25 tot 30 centimeter. Op de cylinder bevond zich een blauwkleurige vleugelvin. De plaats van de blindgangers werd bewaakt. Het is onbekend wanneer de bommen zijn ingeslagen. Enkele dagen na de vondst van de blindgangers kwam de Commissie van Proefneming ter plaatse om nader onderzoek te verrichten. Het bleek om Duitse twee bommen te gaan; één van 250 kilogram en één van 1000 kilogram. De bom van 250 kilogram werd door de Duitse autoriteiten op 4 februari 1941 tot ontploffing gebracht op vliegveld Welschap. De bom van 1000 kilogram werd een dag daarna door dezelfde autoriteiten naar het vliegveld gebracht.¹¹⁷ [RAP_410123A01]

29 april 1941

Van donderdag 24 tot en met zondag 27 april 1941 was het baanvak Eindhoven-Best wegens een blindganger versperd. Op maandag 28 april lag het verkeer op dit baanvak om 18.00 uur zelfs volledig stil en werden goederentreinen omgeleid. Voor reizigers tussen Eindhoven en Best werden bussen ingezet. Op dinsdag 29 april ontplofte om 18.45 bij kilometer 53.800 de bom tijdens het uitgraven. Op woensdag 30 april werd het spoor weer vrijgegeven.¹¹⁸ [RAP_410421A05]

De bom met tijdvertrager die op de spoorlijn Eindhoven-Best was neergekomen was nadat deze uitgraven was om 08.30 uur tot ontploffing gekomen. Het is onbekend wanneer het bombardement op de spoorlijn plaats vond.¹¹⁹ [RAP_410421A08]

De bom die op 21 april 1941 op de spoorweg in Woensel was ingeslagen, kwam op 29 april 1941, omstreeks 18.45 uur tot ontploffing toen leden van de Duitse Wehrmacht bezig waren de bom onschadelijk te maken. De ontploffing vond plaats toen de bom uit de grond gehaald was en op de weg naast de spoorlijn was gelegd.¹²⁰ [RAP_410421A06]

10 september 1944

¹¹⁴ SGLO, T0836.

¹¹⁵ NIOD, toeg. nr. 077, inv. nr. 1328.

¹¹⁶ RHCE, toeg. nr. 10533, inv. nr. 94.

¹¹⁷ RHCE, toeg. nr. 10533, inv. nr. 304.

¹¹⁸ Huurman (2001), 160.

¹¹⁹ Hermens deel I (2002), 89.

¹²⁰ UA, toeg. nr. 949, inv. nr. 696.

BODAC

**BOMBS
AWAY**

Acht Britse Hawker Typhoon jachtbommenwerpers van 181 Squadron van 124 Wing vernietigden één goederentrein op positie qE.3824. Twintig wagons werden brandend achtergelaten.¹²¹ **[RAP_440910]**

¹²¹ TNA UK AIR 37/715.

Overzicht gebeurtenissen EHVN 150

Datum onbekend

In een weiland, kadastraal bekend als A3-3070-2472, eigendom van weduwe J. M. Strijbosch wonende aan Lekstraat 3 in Acht, lag een blindganger. Het is onbekend tijdens welk bombardement deze blindganger is achtergebleven.¹²² [RAP_013]

10 september 1940

Op 10 september 1940 is om 04.15 uur een Duits vliegtuig tegen een goederentrein op de spoorbaan Eindhoven-Best gevlogen. Drie personen overleefden het ongeval niet en één raakte gewond. Er ontstond brand in vier wagons.¹²³ [RAP_400910A06]

In de nacht van 9 op 10 september is om 04.17 uur een Duitse Heinkel He-111 bommenwerper van 4./KG 4 bij de spoorlijn tussen Best en Eindhoven neergestort. De oorzaak en exacte locatie van de crash zijn onbekend.¹²⁴ [RAP_400910A03]

29 april 1941

Van donderdag 24 tot en met zondag 27 april 1941 was het baanvak Eindhoven-Best wegens een blindganger versperd. Op maandag 28 april lag het verkeer op dit baanvak om 18.00 uur zelfs volledig stil en werden goederentreinen omgeleid. Voor reizigers tussen Eindhoven en Best werden bussen ingezet. Op dinsdag 29 april ontplofte om 18.45 bij kilometer 53.800 de bom tijdens het uitgraven. Op woensdag 30 april werd het spoor weer vrijgegeven.¹²⁵ [RAP_410421A05]

De bom met tijdvertrager die op de spoorlijn Eindhoven-Best was neergekomen was nadat deze uitgegraven was om 08.30 uur tot ontploffing gekomen. Het is onbekend wanneer het bombardement op de spoorlijn plaats vond.¹²⁶ [RAP_410421A08]

De bom die op 21 april 1941 op de spoorweg in Woensel was ingeslagen, kwam op 29 april 1941, omstreeks 18.45 uur tot ontploffing toen leden van de Duitse Wehrmacht bezig waren de bom onschadelijk te maken. De ontploffing vond plaats toen de bom uit de grond gehaald was en op de weg naast de spoorlijn was gelegd.¹²⁷ [RAP_410421A06]

¹²² RHCE, toeg. nr. 10491, inv. nr. 5024.

¹²³ NIOD, toeg. nr. 077, inv. nr. 1328.

¹²⁴ SGLO, T0836.

¹²⁵ Huurman (2001), 160.

¹²⁶ Hermens deel I (2002), 89.

¹²⁷ UA, toeg. nr. 949, inv. nr. 696.

BODAC

**BOMBS
AWAY**

BODAC

**BOMBS
AWAY**

Overzicht gebeurtenissen EHVW 150

11 mei 1940

Er ontstond schade aan Kasteelweg 1 in Eindhoven als gevolg van het laten springen van de nabijgelegen brug door Nederlandse militairen.¹²⁸ [RAP_400511A_]

¹²⁸ RHCE, toeg. nr. 10491, inv. nr. 596.

BODAC

**BOMBS
AWAY**

Overzicht gebeurtenissen EHVZ 150

In de geraadpleegde bronnen zijn geen relevante gebeurtenissen in of nabij het onderzoeksgebied EHVZ 150 gevonden.

Overzicht gebeurtenissen ERD 150

Mei 1940

In mei 1940 werden de brug over de Dommel in St. Oedenrode en de brug over De Dommel in Nijnsel opgeblazen.¹²⁹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

Op 11 mei 1940 forceerde de Duitse 256^e Infanterie Division een overgang van de Zuid-Willemsvaart bij Veghel, wat door het Nederlandse IIe Bataljon 2^e Regiment Infanterie verdedigd werd.¹³⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

Om 15.30 uur moest de sectie zware mitrailleurs zich terugtrekken naar Eerde. Om 17.00 uur moest het IIe Bataljon zich door het toenemende Duitse mitrailleur- en artillerievuur terugtrekken naar St. Oedenrode.¹³¹ **[Historische context]**

Bij aanvang van de oorlog werden wijk A.56, A.57, A.58, A.59, A.60, A.61, A.62, A.63 A.473, A.474, A.495, A.496, A.497, A.498, A.557 en E.108 gedeeltelijk of geheel verwoest.¹³² **[Locatie onbekend]**
De locaties zijn niet relevant voor het onderzoeksgebied.

Wachtpost 15 van de NS wijk H.13 te Eerde in de gemeente Veghel raakte beschadigd door een beschieting.¹³³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

23 november 1940

Op 23 november 1940 werd gemeld dat te St. Oedenrode 2 projectielen bij Heikant E.33 lagen, bij Heikant E.25 en aan de overzijde een onontploffte bom lag en bij Vernhout C.58 een bom lag.¹³⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

28 november 1940

Om 01.00 uur werd een boerderij in St. Oedenrode getroffen door een brandbom en brandde uit.¹³⁵ **[Locatie onbekend]**

14 juli 1942

Om 03.20 uur crashte een Britse Vickers Wellington bommenwerper van 115 Squadron bij Nijnsel, St. Oedenrode.¹³⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

6 augustus 1942

Om 01.10 uur crashte een Britse Handley Page Halifax bommenwerper van 102 Squadron bij St. Oedenrode.¹³⁷ Het toestel crashte op een kruispunt bij de Damianusstichting bij het Sterrebos.¹³⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

26 mei 1943

¹²⁹ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7535 inv.nr.1090 Stukken betreffende regeling vergoeding van oorlogsschade, 1940-1944

¹³⁰ NIMH Den Haag, toeg.nr.492 inv.nr.4 Onderdeel B De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant, kaarten

¹³¹ NIMH Den Haag, toeg.nr.409 inv.nr.524025 Verslag van de commandant van het IIe bataljon van het 2^e regiment infanterie majoor J.F.L. Bruijn

¹³² BHIC Den Bosch, toeg.nr.7535 inv.nr.1090 Stukken betreffende regeling vergoeding van oorlogsschade, 1940-1944

¹³³ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7699 inv.nr.763 Opgaven van geleden schade, 1940-1945

¹³⁴ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7535 inv.nr.1090 Stukken betreffende regeling vergoeding van oorlogsschade, 1940-1944

¹³⁵ NIOD Amsterdam inv.nr.077 toeg.nr.1328 Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940 - 1941

¹³⁶ www.verliesregister.nl, Loss Chart T1692

¹³⁷ www.verliesregister.nl, Loss Chart T1757

¹³⁸ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7535 inv.nr.1090 Stukken betreffende regeling vergoeding van oorlogsschade, 1940-1944

Kerkstraat A.125 te St. Oedenrode werd beschadigd door een inslaande granaat.¹³⁹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

31 juli/1 augustus 1943

In de nacht van 31 juli op 1 augustus kwamen bommen neer op 1 km afstand van wijk E.145 te St. Oedenrode. De wijk maakte grotendeels deel uit van gemeente Veghel.¹⁴⁰ **[ERD_430731A]**

20 oktober 1943

Om 15.12 uur crashte een Amerikaanse Boeing B-17 Flying Fortress bommenwerper van 390th Bomb Group bij Eerde.¹⁴¹ Het toestel kwam achter Fassbender in Eerde neer.¹⁴² **[Locatie onbekend]**

28 juni 1944

Om 02.13 uur crashte een Duitse Junker Ju 88 jachtbommenwerper van 9./KG54 bij St. Oedenrode.¹⁴³ Het toestel kwam op een boerderij aan de Sluitappel E.38 neer.¹⁴⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

17 september 1944

Op 17 september 1944 landde het 501st Parachute Infantry Regiment van de 101st Airborne Division in Dropping Zone A ten oosten van Eerde teneinde de bruggen over de Zuid-Willemsvaart en de Aa in te nemen.¹⁴⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

18 september 1944

Op 18 september werd het 3rd Battalion van het 501st Parachute Infantry Regiment, gelegerd te Eerde, tweemaal aangevallen door Duitse eenheden.¹⁴⁶ **[ERD_440918A]**

21-22 september 1944

In de nacht van 21 op 22 september zette het 501st Parachute Infantry Regiment, 's ochtends gevolgd door van B Squadron van 44 Royal Tank Regiment, de aanval in tegen in Schijndel verzamelde Duitse troepen.¹⁴⁷

De aanwezige Kampfgruppe Hubner werd door deze actie gesplitst, waardoor de oostelijke helft met ondersteuning van 2 Jagdpanthers van 559 Panzer Division weer naar Eerde en Veghel kon doorstoten. Eerde werd rond het middaguur dor deze Kampfgruppe bereikt.

De Shermans van de omgekeerde 44 Royal Tank Regiment trof Eerde leeg aan. Daarna raakten de Shermans in gevecht met de 2 terugtrekkende Jagdpanthers, waarvan 1 bij Eerde werd uitgeschakeld.¹⁴⁸ **[ERD_440921A]**

24 september 1944

Op 24 september 1944 werd een nieuwe Duitse tegenaanval ingezet door Kampfgruppe Chill. Het Fallschirmjäger Regiment 2 en Fallschirmjäger Regiment 6 bereikten Eerde waar de 3rd Parachute Infantry Regiment 501 zich de vorige dag had ingegraven. De eenheid werd verstrekt met het 44th Royal Tank Regiment die vanuit Veghel naar Eerde trok en waar de eerste om 10.05 uur arriveerden. Er werden 3 Shermans door Jagdpanthers van de schwere Heeres Panzerjäger Abteilung uitgeschakeld, waarvan 2 in Eerde zelf en 1 noordelijker bij de spoorwegovergang. Daarna beschoot een Jagdpanther Amerikaanse posities in Eerde.¹⁴⁹

¹³⁹ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7535 inv.nr.1090 Stukken betreffende regeling vergoeding van oorlogsschade, 1940-1944

¹⁴⁰ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7535 inv.nr.1090 Stukken betreffende regeling vergoeding van oorlogsschade, 1940-1944

¹⁴¹ www.verliesregister.nl, Loss Chart T3004

¹⁴² Govers, Corridor naar het Verleden, pag 133-134

¹⁴³ www.verliesregister.nl, Loss Chart T3849

¹⁴⁴ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7535 inv.nr.1090 Stukken betreffende regeling vergoeding van oorlogsschade, 1940-1944

¹⁴⁵ Govers, Corridor naar het Verleden, pag 191-193

¹⁴⁶ Govers, Corridor naar het Verleden, pag 207

¹⁴⁷ Didden & Swarts, Autumn Gale, pag 243

¹⁴⁸ Didden & Swarts, Autumn Gale, pag 245

¹⁴⁹ Didden & Swarts, Autumn Gale, pag 255

Eén van de Shermans werd uitgeschakeld tussen de molen van Eerde en het huis ernaast. De molen werd verwoest.¹⁵⁰

Om 12.15 uur werd de geallieerde tegenaanval ingezet en om 15.30 uur waren de Duitse eenheden uit het gebied verdreven.¹⁵¹ **[ERD_440924A]**

Door het springen van bruggen en verdere vernielingen van de Duitse Wehrmacht werd er schade geleden aan panden in St. Oedenrode, Heikant en Nijnsel.¹⁵² **[Buiten onderzoeksgebied]**

In september 1944 werd wijk B.137 bij Olland ten gevolge van oorlogshandelingen verwoest door brand.¹⁵³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

In september 1944 leden boerderijen aan wijk H.14, H.15, H.20, H.85, H.87, H.88, H.89, H.90, H.68, H.36, H.27, H.35 en A.193 te Eerde in de gemeente Veghel schade. Bij wijk H.70 te Eerde was schade aan veldgewassen ontstaan.¹⁵⁴ **[Locatie onbekend]**

Na de gevechten in september 1944 waren te St. Oedenrode projectielen, mijnen en munitie aanwezig bij: Rijsingen, Sluitappel, Eerschot, Neulstraat, Olland, Everse, Schoor, Vernhout, Boschkant, Bus, Hulst, Liempdse Dijk, Kremsel, Broek, Goeiendonk, Heikant, Henkenshage, Lindendijk, Den Berg, Hoogevonder, Espendonk, Laar, Nijnsel, Kofferen, Hoogeind, Vressel, Weideven, Villenbraken, Vense Hoeve, Donderdonk, Kerkstraat, en Emmausstraat.¹⁵⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**
De locaties zijn niet relevant voor het onderzoeksgebied.

Na de gevechten in september 1944 werden pantservuisten, landmijnen, handgranaten in Eerde in de gemeente Veghel aangetroffen bij wijk H.27, H.14, H.14, H.10 en H.97.¹⁵⁶ **[Locatie onbekend]**

13 september 1944

Om 17.30 uur kwamen bommen op de kerk te St. Oedenrode neer.¹⁵⁷ **[Buiten onderzoeksgebied]**

22 september 1944

Een Piper Cub L-4 van de 907th Field Artillery Battalion maakte een noodlanding tussen Eerde en Veghel.¹⁵⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

21 november 1944

Om 15.30 uur kwamen bommen bij het Boterpad te Eerde in de gemeente Veghel neer.¹⁵⁹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

2 februari 1945

Om 07.00 uur sloeg een vliegende bom vliegende bom V-1 in bij Olland te St. Oedenrode.¹⁶⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

10 februari 1945

¹⁵⁰ <https://www.tracesofwar.nl/sights/695/De-Eerdse-Molen.htm>

¹⁵¹ Didden & Swarts, Autumn Gale, pag 255

¹⁵² BHIC Den Bosch, toeg.nr.7535 inv.nr.660 Stukken betreffende het opruimen van onontpofte explosieven, 1940-1959

¹⁵³ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7535 inv.nr. 1082 o.a. lijst van oorlogsslachtoffers en gearresteerden, oorlogsschade

¹⁵⁴ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7699 inv.nr.763 Opgaven van geleden schade, 1940-1945

¹⁵⁵ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7535 inv.nr.1090 Stukken betreffende regeling vergoeding van oorlogsschade, 1940-1944

¹⁵⁶ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

¹⁵⁷ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7535 inv.nr.1131 Dagboek belevenissen zusters St.Oda tijdens de oorlog, 1940-1944

¹⁵⁸ www.verliesregister.nl, Loss Chart T4279A

¹⁵⁹ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7699 inv.nr.305 Stukken betreffende brand- en bommeldingen, neergestorte vliegtuigen, gevonden fosfor en vlugschriften, 1941-1945

¹⁶⁰ BHIC Den Bosch toeg.nr.127 inv.nr.461 DMC Den Bosch Opruimen mijnen en opgaven neergekomen V1's en V2's, 1945

Op 10 februari 1945 werd gemeld dat er mogelijk mijnen langs de Provinciale Weg van Schijndel naar St. Oedenrode aanwezig waren.¹⁶¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

13 februari 1945

Om 21.30 uur sloeg een vliegende bom V-2 in bij Heikant te St. Oedenrode.¹⁶² **[Buiten onderzoeksgebied]**

14 februari 1945

Om 23.25 uur sloeg een vliegende bom V-1 in bij het buurtschap Boschkant te St. Oedenrode.¹⁶³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

5 maart 1945

Op 5 maart 1945 werd gemeld dat er nog explosieven tegen een pijler van een opgeblazen brug in St. Oedenrode aanwezig waren.¹⁶⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

22 maart 1945

Op 22 maart 1945 werd gemeld dat er nog mijnevelden of explosieven in St. Oedenrode aanwezig waren bij wijk C.106, E.12a, B.178, B.1a, B.74, C.14 en G.38.¹⁶⁵ De laatste locatie betreft de situatie bij Eerde waar een straat in de gemeente Schijndel omsloten was door het grondgebied van St. Oedenrode. **[Locatie onbekend]**

5 april 1945

In 5 april 1945 werd gemeld dat er mijnen of projectielen aanwezig waren bij wijk B.207, B.71, B.168, D.205, B.169a, B.143, B.1a en Boschweg 7 te Schijndel in St. Oedenrode.¹⁶⁶ De laatste locatie betreft de situatie bij Eerde waar een straat in de gemeente Schijndel omsloten was door het grondgebied van St. Oedenrode. **[Locatie onbekend]**

6 april 1945

Op 6 april 1945 werd gemeld dat een mijnenveld bij kadastraal perceel sectie C.465 bij Heikamp te St. Oedenrode aanwezig was.¹⁶⁷ **[Locatie onbekend]**

19 april 1945

Op 19 april 1945 werd gemeld dat mijnen, handgranaten en projectielen wijk H.57 in Eerde in de gemeente Veghel aanwezig waren.¹⁶⁸ **[Locatie onbekend]**

21 juni 1945

Op 21 juni 1945 werd gemeld dat bij wijk E.17, E.76, E.130, E.12, Heikant E.12a, Heikant E.35, Olland B.35 en Kremseel C.116a mijnevelden en dergelijke aanwezig waren. **[Buiten onderzoeksgebied]**

13 augustus 1946

Op 13 augustus 1946 werd gemeld dat 2 handgranaten en 1 bus patronen waren gevonden bij het schoonmaken van een waterloop.¹⁶⁹ **[Locatie onbekend]**

7 november 1946

¹⁶¹ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

¹⁶² BHIC Den Bosch toeg.nr.127 inv.nr.461 DMC Den Bosch Opruimen mijnen en opgaven neergekomen V1's en V2's, 1945

¹⁶³ BHIC Den Bosch toeg.nr.127 inv.nr.461 DMC Den Bosch Opruimen mijnen en opgaven neergekomen V1's en V2's, 1945

¹⁶⁴ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

¹⁶⁵ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

¹⁶⁶ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

¹⁶⁷ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

¹⁶⁸ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7699 inv.nr.305 Stukken betreffende brand- en bommeldingen, neergestorte vliegtuigen, gevonden fosfor en vlugschriften, 1941-1945

¹⁶⁹ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7535 inv.nr.1086 Plundering, schade en vordering-gearresteerde personen-opsporen munitie en mijnen-bekendmakingen en circulaires

BODAC

**BOMBS
AWAY**

Op 7 november 1946 werd gemeld dat op het terrein nabij het distributiekantoor een Duitse granaat was uitgegraven.¹⁷⁰ **[Locatie onbekend]**

¹⁷⁰ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7535 inv.nr.1086 Plundering, schade en vordering-gearresteerde personen-opsporen munitie en mijnen-bekendmakingen en circulaires

Overzicht gebeurtenissen GT-WW-HTW-HTN 150 1

21 maart 1944

Op zowel de noord- en zuidkant van de elektriciteitscentrale PNEM te Geertruidenberg, op de locatie van de huidige Dongecentrale Geertruidenberg, meldde Groep Albrecht een 2cm FLAK-opstelling.¹⁷¹ [RAP_440321A]

30 oktober 1944

De Dongecentrale (Provinciale Elektrische Centrale), het bijbehorende Openlucht-station en de magazijnen te Geertruidenberg zijn opgeblazen door Duitse militairen.¹⁷² [RAP_441030A]

23-24 januari 1945

De Dongecentrale te Geertruidenberg is beschoten met Duitse granaten.¹⁷³ [RAP_450123A]

5 januari 1945

De posten van de Binnenlandse Strijdkrachten in Geertruidenberg zijn wederom het doel van Duitse granaatbeschietingen. Onder andere raakt iemand gewond bij Post B aan de Oude Stadsweg. Tevens komt Fort Lunette onder zwaar granaatvuur te liggen.¹⁷⁴ [RAP_450105A]

¹⁷¹ Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) Amsterdam, toeg. nr. 190a, inv. nr. 19.

¹⁷² J. Didden en M. Swarts, *Brabant Bevrijd* (Hulst 1993), 238.

¹⁷³ Zijlmans, *Lokale Oorlogsfragmenten*, 238.

¹⁷⁴

Overzicht gebeurtenissen HPT 150

Mei 1940

Op 12 mei was de Duitse 56^e Infanterie Division door het zuidelijk deel van Noord-Brabant getrokken, waarvan het 171^e Infanterieregiment langs Hapert. Er werden geen gevechten gemeld.¹⁷⁵

[Historische context]

11 april 1944

Om 23.00 uur crashte een Avro Lancaster van 619 Squadron op De Weide tussen Duizel en Hapert.¹⁷⁶

De exactere locatie is buurtschap De Weide tussen Hoek en Mosik, even ten noorden van Duizel.¹⁷⁷

[Buiten onderzoeksgebied]

September 1944

In september 1944 trok de 160^e Infantry Brigade van 53 Welsh Division door Hapert richting west.¹⁷⁸

[Historische context]

19 september 1944

Om 20.00 uur crashte een Avro Lancaster van 467 Squadron bij De Pals tussen Bladel en Hapert.¹⁷⁹

[Buiten onderzoeksgebied]

21 september 1944

Op 21 september 1944 arriveerde een Company van de 1 Battalion East Lancashire Regiment in Hapert en ontmoette geen tegenstand.¹⁸⁰ **[Historische context]** Zie bijlage 2.

Op 21 september 1944 om 12.00 uur werd het 1 Battalion East Lancashire Regiment bevolen een Company in Hapert op positie E.2710 te laten trekken. Er werd verondersteld dat het dorp leeg was. B Company trok het dorp in met ondersteuning van voertuigen, mortieren en anti-tank geschut. Er werden geen eigen verliezen geleden en de vijand die naar schatting uit een peloton bestond werd uit het dorp verdreven.¹⁸¹ **[Buiten onderzoeksgebied]** Zie bijlage 3.

Gevechten vonden plaats bij de brug over de Beerse aan de westzijde van het dorp.¹⁸² **[Buiten onderzoeksgebied]**

De provinciale brug over de Beerse te Hapert en de provinciale brug nabij het pakhuis van de Boerenbond werden ernstig beschadigd.¹⁸³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

De locaties zijn niet relevant voor het onderzoeksgebied.

De school voor bijzonder lager onderwijs wijk B.176 (Kerkstraat 7) te Hapert raakte beschadigd door granaatvuur.^{184 185} **[Buiten onderzoeksgebied]**

De locatie is niet relevant voor het onderzoeksgebied.

¹⁷⁵ NIMH Den Haag, toeg.nr.492 inv.nr.4 Onderdeel B De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant, kaarten

¹⁷⁶ www.verliesregister.nl, Crash Chart T3583

¹⁷⁷ <https://www.bhic.nl/ontdekken/verhalen/neergestorte-vliegtuigen-in-duizel-en-steensel-1940-1945>

¹⁷⁸ Didden & Swarts, Autumn Gale, pag 214

¹⁷⁹ www.verliesregister.nl, Crash Chart T4156

¹⁸⁰ TNA Londen, WO171/554 War Diary 53 Welsh Division, September-October 1944

¹⁸¹ TNA Londen, WO171/1330 War Diary 1 Battalion East Lancashire Regiment, September-December 1944

¹⁸² Schas, De laatste Duitsers in Hapert. Jaarboek Heemkundige Kring Pladella Villa jaargang 21, pag 88-91

¹⁸³ RHC Eindhoven, toeg.nr.10547 inv.nr.164 Herstel oorlogsschade. Bruggen te Heuvel, Gagelvelden en Hoogcastere, 1940-1952

¹⁸⁴ RHC Eindhoven, toeg.nr.10547 inv.nr.210 Oorlogsschade aan schoolgebouwen, 1945-1955

¹⁸⁵ RHC Eindhoven, toeg.nr.10547 inv.nr. 17 Huisnummerregister, 1955

Het klooster met kliniek De Dochters van O.L. Vrouwe van het Heilig Hart wijk B.173 (Kerkstraat 5) te Hapert had schade geleden.^{186 187} **[Buiten onderzoeksgebied]**

De locatie is niet relevant voor het onderzoeksgebied.

Ten gevolge van oorlogshandelingen brandde een landbouwerswoning met schuur en stal in Hapert geheel af. Er raakten 4 woningen te Hapert en Casteren zwaar en 5 woningen licht beschadigd.¹⁸⁸

[Onbekende locatie]

De locaties zijn waarschijnlijk niet relevant voor het onderzoeksgebied.

Op 21 september 1944 raakten de sigarenfabriek met kantoor aan wijk B.135 (Kerkstraat 30) en wijk B.180 (Kerkstraat 26) te Hapert beschadigd en moesten herbouwd worden.^{189 190} **[Buiten onderzoeksgebied]**

5 februari 1945

Om 12.00 uur sloeg een V-1 in dennenbos De Vlaas in de gemeente Hoogeloon. Op 2-3 kilometer afstand sneuvelden ruiten in Eersel.¹⁹¹ **[Onbekende locatie]**

26 juli 1945

Op 26 juli 1945 werd gemeld dat in de gemeente Hoogeloon geen mijnevelden aanwezig waren.¹⁹² **[Historische context]**

¹⁸⁶ RHC Eindhoven, toeg.nr.10547 inv.nr.586 Vergoeding materiële oorlogsschade, 1944-1960

¹⁸⁷ RHC Eindhoven, toeg.nr.10547 inv.nr. 17 Huisnummerregister, 1955

¹⁸⁸ RHC Eindhoven, toeg.nr.10547 inv.nr.249 Toestand der gemeente tijdens de bevrijding en de maanden erna, 1944-1945

¹⁸⁹ RHC Eindhoven, toeg.nr.10547 inv.nr.589 Oorlogsschade aan gebouwen, 1944-1953

¹⁹⁰ RHC Eindhoven, toeg.nr.10547 inv.nr. 17 Huisnummerregister, 1955

¹⁹¹ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr. 211 PMC Rapporten over in januari - maart 1945 in Noord-Brabant neergekomen vliegende bommen V1 en V2, 1945

¹⁹² BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

overzicht gebeurtenissen MZ 150

Mei 1940

In de nacht van 11 op 12 mei 1940 trok het Nederlandse 4^e Grensbataljon, 1^e Bataljon 20^e Regiment Artillerie en delen van het 1^e Bataljon 41^e Regiment Infanterie zich via Maarheeze terug. Bij Leende stuitte ze op Duitse eenheden en gaven zich over.¹⁹³ **[Historische context]**

10 oktober 1940

Om 01.45 uur kwamen 19 bommen neer in de bossen bij Hugten. Daarvan vielen 13 bommen, waarvan 3 niet ontploft, langs de spoorlijn naar Weert en 6 in de Hughterbossen. Er was schade aan telefoondraden.¹⁹⁴

Om 14.00 uur explodeerde een niet-ontploffte bom alsnog en werden 5 brandbommen aangetroffen. Er blijkt geen duidelijk verantwoordelijk toestel uit de rapportages van de RAF. Het maximaal aantal meegevoerde brisantbommen bedroeg 13 stuks.¹⁹⁵ **[MZ_401010A]**

3 mei 1941

Om 04.15 uur werd het vallen van een bom waargenomen. Na onderzoek bleek niets in de gemeente Maarheeze te zijn voorgevallen. Er werd rekening gehouden dat het een neergestort toestel in de gemeente Budel betrof.¹⁹⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

12 juni 1941

Om 01.00 uur kwamen 7 brisantbommen neer in bouwland bij Sterksel.¹⁹⁷ **[Onbekende locatie]**

7 juli 1941

Omstreeks 02.00 uur stortte een vliegtuig neer in het heidegebied Witven bij Sterksel.¹⁹⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

8 juli 1941

Omstreeks 01.45 uur ontstonden 8 bosbranden bij Hugten **[Onbekende locatie]** en 4 heide- en bosbranden bij Sterksel door afgeworpen brandplaatjes. Op 9 juli 1941 laaide een heidebrand op bij landgoed Elias bij Sterksel.¹⁹⁹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

27 december 1941

Omstreeks 20.00 uur kwam een parachutist neer bij Sterksel. Er is geen melding van een neergestort toestel in de gemeente Maarheeze.²⁰⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

25/26 maart 1942

's Nachts kwamen bommen neer op percelen sectie C nummer 1021, 1275, 1025 en 1027 bij Hugten.²⁰¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

¹⁹³ NIMH Den Haag, toeg.nr.492 inv.nr.4 Onderdeel B De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant, kaarten

¹⁹⁴ NA Den Haag, toeg.nr.2.04.53.15 inv.nr. 37 Meldingen en processen –verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten 1940-1941 Noord-Brabant

¹⁹⁵ TNA Londen, AIR14/2668 Night Bomb Raid Sheets, October 1940

¹⁹⁶ NA Den Haag, toeg.nr.2.04.53.15 inv.nr. 37 Meldingen en processen –verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten 1940-1941 Noord-Brabant

¹⁹⁷ NA Den Haag, toeg.nr.2.04.53.15 inv.nr. 37 Meldingen en processen –verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten 1940-1941 Noord-Brabant

¹⁹⁸ NA Den Haag, toeg.nr.2.04.53.15 inv.nr. 37 Meldingen en processen –verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten 1940-1941 Noord-Brabant

¹⁹⁹ NA Den Haag, toeg.nr.2.04.53.15 inv.nr. 37 Meldingen en processen –verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten 1940-1941 Noord-Brabant

²⁰⁰ NA Den Haag, toeg.nr.2.04.53.15 inv.nr. 37 Meldingen en processen –verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten 1940-1941 Noord-Brabant

²⁰¹ RHC Eindhoven, toeg.nr.10192 inv.nr.1303 Stukken betreffende bominslagen, 1942-1943

31 mei 1942

Om 02.26 uur werd een Handley Page Halifax van 10 Squadron 3 kilometer noordwest van Maarheeze neergeschoten.²⁰² **[Buiten onderzoeksgebied]**

23 januari 1943

Omstreeks 23 januari 1943 werd door neervallende bommen perceel Soerendonk B.61 beschadigd.²⁰³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

27 januari 1943

Om 20.25 uur werd een Avro Lancaster van 97 Squadron bij Maarheeze neergeschoten.²⁰⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

22/23 juni 1943

's nachts werd een bommenwerper neergeschoten en kwam op de Ontginning onder Sterksel neer. Landerijen bij Ontginning D.5 leden schade.²⁰⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

September 1944

Tijdens de geallieerde opmars september 1944 trok de 2 Battalion Fife & Forfar Yeomanry, 4 Battalion King's Shropshire Infantry en 1 Battalion Hereford Regiment van 11 Armoured Division van Maarheeze naar Someren.²⁰⁶ **[Historische context]**

Tussen september 1944 en februari 1945 ging een woonhuis met stal Soerendonk B.15 verloren.²⁰⁷ **[Buiten onderzoeksgebied]**

12 september 1944

Tussen 09.53 en 12.12 uur beschoten Supermarine Spitfires van 442 Squadron een trein op positie E.5302.²⁰⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

20 september 1944

Op 20 september 1944 trokken de 2 Battalion Fife & Forfar Yeomanry en 1 Battalion Hereford Regiment van Leende naar Someren. Er werd slechts bescheiden tegenstand ondervonden. Een Squadron van de 23 Hussars draaide naar Maarheeze om de vijand in de rug aan te vallen., maar kon het dorp niet dichterbij dan 2.000 yards naderen. In de ochtend van 21 september werd Maarheeze gezuiverd door de 3 Royal Tank Regiment en 3 Battalion Monmouthshire Regiment.²⁰⁹ **[Historische context]**

In november 1944 ontplofte een geallieerde munitiewagen waarbij een boerderij te Gastel A21 afbrandde.²¹⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

10 december 1944

Tussen 12.05 en 17.14 uur wierpen Supermarine Spitfires van 485 Squadron in totaal 3 x 500 lbs brisantbommen af op motoren op positie E.5503.²¹¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

24 december 1944

²⁰² www.verliesregister.nl, Loss Chart T1531

²⁰³ RHC Eindhoven, toeg.nr.10192 inv.nr.1303 Stukken betreffende bominslagen, 1942-1943

²⁰⁴ www.verliesregister.nl, Loss Chart T2008

²⁰⁵ RHC Eindhoven, toeg.nr.10192 inv.nr. 1304 Stukken betreffende neergeschoten vliegers en vliegtuigen, 1943-1945

²⁰⁶ Didden en Swarts, Kampfgruppe Walther, pag 207

²⁰⁷ RHC Eindhoven, toeg.nr.10269, inv.nr.320 Afwikkeling oorlogsschade. Personele dossiers A – K, 1945-1955

²⁰⁸ TNA Londen, AIR37/715 Daily Log 2nd Tactical Air Force, September-October 1944

²⁰⁹ TNA Londen, WO171/456 War Diary 11 Armoured Division, September-December 1944

²¹⁰ RHC Eindhoven, toeg.nr.10269, inv.nr.320 Afwikkeling oorlogsschade. Personele dossiers A – K, 1945-1955

²¹¹ TNA Londen, AIR37/716 Daily Log 2nd Tactical Air Force, November-December 1944

BODAC

**BOMBS
AWAY**

Om 12.35 uur crashte een Hawker Typhoon van 440 Squadron bij Maarheeze.²¹² **[Buiten onderzoeksgebied]**

31 januari 1945

Om 09.15 uur stortte een V-1 neer in bouwland Hemelrijken bij Soerendonk.²¹³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

²¹² www.verliesregister.nl, Loss Chart T4838

²¹³ BHIC, toeg.nr.217 inv.nr. 211 PMC Rapporten over in januari - maart 1945 in Noord-Brabant neergekomen vliegende bommen V1 en V2, 1945

overzicht gebeurtenissen OTD 150

11 mei 1940

Om 05.25 uur vond in Oosteind nabij de Groenendijk een luchtaanval plaats. Achter het pand aan Groenendijk 21 kwam een bom neer. Als gevolg hiervan werden 390 ruiten vernield en raakten van drie woningen de daken beschadigd. Eén woning raakte ernstig beschadigd. Ook ontstond schade aan de bovengrondse leiding van het elektrische lichtnet ter plaatse en raakte een meisje lichtgewond aan haar hoofd door glasscherven. ²¹⁴ **[RAP_400511A]**

13 mei 1940

Om 06.50 uur crashte een Boulton-Paul Defiant bij Rijsdijk, Oosteinde te Oosterhout.²¹⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

10 augustus 1940

Om 02.20 uur kwamen bommen neer bij Heikant.²¹⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

7 oktober 1940

Om 21.15 uur kwamen 2 bommen op een weiland te Oosterhout neer.²¹⁷ **[Onbekende locatie]**

7 november 1940

Om 20.00 uur kwamen 3 bommen in open terrein te Oosterhout neer.²¹⁸ **[Onbekende locatie]**

17 december 1940

In Oosterhout werd een onbekende granaat gevonden.²¹⁹ **[Onbekende locatie]**

19 december 1940

Tussen 20.45 en 22.00 uur werden door bomscherven 2 boerderijen in Oosterhout beschadigd en vee gedood. **[Onbekende locatie]**

Om 22.00 uur was een bom bij Dongen in een weiland terechtgekomen.²²⁰ **[Onbekende locatie]**

18 april 1941

02.20 uur crashte een Junkers Ju 88 van 3./NJG2 bij Dongen.²²¹ **[Onbekende locatie]**

8 mei 1941

Op 9 mei 1941 werd telefonisch aan het hoofd van de Luchtbeschermingsdienst van de gemeente Oosterhout medegedeeld dat nabij het dorp Oosteind vier niet ontplofte bommen lagen. Ter plaatse bleek dat er in een stuk bouwland nabij het dorp Oosteind, nabij de Groenendijk, twee *Luftminen* lagen die van een groot formaat waren. Eén van de projectielen lag horizontaal en het andere projectiel was schuin in de grond gedrongen en stak er gedeeltelijk uit. Op enige afstand van de projectielen lag een hol, kegelvormig metalen voorwerp dat dezelfde kleur had als de projectielen en waaraan zich een kort stuk staalkabel bevond. Het gebied waar de projectielen waren neergekomen werd binnen een straal van 500 meter ontruimd. Drie boerderijen moesten worden ontruimd. De projectielen zouden op

²¹⁴ RAT, toeg. nr. 2007, inv. nr. S400.

²¹⁵ www.verliesregister.nl, Loss Chart T0602

²¹⁶ NA Den Haag, toeg.nr.2.04.53.15 inv.nr.37 Meldingen en processen –verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten 1940-1941 Noord-Brabant

²¹⁷ NIOD Amsterdam toeg.nr.077 inv.nr.1328 Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940 - 1941

²¹⁸ NIOD Amsterdam toeg.nr.077 inv.nr.1328 Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940 - 1941

²¹⁹ NIOD Amsterdam toeg.nr.077 inv.nr.1328 Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940 - 1941

²²⁰ NIOD Amsterdam toeg.nr.077 inv.nr.1328 Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940 - 1941

²²¹ www.verliesregister.nl, Loss Chart T0602

8 mei 1941 omstreeks 11.00 uur zijn neergekomen. Een dag later werden de projectielen onschadelijk gemaakt en vervoerd.²²² *Geen melding dagboek LBD* **[Locatie onbekend]**

6 augustus 1941

Een Junkers Ju 88 van I./NJG2 maakte een noodlanding bij Dongen.²²³ **[Onbekende locatie]**

17 september 1942

Om 00.52 uur crashte een Junkers Ju 88 van 9./NJG2 bij de Haansche Hoef te Dongen.²²⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

24 februari 1943

Om 22.45 uur crashte een Messerschmitt Bf 110G-4 van 1./NJG1 aan de Breedstraat te Dongen.²²⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

27 april 1943

Om 03.39 uur crashte een Handley Page Halifax van 420 Squadron bij Heikant te Oosterhout.²²⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

11 juni 1943

Om 17.15 uur maakte een Gotha Go.145 van 5./KG40 een noodlanding bij Sluis III bij het Wilhelminakanaal te Dongen.²²⁷ **[Buiten onderzoeksgebied]**

12 juni 1943

Om 03.50 uur crashte een Messerschmitt Bf 110 van 12./NJG1 bij de Bolkensteeg te Dongen.²²⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

25 mei 1944

Om 01.22 uur crashte een Handley Page Halifax van 429 Squadron bij boerderij Erica tussen Dongen en Tilburg.²²⁹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

25 mei 1944

Om 02.00 uur crashte een Handley Page Halifax van 158 Squadron op De Hei te Dongen.²³⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

28 september 1944

Overdag beschoten Supermarine Spitfires van 317 Squadron een binnenvaartschip en voertuig op positie E.0142.²³¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

21 oktober 1944

Tussen 14.30 en 18.00 uur bombardeerden Supermarine Spitfires van 308 Squadron een concentratie binnenvaart schepen op positie E.0545.²³² **[Buiten onderzoeksgebied]**

21 oktober 1944

²²² RAT, toeg. nr. 2007, inv. nr. S400.

²²³ www.verliesregister.nl, Loss Chart R0135

²²⁴ www.verliesregister.nl, Loss Chart T0602

²²⁵ www.verliesregister.nl, Loss Chart T2068

²²⁶ www.verliesregister.nl, Loss Chart T1851

²²⁷ www.verliesregister.nl, Loss Chart T2413

²²⁸ www.verliesregister.nl, Loss Chart T2441

²²⁹ www.verliesregister.nl, Loss Chart T3718

²³⁰ www.verliesregister.nl, Loss Chart T3717

²³¹ TNA Londen, AIR37/715 Daily Log 2nd Tactical Air Force, September-October 1944

²³² TNA Londen, AIR37/715 Daily Log 2nd Tactical Air Force, September-October 1944

Tussen 15.17 en 17.31 uur beschoten Hawker Typhoons van 174 Squadron binnenvaartschepen op positie E.0842 en E.1040 met raketten.²³³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

24 december 1944

Om 19.05 uurs sloeg een V-1 in bij de Kastanjelaan te Oosterhout.²³⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

26 december 1944

Een V-1 sloeg in een akker bij Eindsestraat 43 te Dongen.²³⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

5 januari 1945

Een V-1 sloeg in een weiland bij Laagstraat 5 te Dongen.²³⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

6 januari 1945

Om 06.30 uur sloeg een V-1 in aan de Groenendijk te Oosterhout.²³⁷ **[OTD_450106A]**

7 januari 1945

Om 14.45 uur sloeg een V-1 in weiland aan de Veerseweg te Oosterhout.²³⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

11 januari 1945

De gemeente Dongen werd door Duits geschut beschoten. In een woning vielen 5 doden.²³⁹ **[Onbekende locatie]**

13 januari 1945

Een V-1 vloog tegen de bomen van de Grintstraat in Oosteind en sloeg 200 meter verder in bouwland.²⁴⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

16 januari 1945

Een V-1 sloeg in een tuinderij achter Bolkesteeg 8 te Dongen.²⁴¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

17 januari 1945

Om 16.25 uur sloeg een V-1 in bouwland aan de Provinciale Weg te Oosteind in de gemeente Oosterhout en 100 meter van de bebouwde kom. Door de ontploffing werd zware schade aangericht aan ramen en daken van in de omgeving staande huizen.²⁴² Zie bijlage 1. **[Buiten onderzoeksgebied]**

Op een afstand van 100 meter van de bebouwde kom van Oosteind in de gemeente Oosterhout kwam een vliegende bom V.1 neer. Er werd zware glas- en dakschade aan woningen aan de Provincialeweg aangericht. Over een afstand van 800 meter waren nagenoeg van alle huizen de ruiten vernield. Acht personen liepen lichte snijwonden op.²⁴³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

19 januari 1945

²³³ TNA Londen, AIR37/715 Daily Log 2nd Tactical Air Force, September-October 1944

²³⁴ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²³⁵ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²³⁶ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²³⁷ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²³⁸ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²³⁹ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁴⁰ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁴¹ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁴² BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁴³ RAT, toeg. nr. 2091, inv. nr. 661.

Om 16.00 uur sloeg een V-1 in een kantoorgebouw van de N.C.B. aan de tramstraat te Dongen.²⁴⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

22 januari 1945

Om 09.55 uur sloeg een V-1 in achter de St Laurentiuskerk te Dongen.²⁴⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

9 februari 1945

Om 17.15 uur sloeg een V-1 in bij Heikantsestraat 8.²⁴⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

11 februari 1945

Om 20.00 uur sloeg een V-1 in een boerderij aan de Dongenvaart te Dongen.²⁴⁷ **[Buiten onderzoeksgebied]**

15 februari 1945

Om 08.20 uur sloeg een V-1 in op bouwland bij Provinciale Weg 29 te Oosteind in de gemeente Oosterhout.²⁴⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

De locatie is niet relevant voor het onderzoeksgebied.

Omstreeks 12.30 uur sloeg een V-1 in bij de Leijsendwarsstraat 47 te Oosterhout.²⁴⁹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

Op een afstand van 50 meter ten noorden van de Provincialeweg in Oosteind, nagenoeg in de kom van Oosteind, kwam een vliegende bom V.1 neer. Er ontstond veel materiële schade. Tien personen raakten gewond.²⁵⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

16 februari 1945

Om 08.15 uur sloeg een V-1 in bouwland aan de Groenendijk te Oosterhout.²⁵¹ **[OTD_450216A]**

23 februari 1945

Om 00.30 uur sloeg een V-1 in bij de Tilburgseweg 242 te Oosterhout.²⁵² **[Buiten onderzoeksgebied]**

23 februari 1945

Om 07.35 uur sloeg een V-1 in moerasland in de Willemspolder te Oosterhout.²⁵³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

5 maart 1945

Om 03.30 uur sloeg een V-1 in een weiland aan de Eindsestraat te Dongen.²⁵⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

5 maart 1945

Om 04.00 uur sloeg een V-1 in een weiland bij de Haanscheghoef bij het Wilhelminakanaal te Dongen.²⁵⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

²⁴⁴ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁴⁵ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁴⁶ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁴⁷ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁴⁸ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁴⁹ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁵⁰ RAT, toeg. nr. 2091, inv. nr. 661.

²⁵¹ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁵² BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁵³ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁵⁴ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁵⁵ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

BODAC

**BOMBS
AWAY**

7 maart 1945

Om 05.00 uur sloeg een V-1 in bij De Hei aan de Dongensevaart te Dongen.²⁵⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

10 maart 1945

Om 10.00 uur sloeg een V-1 in langs de weg van Dongen naar Tilburg in de gemeente Dongen.²⁵⁷ **[Buiten onderzoeksgebied]**

16 maart 1945

Om 06.45 uur sloeg een V-1 in een weiland tussen de Lage Ham en de Groenstraat te Dongen.²⁵⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

26 maart 1945

Om 05.30 uur sloeg een V-1 in bosgrond langs de Korte Dreef te Dongen.²⁵⁹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

²⁵⁶ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁵⁷ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁵⁸ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

²⁵⁹ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

Overzicht gebeurtenissen UD 150

Mei 1940

Op 11 mei 1940 trok de Duitse 9^e Panzer Division door Uden.²⁶⁰ Er werden geen gevechten geleverd.²⁶¹ **[Historische context]**

In de meidagen werd boerderij wijk H.14a in Odiliapeel in brand gestoken.²⁶² **[Buiten onderzoeksgebied]**

13 oktober 1941

Boerderij wijk H.34, woonhuis H.35, woonhuis H.31, bakkerij H.47a, boerderij G.12 en woning G.177 bij vliegveld Volkel raakten beschadigd door bominslagen.²⁶³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

11 september 1942

Om 01.35 uur crashte een Vickers Wellington van 16 Operational Training Unit aan de Munterweg te Uden.²⁶⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

Mei 1943

In mei 1943 raakte boerderij wijk H.17 (Rode Eiklaan 6) bij Odiliapeel beschadigd door een bominslag.²⁶⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

22 juni 1943

Om 01.23 uur crashte een Handley Page Halifax van 35 Squadron bij de Eikenheuvel te Uden.²⁶⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

5 juli 1944

Om 08.30 uur bombardeerden Boeing B-17's van de 41st Combat Wing vliegveld Volkel.²⁶⁷ **[Buiten onderzoeksgebied]**

21 juli 1944

Om 01.35 uur crashte een Avro Lancaster van 75 Squadron aan de weg Uden-Veghel.²⁶⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

15 augustus 1944

Om 12.00 uur bombardeerde de RAF vliegveld Volkel.²⁶⁹

Rogstraat 2 te Odiliapeel werd in augustus 1944 getroffen door bommen. **[Buiten onderzoeksgebied]**

September 1944

Op 18 september 1944 bereikte de 506th Parachute Infantry Regiment Uden en werd versterkt met de Guards Armoured Division die op 23 september Volkel innamen.²⁷⁰ **[Historische context]**

²⁶⁰ NIMH Den Haag, toeg.nr.492 inv.nr.4 Onderdeel B De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant, kaarten

²⁶¹ Sanders, Uden in de Tweede Wereldoorlog, pag 15-18

²⁶² BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.2021 Stukken betreffende schade door oorlogsgeweld en bezetting door derden

²⁶³ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.2021 Stukken betreffende schade door oorlogsgeweld en bezetting door derden

²⁶⁴ www.verliesregister.nl, Loss Chart T1826B

²⁶⁵ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.144 Het verzoeken om toekenning van een vergoeding wegens oorlogsschade aan diverse gemeente-eigendommen (met uitzondering van schoolgebouwen), 1940-1945

²⁶⁶ www.verliesregister.nl, Loss Chart T2495

²⁶⁷ Sanders, Uden in de Tweede Wereldoorlog, pag 79

²⁶⁸ www.verliesregister.nl, Loss Chart T3881

²⁶⁹ Sanders, Uden in de Tweede Wereldoorlog, pag 79

²⁷⁰ Didden & Swarts, Brabant Bevrijd, pag 76

Op de avond van 22 september 1944 was er licht Duits granaatvuur op Uden. .²⁷¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

Op 23 september rond 08.30 uur werd Uden door Duits granaatvuur getroffen en aanzienlijke schade veroorzaakt op het Groot- en Kleinveld en in de Kerk- en Kapelstraat.²⁷² **[Buiten onderzoeksgebied]**

Hooihofstraat 28 werd beschadigd door granaatvuur.²⁷³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

Zo'n 200 meter achter de woning van Van Oirschot aan de Hoevenseweg waren granaten neergekomen.²⁷⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

In het weidegebied bij de buurtschappen Duifhuis, Eikenheuvel, Hoenderbos en Veldmolen waren meer dan 20 zweefvliegtuigen geland.²⁷⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

In september 1944 werd schade aangericht aan wijk F.28, F.29 en D.30 op Schadron te Uden, Eikenheuvel E.44, Bitswijk 28, Mell D.120.²⁷⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

De locaties zijn niet relevant voor het onderzoeksgebied.

Te Uden moesten boerderijen aan Torenweg 2, Duifsepad 2, Duifsepad 4 en Boekelsedijk 15 herbouwd worden.²⁷⁷ **[Buiten onderzoeksgebied]**

Op 5 september 1944 werd om 05.45 uur de Rooms Katholieke Jongensschool in de Kerkstraat en het barakkenkamp Blitswijk en 2 barakken aan de Veghelse Dijk in brand gestoken door de Duitse Wehrmacht. Toen het barakkenkamp Blistwijk bijna was uitgebrand kwamen de daar opgeborgen projectielen tot ontploffing. Om 10.00 uur werd een barak in de Stationsstraat en het Missiehuis St. Willibrordus in brand gestoken. Om 24.00 uur ontploften één van de drie bommen van 500 kg die tegen de muren van het gebouw waren geplaatst.²⁷⁸ Woningen aan de Kastanjeweg en Prof Pulserstraat raakten beschadigd.²⁷⁹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

3 september 1944

Overdag bombardeerde de RAF vliegveld Volkel.²⁸⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

6 september 1944

Omstreeks 15.00 uur werd een personentrein bij de Kleuter beschoten door vliegtuigen.²⁸¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

7 september 1944

Omstreeks 15.00 uur werd een legertrein bij de Kleuter beschoten door vliegtuigen.²⁸² **[Buiten onderzoeksgebied]**

10 september 1944

²⁷¹ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.2021 Stukken betreffende schade door oorlogsgeweld en bezetting door derden

²⁷² BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.2444 Rapport betreffende de oorlogshandelingen in de gemeente Uden in de periode van 5 september-24 september 1944

²⁷³ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.144 Het verzoeken om toekenning van een vergoeding wegens oorlogsschade aan diverse gemeente-eigendommen (met uitzondering van schoolgebouwen), 1940-1945

²⁷⁴ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.2021 Stukken betreffende schade door oorlogsgeweld en bezetting door derden

²⁷⁵ Sanders, Uden in de Tweede Wereldoorlog, pag 102

²⁷⁶ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.2021 Stukken betreffende schade door oorlogsgeweld en bezetting door derden

²⁷⁷ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.1325 Het verzoeken om toekenning van een vergoeding wegens oorlogsschade aan particuliere eigendommen, 1940-1956

²⁷⁸ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.2444 Rapport betreffende de oorlogshandelingen in de gemeente Uden in de periode van 5 september-24 september 1944

²⁷⁹ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.144 Het verzoeken om toekenning van een vergoeding wegens oorlogsschade aan diverse gemeente-eigendommen (met uitzondering van schoolgebouwen), 1940-1945

²⁸⁰ Sanders, Uden in de Tweede Wereldoorlog, pag 81

²⁸¹ Sanders, Uden in de Tweede Wereldoorlog, pag 87

²⁸² Sanders, Uden in de Tweede Wereldoorlog, pag 87

Omstreeks 08.00 uur werd een personentrein bij de Kleuter beschoten door vliegtuigen.²⁸³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

De locatie is niet relevant voor het onderzoeksgebied.

12 september 1944

Overdag werd een trein bij de Kleuter beschoten door vliegtuigen.²⁸⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

De locatie is niet relevant voor het onderzoeksgebied.

13 september 1944

Om 15.00 uur kwamen een tweetal bommen neer in de Maasstraat richting het missiehuis.²⁸⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

De locatie is niet relevant voor het onderzoeksgebied.

17 september 1944

Tussen 07.21 en 08.51 uur beschoten North American Mustangs van 122 Squadron een locomotief en 12 goederenwagens op positie E.5741.²⁸⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

De locatie is niet relevant voor het onderzoeksgebied.

17 september 1944

Overdag bombardeerden Boeing B-17's Flakstellingen op posities E.558442, E.565424, E.608431, E.615417, E.586418, E.571411, E.586406 en E.571396.²⁸⁷

Door 6 B-17's van het Lead Element van de 305th Bomb Group werden in totaal 166 x 250 lbs fragmentatiebommen op positie E.558442 afgeworpen.²⁸⁸ **[18_440917A]**

Splinterbommen kwamen neer bij de Lagenheuvel en bij barakken in de buurt van Hoeven.²⁸⁹

Hultje D.47 (Steenovenweg 3) te Uden werd getroffen door een bom.²⁹⁰ Bij wijk H.4b (Spechtenlaan 13) te Odiliapeel kwamen enkele lichte bommen neer. Wijk H.14a (Oudendijk 68) te Odiliapeel raakte beschadigd.²⁹¹

De bomafworp op positie E.558442 is mogelijk relevant voor het onderzoeksgebied.

21 september 1944

Om 17.15 uur crashte een Douglas Dakota van 271 Squadron bij de Leygraaf brug aan het Moleneind-Hoogstraat te Uden.²⁹² **[Buiten onderzoeksgebied]**

22 september 1944

Om 14.30 uur crashte een Taylorcraft Auster van 658 Squadron op de Mariaheide te Uden.²⁹³ **[Buiten onderzoeksgebied]**

22 september 1944

Om 14.30 uur crashte een Taylorcraft Auster van 658 Squadron bij Duifhuis te Uden.²⁹⁴ **[Buiten onderzoeksgebied]**

²⁸³ Sanders, Uden in de Tweede Wereldoorlog, pag 87

²⁸⁴ Sanders, Uden in de Tweede Wereldoorlog, pag 87

²⁸⁵ Sanders, Uden in de Tweede Wereldoorlog, pag 87

²⁸⁶ TNA Londen, AIR37/715 Daily Log 2nd Tactical Air Force, September-October 1944

²⁸⁷ TNA Londen, AIR40/1089 Bomber Support Arnhem-Nijmegen, 17 September 1944

²⁸⁸ NARA Washington, RG18 Box 4720 Mission Reports 1st Air Division, 17 September 1944

²⁸⁹ TNA Londen, AIR37/715 Daily Log 2nd Tactical Air Force, September-October 1944

²⁹⁰ TNA Londen, AIR37/715 Daily Log 2nd Tactical Air Force, September-October 1944

²⁹¹ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.144 Het verzoeken om toekenning van een vergoeding wegens oorlogsschade aan diverse gemeente-eigendommen (met uitzondering van schoolgebouwen), 1940-1945

²⁹² www.verliesregister.nl, Loss Chart T4232

²⁹³ www.verliesregister.nl, Loss Chart T4276

²⁹⁴ www.verliesregister.nl, Loss Chart T4276A

23 september 1944

Om 15.45 uur crashte een Douglas C-47 van 61st Troop Carrier Group langs de weg Uden-Veghel.²⁹⁵

[Buiten onderzoeksgebied]

23 september 1944

Om 16.05 uur crashte een Douglas C-47 van 316th Troop Carrier Group tussen de Knokerdweg en de Leygraaf te Uden.²⁹⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

23 september 1944

Om 16.15 uur crashte een Douglas C-47 van 313rd Troop Carrier Group bij de Boekelsedijk te Uden.²⁹⁷

[Buiten onderzoeksgebied]

23 september 1944

Overdag crashte een Douglas C-47 van 313rd Troop Carrier Group bij de Knokerdweg te Uden.²⁹⁸

[Buiten onderzoeksgebied]

4 oktober 1944

Omstreeks 13.00 uur kwamen 2 Duitse bommen neer bij Odiliapeel.²⁹⁹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

5 oktober 1944

Omstreeks 5 uur werden 2 Duitse bommen afgeworpen bij Molenheide..³⁰⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

6 oktober 1944

In de namiddag ontplofte een bom in de lucht bij Odiliapeel.³⁰¹ **[Buiten onderzoeksgebied]**

12 oktober 1944

Omstreeks 08.30 uur ontplofte een splinterbom in de lucht bij het vliegveld.³⁰² **[Buiten onderzoeksgebied]**

1 februari 1945

Om 07.00 uur sloeg een V-1 in het weiland bij gehucht Hultje te Uden.³⁰³

Woningen Hultje wijk D.59 en D.60 te Uden raakten beschadigd door een V-1 inslag.^{304 305} **[Buiten onderzoeksgebied]**

4 februari 1945

Om 17.15 uur sloeg een V-1 in bouwgrond bij Odiliapeel.³⁰⁶

Bij Odiliapeel was een V-1 ingeslagen waardoor schade was aan 9 panden.³⁰⁷ **[Buiten onderzoeksgebied]**

²⁹⁵ www.verliesregister.nl, Loss Chart T4307

²⁹⁶ www.verliesregister.nl, Loss Chart T4308

²⁹⁷ www.verliesregister.nl, Loss Chart T4304A

²⁹⁸ www.verliesregister.nl, Loss Chart T4304B

²⁹⁹ Sanders, Uden in de Tweede Wereldoorlog, pag 106

³⁰⁰ Sanders, Uden in de Tweede Wereldoorlog, pag 87

³⁰¹ Sanders, Uden in de Tweede Wereldoorlog, pag 106

³⁰² Sanders, Uden in de Tweede Wereldoorlog, pag 106

³⁰³ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.211 PMC Rapporten over in januari - maart 1945 in Noord-Brabant neergekomen vliegende bommen V1 en V2, 1945

³⁰⁴ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.2021 Stukken betreffende schade door oorlogsgeweld en bezetting door derden

³⁰⁵ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.461 DMC Den Bosch Opruimen mijnen en opgaven neergekomen V1's en V2's, 1945

³⁰⁶ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.211 PMC Rapporten over in januari - maart 1945 in Noord-Brabant neergekomen vliegende bommen V1 en V2, 1945

³⁰⁷ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.1325 Het verzoeken om toekenning van een vergoeding wegens oorlogsschade aan particuliere eigendommen, 1940-1956

22 februari 1945

Tussen 13.10 en 17.55 uur werd door Supermarine Spitfires van 411 Squadron een grote rode explosie op positie E.5643 waargenomen.³⁰⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

25 februari 1945

Om 16.15 uur sloeg een V-1 in bij buurtschap Hoogstraat te Uden.³⁰⁹ Er werden geen gevechten geleverd.

Bij Bedaf en Hoogstraat te Uden was een V-1 ingeslagen, waardoor schade was aan 14 panden.³¹⁰ **[Buiten onderzoeksgebied]**

27 februari 1945

Overdag ging een Taylorcraft Auster van 662 Squadron verloren in het gebied van Uden.³¹¹

3 maart 1945

Om 14.15 uur sloeg een V-1 in jong Dennenbos behorende aan de gemeente Uden.³¹² **[Onbekende locatie]**

Datum onbekend (naoorlogs)**Achtergebleven explosieven**

Na de gevechtshandelingen werden de volgende achtergebleven explosieven bij Uden gemeld:

Duifhuis E.22: 3 niet-geëxplodeerde bommen

Volkel G.152b: 1 niet-geëxplodeerd projectiel

Binnenpad Lankes-Zeelandsedijk: 1 niet-geëxplodeerde bom

Buurtschap Vloed: 1 niet-geëxplodeerde bom

Buurtschap Lagenheuvel langs weg Volkel-vliegveld: 1 niet-geëxplodeerde bom

Buurtschap Oosterens langs weg Volkel-vliegveld: 1 niet-geëxplodeerde bom

Buurtschap Oosterens langs binnenpad Oosterens-Zeelandsedijk: 1 niet-geëxplodeerde bom

Weg Volkel-vliegveld: 1 niet-geëxplodeerde bom

Buurtschap Odiliapeel: 1 niet-geëxplodeerde bom

Buurtschap Odiliapeel langs binnenweg kerk Odiliapeel-Mill: 4-5 niet-geëxplodeerde bommen

Buurtschap Bistwijk bij vernietigde barakken: 4 niet-geëxplodeerde bommen

Buurtschap Kleuter: 20 wagons ammunitie

Buurtschap Hoeven in slootkant: 1 niet-geëxplodeerde bom

Buurtschap Volkel langs hoofdweg Uden-Volk: 1 niet-geëxplodeerde bom

Buurtschap Odiliapeel 400 m van wijk H.43: 1 niet-geëxplodeerde bom

Uden Kerkstraat achter R.K. Jongensschool: 3 niet-geëxplodeerde bommen

Hoofdweg Uden-Volk: 1 niet-geëxplodeerde bom

Buurtschap Duifhuis langs de Leygraaf: 1 niet-geëxplodeerde bom³¹³

[Buiten onderzoeksgebied]

Bos in Blok I te Uden, vak 1, 2, 3, 4, 5 en 6 te Odiliapeel en vak 29 van Heide en Duinen raakten beschadigd door de gebouwde opslag- en schuilplaatsen en het laten exploderen van munitie door de geallieerden.³¹⁴ **[Onbekende locatie]**

De locaties zijn waarschijnlijk niet relevant voor het onderzoeksgebied.

³⁰⁸ TNA Londen, AIR37/717 Daily Log 2nd Tactical Air Force, January-February 1945

³⁰⁹ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.211 PMC Rapporten over in januari - maart 1945 in Noord-Brabant neergekomen vliegende bommen V1 en V2, 1945

³¹⁰ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.1325 Het verzoeken om toekenning van een vergoeding wegens oorlogsschade aan particuliere eigendommen, 1940-1956

³¹¹ www.verliesregister.nl, Loss Chart T5325A

³¹² BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.211 PMC Rapporten over in januari - maart 1945 in Noord-Brabant neergekomen vliegende bommen V1 en V2, 1945

³¹³ BHIC Den Bosch, toeg.nr.127 inv.nr.307 PMC Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945

³¹⁴ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.144 Het verzoeken om toekenning van een vergoeding wegens oorlogsschade aan diverse gemeente-eigendommen (met uitzondering van schoolgebouwen), 1940-1945

Op Slabroek werd verzamelde munitie tot ontploffing gebracht.³¹⁵ **[Buiten onderzoeksgebied]**

De locatie is niet relevant voor het onderzoeksgebied.

In september 1945 werd bij Hengstheuvel D.17a te Uden schade veroorzaakt door het tot ontploffen brengen van munitie bij het gehucht Slabroek.³¹⁶ **[Buiten onderzoeksgebied]**

De locatie is niet relevant voor het onderzoeksgebied.

Op 12 april 1946 ontstond brand na het tot ontploffing brengen van bommen en projectielen op woeste grond midden tussen de bossen.³¹⁷ **[Onbekende locatie]**

De locatie is waarschijnlijk niet relevant voor het onderzoeksgebied.

Op 28 juni 1946 werd door een bomexplosie schade toegebracht in Odiliapeel.³¹⁸ **[Buiten onderzoeksgebied]**

³¹⁵ Sanders, Uden in de Tweede Wereldoorlog, pag 127

³¹⁶ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.1325 Het verzoeken om toekenning van een vergoeding wegens oorlogsschade aan particuliere eigendommen, 1940-1956

³¹⁷ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.1372 Brandrapporten, 1938-1949

³¹⁸ BHIC Den Bosch, toeg.nr.7787 inv.nr.2021 Stukken betreffende schade door oorlogsgeweld en bezetting door derden

Overzicht gebeurtenissen WDT 150

Datum onbekend

Britse Typhoon jachtvliegtuigen wisselden hun patrouilles af met "schijfschieten" op het baggermateriaal, dat op het slik aan de Zeekant gebruikt was om de Kreekrakgeul door een kanaal te verbinden met de tankgracht in de Augustapolder. Andere doelen in de stad waren de geschutopstellingen nabij de Huybergsebaan en de Fianestraat.³¹⁹ [RAP_B01, RAP_MA05]

12 mei 1940

Met springladingen waren de bommen langs de Halsterseweg en Antwerpsestraatweg neergehaald. Ze moesten een versperring vormen. Op 12 mei waren ze echter al weer aan de kant gelegd.³²⁰ [RAP_400512B02]

Rond 15:00 uur werden vier bommen uit een Duits vliegtuig geworpen. Eén viel ten westen van de Antwerpsestraatweg. Drie bommen vielen ten oosten van de Antwerpsestraatweg in de wei achter de hoeve van Chr. Hopmans. Er was veel materiële schade aan daken en ramen in de omgeving.³²¹ [RAP_400512E01]

14 mei 1940

Duitse troepen hadden de weg naar Korteven afgesneden. De stad was omsingeld.³²² [RAP_400514A03]

Datum onbekend (1943)

Schadevergoedingsregeling wegens het in gebruik nemen van tuin- en andere gronden voor het aanleggen van verdedigingswerken (Antwerpsestraatweg 565).³²³ [RAP_430000B74]

3 oktober 1943

Een bom viel op de Oude Postbaan.³²⁴ [RAP_431003A16]

7 september 1944

Na de paniek van 3 en 4 september, groeven de Duitse troepen zich in langs de Antwerpsche Straatweg.³²⁵ [RAP_440907A01, RAP_440907A02]

Langs de Antwerpsche Straatweg lagen mijnevelden.³²⁶ [RAP_440907B01, RAP_440907B02]

11 september 1944

Ongeveer 200 meter ten zuiden van het punt Vt19-62, 70-25 van stafkaart 1:50.000, 49 Bergen op Zoom III van 1914, snijdt de Molenbeek, dienst doende als tankgracht, de Antwerpsche Straatweg.³²⁷ [RAP_440911A02]

11 oktober 1944

Negen Britse Spitfire jachtbommenwerpers van 317 Squadron 131 Wing bombardeerden een versterkte plaats op positie qD616247 met veertien 250 lbs brisantbommen. Alle bommen vielen in het doelgebied.³²⁸ [RAP_441011A01]

Britse Spitfire jachtbommenwerpers bombardeerden een versterkte plaats in Bergen op Zoom met veertien 250 lbs brisantbommen.³²⁹ [RAP_441011A02]

³¹⁹ Härtel (1969), p. 111.

³²⁰ Vanwesenbeeck (1985), p. 15.

³²¹ WBA, toeg. nr. 502, inv. nr. 2665.

³²² Luijten (2004), p. 14.

³²³ WBA, toeg. nr. 0008, inv. nr. 038-1943-G01.

³²⁴ WBA, toeg. nr. 502, inv. nr. 2665.

³²⁵ NIOD, toeg. nr. 190a, inv. nr. 33.

³²⁶ NIOD, toeg. nr. 190a, inv. nr. 90.

³²⁷ NIOD, toeg. nr. 190a, inv. nr. 33.

³²⁸ TNA UK AIR 37/715.

³²⁹ TNA UK AIR 27/1709.

Tien Britse Spitfire jachtbommenwerpers van 308 Squadron 131 Wing bombardeerden geschutstellingen op positie qD6224 met twintig 250 lbs brisantbommen. Alle bommen vielen in het doelgebied.³³⁰ [RAP_441011B01]

Tien Britse Spitfire jachtbommenwerpers van 308 Squadron 131 Wing bombardeerden veldgeschut op positie qD6223 met twaalf 250 lbs brisantbommen. Alle bommen vielen in het doelgebied.³³¹ [RAP_441011D01]

13 oktober 1944

Acht Britse Typhoon jachtbommenwerpers van 263 Squadron 146 Wing bombardeerden vier stukken 10,5 cm geschut op positie qD6224 met vijftien 500 lbs brisantbommen. Er waren geen voltreffers.³³² [RAP_441013B01]

15 oktober 1944

Duits geschut (mortieren) stond opgesteld op positie qD61352407, qD61892396 en qD61832450.³³³ [RAP_441015I01, RAP_441015I02, RAP_441015I03]

17 oktober 1944

Artilleriebeschieting op Duits geschut op positie qD6124.³³⁴ [RAP_441017C05]

20 oktober 1944

De Duitse troepen uit Oirschot en Tilburg werden ingekwartierd in de huizen aan de Antwerpschestraatweg en de Antwerpschestraat.³³⁵ [RAP_441020A01]

26 januari 1945

Melding dat de granaten gelegen op het terrein "Zuidgeest" aan de Fianestraat in Bergen op Zoom waren geruimd.³³⁶ [RAP_450126A01]

³³⁰ TNA UK AIR 37/715.

³³¹ TNA UK AIR 37/715.

³³² TNA UK AIR 37/715.

³³³ LAC, RG 24/14442 (4th Field Regiment - 2nd Can Inf Div).

³³⁴ LAC, RG 24/14442 (4th Field Regiment - 2nd Can Inf Div).

³³⁵ WBA, toeg. nr. 349, inv. nr. 8909.

³³⁶ BHIC, toeg. nr. 127, inv. nr. 326.